

I. 2.c.

Algemeen
Wijsgerig, Geschiedkundig en Biographisch
Woordenboek der Vrijmetselaren

Deel II. Afd. 1.

H = K.

Aankomst, 1765.

Maurerische
Bücher-Sammlung
 von
GEORG KLOSS.

Manuscript
 N^{ro} des Catalogs *1.-808*
 Stiller *Klatz* N^{ro} *2098*

Manuscript
1-808
2098 - 2100

J.

ALGEMEEN
WIJSGEERIG, GESCHIEDKUNDIG
EN
BIOGRAPHISCH
WOORDENBOEK
VOOR
VRIJMETS ELAREN,
DOOR EENE VEREENIGING
VAN
VRIJMETS ELAREN.

—
TWEEDE DEEL.

—
AMSTERDAM,
W. DE GREBBER.
1845.

H

Haag - Haite!

HAA. HAD.

HAAG. (Den) Zie NEDERLANDEN.

Nederlandsche Haagest

HACQUET, Ridder van St. LODEWIJK, voormalig Notaris te *Port-au-Prince*, op *St. Domingo*, was een der medehelpers van den Graaf van GRASSE-TILLY (zie dat Art.), bij de verbreiding van het uit *Amerika* naar *Frankrijk* gebragte, uit 53 graden bestaande, zoogenaamde oud-Engelsche systema, en van het Groot-Kapittel van *Royale Arche* te *Parijs*, waarvan hij langen tijd President was. Ook was hij Groot-Kommandeur en President van den *Suprême Conseil des Rites* (Opper-Raad der stelsels), van het Gr. O. van *Frankrijk*.

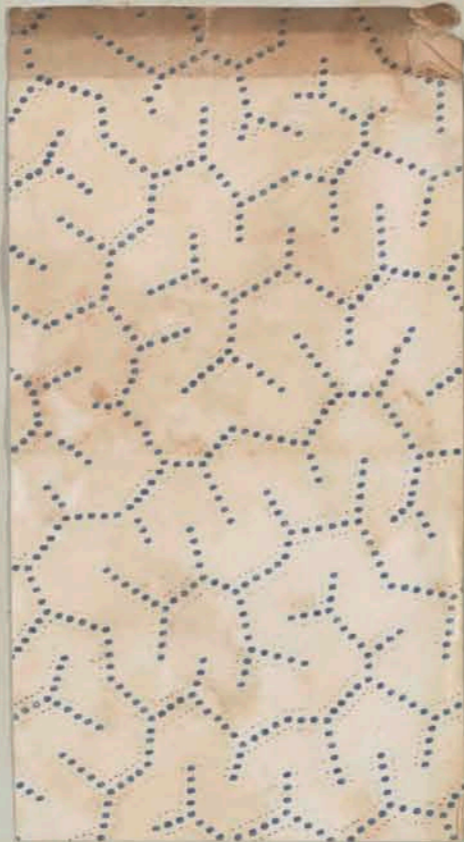
HADAR. *Adar*. (van het Hebr. אָדָר heerlijk, magtig אָדָר, prachtig, אָדָר sieraad) Een in de hooge graden voorkomend woord. *Adar* is de benaming van de laatste der Hebreuwsche maand en overeenkomende met Januarij of Februarij. (Zie het Art. ALMANAK.) *Hadar* is een der namen van den O. B. v. h. H., welke in de hooge graden voorkomen.

Hadar

HADDO, (Lord) Grootmeester der Groote Loge van *Schotland*, van de oude VV. MM. in de jaren 1785 en 1786. Zie de Duitse overzetting van LAWRIE's *Geschiedenis der Vrijmetselarij*, bl. 215—219.

hadde

Onder dezen Grootmeester verzochten, in 1785, vele Meesters uit verschillende Loges te *Edimburg*, om eene constitutie tot de oprigting eener Loge, onder den naam van *de Romeinsche Adelaar*, welke in de Latijnsche taal zoude arbeiden.

H.

HAA. HAD.

HAAG. (Den) Zie NEDERLANDEN.

HACQUET, Ridder van St. LODEWIJK, voormalig Notaris te *Port-au-Prince*, op *St. Domingo*, was een der medehelpers van den Graaf van GRASSE-TILLY (zie dat Art.), bij de verbreiding van het uit *Amerika* naar *Frankrijk* gebragte, uit 33 graden bestaande, zoogenaamde oud-Engelsche systema, en van het Groot-Kapittel van *Royale Arche* te *Parijs*, waarvan hij langen tijd President was. Ook was hij Groot-Kommandeur en President van den *Suprême Conseil des Rites* (Opper-Raad der stelsels), van het Gr. O. van *Frankrijk*.

HADAR. *Adar*. (van het Hebr. אָדָר heerlijk, magtig אָדָר, prachtig, אָדָר sieraad) Een in de hooge graden voorkomend woord. *Adar* is de benaming van de laatste der Hebreuwsche maand en overeenkomende met Januarij of Februarij. (Zie het Art. ALMANAK.)

Hadar is een der namen van den O. B. v. h. H., welke in de hooge graden voorkomen.

HADDO, (Lord) Grootmeester der Groote Loge van *Schotland*, van de oude VV. MM. in de jaren 1783 en 1786. Zie de Duitsche overzetting van LAWRIE's *Geschiedenis der Vrijmetselarij*, bl. 215—219.

Onder dezen Grootmeester verzochten, in 1785, vele Meesters uit verschillende Loges te *Edimburg*, om eene constitutie tot de oprigting eener Loge, onder den naam van *de Romeinsche Adelaar*, welke in de Latijnsche taal zoude arbeiden.

Het verzoek werd ingewilligd, en Dr. JOHN BROWN, President der Koninklijke Sociëit van Geneeskunde te *Edimburg*, was de eerste Achtb. M. dier Loge. Zie het *Weener Journaal voor VV. MM. voor het jaar 1783*, tweede kwartaal, bl. 248, enz. en JOHN BROWN'S *Leven*, uit het Engelsch vertaald door Dr. C. W. F. BREIJER, op nieuw uitgegeven door Dr. ANDR. RÖSCHLAUB, *Frankfort a. d. M.* 1807.

Spangl. HADLEY. (BENJAMIN) Een Engelschman. Zie FRANS I.

Haas HAIN. (het Oog.) Een Hebreuwsch woord, dat in de hoogere graden van beteekenis is. Eigenlijk *Gnain* (גַּיִן).

--- HAITI. De Vrijmetselarij was reeds op *St. Domingo* ingevoerd, voor de omwenteling die dit eiland afscheurde van *Frankrijks* gebied, doch de berigten van dien tijd zijn uiterst onzeker, en was de V. M. op dat eiland, gedurende de stormen der omwentelingen en van den burgeroorlog, bijkans geheel te niet gegaan. De Engelschen voerden haar echter in 1809 aldaar op nieuw in, stichtten er onderscheiden Loges, en vormden er eene Provinciale Groot Loge. Later werden er ook vele werkplaatsen, zoowel volgens het nieuw Fransche stelsel, als van het zoogenaamde oude en aangenomen Schotsche Rituaal, gesticht. De botsing en verwarring, uit die verschillende opperbesturen ontstaan, bragt de Groot Loge er toe, zich van de Engelsche Gr. Loge af te scheiden, en een onafhankelijk Nationaal Groot-Oosten op te rigten, dat in Mei 1823 werd gevestigd, en den President der Republiek JEAN PIERRE BOYER tot beschermheer verklaarde. De werkplaatsen onder het bestuur van het Gr. O. van *Haïti* bearbeiten, behalve de beide opgenoemde Fransche stelsels, ook het Engelsche. De tegenwoordige Grootmeester is de Br. ALEXIS BEAUBRUN ARDOUIN. Het Groot-Oosten van *Haïti*, dat een verbond van vriendschap en wederkerige affiliatie heeft gesloten met het Gr. O. van *Frankrijk*, heeft, behalve de drie graden des Engelschen stelsels, ook nog den graad van *Royal Arche*, en met geringe wijzigingen ook de Schotsche graden. Het Groot-Oosten, te *Port-au-Prince* gevestigd, telt 24 werkplaatsen onder zijn regtsgebied.

tatie naar *Brunswijk* te zenden, om aldaar de inwijding te bewerkstelligen van een' *Illustre inconnu* (een doorluchtigen onbekende), die naderhand bleek de kroonprins van *Pruissen* te zijn (zie het Art. *FREDERIK II*). In het jaar 1740 reisde de toenmalige reg. M. der Hamburgsche Loge, Br. LUTTMAN, naar *Londen*; bij welke gelegenheid hij, door de Grootte Loge van *Engeland*, werd aangesteld als Provinciaal Grootmeester voor *Hamburg* en *Neder-Saksen*. Alstoen nam de Hamburgsche Loge den naam aan van *Absalom*, en werd zij in het register der Engelsche Loges ingeschreven, onder N°. 419. In 1745 werd de tweede Loge in *Hamburg* opgericht, onder den naam van *St. George*, en dient het bij die gelegenheid tevens vermeld te worden, dat een daar ingewijde Br., in dat jaar een berigt inzond, waarbij hij de goede diensten roemde, die de Orde hem in *Madrid* en *Barcelona* had bewezen. De nadeelige gevolgen van de nieuwigheden en mommerijen, in *Duitschland* te weeg gebragt, door het mystisch-despotische stelsel der *Strikte Observantie* (zie dat Art.), bleven ook hier niet achterwege, maar deden de Loges haren arbeid staken. Andere werden daargesteld, tot een gedeelte der Broeders zich weder van de nieuw ingestelde Loges afscheidde, en deels tot de oude Loge *Absalom* terug trad, en deels eene nieuwe Loge van het bestaande Engelsche stelsel oprigtte, onder den naam van *Emanuel (der Meibloem)*, welke in 1774 geconstitueerd werd. De oprigting dezer Loge werd in 1773 gevolgd door die der Loge *Ferdinande Caroline*, zoodat er op dat tijdstip vier Loges van het Engelsche stelsel te *Hamburg* arbeidden, tusschen welke men de banden van liefde en vriendschap nauwer trachtte dicht te halen, met de vier Loges te doen besturen door twee hoofdbesturen, uit haar midden gekozen. Miu gelukkig viel de eerste poging uit tot het daarstellen van zusterlijke betrekkingen met de Loges *de drie Rozen*, *de gouden Bal*, *de Pelikaan* en *de roode Adelaar*, die uit de *Strikte Observantie* waren ontstaan, en arbeidden onder de Grootte Lands-Loge van *Duitschland*, te *Berlijn*, die steeds dat stelsel had beschermd, en die daarvan nog heden niet geheel

zuiver is. De bekende SCHRÖDER (zie dat Art.), die reeds in 1787 reg. M. van de Loge *Emanuel* was geworden, zuiverde, vier jaren later, het stelsel der Hamburgsche Loge van de laatste onreinheden, die er nog overgebleven waren, sedert de *Strikte Observantie* gepoogd had daar binnen te sluipen, en haar geheel wezen te doen ontaarden. De Hamburgsche Loges van het Engelsche stelsel, die inmiddels vermeerderd waren met de Loge *Ferdinand (bij de rots)*, en door het oprigten van eenige andere, of het omhelzen des stelsels door bestaande Loges buiten *Hamburg*, hadden tot hiertoe een verenigingspunt gehad als Engelsche Provinciale Loge; doch toen *Hamburg* onder de Fransche overheersching stond, en dit ligchaam dien naam niet langer dragen kon, verklaarde het zich onafhankelijk, en nam den naam aan van *Groote Loge van Hamburg*, van welke onafhankelijkheidsverklaring men der Engelsche Groote Loge kennis gaf, en daarna Br. BECKMANN, tot eersten Grootmeester benoemde. Gedurende de Fransche overheersching was er eene Loge onder het Gr. O. van *Frankrijk* opgericht, welke later te niet ging, hetgeen ook het geval was met eene Portugeesche Loge, arbeidende onder het Gr. O. van *Lissabon*. en welke onder het bestuur stond van een Br., die zelf Nederlander, of van Nederlandschen oorsprong moet zijn geweest, als men naar den naam van VAN RANDWIJK SCHUT mag oordeelen. Behalve de vijf Loges in de stad, telt de Groote Loge ook nog onder haar beheer eene Loge voor elke der volgendesteden, als: *Brunswijk, Oldenburg, Rostock, Weimar, Lubeck, Rudolstadt, Varel, Neu-Brandenburg, Wismar* en *Birkenfeld*. Deze Groote Loge en de onder haar staande werkplaatsen bearbeiten een stelsel, dat het Engelsche zeer nabij komt, en gaan niet verder dan den Meestergraad. Daarenboven hebben zij eene soort van wetenschappelijke graden (zie dat Art.), of om beter te zeggen, eene soort van afdelingen, eenigermate geschied op den leest der Nederlandsche afdelingen van den Meestergraad, welke in een gelijk getal verdeeld zijn, en waarin het historische der hooge en ook der mindere graden wordt beoefend. Deze afdelingen hebben den naam van *Engverbond* (zie WETENSCHAPPELIJK VERBOND), welke

vereeniging in vele streken van *Duitschland* is verspreid, en in het bezit is van al de cahiers en ritualen der hooge graden, waartoe de leden der op verschillende plaatsen gevestigde dochtervereenigingen den vrijen toegang hebben. Deze vereeniging heeft enige hoogst belangrijke stukken over de Orde opgesteld, welke echter alleen voor de leden dier vereeniging verkrijgbaar zijn gesteld. Die Grootte Loge, welke de eerste werkplaats niet slechts te *Hamburg*, maar ook van *Duitschland* heeft daargesteld, verdient ook in een ander opzigt den naam van eerste werkplaats van dat land, door de zuiverheid en onbekrompenheid der beginsels, waarnaar zij werkt; en die zeer voordeelig afsteken bij die van de meeste werkplaatsen van het overig gedeelte van dat land. Deze Loge-vereeniging heeft in 1793 een gasthuis voor vrouwelijke zieken gesticht, aan welks hoofd een bestuur van vijf personen bestaat, waarvan twee geneesheeren en een heelmeeester, daarenboven bestaat er voor alle vijf de Loges eene kommissie tot ondersteuning van behoeftige BB. Toen zij nog als Provinciale Loge arbeidde, stonden achterevolgens aan het hoofd, behalve de genoemde B. SARRY, de BB.

CARPSER, 1758.

LUTTMAN, 1740.

JÄNISCH, 1737.

VON EXTER, 1781.

BECKMANN, 1799, onder wiens be-

stuur zij den naam van Grootte Loge van *Hamburg* aannam.

SCHRÖDER, 1814.

J. A. VON BESELER, 1813.

J. SCHLEIDEN, 1824.

J. D. M. MORANT, 1855.

D. A. CORDS, 1858.

In het jaar 1857 vierde de Grootte Loge haar eeuwfeest op eene uiterst plegtige wijze. Zij staat met een aantal vreemde GG. OO. door wederkeerige vertegenwoordiging in vriendschappelijke betrekking.

Verder bestaan in *Hamburg* nog eenige Loges, behoorende onder de Grootte Lands-Loge te *Berlijn*.

Hamer HAMER (Een) of moker is een klein werktuig van hout of ivoor,

waarvan er zich drie in elke Loge moeten bevinden, namelijk, een voor den achtbaren Meester, en de beide anderen voor de twee opziensers, die zich daarvan tot bewaring der orde bedienen, dewijl de mokerslag opmerkzaamheid, werkzaamheid en stilzwijgendheid gebiedt. Ook is op het tableau van den Leerlings- en Medgezellengraad een hamer afgebeeld, als het zinnebeeld der aan te wenden krachten, tot bearbeiding van den ruwen steen. De houten hamer leert, de uitwassen af te slaan en de oppervlakten gelijk te maken, of met andere woorden, de onregelmatigheden te verbeteren, en den mensch tot eene doorslaande gelijkmoedigheid terug te brengen, zoodat hij, als in eene school der tucht, opmerkzaam en tevreden leert zijn. De moker temt de eerzucht, onderdrukt den nijd, matigt den toorn, en bemoedigt tot goede gevoelens; en hieruit ontstaat die behoorlijke toestand van binnen, welken niets op aarde kan verstoren, en welke de levenbrengende zonneschijn der ziel en de vrolijkheid van een goed geweten uitmaakt. De hamer is ook het teeken van kracht en sterkte, niet van menschelijke kracht, gegrond op overmagt, maar van zedelijke kracht gevestigd op de Natuur en de godsdienst. *s. De hamer is het teeken der tucht*

HAMILTON, (JAKOB) Lord PAISLEY, later Graaf van ABERCORN, *Abercorn*
Grootmeester der Groote Loge (der *Modern Masons*) van
Engeland, in 1725. *(Georg Hamilton)*

HANANIAH. (Begunstigde des Heeren.) Een Hebr. woord (חנניאל), *hananiels*
dat in de hoogere graden van bijzondere beteekenis is.

HANDGEKLAP. (Het) Zie SLAG. *slag*

HANDGREEP (De) is die handdruk, welke de Vrijmetselaren el- *greep*
kander tot wederzijdsche herkenning, op eene hen alleen beken-
de wijze geven. Iedere der verscheidene graden heeft zijne bij-
zondere handgreep. Zie GREEP. *in de handgreep*

HANDSCHOENEN. Ieder nieuw aangenomen Broeder in den Leer- *handschoenen*
lingsgraad ontvangt, behalve een tablier of schootsvel, een
paar mans handschoenen voor zich, van wit leder of andere stof,
terwijl hem bij de overreiking van deze, de zinnebeeldige beteeke-
nis derzelve verklaard wordt, namelijk, dat des Vrijmetselaars
handelingen zoo rein en onbevlekt behooren te zijn, als die

handschoenen. Ook worden hem bij zijne aanneming een paar vrouwen handschoenen gegeven, voor zijne gade, of het vrouwelijk wezen dat hem het dierbaarste is, ten blijke, dat de Vrijmetselaars Broederschap het vrouwelijke geslacht eene zuivere achting toedraagt, ofschoon de wetten haar de toetreding tot het genootschap ontzeggen. In het jaar 1686 gaf men den Kandidaat reeds mans- en vrouwen handschoenen ten geschenke. Ook in de werkplaatsen der Tempeliers draagt men handschoenen bij den arbeid. Zie ROBERT PLOT, in zijne *Natuurlijke Geschiedenis van Staffordshire* (Oxford 1686).

Bassus HANNIBAL was de Ordesnaam van THOMAS FRANS VAN BASSUS, een der ijverigste Illuminaten in *Beijeren*.

Hannover HANOVER is de zetel van de sedert 1753 aldaar gevestigde Provinciale Loge van *Hanover*, geconstitueerd door de G. L. van *Engeland* van de nieuwere VV. MM. (*modern Masons*), onder den Legatieraad von HINÜBER, als eerste Provinciale Grootmeester, wiens opvolger, sedert 1760, de Landdrost Graaf VAN KIELMANSEGGE was, op wien in 1786 de voormalige Gouverneur van *Hanover* en daarna de regerende Groot-Hertog KAREL LODEWIJK FREDERIK van *Mecklenburg-Strelitz* volgde. (Zie MECKLENBURG) Vroeger bestond in *Hanover* de oud-Schotsche Loge *Karel* (*met den Purpermantel*), welks Oppermeester de geheime Kamerraad en Berghoofdman KAREL FREDERIK von RHEDEN was. In de gezamenlijke Hanoversche Staten genoot de Vrijmetselarij immer bescherming; alleen in het kleine Bisdom *Hildesheim* bestond eene uitzondering, dewijl de regerende geestelijke vorsten de Pauselijke bullen meermalen ten uitvoer bragten. Zie WESTPHALEN.

De thans regerende Koning is Grootmeester Nationaal. Onder de instellingen van weldadigheid, daar te lande, verdienen genoemd te worden het Maç. weduwenfonds en het fonds voor noodlijdende en hulpbehoevende kinderen. De laatstgenoemde instelling bepaalt zich niet slechts bij het ondersteunen van behoeftige weezen van afgestorven BB., maar heeft zich ook bereid verklaard, om de achtergelatene betrekkingen van goeude BB. met raad en daad bij te staan, uithoofde, zoo

als in het besluit daartoe gezegd wordt, de BB., vaderlijke vrienden der nagelatenen moeten blijven. Het bestuur en de leden van dit fonds moeten, ingeval door de afgestorvenen zelve geene behoorlijke beschikkingen gemaakt, of geschikte voogden benoemd mogten zijn, bij de overheden trachten te bewerken, dat er personen worden aangesteld, die er de geschiktheid toe bezitten; zij zullen dezen in het besturen de behulpzame hand bieden, en, bij het ontdekken van nalatigheid of ontrouw, de overheid daarvan kennis doen dragen. Wanneer de weezen tot hunne opvoeding, of tot het aanleeren van een beroep, zich in eene andere plaats bevinden, dan pogen de leden en het bestuur van het fonds, de BB., welke in die plaats, of de nabijheid wonen, op te wekken, om een waakzaam oog op de weezen te houden, en ze vriendschappelijk te ontvangen in den schoot hunner familie. Ter betere bereiking van dat doel zijn onderlinge overeenkomsten aangegaan tusschen eenige LL. in andere steden.

HARAM. (De HOOGSTE GENERALE RAAD DER SOUVEREINE PRINSEN GROOT-) *haram*
en de HOOGSTE RAAD DER SOUVEREINE PRINSEN HARAM. De 73e.
en 74e. graden van het Mitraïmitisch systema te *Parijs*. Zie
ook HASIDS. Eigenlijk het Hebreeuwsche woord *Chacham*
(חכם) wijze. geleerde, door het Fransche orgaan verminkt.

HARE. Lord COLERAINE (HENDRIK) Gr. M. der Gr. L. *Coleraine*
van Engeland (*der Modern Maisons*), in 1727.

HARMONIE-ORDE (De) was een gesloten gezelschap van bei- *harmonie O.*
derlei kunne, dat wel zijne vereenigingen Loges, en zijne
voorzitters Grootmeesters noemde, maar noch een Maçonniek
genootschap was, noch een bijzonder geheimzinnig doel had.
Haar bestaan moet van 1730 tot 1780 geduurd hebben. Zie *Harmonie O.*
ZWARTE BROEDERS.

HARMONISCHE GEZELSCHAPPEN, of de Orde der Harmonie. *Harmonie*
Zie MESMER.

HARNOUESTER (Graaf van) was de tweede Grootmeester der *harnouester*
toenmaals te *Parijs* vereenigde vier Metslaars-Loges, van 1756
tot het einde van 1757, toen hij uit *Parijs* vertrok.

HARODIM. Zie HERODIM. *herodim*

215 Handbuch zum Gebrauch für das anatomische Studium des menschl. Körpers von Ferd. Berger. 1842.

Varia.

- 1 *Persische Malerei und Schrift in Abtheilungen von Arabesken, auf einer Tafel von dünner glatter Pappe dem Reispapier ähnlich.* Diese Tafel ist im Jahr 151, d. i. 1151 der Hedschra oder 1738 nach Christo gefertigt und dazu bestimmt, als eine Art Amulet durch ihre Betrachtung die schädlichen Einflüsse des bösen Auges und feindseligen Gesinnungen abzuwenden und glückliche Seelstimmungen zu erzeugen. Auf beiden Seiten sind persische Verse, fromme Zusprüche, in schöner Talik-Schrift geschrieben, farbig eingerahmt und mit Blumenarabesken in Streifen eingefasst. Auf der einen Seite, in der Mitte befindet sich eine Malerei mit Deckfarben, mit zierlichen Umrissen: eine Mutter mit einem nackten Kind auf dem Arm und einem grössern neben sich, beide mit Amuletten, Arm- und Fussbändern behangen, mit landschaftlichem Grunde. 14 Zoll hoch 11 Zoll breit, mit einigen Wurmlöchern; von beiden Seiten mit Glas bedeckt und in schmalen vergold. Rahmen gefasst *).
- 2 *Eine sehr wohl erhaltene, auf Pergament geschriebene, mit einem grossen, beinahe unversehrten Siegel versehene Urkunde Kaiser Friedrich's I., gegeben zu Worms 3. Kal. Decembr 1173.* Der Kaiser fügt der Stiftung eines Kapellans Hartwig jährlicher Seelmessen in 6 Kirchen, am Tage der Himmelfahrt Mariä, hinzu, dass an diesem Tage den Brüdern dieser Kirchen von dem Verwalter und Bewohner seines kaiserlichen Hofes zu Worms jedem ein Waizenbrod und ein Maas Wein (Staupits genannt) oder 2 Denare verabreicht werden solle. Die Mansionarii des heiligen Petrus sollen auch zwei Denare, der Messe lesende Priester und die übrigen Diener, jeder einen Denar erhalten. Wenn der Custos der kaiserlichen curtis diese Gaben nicht entrichtet, sollen die Brüder zusammen kommen, ihn hinauswerfen und nach ihrem Belieben einen bessern und nützlicheren an seine Stelle setzen.
- 3 *Eine kleine, sehr zierlich geschriebene, mit gut erhaltenem Siegel versehene Urkunde Erzbischofs Konrad (von Hochstädten)*

*) Herr Professor Stückel in Jena hatte die Güte, obige genauere Notiz über dieses schätzbare Kunstwerk zu geben.

№

215 *Handbuch zum Gebrauch für das anatomische Studium des menschl. Körpers von Ferd. Berger. 1842.*

Varia.

- 1 *Persische Malerei und Schrift in Abtheilungen von Arabesken, auf einer Tafel von dünner glatter Pappe dem Reispapier ähnlich. Diese Tafel ist im Jahr 151, d. i. 1151 der Hedschra oder 1738 nach Christo gefertigt und dazu bestimmt, als eine Art Amulet durch ihre Betrachtung die schädlichen Einflüsse des bösen Auges und feindseligen Gesinnungen abzuwenden und glückliche Seelenstimmungen zu erzeugen. Auf beiden Seiten sind persische Verse, fromme Zusprüche, in schöner Talik-Schrift geschrieben, farbig eingerahmt und mit Blumenarabesken in Streugold eingefasst. Auf der einen Seite, in der Mitte befindet sich eine Malerei mit Deckfarben, mit zierlichen Umrissen: eine Mutter mit einem nackten Kind auf dem Arm und einem grössern neben sich, beide mit Amuleten, Arm- und Fusspangen behangen, mit landschaftlichem Grunde. 14 Zoll hoch 11 Zoll breit, mit einigen Wurmlöchern; von beiden Seiten mit Glas bedeckt und in schmalen vergold. Rahmen gefasst *).*
- 2 *Eine sehr wohl erhaltene, auf Pergament geschriebene, mit einem grossen, beinahe unversehrten Siegel versehene Urkunde Kaiser Friedrich's J., gegeben zu Worms 3. Kal. Decembr 1173. Der Kaiser fügt der Stiftung eines Kapellans Hartwig jährlicher Seelmessen in 6 Kirchen, am Tage der Himmelfahrt Mariä, hinzu, dass an diesem Tage den Brüdern dieser Kirchen von dem Verwalter und Bewohner seines kaiserlichen Hofes zu Worms jedem ein Waizenbrod und ein Maas Wein (Staupits genannt) oder 2 Denare verabreicht werden solle. Die Mansionarii des heiligen Petrus sollen auch zwei Denare, der Messe lesende Priester und die übrigen Diener, jeder einen Denar erhalten. Wenn der Custos der kaiserlichen curtis diese Gaben nicht entrichtet, sollen die Brüder zusammen kommen, ihn hinauswerfen und nach ihrem Belieben einen bessern und nützlichern an seine Stelle setzen.*
- 3 *Eine kleine, sehr zierlich geschriebene, mit gut erhaltenem Siegel versehene Urkunde Erzbischofs Konrad (von Hochstädten)*

*) Herr Professor Stüchel in Jena hatte die Güte, obige genauere Notiz über dieses schätzbare Kunstwerk zu geben.

N^e

- 194 Drei Convolute mit Aufschrift: a) *Malerei*: 79 Bl. meist Umriss nach alten und neuen Gemälden aus verschied. Schulen b) *Sculptur*: 37 Bl. meist neuere Bildnisstatuen c) *Architectur*: 76 Bl. Grundr. und Ansichten von verschiedenen alten und neuen Gebäuden.
195. 38 Brustb. von Künstlern zu der von Schorn herausgeg. Uebersetzung des Vasari. Lithogr.
196. 198 Bl. Kupferst. und Lithographien, Zeichnungen und Durchzeichnungen von antiken Sculpturen, Malereien, Gebäuden, Monumenten u. a. Versch. Form.
- 197 *Anleitung zum Landschaftzeichnen*, von Hackert. 1. Heft mit 11 Bl. qu. Fol.
- 198 *Vorzeichnungen nach bewährten Mustern*. 1. Hft. Köpfe und einz. Theile. (10 Bl.) Braunschw.
199. 241 Bl. incl. doppelter und mehrf. Exempl. meist Umriss nach verschied. antiken und modernen Kunstwerken, grösstentheils zum Kunstbl.
- 200 *Facsimile's ältester Drucke*. 1. Heft. Qu. Fol.
- 201 *Calligraph. Blätter*, von Willh. Schulgen. 1. Heft 1823.
- 202 *Neue Wandtafeln der Naturgeschichte*. 1. Taf. in 12 lith. Bl. Breslau.
- 203 *Retzsch's Umriss zu Schillers Werken: der Kampf mit dem Drachen*.
- 204 *Desgl. das Lied von der Glocke*.
- 205 *Desgl. Pegasus im Joche*.
- 206 *Desgl. Fridolin*.
- 207 *Desselben Umriss zu Goethe's Faust*.
- 208 *Desgl. zu Bürger's Balladen: Leonore, das Lied vom braven Mann, des Pfarrers Tochter von Taubenhain*. Qu. Fol. 1840.
- 209 *Gallerie zu Shakespear's dram. Werken*, in Umrissen, erfunden und gestochen von M. Retzsch. 1. Lief. *Hamlet*. (17 Bl.) 1828. Fol.
- 210 *Desgl. Macbeth*. (13 Bl.) 1833.
- 211 *Desgl. Romeo und Julie*. (13 Bl.) 1836.
- 212 *Desgl. König Lear*. (13 Bl.) 1838.
- 213 *Esquisses ou traits des Drames de Shakespeare*, inventées et gravées par L. S. Ruhl. 4 Hefte. 1827 und 28.
- 214 *Collection de divers costumes composant les quadrilles du bal masqué donné à Munic le 15. Fev. 1827*.

harokier **HAROKIER.** Een Schot, was, volgens de *Strikte Observantie*, de 15e. Grootmeester der Tempelheeren, na derzelve herstelling, verkozen in 1592, overleden in 1593.

harper **HARPER,** (THOMAS) de uitgever van de achtste uitgave van **DERMOTS** *Ahiman Rezon*, London 1815. Het is zeer merkwaardig, dat deze Br., toenmalig Ged. Grootmeester der oud-Engelsche Gr. L., in hetzelfde jaar, waarin hij de vereenigingsakte der oude en der nieuw gevormde GG. LL. van *Engeland* mede onderteekende, tegen de nieuw-Engelsche Gr. Loge schreef.

harris **HARRIS** was, volgens de *Strikte Observantie*, de tweede Grootmeester der Tempelheeren, na hunne herstelling. Hij stierf in 1550.

hart **HART.** (Het) Volgens den oud-Engelschen catechismus moet de zich ter aanneming in de Broederschap anmeldende persoon, in zijn eigen hart voorbereid zijn. Dit voorschrift alleen is toereikend, om den waren geest bloot te leggen, welke de Maçonnicke vereenigingen oudtijds bezielde en nog behoort te bezielen.

Ten dien opzichte wordt de volgende verklaring gegeven:

Vr. Waar wordt men het eerst voorbereid, om tot Vrijmet-selaar aangenomen te worden?

Antw. In zijn eigen hart.

Vr. Hoe wordt, volgens de overgeleverde kunstleer, een man tot een V. M. gemaakt?

Antw. In zijn eigen hart.

Vr. Hoe verstaat gij dat?

Antw. Het onmenselijke en het afkeerige van de menschheid, is aan het wezen der Vrijmetselarij vreemd, en aldus ook ieder mensch die onmenselijk en afkeurig van de menschen is. Alleen het gevoel voor de menschelijkheid en maatschappelijke toenadering tot de menschen, waarmede ook het echte Maçonnicke gevoel moet overeenstemmen, maakt hem geschikt, om als Vrijmetselaar aangenomen te worden. Hij, die dus geheel als een wel georganiseerd en harmonisch mensch, als lid des menschedoms, in deszelfs geest leeft, is alles en heeft alles in zich, wat de Vrijmetselaar hebben moet. Wie daarentegen, nadat hij uiterlijk tot medelid der Broederschap is aangenomen geworden, verder in gevoelens, woorden en handelingen onmenselijk blijft, die is niet, wat hij als mensch en als

Vrijmetselaar verplicht is te zijn, en in zoo verre neemt hij aan de echte Vrijmetselarij geen deel.

HARTTEEKEN. (Het) Zie **BORSTTEEKEN.**

Kraftgeschien

HASARIAH. (De hulp des Heeren.) Een Hebr. woord in de hogere graden (חֲסָרְיָהוּ), tevens een der negen meesters, door *hebraisch* SALOMON afgezonden.

HASIDS, (DE SOUVEREINE REGTBANK DER SOUVEREINE PRINSEN) en de HOOGSTE RAAD DER SOUVEREINE GROOT-PRINSEN HASIDS. De 75e. en 76e. graad van het Mitzraïmitisch systema te *Parijs*, en de HOOGSTE GROOTE RAAD DER GROOT-INSPECTEURS, INTENDANTEN EN ALGEMEENE REGELAARS DER ORDE; de 77e. graad van hetzelfde systema. Eigenlijk het woord *Chasid* (חַסִּיד) vroom, dat de Franschen niet kunnen uitspreken. *hasids*

HASTINGS. (GEORGE) Zie HUNTINGDON.

Huntingdon

HAYA. Een woord in de hooge graden: waarschijnlijk als het vorige verbasterd van *Chaya* (חַיָּה); de levende. *Haya*

HAYS (MOSES) werd in 1788 gekozen tot Grootmeester van de Gr. Provinciale Loge van *Boston*, in den jare 1756 geconstitueerd door de Grootte Loge van *Schotland*. *Hays*

HEEREN. (Duitsche) *Duitsche Ridders. Kruisheeren.* Eene oude Ridderorde, in den jare 1190, bij gelegenheid der kruistogten in het beloofde land, opgericht, tot welke alleen de Duitse adel toegelaten werd, en welker bestemming, zoo als die van de Orde der Hospitaliters, de bescherming des Christendoms in het heilige land, en de verpleging van zieken en reizende geloofsgenooten aldaar, ten doel had. Derzelve geschiedenis gaat met de Orde der Malthezer Ridders, waarvan de Duitse afdeling de voornaamste tak uitmaakt, bijna met gelijke schreden voort, uitgenomen dat zij zich ook in vervolg van tijd inliet met andere oorlogen dan die tegen het rijk der Turken, en voornamelijk tegen de toenmaals nog niet tot het Christendom bekeerde Pruissen. Deze oorlogen, voornamelijk in noordelijk *Europa*, haanden hen eenen breeden weg tot hunne volgende groote magt en rijkdom, welke echter beiden met het begin der zestiende eeuw weder afnamen. In 1809 werd deze Orde geheel opgeheven. De zetel der Hooge en *Heeren*

Duitsche Meesters, of Heermeesters, waren in verschillende tijdvakken te *Jeruzalem*, *Venetie*, *Marienburg*, in *Pruissen*, en ten laatste te *Mergentheim*. Hunne bezittingen, die in verscheidene landen verstrooid lagen, heetten Ballijen, en werden in Kommanderijen afgedeeft, door welke de verschillende goederen beheerd werden; en die in zulk eene kommanderij het opperbewind voerde, heette *Land-Kommandeur*. Na hare uitbreiding in *Pruissen* (1226), bezat deze Orde reeds goederen in het Sticht van *Utrecht*. De eerste Landkommandeur der Utrechtsche Balije was ANTHONIS VAN LEDERSAKE, die het eerste Ordehuis in die stad stichtte. Dit Ridderhuis buiten de stad staande, werd het in de langdurige vete tusschen de Graven van *Holland* en de Bisschoppen van *Utrecht*, in 1543, door Graaf WILLEM IV grootendeels verwoest, waarom Bisschop JAN VAN ARKEL, den Ridders in 1546, tegen eene som gelds toestond, een nieuw Ridderhuis binnen de stad te stichten, met verlof, om eene kerk, eene kapel, oratorium, officiën of reguliere plaatsen, tot des conventsbehoefte, als ook een kerkhof, orgels en klokken te mogen daarstellen. Het Duitschehuis te *Utrecht*, dicht bij de *St. Mariën*-plaats staande; had op de poort de wapenschilden uitgehouwen van de Duitsche Ridderorde. Van binnen waren vele en groote vertrekken, van welke er aan elk Ridder of kommandeur een tot verblijf werd aangewezen, als het kapittel bijeenkwam. De inkomsten werden onder de Ridders verdeeld. In latere tijden moesten de Ridders der Balije van *Utrecht* van de Hervormde godsdienst en van adelijke geboorte zijn, en betaalden bij hunne aanneming 100 dukaten aan de Orde. In vroeger tijd had men in *Duitschland* ook onadelijken toegelaten, als eene soort van *Frères servants d'armes*, die ook bij de Malthezer Orde gevoegd waren, en gedeeltelijk in hunne maatschappelijke betrekking voortleefden. De Ordeskleeding bestond uit een witten mantel, met een zwart kruis. De Orde geraakte reeds in 1410 in verval, niets slechts, door dat er in den slag bij *Tannenberg*, tegen de Polen (1410), 40.000 ridders vielen, maar ook, uithoofde de rijkdom der Orde aanleiding gaf, dat

de Ridder zich aan brassen en verkwisting overgaven, en onderling zeer verdeeld raakten. De Orde bezat elf Balijen, waarvan die van *Mergentheim*, met 52,000 inwoners, op 10 □ mijlen de voornaamste was, en die gezamenlijk 40 □ mijlen, met 88,000 inwoners bedroegen, terwijl men de inkomsten op 800,000 mark begrootte. De Orde werd als gezegd, in den oorlog met *Oostenrijk*, door NAPOLEON, op den 24sten April 1809, opgeheven, en de goederen toegewezen aan de Vorsten, in wier gebied zij leefden, zoodat de titel van Grootmeester der Duitse Orde, bij den Presburgschen vrede, (1805), aan den Keizer van *Oostenrijk* toegekend, weinig beteekent. Desniettemin wordt die thans nog door een der Aartsbisschoppen van *Oostenrijk* gevoerd. Ook deze Orde zochten de uitvinders van verscheidene hooge graden bij de Vrijmetselarij in te lasseschen, maar waren daarin niet zeer gelukkig. Zie MALTREZER RIDDERS.

HEES. (H. II. VAN) Een aanzienlijk regtsgeleerde te Rotterdam, aan wien de Groote Nationale Loge der Nederlanden (welker Groot-Secretaris hij was) de herziening en eene nieuwe uitgave van het wetboek opdroeg. Nadat hij hiertoe in 1797 verzocht was, legde hij haar reeds op den 28sten Mei 1798 zijnen arbeid voor, welke goed bevonden en in druk uitgegeven werd.

HEFBOOM (De) of Koevoet. Deze wordt bij de aanneming van een Leerling-Vrijmetselaar tot Medgezel gebruikt.

HEGUETTI (Ridder) was een der naar Frankrijk gevlugte aanhangers van den Pretendent.

HEILIG WOORD. Zie HERKENNINGSWOORD.

HELDERLICHTEND. Heet eene stemming over een voorstel, wanneer die eenstemmig is, en alzoo klaar en duidelijk de meening eener vergaderde Loge te kennen geeft.

HELDMANN, (FREDERIK) Doctor in de Wijsbegeerte, Hoogleraar aan de Akademie te Bern, was, den 24sten November 1776, geboren in het Frankische dorp *Margetshöchheim*, aan den *Main*, en werd in 1805 Hoogleraar aan de Koninklijke Beijersche Julius-Maximilians Universiteit te *Würzburg*, in het daaropvolgende jaar tevens Professor aan het

A. Folianten und Kupferwerke.

- 1—2 Ottley's History of engraving. Lond. 1816. 2 Bde.
 3 Fuseli's lecture on painting. Lond. 1820.
 4—5 Bryan's dictionary of painters and engravers. Lond. 816. 2 Bde.
 6 Dallaway's anecdotes of the arts in England. Lond. 800.
 7 Treatise on wood engraving. Illustr. C. Jackson. 839.
 8—10 Brulliot Dictionnaire des monogrammes. Munich 832. 3 Bde.
 11 Pilkington's Dictionary of Painters. Lond. 810.
 12 Baldinucci, notizie de Professori del Disegno da Cimabue in qua etc. Firenze 681.
 13 Richardson's Works. 792.
 14 Mone, Anzeige für Kunde der deutschen Vorzeiten, von 833—39. 7 Bde.
 15 D'Agincourt, Sammlung von Denkmälern der Architektur, Sculptur und Malerei vom IV—XVI. Jahrhundert, revidirt durch von Quast. Berlin.
 16 Mander, Het Leven der antyke Schilders. Amsterd. 617.
 17 Speck, Verzeichniss der von Speck'schen Gemäldesammlung mit Steindrücken. 827.
 18 Cicognara, Storia della scultura.
 19 Il nuovo teatro delle fabbriche ed edifizj, in prosp. di Roma Moderna. 665.
 20 Drei Umrisse nach Holzschnitten von Alb. Dürer, erklärt von Reinick. 2 Bde.
 21 Ausfeld, Basis des Grenzen der Zeichenkunst. 2 Bde.
 22 Bartsch, Chronologie der röm. und griech. Künstler, bis zu Ablauf des 5. Jahrh. nach Chr. Geburt. Wien 835.
 23 Moyen-Age pittoresque. Monum. d'architecture, meubles et decor. du X au XVII siecle. Trente six vues dessinées d'après nature p. Chapuy, lith. avec un Texte de Moret, prem. partie. Paris 837.

A. Folianten und Kupferwerke.

- N^o*
- 1—2 Ottley's History of engraving. Lond. 1816. 2 Bde.
 - 3 Fuseli's lecture on painting. Lond. 1820.
 - 4—5 Bryan's dictionary of painters and engravers. Lond. 816. 2 Bde.
 - 6 Dallaway's anecdotes of the arts in England. Lond. 800.
 - 7 Treatise on wood engraving. Illustr. C. Jackson. 839.
 - 8—10 Brulliot Dictionnaire des monogrammes. Munich 832. 3 Bde.
 - 11 Pilkington's Dictionary of Painters. Lond. 810.
 - 12 Baldinucci, notizie de Professori del Disegno da Cimabue in qua etc. Firenze 681.
 - 13 Richardson's Works. 792.
 - 14 Mone, Anzeige für Kunde der deutschen Vorzeiten, von 833—39. 7 Bde.
 - 15 D'Agincourt, Sammlung von Denkmalen der Architektur, Sculptur und Malerei vom IV—XVI. Jahrhundert, revidirt durch von Quast. Berlin.
 - 16 Mander, Het Leven der aentyke Schilders. Amsterd. 617.
 - 17 Speck, Verzeichniss der von Speck'schen Gemäldesammlung mit Steindrücken. 827.
 - 18 Cicognara, Storia della scultura.
 - 19 Il nuovo teatro delle fabbriche ed edificj, in prosp. di Roma Moderna. 665.
 - 20 Drei Umrisse nach Holzschnitten von Alb. Dürer, erklärt von Reinick. 2 Bde.
 - 21 Ausfeld, Basis des Grenzen der Zeichenkunst. 2 Bde.
 - 22 Bartsch, Chronologie der röm. und griech. Künstler, bis zu Ablauf des 5. Jahrh. nach Chr. Geburt. Wien 835.
 - 23 Moyen-Age pittoresque. Monum. d'architecture, meubles et decor. du X au XVII siècle. Trente six vues dessinées d'après nature p. Chapuy, lith. avec un Texte de Moret, prem. partie. Paris 837.

№

- 24 Vater, Joh. Severin Dr., synchronistische Tafeln der Kirchengeschichte, vom Ursprunge des Christenthums bis auf die gegenwärtige Zeit, 2. Auflage. Halle 809.
- 25 Thiersch, Fr. Dr., Tabellen, enthaltend eine Methode das Griechische Paradigma einfacher und gründlicher zu lehren, 3. Auflage. Göttingen 813.
- 26 Hervey, T. K., Illustrations of modern sculpture, a series of engravings with descriptive prose, and illustrative poetry Vol. I. Lond. 832.
- 27 Gruber, Bernh., vergleichende Sammlung für christl. mittelalterliche Baukunst II. Thl. die Constructionslehre. Augsburg 841.
- 28 Erläuterung eines von P. P. Rubens an N. C. F. de Peiresc gerichteten Denkschreibens. St. Petersburg 835 nebst einer Kupfertafel.
- 29 Rehberg, lithographische Versuche nach Raphael und einigen seiner Vorgänger, nebst den Bildnissen dieser Künstler. München 824.
- 30 Léon de Laborde, Débuts de l'imprimerie à Mayence et à Bamberg, Paris 840.
- 31 Quandt, die Gemälde des Michel Wohlgemuth in der Frauenkirche zu Zwickau. Dresden und Leipzig.
- 32 Zweites Verzeichniss der Freih. von Speck-Sternberg. Gemäldesammlung, so wie der Handzeichn. Kupferstiche etc. Leipzig 837.
- 33 Hase, Uebersichtstafeln zur Geschichte der neuesten Künste von dem 1. Jahrh. der christl. Zeitrechnung an bis zu Rafael Sanzio's Tode. Dresden 827.
- 34 Rehberg, Rafael Sanzio aus Urbino. München 824.
- 35 Kraussen, historische Bilderbibel, I. Theil, die Abbildung der Historien aller Patriarchen des 1. Buchs Mose. Augsburg 705.
- 36 Doppelmayr, historische Nachricht von den Nürnberg. Mathematicis und Künstlern. Nürnberg 730.
- 37 Rathgeber, Annalen der Niederländischen Malerei und Kupferstechkunst. Gotha 840.
- 38 Rathgeber, Niederländische Münzen und Medaillen des Herzogl. Museums zu Gotha, herausgegeben von J. J. Leitzmann. Weissensee 839.

daar bestaande Gymnasium en Directeur der Koninklijke handelsschool, en in 1807 beroepen als Professor aan de Kantonschool te *Aarau*, welke betrekking hij tien jaren lang, tot aan zijne verplaatsing naar *Bern*, waarnam. Bij gelegenheid eener reize naar *Freiburg*, in *Breisgau*, werd hij in 1809, onder het voorzitterschap van den thans overleden Br. WUCHERER, toenmalig Grootmeester der Badensche Loges, in de Loge *Het edele Vooruitzigt*, in den *eersten*, en een jaar later in den *tweeden* en *derden* graad der V. M. aangenomen.

Onder de menigte gebruiken, symbolen en leerstellingen, die hij, zoowel bij zijne aanneming, als bij andere latere oefeningen, had waargenomen, schenen eenige derzelve hem van eenen hoogen ouderdom te zijn, en onder die bezigheden, welke het eerst zijne aandacht trokken, en waaraan hij in het vervolg zijne snipper-uren wilde besteden, bekleedde die der navor- sching van den *oorsprong* en het *eigenlijke wezen* der Vrijmetselarij eene voorname plaats. Gelukkig vielen hem spoedig FESSLER's geschriften in handen, en nu werd het hem duidelijk, hoe de zinnebeelden der bouwkunde, in de tegenwoordige Broederschap en in de gebruiken der Christelijke Kerk, konden ingeweven worden, daar dezelve toch van eenen ouden heidenschen oorsprong waren. Bovendien was het, volgens FESSLER's onwederlegbare bewijzen, en volgens ANDERSON's Constitutieboek, LAWRIE's geschiedenis der Vrijmetselarij, en uit de drie oudste oorkonden onwederlegbaar bewezen, dat dezelve onmiddellijk uit de bouwverenigingen der middeleeuwen voortkwamen, welker leeraars en voorgangers de geleerde monniken van dien tijd waren.

Het eigenlijke doel der Vrijmetselarij meende HELDMAN het naauwkeurigst uit de Maç. Liturgie en Symbolische leer te moeten afleiden. Daar hij nu in de Loges der verschillende observantiën eenige verscheidenheid had voorgenomen, zoo verzamelde hij de Ritualen van alle Maç. systema's, en bevond, bij nader onderzoek en vergelijking, dat de Johannesgraden, niettegenstaande eenige weinige afwijkingen, in hun doel nog vrij wel overeenstemden; dat de hoogere graden van deze geheel afweken en verschillend waren, en meer het

doel hadden, om dezelve door bijzondere inzigten te misbruiken.

Over het wezen en doel der Vrijmetselarij, en omtrent de afstamming der Broederschap met zich zelve eens, deed hij gedurig nasporingen, naar hare vroegere Constitutiën vóór het ontstaan van het nieuw-Engelsche Grootmeesterschap. Toen verscheen een door den Br.: ZSCHÖKE uitgegeven geschrift, *Miscellanea voor de nieuwste wereldkennis*, dat het werk van Br.: KRAUSE over de drie oudste oorkonden der Vrijm.: Broederschap bestreed, en met HELDMANN's gedachten overeenstemde. Bij eenig onderhoud hierover met zijnen vriend ZSCHÖKE, leerden beiden elkander als V.: M.: kennen, van welk tijdstip de V.: M.: altijd, bij hunne zamenkomsten, het hoofdonderwerp hunner gesprekken uitmaakte.

Toen korten tijd daarna eenige hunner voornaamste vrienden, door HELDMANN's bemiddeling, in het bijzijn ook van den Br.: ZSCHÖKE, tot VV.: MM.: te *Freiburg*, in de *Breisgau* werden aangenomen, besloot men, om van die gelegenheid gebruik te maken, ten einde eene Loge te *Aarau* op te rigten. Het moest echter geene gewone Loge zijn, maar eenen aan de hoogere aangelegenheden des menschedoms gewijden Tempel, waarom elk Br.: zich eerst met het wezen der V.: M.: moest bekend maken, eer de grondsteen tot denzelfden gelegd werd. Hiertoe verzamelden zich eenige BB.: wekelijks bij den B.: HELDMANN, elkander mededeelende, wat zij elke week uit Mag.: werken geput hadden, ten einde het oordeel en de meening der overigen hieromtrent te vernemen, of wel, zij gaven elkander vragen op, die in deze vergaderingen moesten beantwoord worden. Nadat op deze wijze meer dan een jaar verlopen was, verkoos men eindelijk een Gr.: O.:, waarbij men zich wilde aansluiten. HELDMANN sloeg uit overtuiging het Hamburgsche *Engverband* voor; maar dewijl kort te voren, in 1795, het Zwitsersche Directorium van de gerectificeerde Schotsche V.: M.: weder werkzaam was geworden, zoo besloot men, uit vaderlandsliefde, aan deze Gr.: Loge den voorrang te geven, en men liet zich daarom alleen in

de Johannesgraden constitueeren. Aan den wensch der BB. werd voldaan. De Loge bekwam bij hare installatie eene provisioneele constitutie, benevens de Ritualen, en de in de LL. van het gerectificeerd systema nog geldende oud-Schotsche Maç. wet, beide laatste stukken in de Fransche taal. Dadelijk hielden de BB. zich met de beoefening van hun wetboek bezig, en droegen den B. HELDMANN op, hetzelfde door te zien, en hen zijne aanmerkingen daaromtrent mede te deelen.

Hij ondervond echter bij nader onderzoek, dat dit wetboek, het maaksel der overheden van de *Strikte Observantie* was, en, geheel tegen den geest der V. M., eenen despoticke geest ademde, en met den geest der Orde geheel streed.

Tegelijkertijd berigte Br. ZSCHOKKE, aan wien het nazien der Fransche ritualen was opgedragen, dat die, zoo als het Directorium ze hem had toegezonden, geen goed geheel konden uitmaken, en dat het hem toescheen, dat verscheidene punten der drie eerste graden, veelmeer tot de hooge Schotsche graden behoorden. Daar men nu van de nietigheid derzelve overtuigd was, en men besloten had, slechts eene *Johannes-Loge* op te rigten, zoo konden deze verminkte en vermengde stukken noch hem, noch iemand der BB. behagen. Hij bood dus aan, voor het Directorium eene vrije overzetting der Ritualen te bewerkstelligen, het ontbrekende aan te vullen, en de bij de aanneming en bij bevorderingen het langwijlige der leer in den geest der Vrijmetselarij over te brengen. Nadat beide BB. hunne berigten bij de Loge hadden ingediend, besloot men, om het Directorium eene herziening en verandering der genoemde stukken te verzoeken, en ten einde daarop aan te dringen, besloot men, eenen der Broeders naar *Bazel* te zenden, en daar aan het Directorium zijne aanmerkingen mede te deelen, welke keuze eenparig op den Br. HELDMANN viel, die zich dan ook, van behoorlijke volmagt voorzien, naar *Bazel* begaf, en den 20sten November 1811 met het Directorium een Concordaat sloot, waarbij aan de Loge niet alleen eene vrije vertaling der ritualen toegestaan, maar zelfs eene volstreckte onafhankelijkheid verzekerd werd.

Hierop vergaderden de BB., op het feest van JOHANNES den *Evangelist*, voor het eerst in Mac. stijl, om de opening hunner nieuwe Loge te vieren, in welke HELDMANN steeds een, der eerste posten bekleedde en alle werkzaamheden leidde. De Broederen noemden de Loge aanvankelijk *Willem Tell*, doch het Directorium vond dezen naam niet zeer geschikt, en verzocht die daarom eenen anderen naam aan te nemen, waarom men besloot, haar *de Broedertrouw* te noemen.

De werkzaamheid der nieuwe Loge bepaalde zich niet alleen tot den inwendigen arbeid, die wezenlijk schoon en van goede gevolgen was, zoodat zij wel ten voorbeeld van andere kan gesteld worden, maar zij werkte ook zeer weldadig naar buiten, en wist een algemeen belang voor hare aangelegenheden op te wekken, waaromtrent men zich vroeger weinig bekommerde. Het schoonste gedenkteeken van werkzaamheid naar buiten is intusschen het *Aargausche* gezelschap voor Vaderlandsche Kultuur, dat zich vele verdiensten heeft verworven.

De aanhoudende studie der V. M., hoofdzakelijk in hare Liturgische en symbolische leer, leidde den B. HELDMANN tot menige overdenkingen en opmerkingen, niet alleen over het geschiedkundige, maar hoofdzakelijk ook over den oorsprong der Vrijmetselarij, in welke hij eene tweevoudige betrekking op den mensch vond, eerst als burger der aarde, in betrekking tot andere wezens, en vervolgens als burger der geestenwereld, in kinderlijke betrekking tot den Opperbouwheer. Dit denkbeeld was, gedurende hij den Redenaarspost waarnam, zijne lievelingsstudie. Daardoor werd bij vele BB. de wensch geboren, dat B. HELDMANN tot de uitgave van een werk mogt besluiten, waarin hij het wetenswaardige uit het gebied der V. M. mededeelde, en dat niet alleen tot onderrigt der nieuwelingen, maar ook voor oudere BB. welkom konde zijn. Dit deed hij ook, en kondigde in 1816 de uitgave van een handboek aan. Reeds de aankondiging van dit werk jaagde vele Loges angst aan, dewijl de V. M., zoo als zij toen in de meeste streken behandeld werd, voornamelijk de oud-Schotsche, niet anders, dan eene

soort van speelgoed voor kleine kinderen was. Daarom zocht men de uitgave van een zoodanig werk, zooveel mogelijk, te verhinderen. Men verbood den B. GÄDICKE, te *Berlijn*, de intekeningslijst op dit werk verder rond te laten gaan, doch juist dit was een aansporing te meer, om zich het werk aan te schaffen.

Daar het werk niet openlijk in den boekhandel verscheen, maar alleen aan Maç. intekenaren werd bezorgd, zoo protesteerde GÄDICKE tegen dit verbod bij de Gr. L. *de drie Wereldbollen*, en zeide, dat hij niet bij magte was, om een dergelijk werk te verhinderen. Men antwoordde hem, dat men zich niet verder met hem omtrent deze zaak wilde inlaten, waarop GÄDICKE echter besloot, een werk te laten drukken onder den titel van: *Loge-Hierarchie*, waarin men veel over de *Strikte Observantie* en over de willekeurigheden ten deze vindt.

Even als de Moeder-Loge, handelde ook het Directorium te *Bazel*, op aanleiding van een geschrift, tegen HELDMANN'S boek, ingezonden door eenen zekeren Heer VON BESELER, die zich als SCHRÖDER'S opvolger in de *Hamburger Gr. L.* had genoemd, verlangende het Directorium van de Loge *de Broedertrouw* te *Aarau*, waarin HELDMANN redenaar was, dat de leden al hunne geschriften, welke in druk zouden verschijnen, aan eene censuur van dit Directorium moesten doen onderwerpen.

Dewijl juist kort te voren de drukpers in het Kanton *Aarau* vrij verklaard was, en de Loge *de Broedertrouw* onafhankelijk van het Directorium was, wilde men zich daaraan niet onderwerpen. Ofschoon men nu den eisch van het Directorium van de hand gewezen had, wilde HELDMANN de BB., door de uitgave van zijn werk, in geene ongelegenheden brengen, en verliet dus vrijwillig de Loge, waarvan hij de eerste grondlegger was geweest. Dit verhinderde nogtans de verschijning van zijn werk niet, dat echter, door zijn beroep naar de Akademie te *Bern*, eenigen tijd vertraagd werd. Ook bragten eenige, in dezen tijd door hem opgespoorde geschiedkundige bronnen, nog meer vertraging te weeg en deden die het werk te veel uitdijen, zoodat het voor een handboek te groot werd. In plaats daarvan verscheen dus een

werk, getiteld: *de drie oudste geschiedkundige gedenktekenen der Duitsche Vrijmetselaars-Broederschap, benevens de grondslagen eener algemeene geschiedenis der Vrijmetselarij*, Aarau 1819. Hierop zag ten zelfden jare te Bern het licht: *Acacia-Bloesems uit Zwitserland*, 1e. Jaargang, hetwelk jaarlijks werd voortgezet, en waarin hij stelsmatig die artikels behandelde, welke anders voor zijn handboek bestemd waren.

Beide werken waren alleen voor VV. MM. bestemd; daarechter alles, wat het groote werk betreft, op de geschiedenis betrekking had, besloot hij, dit openlijk in den boekhandel te doen. De tweede aflevering der *Acacia-Bloesems* verscheen te gelijk met de derde.

Br. HELDMANN schijnt tot die weinige BB. te behooren, *H. 14* welke de kunstoorakonden van B. KRAUSE wel verstaan en begrepen hebben, vooral, wat de ontwikkeling der waarheden en grondstellingen over het wezen en de bestemming der Vrijmetselarij en der Vrijmetselaars-Broederschap betreft. Bij zulk eene overeenstemming van HELDMANN met KRAUSE's hoofdbegrippen kon het ook niet anders zijn, of de eerste moest door den laatsten gunstig beoordeeld worden. Toen KRAUSE voor het eerst in zijne Logevoordragten op hervorming aandrong, liet hij echter elke Loge ongehinderd werken, trachtte zich geene partij te vormen, maar liet alles, wat hij schreef, aan het oordeel der Broederschap over. Hij schold niet, wanneer hij gescholden werd; hij zweeg, wanneer men hem met ondank beloonde, en verdubbelde zijne vlijt ter eere en ten beste der Broederschap.

MELEHANAM, (of *Helleham*) de naam van eenen der door SALOMO, *helehanam* tot opzoeking van den vermisten Meester HIRAM, uitgezonden Meester, welke ook de eerste was, die het lijk vond.

HELIOS. (de Zon.) Een in de hooge graden (Sch. R. 28e. *helios* gr.) gebezigt Grieksch woord.

HELVETIË. Zie ZWITSERLAND.

HELVETIUS. (CLAUDIUS ADRIANUS) Een der eerste filosofen van Frankrijk, schrijver van de werken: *de l'Esprit* en *de l'Homme*, geboren te Parijs in 1715, overleden den *Schwarz helvetius*

29sten December 1771. Hij was tot aan zijnen dood lid van de Loge *de negen Zusters*, te *Parijs*. Toen *VOLTAIRE*, in 1778, in dezelfde Loge werd aangenomen, werd hem door den achtb. Meester-zelf het schootsvel van den B. HELVETIUS voorgebonden, hetwelk deszelfs weduwe, benevens eenige andere Maç. versierselen, aan de Loge had teruggegeven, waarop *VOLTAIRE* het kuste.

HENCKEL VAN DONNERSMARK. (WILHELM LODEWIJK VICTOR Graaf van) Een der beroemdste Vrijmetselaren des tegenwoordigen tijds, is de zoon van den in 1795 overleden Koninklijken Pruisischen Luitenant-Generaal, VICTOR AMADEUS, Graaf HENCKEL VAN DONNERSMARK. Den loopbaan zijns vaders volgende, trad hij reeds vroeg in de krijgsmilitaire dienst. Door zijne vroegtijdige militaire betrekking werd hij ook vroeg in het Vrijmetselaarsverbond opgenomen, en wel op den 3den April 1791, in de Loge *de drie Kroonen*, te *Koningsbergen*. In het jaar 1794 werd hij te *Insterburg* als medgezel, en in het volgende jaar te *Berlijn* in de Loge *de Bestendigheid* tot Meester bevorderd. In den jare 1811 werd hij tot Reg. Meester verkozen, en rigtte in 1812 eene, naar het systema der Gr. Nat. Moeder-Loge *de drie Wereldballen* arbeidende Veld-Loge op, waarin echter niet geregeld konde gearbeid worden. Ook vestigde hij, den 10den Junij 1816, de Loge *Frederik Willem (met het ijzeren kruis)*, in het systema der Groote Lands-Loge van *Duitschland*, en verplaatste dezelve, drie jaren daarna, naar *Torgau*, met behoud van den naam en met toestemming der overheden. In 1821 rigtte hij te *Delitsch* eene Loge op, onder den naam: *Victor (met den gouden hamer)*, die naar dezelfde leerwijze arbeidde. Daar het echter niet mogelijk was, om, na het vertrek des oprichters, goede opvolgers als Achtb. Meesters dezer Loges te kunnen vinden, zoo gingen dezelve kort na elkander weder te niet. In het jaar 1838 werd de Br. Graaf HENCKEL VAN DONNERSMARK, na den dood van den H. E. Br. PALONIE, Lands-Grootmeester van de Groote Lands-Loge der Vrijmetselaren van *Duitschland*, te *Berlijn*, welke

betrekking hij nog in 1845 met waardigheid bekleedde, en in welk jaar, zijnde hij toen reeds vijftig jaren V. v. M., een gedenkpenning is geslagen. *(Hemmann)*

HENDRIK I, Koning van Engeland, begunstigde de bouwlieden, door hunne oude vrijheden te bevestigen en met nieuwe te vermeerderen. Hij wordt ook van het jaar 1100—1155 als hun Grootmeester opgegeven. *Historisch 7*

HENDRIK II, Koning van Engeland, verzekerde, kort na zijne troonsbestijging in 1155, aan de bouwlieden zijne bescherming, en bevestigde hunne oude vrijheden. *Palmer 7*

HENDRIK VI, Koning van Engeland, geboren in 1422, erfde den troon, toen hij negen maanden oud was, werd in 1455 door RICHARD PLANTAGENET, Hertog van York, onttroond, en den 14den April 1471 vermoord. Gedurende zijne minderjarigheid verbood het Parlement, in den jare 1428, alle vereenigingen en kapittels der Vrijmetselaren, welk verbod echter niet nageleefd werd. Volgens de Maçonnieke geschiedschrijvers, trad HENDRIK in 1442, zoodra hij meerderjarig was geworden, tot de Orde toe, en nam van dien tijd af de Bouwvereenigingen onder zijne bescherming. Eenigen tijd voor zijne aanneming zou hij persoonlijk een Vrijmetselaar over verscheidene geheime onderwerpen der Vrijmetselarij onderzocht, en eigenhandig het verslag van die vragen en antwoorden geschreven hebben. De beroemde JOHN LOCKE vond, in den jare 1696, in de Bodleyanische Bibliotheek te Oxford, een afschrift daarvan, door den oudheidkenner JOHN LEYLAND, op bevel van Koning HENDRIK VIII, gemaakt, hetwelk hij met kritische aanmerkingen vermeerderde, hoedanig hetzelfde voor het eerst te Frankfort aan den Main, ten jare 1748, op 12 octavo bladzijden in druk verscheen, onder den titel: *Een Brief van den beroemden Heer JOHN LOCKE, betreffende de Vrijmetselarij, zoo als dezelve op de schrijftafel van een gestorven Broeder is gevonden geworden*. Sedert dien tijd is dit verhoor, zoowel in Engeland, als in Duitschland en Frankrijk, menigmaal afgedrukt geworden, en is, in weerwil van de herhaalde uitvallen tegen deszelfs echt-

heid, als een gewichtig document der Vrijmetselaars-Broederschap te beschouwen. Br.: THORV geeft in zijne *Acta Latomorum*. Tom. II. pag. 4-11, eene Fransche overzetting van dit handschrift, door RICHARD HARRIS LOVELACE, een Engelschman, vervaardigd, benevens LOCKE's Brieven, en laat tot bl. 14 zijne kritische aanmerkingen volgen. Ten laatste zoekt THORV het Maq.: bedrog, zoo als MOUNIER zich in zijn geschrift: *Over den invloed op de Fransche revolutie, toegeschreven aan de wijsgeeren, aan de Vrijmetselaren en aan de Illuminaten* (te Franeker 1802, in 8vo.), aangaande dat achtbare gedenkschrift der oudheid uitlaat, nog meer in het licht te stellen, en zoekt te bewijzen, dat het werkelijk ondergeschoven zij. Doch behalve de innerlijke en uitwendige gronden, welke deze tegenwerpingen wederleggen, kan ook de grond, dat, voor zoo verre bekend, zich geene enkele stem tegen de echtheid van dit stuk in Engeland heeft doen hooren, tot een groot tegenwigt van deze tegenwerpingen dienen. En zoude zich zulk eene stem hierbij, wanneer er bedrog plaats had, niet hebben verheven, nadat het in het *Gentleman's Magazine* afgedrukt was, daar toch vele omstandigheden hebben geleerd, dat de Engelschen zulke bedriegerijen niet straffeloos laten doorgaan. HUTCHINSON zegt hierover: »Een oud geschrift, dat onder de VV.: MM.: in groot aanzien staat, trekt hier mijne opmerking tot zich, dewijl het ons mededeelt, wat de oude VV.: MM.: als den grond hunner kennis aanzagen." Derhalve is het ook in de Engelsche constitutieboeken overgenomen.

II. 9

Zie hier de vragen en antwoorden, betreffende de geheimen der Vrijmetselarij, zoo als dezelve gezegd worden door HENDRIK VI gedaan, en door een' Vrijmetselaar beantwoordt te zijn.

Vr. Wat mag dit geheim (de Vrijmetselarij namelijk) wel zijn?

Antw. Het is de wetenschap der natuur, de kunde van de daarinliggende krachten, en derzelver werkingen, in het bijzonder de wetenschap van de getallen, van de maat en het gewigt, en de regte aard en wijze, om alle dingen ten gebruike van menschen in te rigten, hoofdzakelijk woningen en gebouwen van allerlei aard, en alle andere zaken, die het welzijn der menschen bevorderen.

Nr.	Pièces.
	Wilton dans la comté de Wilts. — Vue de Chieften dans la comté de Buckingham . . . 3
2584.	Vue de Woobourn dans la comté de Surry. — Vue d'Oatlands dans la comté de Surry. — Vue d'Esher dans la même comté . . . 3

Suntach, A.

2585.	Leda. — Ebe. — Silène. — Mercure. — Apollon et Marsyas; d'après Raphaël . . . 5
-------	---

Surugue, Louis.

2586.	Joseph Christophe de Verdun, Peintre; d'après Drouais. Collée . . . 1
-------	---

Suyderhoef, J.

2587.	Gillis de Garges; d'après Mirevelt . . . 1
2588.	Johannes Hoornbeek. Premier état, avec l'adresse de Pieter Goos. Belle . . . 1
2589.	Fridericus Spanhemius . . . 1
2590.	Les quatre Bourguemestres d'Amsterdam; d'après Keyser. Collée . . . 1
2591.	La paix de Munster; d'après Terbourg. Gr. Est. . 1
2592.	Jésus-Christ mis au tombeau; d'après Carravaggio . 1
2593.	Paysage; d'après Berghem. Les marges coupées et collée . . . 1
2594.	Trois paysans assis, dont l'un joue du violon; d'après Ostade. Pièce appelée: Jean de Moff. C. Visscher exc. . . 1
2595.	Deux paysans dans un cabaret et au fond une paysanne; d'après le même. De Wit exc. . . 1
2596.	Troupe de paysans assise devant un cabaret, s'amusant à fumer, pendant qu'une vieille leur verse à boire; d'après le même. Belle . . . 1
2597.	La colère des buveurs, pièce communément appelée: Le coup de couteau; d'après le même. Clem. de Jonghe exc. Belle. Les marges au haut et des deux cotées coupées jusqu'au bord. . 1

56

Nr.	Pièces.
2598. La même Estampe	1

Swanevelt, Herman.

f. 2. 6

2599. St. Jean Baptiste dans le désert. (34.) C. Losi exc.	1
2600. Titre. (53.) L'inscription est découpée et remplacée par du papier blanc	1
2601. Les bains Antonins. (55.) Premier état, Herman van Swanevelt fecit et excudit. Belle	1
2602. St. Adrien sur la voie Flaminienne. (59.) Second état	1
2603. Ferme hors la porte, dite del Popolo. (60.) Premier état. Belle, mais avec une tache	1
2604. Vigne du pape Jules. (61.) — Première vue de Zugro. (62.) Second état	2
2605. Second vue de Zugro. (63.) Premier état. Avec quelques taches	1
2606. Troisième vue de Zugro. (64.) Premier état, belle	1
2607. Vue hors la Porte, dite Pia. (65.) Second état	1
2608. Le jeune Tobie. (68.) — Elie dans le désert. (69.)	2
2609. Salmacis et Hermaphrodite. (71.) L'adresse de Rossi effacée	1
2610. Suite de quatre paysages. (77 — 80.) Suite compl. Second état	4
2611. Le petit pont de bois. (82.) Second état	1
2612. La même Estampe. (82.) Second état: à Paris chez Mondhare	1
2613. Le Cardinal. (83.) Premier état. Un peu endommagée	1
2614. Le Cardinal. (83.) — Les ruines en amphithéâtre. (84.) Second état	2
2615. La dame au parasol. (85.) Premier état	1
2616. La même Estampe. (85.) Premier état, avec des faibles taches	1
2617. Le salut. (86.) Premier état. Avec des faibles taches	1
2618. La dame au parasol. (85.) — Le salut. (86.) Second état	2
2619. L'hôpital. (87.) Premier état. Belle	1

Fr. Van waar heeft zij haren oorsprong?

Antw. Zij ontstond tegelijk met de eerste menschen in het Oosten, welke vroeger dan de eerste menschen in het Westen waren, en toen dezelve naar het Westen overgebracht werd, bragt zij alle mogelijke verligting des levens met zich voor diegenen, die daar in de wildernissen en hulpeloos rondwaalden.

Fr. Wie bragten haar naar het Westen?

Antw. De Pheniciërs, die groote handelaars waren, en eerst uit het Oosten naar Phenicië kwamen, alwaar zij geschikte gelegenheid hadden, om hunnen handel, zoowel naar het Oosten, als naar het Westen, op de *Roode en Middellandsche Zeeën* te drijven.

Fr. Hoe kwam zij naar Engeland?

Antw. PYTHAGORAS, een Griek, reisde tot uitbreiding van zijne kennis naar *Egypte*, naar *Syrië*, en naar alle landen, alwaar de Pheniciërs de Vrijmetselarij hadden overgeplant, en daar hij in alle Vrijmetselaars-Loges den vrijen toegang had, zoo leerde hij ook veel. Hij reisde daarop naar huis, woonde in *Groot-Griekenland*, alwaar hij van lieverlede een groot wijsgeer, en tevens zeer beroemd werd. Nu stichtte hij eene Groote Loge te *Krotone*, en maakte vele Vrijmetselaren, van welke eenigen naar *Frankrijk* reisden, die ook aldaar de Vrijmetselarij uitbreidden, en van waar, in het vervolg van tijd, de kunst naar *Engeland* overstak.

Fr. Ontdekten de VV. MM. hunne kunst ook aan anderen?

Antw. Toen PYTHAGORAS op reis gegaan was, om te leeren, werd hij eerst ingewijd en daarna onderwezen. Even zoo moet men van regtswege met ieder handelen. Niettemin hebben de Vrijmetselaren van vroegere dagen af, van tijd tot tijd, aan de menschen zulke geheimen medegedeeld, welke algemeen nuttig konden zijn. Zij hebben slechts dezulke teruggehouden, welke, wanneer zij in verkeerde handen kwamen, schadelijk konden worden, of die, zonder het onderwijs, dat in de Loge gegeven wordt, en daarmede in verband staat, nergens goed toe zijn, of ook dezulke, die de Broeders vaster aan elkanderen verbinden, door de voordeelen en bijzondere voorregten die daaruit voor de Broederschap ontspringen.

Fr. In welke kunsten hebben de Vrijmetselaren de overige menschen onderwezen?

Antw. In den akkerbouw, de bouwkunde, de sterrekunde, de meetkunde, de getalleer, de muziek, de dichtkunde, de scheikunde, de kunst om te regeren en de godsdienst.

Vr. Hoe komt het, dat de Vrijmetselaren in staat zijn meer onderrigt te kunnen geven, dan andere menschen?

Antw. Zij alleen zijn in het bezit der kunst, om nieuwe kunsten uit te vinden, en deze kunst ontvingen de eerste Vrijmetselaren van God. Door middel van dezelve ontdekken zij, welke kunsten zij willen, benevens den regten weg, om die te leeren. Wat andere menschen uitvinden, is alleen het werk van het toeval, en was voorheen, zoo als ik meen, slechts van geringe beteekenis.

Vr. Wat trachten de Vrijmetselaren te verbergen?

Antw. Zij verbergen de kunst, om nieuwe kunsten uit te vinden, en dit alleen, om hun eigen voordeel en hunnen eigenen roem. Zij verbergen de kunst van geheimen te bewaren; en wel opdat de wereld niets voor hen kunne verbergen. Zij verbergen de kunst, om wonderbare werkingen voort te brengen, en toekomstige dingen te voorzien, opdat die door slechthartige menschen niet tot een slecht doeleinde misbruikt moge worden. Ook verbergen zij de kunst der gedaanteverwisselingen, den weg ten gebuike van den *Abrae*, (verkorting van het in de oudheid hooggeachte wigchelwoord *Abacadabra*) de bijzondere kunstvaardigheid, om goed en volkomen te worden, zonder de hulpmiddelen of den spoorslag van vrees en hoop, en eindelijk bewaren zij nog het geheim der algemeene Maçonnieke taal.

Vr. Wilt gij mij in de gezegde kunsten onderwijzen?

Antw. Gij zult onderwezen worden, zoodra gij dit waardig, en tot leeren geschikt zult bevonden zijn.

Vr. Is het zoo, dat alle Vrijmetselaars meer kennis hebben, dan andere menschen?

Antw. Dit is niet het geval. Zij hebben alleen de regtmatige aanspraak en de gelegenheid, zich meerdere kennis te verwerven, dan andere menschen; menigeen nogtans ontbreekt daartoe de geschiktheid, en bij veel meer nog ontbreekt het aan vlijt, die evenwel noodzakelijk is, om zich in het bezit van kennis te stellen.

Vr. Zijn de Vrijmetselaren betere menschen dan anderen?

Antw. Eenige VV.: MM.: zijn niet zoo deugdzaam, als som-

mige andere menschen; voor het grootste gedeelte echter zijn zij beter, dan zij zouden zijn, als zij geene Vrijmetselaren waren.

Vr. Beminnen de Vrijmetselaren elkander wel zoo innig, als men zegt?

Antw. Ja, voorwaar! en dat kan ook niet anders zijn, want goede en opregte menschen, die elkander als zoodanig erkennen, beminnen elkander, naarmate zij beter zijn, des te inniger.

Welke eene prijzenswaardige oorkonde uit den ouden tijd! Zou dit het maaksel van eenen bedrieger wezen? Het is, zielkundig beschouwd, onmogelijk. Een geschrift van dezen aard kan en zal niemand vervalschen, om anderen daarmede te misleiden; want welk doel zoude men met zulk eene verdichting kunnen gehad hebben?

De vraag: wat volgt er uit, wanneer dit vraagstuk werkelijk echt is? beantwoordt de uitgever, naar aanleiding van den door Br. KRAUSE vervaardigden Commentarius, op de volgende wijze:

1°. Dat het gewigt van dit stuk voor onze Broederschap volstrekt niet moet afhangen van het al of niet erkennen door dezen of genen, maar alleen van de meerdere of mindere waarde van deszelfs inhoud.

2°. Dat hetzelfde even als het oudste Rituaal, als eene bron van wetenschap der Vrijmetselarij, in eere gehouden en gebruikt moet worden.

3°. Dat de waarde en de verhevenheid der Vrijmetselarij daardoor vaster wordt gegrondvest.

4°. Dat er geene oud-, of nieuw-Engelsche, maar eene algemeene Vrijmetselarij bestaat, welke grondslag verdraagzaamheid is. Verdraagzaamheid, niet alleen omtrent geloofsgenooten, maar ook omtrent andersdenkenden, in het stuk van de godsdienst.

5°. Dat het begrip van de Vrijmetselarij, naar welke zij eene zedelijke kunst is, op onomstootbare historische grondslagen rust.

6°. Dat men dienvolgens alles wat zich daarin duidelijk ver- toont als het eigenlijke wezen der Vrijmetselarij, in de Liturgie bij uitnemendheid moet doen uitkomen en daarmede overeenkomstig ver- klaard moet worden, maar dat men niet menige zaak die daarop doelt, op willekeurige wijze mag doorhalen noch andere dingen er bijvoegen.

7°. Dat het wezen der Vrijmetselarij niet in formulieren, noch in geheimzinnige dingen bestaat.

8°. Dat men in de Maçonnicke vereenigingen iets hoogers zoeken moet, dan eerbare Clubs, waarin men zich van tijd tot tijd, onder lastige ceremoniën, aan hoogst platte levensgrondregels laat herinneren, en

9°. Dat men het gewone Logewezen in den geest van deze oorkonde steeds meer en meer moest reinigen, opdat men niet daarvan kunne zeggen: »Dat men aan het Logewezen, zoo als hetzelfde bijna overal behandeld wordt, geen bijzonder belang hechten kan, en daarin geen verheven nut is te vinden; dat integendeel, daarin onder eenen schoonen naam, een pralen met woorden en een misbruik van edele zaken en namen ligt; en ook, dat er vandaar reeds sedert lang twijfel bestaan heeft, of het den wezenlijk ernstigen man, die een vast karakter bezit, wel geoorloofd is, om, in onze tijden, in zoodanige werkplaatsen, met eenen schijnbaren ernst, de Logewerkzaamheden bij te wonen.»

Henri'c VII HENDRIK VII, Koning van *Engeland*, vroeger Graaf van *Richmond*, uit het huis van *Lancaster*, geboren in het jaar 1436, besteeg, nadat Koning RICHARD III, in den slag bij *Bosworth*, overwonnen en gedood was, in 1483 den troon, en overleed den 21sten April 1509, den roem van een verstandigen vorst nalatende. Evenzeer als het hoofdoogmerk van zijne regering bestond in het bevestigen van de inwendige rust des rijks, het verbeteren der administratie en de vorming zijner natie, zoo zocht hij ook de Bouwvereenigingen, welke onder zijne voorgangers EDUARD V en RICHARD III geheel achteruit gegaan waren, door zijne bijzondere bescherming en achting wederom te verheffen. Onder zijne regering werd de Gothische bouwkunde in *Engeland* tot hare hoogste volkomenheid gebragt, terwijl zij in *Italië*, door de herstelling der oude Augustijnsche bouworde, geheel ter zijde was gesteld; immers voltooide de Abt van *Westminster*, JOHANN ISLIP, de herstelling dier Abtdij geheel.

De Grootmeester en de Ordeleden van *St. Jan*, op *Rodus*, later te *Malta*, verkozen HENDRIK VII, in eene verga-

dering hunner Gr. Loge, tot hunnen beschermheer. Hij nam het voorzitterschap aan, in eene, op den 24sten Junij 1302, in zijn eigen paleis, gehoudene groote vergadering van Bouwmeesters, waarbij ISLIP en REGINALD-BRAY, Ridder der Orde van den Kousenband, de ambten van 1e. en 2e. opzieners bekleedden, en welke van zijn paleis in eene processie optrokken, om den eersten steen tot zijne beroemde kapel, aan het einde der oostzijde van de *Westminster-Abdij*, te leggen. De Engelsche geschiedschrijvers noemen dezen Koning Grootmeester der Bouwlieden in *Engeland*.

HENDRIK VIII wilde, dat elk burger, die lid van het parlement zoude worden, en ieder, die eigendommen en landerijen had, zich in eene corporatie of vereeniging van handwerkslieden zoude doen inwijden. Vele voornamen mannen voegden zich toen bij de Vrijmetselaars, en werden betiteld met den naam *accepted Masons* (aangenomen Metselaars), in onderscheiding van vrije Metselaars, waardoor de Broederschap eene verandering in haar oorspronkelijke inrigting onderging.

HENDRIK VAN PRUISSEN, (Prins FREDERIK) geboren in 1726 en overleden in 1802, was de broeder van FREDERIK den Groeten; hij was niet slechts de lieveling van FREDERIK, maar ook door allen die hem kenden, om zijne deugden en krijgsmansbekwaamheden hooggeschat. Hij werd op den 20sten Junij 1740, door zijnen broeder, den Koning zelven, als regerend M., in de Orde ingewijd, in eene Loge, die gehouden werd op het Koninklijke Slot *Charlottenburg*.

HENIN. Een woord, dat in de hooge graden voorkomt.

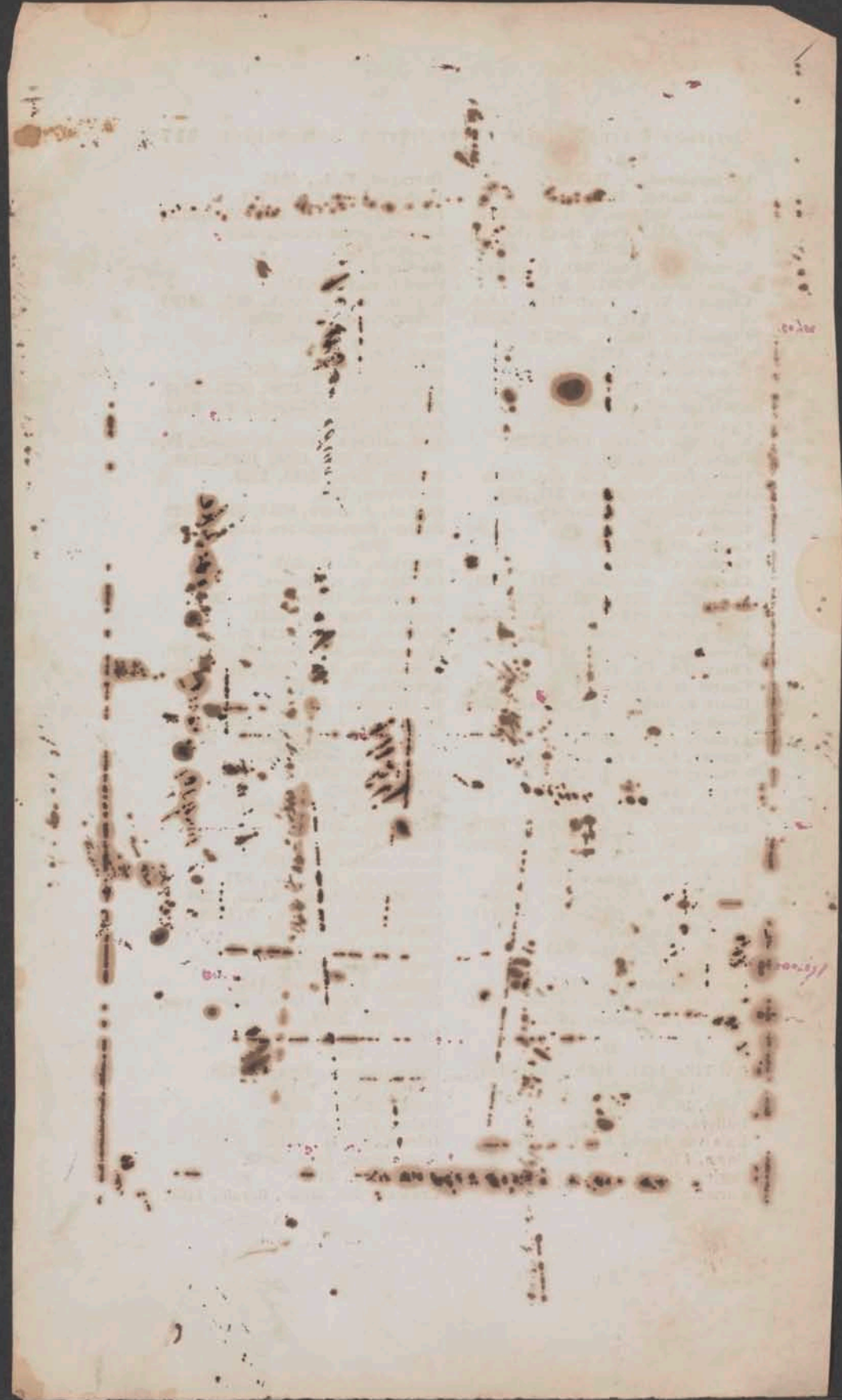
HENOE. Een woord, in vele Schotsche graden gebezigd.

HENRIETTE MARIA, dochter van HENDRIK IV, Koning van *Frankrijk*, en sedert 1623 gemalin van den onthoofden Koning van *Engeland*, KAREL I. Zoo als toenmaals deze ongelukkige Koning en zijn treurig uiteinde in de overleveringen van de Schotsche graden, allegorisch wordt voorgesteld, zoo beschouwden zijne aanhangers onder de Vrijmetselaren zijne achtergelatene weduwe, als de weduwe van hunnen verslagenen Meester, en noemden zich zelven de zonen der weduw, om

Verzeichniß der Verfasser, Uebersetzer u. Componisten. 417

- Chrysophiron, v. Wöllner.
 Clare, Martin, 792.
 Claudius, Matthias, 3894, 3940, 3945.
 Clemens XII., Pont. Max., (Lorenz Corsini) 2809.
 Clemens XIII., Pont. Max., (Carl Rezzonico) 3307.
 Clemens XIV., Pont. Max., (Joh. Vinc. Ant. Ganganelli) 3308.
 Clement de Genève, 4013 ff.
 Clericus, Joh., 4072.
 Coin-de-l'Isle, 63, 4857.
 Cole, John, 399.
 Cole, Samuel, 158 b, 609.
 C. (Colin d'Ambly Fr.), 3328.
 Collins, Georg, 29.
 Colln, Dan. Geo. Carl von, 3600.
 Comenius, Joh. Amos, 227, 228.
 Condesyanus, v. Grasshof.
 Conduenz, 655.
 Cooke, W., 3192.
 Cordon, C., 3042.
 Cosandey, Sulpitius, 3214, 3221, 3224, 3225, 3227, 3229.
 Cosmann, C. Fri. Wilh., 34, 35, 3514.
 Cosmopolita, v. Scudivogius.
 Costa, da, 3179.
 Courcelles, Ch. de, 3729.
 Couret de Villeneuve, Martin, 301.
 Court de Gebelin, Ant., 3813, 3835.
 Coustos, John, 3177.
 Cramer, Anton, 4033.
 Cramer, Carl Fri., 2261, 2268.
 Cramer, D. Daniel, 2316.
 Cranz, 3273.
 Crell, Lor. Flor. Fr., 1041.
 Cretzschmar, Philipp Jacob, 1273, 1280, 1298, 1336, 2719, 3920.
 Creuzer, Friedr., 3863, 3865.
 Crivelli, Jos. Louis, 3577, 4699.
 Croneberg, Gerhard von, 2553.
 Cross, Jeremy L., 2014, N. 2014 b.
 Crucifix, Dr., 65.
 Crusius, Chri. Aug., 3345.
 Cunnin, 5241.
 Custine, Comte de, 3467.
 Cuvclier, Jean Guil. Auguste, 4772.
 Cygneus, Eucharius, 2552.
- D.**
- D., 710, 1021, 1066, 1391, 1445, 1526, 3830.
 Daine, 5364, 5367.
 Dallera, 502.
 Dam van Isselt, E. W., 3056.
 Dama, Franc., 5280.
 Darjes, Joach. Geo., 354.
 Darmang, 3994.
- Darragon, F. L., 4046.
 Daubermesse, F. A., 721.
 David, Alfred, 5216, 5217, 5219, 5220.
 Dazard, Mich. Franc., 4528.
 De Bran, 870.
 De Caron, 709.
 Decius, v. Reinhold.
 Decker, Georg Jacob, 965, 1316?
 Decourchant, 2343, 2350.
 Dedilon, A. D., 3565.
 Dee, John, 2546.
 Défournelles, 4205, 4961.
 Degouy, fls. A., 4288, 5238-5240.
 De Joux de la Chapelle, P., 3517.
 Delancy, 1036.
 De L'Aulnaye, Franc. H. Stanisl., 40, 719, 728, 1986, 1992, 3799.
 D'Eldir, Alina, 2134, 2135.
 De l'Orme, 733.
 De Luc, J. André, 853 b, 3507, 3529.
 Demme, Hermann Chro. Gottfr., 1428, 3968.
 Demelius, C. F., 357.
 De Marées, v. Marées.
 Democritus, Dippel, Chri., 2657.
 Deppen, Otto von, 3331.
 Dermott, Laurent, 154 ff.
 Desaguliers, Joh. Theophil., 130, 791.
 Desaulis, 70, 4203, 4302, 4660, 4760.
 Descours, N. 1146.
 D. (Desenne) J., 3573.
 Desgranges, J. Nicol., 2020, 2025, 3588, 4540, 4623, 5016 b, 5018, 5025, 5027.
 Desgranges, 5013.
 Desvans, 1642.
 Detenhof, J. Heinr., 2941.
 Diaz, Joh., 2613.
 Diderot, Denis, 4871.
 Didis, Paulus de, 2438.
 Dieffenbach, Joh. Jac., 827.
 Dieffenbach, Lddy. Adam, 1236.
 Dietrich, Glo. Siebr., N. 1266 c.
 Dinckellius, Joh., 770.
 Dionysius Areopagita, 3881.
 Dippel, Conr., 2637.
 Distling, J. Gerhard, 1143.
 Ditfurth, Franz Dietr. Baron von, 998, 2312.
 Dodd, William, 931, 2384.
 Dominic, 740.
 Dondoy-Dupré, Prosper, 758.
 Döring, 1388, N. 1388.
 Döring, Heinr., 3630.
 Dorna, Fréd. de, 3989.
 Dörner, Ch. H., 3873.
 Douzetemps, 3888, 3889.
 Doss, Alex., 3741 b.
 Dräcke, Joh. Heinr. Beruh., 1160.

- Chrysophiron, v. Wöllner.
 Clare, Martin, 793.
 Claudius, Matthias, 3894, 3940, 3945.
 Clemens XII., Pont. Max., (Lorenz Corsini), 42809.
 Clemens XIII., Pont. Max., (Carl Rezzonico) 3307.
 Clemens XIV., Pont. Max., (Joh. Vinc. Ant. Ganganelli) 3308.
 Clement de Genève, 4013 ff.
 Clericus, Joh., 4072.
 Coin-de-Pislé, 63, 4857.
 Cole, John, 399.
 Cole, Samuel, 4158 b, 609.
 C. (Colin) 2058.
 C. (Collin d'Ambly Fr.), 3328.
 Collins, Georg, 29.
 Cölln, Dan. Geo. Carl von, 3600.
 Comenius, Joh. Amos, 227, 228.
 Condesyanus, v. Grasshof.
 Confluenz, 655.
 Cooke, W., 3792.
 Cordon, C., 3042.
 Cosandey, Sulpitius, 3214, 3221, 3224, 3225, 3227, 3229.
 Cosmann, C. Fri. Wilh., 34, 35, 3514.
 Cosmopolita, v. Sendivogius.
 Costa, da, 3179.
 Courcelles, Ch. de, 3729.
 Couret de Villeneuve, Martin, 301.
 Court de Gebelin, Ant., 3813, 3835.
 Coustos, John, 3177.
 Cramer, Anton, 4033.
 Cramer, Carl Fri., 2261, 2268.
 Cramer, D. Daniel, 2516.
 Cranz, 3273.
 Crell, Lor. Flor. Fr., 1041.
 Cretzschmar, Philip. Jacob, 1273, 1280, 1298, 1336, 2719, 3920.
 Creuzer, Friedr., 3863, 3867.
 Crivelli, Jos. Louis, 3577, 4699.
 Cronenberg, Gerhard von, 2653.
 Cross, Jeremy L., 2014, N. 2014 b.
 Crucefix, Dr., 65.
 Crusius, Chri. Aug., 3345.
 Cunin, 5241.
 Custine, Comte de, 3467.
 Cuvclier, Jean Guil. Auguste, 4772.
 Cygneus, Eucharius, 2552.
- D.**
- D., 710, 1021, 1066, 1391, 1445, 1526, 3830.
 Daine, 5364, 5367.
 Dallera, 502.
 Dam van Isselt, E. W., 3056.
 Dama, Franc., 5280.
 Darjes, Joach. Geo., 354.
 Darming, 3994.
 Darragon, F. L., 4046.
 Daubermesnil, F. A., 721.
 Daviel, Alfred, 5216, 5217, 5219, 5220.
 Dazard, Mich. Franc., 4528.
 De Bran, 870.
 De Caron, 709.
 Decius, v. Reinhold.
 Decker, Georg Jacob, 965, 1316?
 Decourchant, 2343, 2350.
 Dedilon, A. D., 3565.
 Dee, John, 2536.
 Défournelles, 4205, 4961.
 Degouy, fils, A., 4288, 5238-5240.
 De Joux de la Chapelle, P., 3517.
 Delancy, 1036.
 De L'Aulnay, Franc. H. Stanisl., 40, 719, 728, 1986, 1992, 3799.
 D'Eldir, Alina, 2134, 2135.
 De l'Orme, 733.
 De Luc, J. André, 853 b, 3507, 3529.
 Demme, Hermann Chro. Gottf., 1428, 3968.
 Demelius, C. F., 357.
 De Marées, v. Marées.
 Democritus, Dippel, Chri., 2637.
 Deppen, Otto von, 3331.
 Dermott, Laurent, 154 ff.
 Desaguliers, Joh. Theophil., 130, 791.
 Désautis, 70, 4263, 4302, 4660, 4760.
 Descours, N. 1446.
 D. (Desenne) J., 3573.
 Deschamps, J. Nicol., 2020, 2028, 3888, 4540, 4623, 5016 b, 5018, 5025, 5027.
 Desgranges, 5013.
 Desvieux, 1642.
 Detenhof, J. Heintz, 2941.
 Diaz, Joh., 2618.
 Diderot, Denis, 4451.
 Didis, Paulus de, 2138.
 Dieffenbach, Joh. Jac., 827.
 Dieffenbach, Liddy, Adam, 1236.
 Dietrich, Glo. Siefr., N. 1266 c.
 Dinckelius, Joh., 270.
 Dionysius Areopagita, 3881.
 Dippel, Conr., 2637.
 Distling, J. Gerhard, 1143.
 Ditfurth, Franz Dietr. Baron von, 998, 2312.
 Dodd, William, 931, 2884.
 Dominic, 740.
 Dondoy-Dupré, Prosper, 758.
 Döring, 1388, N. 1388.
 Döring, Heintz, 3630.
 Dorna, Fréd. de, 3989.
 Dörner, Ch. H., 3873.
 Rouzetemps, 3888, 3889.
 Dowe, Alex., 3741 b.
 Dräcke, Joh. Heintz Bernh., 1160.

dat, zoo als zij zeiden, na den dood van den eerwaardigen Meester, de Vrijmetselaars zorg droegen voor zijne weduwe, dewijl ADON HIRAM hen altijd als zijne Broeders had beschouwd. Zie *Necessaire Mag.*: par CHAPPRON.

Pembroke HERBERT. (WILHELM) Zie PEMBROKE.

Herodotus HEREDOM. Zie HERODOM.

Héricourt HÉRICOURT, (DU TROUSSET D') Président van het Parlement te *Parijs*, in 1775, een der oprigters van het systema der Philaleten, en bij de Conventen derzelve, in 1785 en 1787, een der Commissarissen voor de Archieven, belast met de uitvaardiging der rondgaande brieven.

Hermes HERMES TRISMEGISTUS (driemaal de grootste) werd door de Egyptenaren, als de uitvinder van het letterschrift en van vele andere voor den mensch nuttige wetenschappen, goddelijke eer bezeten. Het ontbreekt overigens aan stellige geschiedkundige narigten aangaande hem, zoodat men zelfs van gedachte is, dat het enkel een allegorischen naam is. De Alchemisten beschouwden hem als hunnen eersten onderwijzer en patroon.

THOTT, welken de Pheniciërs THAAUT, de Grieken HERMES en de Romeinen MERCURIUS noemden, gaf den Egyptenaren het eerste onderrigt in wetenschappen en aanleiding tot de kunsten. Hij gaf de natuurlijke lichamen eigene namen, vond de leerwijze uit, om zijne gedachten door zinnebeelden uit te drukken, bragt de burgerlijke regering in orde, voerde godsdienstige gebruiken in, stichtte tempels en stelde priesters aan, die zich geheel aan denzelven moesten toewijden. Hij nam den regelmatigen loop der sterren waar, plantte olijfboomen, en bragt de eerste tooën op de lier voort.

HERMES *de tweede*, een zoon van AGATHODEMOR, verdient vooral genoemd te worden onder de koningen van het oude *Egypte*, die zich door weldadige handelingen den troon waardig maakten. Hij verbeterde de godenleer des volks, ontdekte de grondregels der reken- en meetkunde; hij voerde, in plaats van de zinnebeelden, hieroglyphen in, en rigtte twee kolommen op, op welke hij, met de door hem nieuw uitgevondene schriftteekens, den geheelen omvang der Egyptische wetenschappen liet uit-

houwen, in de ijdele hoop, die daardoor te vereeuwigen.

De *Nijl* vernielde in het vervolg zijne kunstige dammen en overstroomde *Egypte*, wierp de steenen gedenkteeken der Egyptische wijsheid ter neder, en kunsten en wetenschappen gingen voor eenen tijd ten gronde, tot dat HERMES TRISMEGISTUS verscheen, die de verstrooide overblijfselen der voormalige kennis opzamelde, den sleutel tot de hieroglyphen wedervond, denzelven verbeterde, en toen den Priesters mededeelde, die dezen in het binnenste van den tempel als eenen geheiligen schat bewaarden.

Dezen hersteller der wetenschappen en kunsten heeft *Egypte* den glans en roem te danken, welke *Egypte* naderhand verkreeg. Dagelijks wies het welzijn des lands, dat, door de wijste wetten geleid, door vorsten geregeerd werd, die allen tot eene Orde behoorden, welker grondregel *zuiverheid der zeden en weldoen* was; die geen ander geluk, geen anderen hoogmoed kenden, dan om een gedenkteeken achter te laten, dat hunne zorgen ten beste des lands, konde vereeuwigen; die, daar zij tegelijk medeleden des Priestersdoms en medebewaarders der geheimen waren, de belangen van de godsdienst, zoowel als van den Staat, onverdeeld behartigden.

Al deze verzamelde brokstukken van den ouden tijd, zijn uit verschillende geschriften van geleerde mannen opgezameld. Het doel der meesten dezer strekte, om de Christelijke godsdienst met een nieuw Platonische en Cabbalistische geestdrijverij te vereenigen, en derzelver leer uit philosophische grondstellingen te verklaren. Dit alles werd met den mantel der openbaring en des geheims omhuld en tot geheimzinnigheid gebracht.

Voor dat *Alexandrië* ten zetel van wijsbegeerte en geleerdheid werd, had het mysticismus onder de Grieken niet veel naam bekomen. PYTHAGORAS en sommige zijner leerlingen begonnen het eerst in geheimzinnige bewoordingen te spreken, en zich veel van de openbaringen te laten ontvallen. ΧΕΛΟΡΗΘΗΟΝ noemt daarom de Pythagorische leer *eene wonderbaarlijke wijsheid*, en volgens geloofwaardige, oude getuigenissen sprak PYTHAGORAS van godenverschijningen en buitengewone openbaringen.

Hermetes = Herodotus²⁹

Doch dit werd onder de filosofen niet algemeen, en duurde ook niet lang. Dezen, te zeer de vrijheid ademende en door hun verstand te zeer geleid, zochten door eigen nadenken zelve de waarheid te vinden. Door de vereeniging van Grieksche en Egyptische wijsbegeerte, begonnen de Platonici van lieverlede het dweepzicke gedeelte der erfenis hunner voorgangers toe te passen. De liefde tot het wonderbare werd, door de meerdere uitbreiding des Christendoms, meer en meer aangevuurd. Daar de wijsgeeren zagen, dat dit nieuwe systema het hunne met geheele vernietiging bedreigde; dat vooral door wonderen, proscelieten gevormd werden, zoo zochten ook zij zich door priesterlisten in het verrigten van wonderen te bekwamen, en konden zij al geene wonderen verrigten, dan werkten zij toch op de verbeeldingskracht der verblinde menigte met verschijningen en openbaringen.

Alchemie
Hermetische
Herodotus
II. 46.

HERMETISCH. Zie ALCHEMIE.

HERMETISCHE VRIJMETSSELARIJ. Zie VRIJMETSSELARIJ. II. 45

HERODOM. *H-r-d-m.* Dit woord wordt dikwijls verkeerd Heredom of Harodim (dat is: opziener, zie 2 Chron. II: 18.), geschreven, en ten aanzien hetzelfde gewoonlijk opgegeven, dat het de naam van eenen berg bij *Kilwinning* is. In de vragen van den graad van Groot-Bouwheer komt dit onder anderen aldus voor:

Vr. Op welke plaats hebt gij uwe eerste Loge gehouden?

Antw. Tusschen drie bergen die voor den profaan ontoegankelijk zijn, waar nog geen haan gekraaid, geen leeuw gebruld, noch eene vrouw gesnapt heeft; in een diep dal, waar vrede, deugd en eendragt heerschen.

Vr. Hoe heeten deze drie bergen?

Antw. De berg *Moria*, in den omtrek van het Landschap *Gabaon*, de berg *Sinaï* en het gebergte *Herodon*.

Vr. Welk is het gebergte *Herodon*?

Antw. Het ligt tusschen het westen en noorden van *Schotland*, aan het einde der *Zonnebaan*, waar de eerste Loge der Vrijmetselarij gehouden werd; in dat gedeelte der aarde, van welke de Schotsche Vrijmetselarij haven naam ontleend heeft. Zijne eigenlijke beteekenis is: *het heilige huis*, van het Grieksch, *ἱερός δῶμα*.

Daar nu de Tempeliers aan den dood ontsnapt, onder ROBERT I, Koning van Schotland, met de Orde van *St. Andreas van den Distel* zijn vereenigd geworden, zoo zoude zich de Orde van *Herodom* zeer gevoegelijk laten vertalen door: *De Orde van het Heilige Huis*, of *van den Heiligen Tempel*. Zie ROBERT I en het volgende Artikel.

HERODOM VAN KILWINNING. (De Koninklijke Orde van) De naam der hooge graden van de Koninklijke Groote Loge van *Edimburg* (Zie SCHOTLAND EN KILWINNING). Het eerste ontstaan van deze Orde wordt gevonden in de *St. Andreas-Orde van den Distel* (zie ROBERT I), welke versiersels zij ook heeft aangenomen. Zij bestaat uit drie graden, namelijk: 1.) De Vrijmetelaar van *Herodom*. 2.) De Ridder van den Toren. 3.) De Ridder van het Rozenkruis van *Herodom van Kilwinning*.

De voorzitter in deze graden heet *Thersata* of *Athirsata*, dat is: Gouverneur (zie NEHEMIA X: 1), en de beide opzieners heeten Gardiens. Elk medelid ontvangt bij zijne aanneming eenen bijzonderen bijnaam, overeenkomende met zijne voornaamste eigenschap; dezen plaatst hij voor zijnen doopnaam, en laat den familienaam weg. Deze bijnaamen worden altijd met 5, 5, of 7 letters geschreven, zoo als: s-g-e. (*sage*) f-d-l-t-é. (*fidélité*) e-n-s-d-r-t-n. (*consideration*).

De invoering der Orde in *Frankrijk* had plaats in 1786, in welk jaar de Koninklijke Gr. L. van *Edimburg* den koopman MATTHÉUS, te *Rouaan*, tot Provinciale Grootmeester der Orde voor *Frankrijk* benoemde.

Op den 4den Januarij 1786 werd te *Londen* het Groot-Kapittel van *Harodim* geopend. Vóór dezen tijd heeft men geene narigten van de wettige vestiging van zulk eene vereeniging in *Engeland*. Een tijd lang had zij zich niet in eene bijzondere verheffing te verheugen, nu dat eenigen echter met hare insignien zijn ingenomen geworden, geniet zij de bescherming van vele personen. Zij is in verscheidene klassen verdeeld, en elke afdeeling heeft hare bijzondere vraagstukken. De vragen zijn weder in sectiën en deze weder in punten verdeeld. Jaarlijks worden de vragen van iedere sectie

door den Opper-Harod. aan de tot die sectie behorende medeleden onderwezen.

Het Groot-Kapittel bestaat uit eenen Groot-Patroon, twee Vice-Patronen, eenen oppersten Regulateur en twee medehelpers, met eene raadsvergadering van twaalf aanzienlijke Ordeleden; die jaarlijks in het Kapittel, omtrent het feest van JOHANNES den Evangelist, gekozen worden. Tot dit Kapittel behoort nog eene wettig ingestelde Loge, welke hare zamenkomst op den tweeden Donderdag van elke maand houdt, waarin de gebruiken der Vrijmetselarij beoefend worden. In hoe verre dit Groot-Kapittel van de gewone Fransche Vrijmetselarij afwijkt, is niet juist te bepalen. Dat zij echter strijdig met de reine Vrijmetselarij is, zullen de volgende proeven bewijzen.

Bij de instelling van een Orde-Kapittel moet de Groot-Secretaris, terwijl de andere Ridder, op de kniën liggen, het volgende gebed opzeggen:

„Dat de magt van den Vader, die in den hemel is, de goedheid van zijnen roemrijken Zoon en de wijsheid van den Heiligen Geest, uitmakende de Heilige en ondeelbare Drieëenheid, drie Personen in éénen God vereenigd, met ons zijn bij onzen aanvang; dat zij ons geleiden en besturen in al onze daden, gedurende dit leven en tot aan de geheele slooping, door welke deze wereld en alle dingen die er zijn, vernietigd zullen worden, tot aan den tijd, waarop wij het geluk zullen hebben, met vreugde en blijdschap in het koninkrijk der hemelen, dat zonder einde zal zijn, ontvangen te worden. Amen.”

Met een dergelijk gebed sluit de *Thersata* het Kapittel. De vraag van de eerste sectie des eersten graads begint aldus:

Vr. In welke plaats werd de groote en Heilige Orde van H-d-m. het eerst ingesteld?

Antw. Op den heiligen kruin van den berg *Moriah*, in het koninkrijk *Juda*.

Vr. Welke zijn de noodzakelijkste hoedanigheden, om in deze verhevene Orde te worden toegelaten?

Antw. Geduld, voorzigtigheid, juistheid, regtvaardigheid.

Vr. Waar werd zij vervolgens opgerigt?

Antw. Te *Icolmhill*, vervolgens te *Kilwinning*, waar de Koning van *Schotland* in persoon voorzat als Grootmeester.

Vr. Waarom werd zij hersteld, en waarom maakte men er veranderingen in?

Antw. Om de misslagen te veranderen, en de dwalingen te verbeteren, die onder de Broeders van de drie eerste graden waren ingeslopen.

De derde graad heeft de navolgende vragen en antwoorden:

Vr. Welk zinnebeeld in de Vrijmetselarij stelt des menschen Zoon (*le Fils de l'homme*) voor?

Antw. De hoeksteen?

Vr. Wat is de hoeksteen?

Antw. Het is de steen, dien de bouwlieden verworpen hadden, en die geworden is tot den voornaamsten hoeksteen, of het volmaakste voorbeeld der werklieden, om er hunne zedelijke juweelen op te beproeven.

Vr. Waaraan kent gij den steen als het volmaakste voorbeeld?

Antw. Aan de drie groote grondbeginselen der Vrijmetselarij.

Vr. Noem dezelve?

Antw. Broederlijke liefde, hulp en waarheid.

Vr. Waarom broederlijke liefde?

Antw. Omdat niemand eene zoodanige liefde voor zijne broeders heeft kunnen betoonen, dan degene, die zich voor hen opofferde.

Vr. Waarom het tweede?

Antw. Omdat die is gekomen, om ons te bevrijden van de slavernij en van den last der misdaad.

Vr. Waarom de waarheid?

Antw. Omdat hij de waarheid zelve en haar geest is.

Vr. Hoe is deszelfs naam?

Antw. Emanuel.

Vr. Wat beteekent deze naam?

Antw. God is met ons!

De Thersata rigt zich overeinde en zegt: »Dat de God der waarheid met ons zij, ons besture en ons ondersteune.»

De vierde sectie sluit op de volgende wijze:

Vr. Wat moeten de Vrijmetselaren voornamelijk in het geheugen bewaren?

Antw. Drie groote voorvallen.

Vr. Welke zijn deze voorvallen?

Antw. De schepping der wereld, de zondvloed van NOACH en de zaligmaking van het menschelijk geslacht.

Vr. Waarom?

Antw. Ter eere van God.

De Thersata rijst overeind en zegt: »Wij brengen Hem naar pligt, alle roem eer en lof toe.»

De zevende afdeeling luidt aldus:

Vr. Gij hebt gesproken van godsdienstige dingen, van titels, die de Koningen u opgedragen hebben; indien gij nu wilt, dat ik u voor mijnen broeder erken, zeg mij; of gij, de openbaring ter zijde stellende, niet zoudt kunnen gaan, zonder te dwalen?

Antw. Ik zou het kunnen, handelende met mijnen naaste, zoo als ik wenschte, dat hij omtrent mij handelde, levende in nederigheid, gaande regt door het leven van den Heer, om der ijzere roede te ontvlugten.

Vr. Het is niet genoeg?

Antw. Ik zou tevreden leven met mijn lot; ik zou den Hemel danken voor de weldaden, die Hij over mij uitstort.

Vr. Mijn Broeder! gij hebt tot hertoe juist geantwoordt; maar weet, dat degene, die naar de prijs eener kroon dingt, zich naar deze roemrijke regels moet gedragen, die God hem gegeven heeft?

Antw. Ik zal mij naar deze regels gedragen; ik zal mij wapenen met den degen der regtvaardigheid; ik zal den gesp der billijkheid en den helm des heils dragen. Aldus gewapend zal ik niet vreezen, mij tegen de vijanden van den Staat, van mijn vaderland en van mijne godsdienst te stellen.

De Thersata zegt daarop: »Het is welgedaan, ware en getrouwe Broeder! ga, tot hooger eerbewijs over!»

In de vragen van de vijfde sectie des tweeden graads, waarin over de Heilige Kerk in de stad Gods (het Hemelsche *Jeruzalem*) gehandeld wordt, roept de Thersata in het slot:

»Mogen wij, gij en ik, en al onze Broeders, zoowel die tegenwoordig, als die afwezig zijn, werken, om te doen aldus, dat wij mogen komen op den Berg *Sion*, in de stad van

den levenden God, in het hemelsch *Jeruzalem*, in gezelschap van eene menigte Engelen, in de algemeene vergadering, en in de kerk van den eerstgeborene, die in den hemel zijn opgeschreven, tot God, den Regter van allen, tot den Middelaar van het nieuwe Verbond.

Eindelijk wordt in de vragen van den graad van het Rozenkruis, na de gebruiken der aanneming en de verklaring van het woord *ixai*, gevraagd en geantwoordt:

Vr. Wat leert u deze Orde?

Antw. Zij leert mij al mijn vertrouwen en mijn geloof op *JEZUS*, den Zoon van God, te stellen; die, op bevel van *PILATUS*, gekroond werd met doornen en gegeeseld; die aan het kruis stierf tusschen twee moordenaars, voor de zonden der menschen; die nederdaalde ter helle, en nu gezeten is op den troon, in de hoogste hemelen, tot aan den dag des oordeels, van waar Hij zal wederkomen, bekleed met alle magt en regtvaardigheid, om de dooden te oordeelen. De levenden en de dooden zullen, op het geluid des trompets, voor dezen oppersten Regter verschijnen, om zich aan zijne eeuwige besluiten te onderwerpen.

Vervolgens leert zij mij, dat ik op grond van het geloof, de vergeving van al mijne zonden te hopen heb, door den dood van onzen Zaligmaker; dat ik op dien dag voor den Allerheiligste zal verschijnen, en Hem met deze zelfde oogen zal zien, met welke ik nu het licht aanschouw. Dan zal de Heere *JEZUS CHRISTUS* de regtvaardigen van de goddeloozen scheiden, en Hij zal hun, welke Hij heeft beproefd, het eeuwige leven schenken in de hemelsche Loge, om er voor altoos te blijven, met de gelukzaligen en met de Engelen, die de Heilige Drieëenheid dienen, en, aldaar *drie* in één aanbidden, voor wien alle magt, kracht en roem, van eeuwigheid tot eeuwigheid, bewaard is.

Men ziet uit deze proeve dat de Ritus van *Herodom* meer heeft van een leerstelligen catechismus van een bijzonder kerkgenootschap, dat zich aan elken andersdenkende vijandig tegen over stelt, dan van een onderwijs in de Vrijmetselarij volgens de echte gronden in de *oude pligten* ontwikkeld, en wier wezen juist gegrondvest is in die aanminnelijke en vrijzinnige algemeenheid van beginsels die haar moeten vereeuwigen.

Zum funfzigjährigen Jubiläum des Hochwürdigen Ehrenmeisters D. Starcke in der Loge zum Goldenen Kreuz zu Merseburg vom Br. Kobisch. (Denk! Du daran, als in Minervens Hallen.) 11. August MDCCCXXX. Das. 8. 2 Bl.

Den geliebten auswärtigen Brüdern der \square Apollo geweiht, am Stiftungsfeste den 13. März 5831. (Werft Berge zwischen Herzen, die sich lieben.) 8. 1 Bl.

Gesänge zur Feyer des 50jährigen Jubelfestes der Brüder Lotze, Kisten des Kelteren u. Schmidt des Ersten in der ger. u. vollk. \square Joh. d. Ev. zur Eintracht im Dr. von Darmstadt am 13. Mai 5832. (Willkommen auf der Maurerbahn. — Den Tempel der Tugend auf Erden zu bauen. — Brüder der Kette. —) 8. 7 S.

Lied nach der Melodie: Wohl und Weh lag in der Stunde etc. gesungen zur Feier des 50jährigen Maurer-Jubiläums unseres allverehrten u. geliebten, hochwürdigen u. hochverdienten, gewesenen Meisters vom Stuhle der Loge zum Brunnen in der Wüste, und jetzigen Ehrenmeisters, Christian Gottfried Holzenth. (Sei gegrüßt im Bruder-Kreise.) Cottbus, am 8ten Juni 1832. 4. 2 Bl.

Ihrem hochverdienten u. innigstgeliebten Meister vom Stuhl dem Br. Wilhelm Friedrich Götz zur Feier seines silbernen Maurer-Jubiläums die dankbaren Brüder der Loge Balduin zur Linde am 7. April 1833. (Senke dich vom Himmel nieder. — Willkommen uns! Es bringen wir die Brüder. — Wen in dem verschwiegnen Bunde. —) 8. 3 Bl.

Bei dem hochwürdigen Bruder Wilh. Friedr. Götz zu Ehren in der ger. u. vollk. Loge Balduin zur Linde gehaltenen maureischen Jubelfeier am 7. April 5833 gesungen. (Als Schwester-Logen längst verbunden.) Ihm von den Brüdern des Archimedes z. d. 3 Meißbretern aus dem Orient Altenburg gewidmet. Altenburg, gedr. in der Hofbuchdruckerei 8. 2 Bl.

In der Maurerversammlung zu Quedlinburg am 14. August 1833 von Br. Waldmann. (Wo ist des Maurers Vaterland?) 8. 1 Bl.

Gesänge zum Bruder-Mahle am 14ten August 1833. zu Quedlinburg. (Der König ist mein Lobgesang. — Was ist's, das in der Zerstörung der Zeit. — Ich bin ein Maurer, kennt

- Land. (Noch eine süße Pflicht gebeut.) Gesungen in der Loge Amalia am vierten September 1810. 8. 2 Bl.
- Maurerlied für die s. ehrw. ger. u. v. □ zu den drei Hammern 1815. (Im Kreise weiser Maurer-Gäste.) Halberstadt, gedruckt beim Br. Johann Christoph Dölle. 8. 2 Bl.
- Schwesterlied in der Loge zu den drei Hammern gesungen den 30sten Juni 1816. (Freude schöner Götterfunken.) Das. 8. 2 Bl.
- Unserm S. E. Meister vom Stuhl dem Innigst verehrten Br. Christian Weiß, in der Stunde des Scheidens am Stiftungsfeste der Loge zu den drei Hammern in Naumburg gewidmet von den sämmtlichen Brüdern der Loge. Dr. Naumburg a. d. Saale am 13. October 1816. Leipzig gedruckt bei Christian Adolph Deutrich. 4. 2 Bl.
- Zur Feier des Stiftungsfestes der Loge zum goldnen Kreuz in Merseburg vom Br. Pacher. (In froher Stimmung, Brüder, kommt.) Am 22. October 1825. Merseburg, gedruckt beim Br. Franz Kobitsch. 8. 2 Bl.
- Festgesang zum Stiftungsfeste der St. Johannis-Loge Memphis in Merseburg. Den 23. Februar 1827, vom Br. Franz Intelman n. (Schöner Tag, der heute wieder.) Gedruckt beim Br. Horch. 8. 2 Bl.
- Lied zur Feier des funfzigjährigen Maurerischen Jubiläums unser verehrten u. geliebten Bruders Christian Friedrich Prange am 24. Junius 1829 gesungen von den Brüdern der Loge zu den drei Degen in Halle. (Wer Kraft mit gutem Willen einet.) Gedruckt beim Bruder Schwetschke in der Gebauerischen Buchdruckerei. 4. 2 Bl.
- Des Meisters Feierabend. Dem Hochwürdigen Bruder Dr. J. C. Starcke beim Jubelmahle d. 2. Aug. 1830 dargebracht von den Brüdern der Johannisloge zu den drei Großen Lichtern in Naumburg. (Zu Harmonien verklären sich die Stunden.) Merseburg gedruckt beim Br. Franz Kobitsch. 8. 2 Bl.
- Zum funfzigjährigen Jubiläum des Hochwürdigen Ehrenmeisters D. Starcke in der Loge zum Goldnen Kreuz zu Merseburg vom Br. M. Köhler. (Sei gegrüßt in heiligen Hallen.) 11. August MDCCCXXX. Das. 8. 2 Bl.

Zum funfzigjährigen Jubiläum des Hochwürdigem Ehrenmeisters D. Starcke in der Loge zum Goldenen Kreuz zu Merseburg vom Br. Kobisch. (Denkst Du daran, als in Minervens Hallen.) 11. August MDCCCXXX. Das. 8. 2 Bl.

Den geliebten auswärtigen Brüdern der □ Apollo geweiht, am Stiftungsfeste den 13. März 5831. (Werft Berge zwischen Herzen, die sich lieben.) 8. 1 Bl.

Gefänge zur Feyer des 50jährigen Jubelfestes der Brüder Lotzeisen des Älteren u. Schmidt des Ersten in der ger. u. vollk. □ Joh. d. Ev. zur Eintracht im Dr. von Darmstadt am 13. Mai 5832. (Willkommen auf der Maurerbahn. — Den Tempel der Tugend auf Erden zu bauen. — Brüder der Kette. —) 8. 7 S.

Tafellied nach der Melodie: Wohl und Weh lag in der Stunde etc. gesungen zur Feyer des 50jährigen Maurer-Jubiläums unseres allverehrten u. geliebten, hochwürdigen u. hochverdienten, gewesenen Meisters vom Stuhle der Loge zum Brunnen in der Wüste, und jetzigen Ehrenmeisters, Christian Gottfried Bolzenthäl. (Sey gegrüßt im Bruder-Kreise.) Cottbus, am 8ten Juni 1832. 4. 2 Bl.

Ihrem hochverdienten u. innigstgeliebten Meister vom Stuhl dem Br. Wilhelm Friedrich Götz zur Feyer Seines silbernen Maurer-Jubiläums die dankbaren Brüder der Loge Balduin zur Linde am 7. April 1833. (Senke dich vom Himmel nieder. — Willkommen uns! Es bringen Dir die Brüder. — Wen in dem verschwiegnen Bunde. —) 8. 3 Bl.

Bei der dem hochwürdigen Bruder Wilh. Friedr. Götz zu Ehren in der ger. u. vollk. Loge Balduin zur Linde gehaltenen maureischen Jubelfeier am 7. April 5833 gesungen. (Als Schwester-Logen längst verbunden.) Ihm von den Brüdern des Archimedes z. d. 3 Reißbretern aus dem Orient Altenburg gewidmet. Altenburg, gedr. in der Hofbuchdruckerei 8. 2 Bl.

In der Maurerversammlung zu Quedlinburg am 14. August 1833 von Br. Waldmann. (Wo ist des Maurers Vaterland?) 8. 1 Bl.

Gefänge zum Bruder-Mahle am 14ten August 1833. zu Quedlinburg. (Der König ist mein Lobgesang. — Was ist's, das in der Zerstörung der Zeit. — Ich bin ein Maurer, kennt

Het is niets dan een kerkje spelen, dat niet haar alleen, maar zelfs de kerk verlaagt welke zij schijnt te dienen en te verheerlijken. Bovendien is deze Ritus vol van mysticismus.

Andere plaatsen uit deze graden vindt men in de Artikels:

MIDDELSTE KAMER, LOGE EN SCHECHINAH.

rechtig
v. rechtig
HERSTELLEN (ook wettigen) heet, eenen in eene geheime Loge aangenomene, in eene geconstitueerde Loge op nieuw aan te nemen; dit kan echter niet geschieden dan wanneer men hem nogmaals aan de stemming onderwerpt, en, na het in acht nemen der wettelijke voorschriften, den eed afneemt, in welk geval hij elk ander wettig ontvangen Vrijmetselaar gelijk wordt.

HERVATTING DER WERKZAAMHEDEN. Toestemming, die het Groot-Oosten aan eene Loge verleent, om hare geschorste werkzaamheden weder aan te vangen.

Hessen. Doff
HESSEN-DARMSTADT. (LODEWIJK GEORG KAREL, Prins van) geboren den 27sten Maart 1749, was van 1775—1774 Lands-Grootm. der Gr. Lands-Loge van *Duitschland*, naar het systema van ZINNENDORF, in welke betrekking hij door de Gr. Loge van *Engeland*, den 30sten November 1775, erkend werd, en in datzelfde jaar medeoprigter der Philaeten te *Pa-rijs* werd.

Hessen. Doff
HESSEN-DARMSTADT. (LODEWIJK VIII, Landgraaf van) geboren den 5den April 1691, overleden den 17den October 1768, was een buitengewoon ijverig medelid der Vrijmetselaars Broederschap, die hij meer en meer in zijn land zocht te verbreiden.

Hessen. Doff
HESSEN, (KAREL, Landgraaf van) Deensch Veldmaarschalk en Stadhouder van *Sleeswijk* en *Holstein*, was een zeer werkzaam medelid der Orde van de *Strikte Observantie*; ook werd hij, in het jaar 1792, na den dood van den Hertog FERDINAND van *Brunswijk*, Grootmeester der Tempelheeren, na derzelve herstelling. Overigens werd hij Grootmeester van alle vereenigde Loges van *Denemarken* en *Holstein*, en ook tot Protector der vier Hamburger Loges benoemd. Op den 28sten Maart 1778 nam hij den titel van Meester in eene der Hamburger Loges aan, en benoemde den Br. von SCHEBELER tot zijnen plaatsvervanger, en constitueerde zelf in

1775 eené Loge. Zie HAMBURG. Gedurende zijn oponthoud in 1775 te *Parijs*, was hij medeoprichter der Philaleten.

HESSEN-KASSEL. In dit land wordt de Vrijmetselarij niet alleen door den Staat geduld, maar zelfs beschermd; ook waren bijna alle vorsten, de prinsen der regerende familie, ja zelfs de regerende personen zelve, medeleden der Broederschap.

Tot op den tijd, dat HERONYMUS NAPOLEON koning was geworden, hadden de Loges willekeurig naar bestaande systema's gearbeid, zonder van eenige Groote Loge af te hangen; sedert dien tijd werd te *Kassel* eene Groote Loge van het Koninkrijk *Westphalen* opgerigt, die wel in 1815 door de staatkundige omstandigheden eenige verandering onderging, echter in 1817, als zelfstandige Groote Loge van *Keur-Hessen*, weder hersteld is geworden.

HESSEN-KASSEL, (FREDERIK, Landgraaf van) geboren den 11den September 1747, was medelid der hoogere graden van de *Strikte Observantie*.

HIEROGLYPHEN. Geheime beeldspraak, voornamelijk die der oude Egyptenaren, welke of ten halve gesneden, of gegraveerd, of geschilderd, of somtijds ingedrukt werden; eene lichamelijk beeldrijke daarstelling van denkbeelden, zinsneden en woorden. De kennis der heilige beeldspraak, of de verklaring der hieroglyphen, was eene voor de Egyptische Priesters onontbeerlijke wetenschap, welke allen zich moesten eigen maken, die tot hoogere kennis wilden komen. De drang, om zijne denkbeelden aan anderen algemeen mede te deelen, de noodzakelijkheid, om den volke met de blijvende wetten bekend te maken, en zekere gebeurtenissen aan de nakomelingschap over te leveren, bragten de Pheniciërs, Ethiopiërs, Etruriërs en Scyten in het noorden, de Chinezen in het oosten, de Mexicanen in het westen, op den inval, zich van zekere figuren te bedienen, welker beteekenis algemeen aangenomen was, en die als een bekend voorstellingsteeken golden van de woorden, die zij uitdrukten. De scherpzinnigheid der Egyptenaren bragt het daarin, zoo als in vele andere wetenschappen, in korten tijd tot eenen hoogen graad, en ieder wist zich

in het beedschrift goed uit te drukken. Zij gebruikten het krijt, of den beitel; teekenden op hout, of groeven in steen, de gedaante van een dier, van eene plant, of van een ander voorwerp, en de voorbijgangers lazen met vaardigheid den, volgens de algemeene afspraak, in de beelden gelegen zin. In den voorhof van den Tempel te *Sais* zag men een kind, een oud man, een gier, een visch en een zeepaard, en niemand was er, die niet de waarschuwing der Priesters verstond: »Gij allen, die in de wereld treedt en dezelve weder verlaat, weet, dat de Godheden de schaamteloosheid haten." Zoo herkende iedere familie de lichamen zijner voorouders aan de op de muur geletekende figuren, en verceuwigde hunne daden door de teekens die op de kolommen gegraveerd waren.

Deze beelden steeds af te malen, moest gewis zeer bezwaarlijk vallen. Wat was dus natuurlijker, dan die te verkorten, en in plaats van figuren, alleen de omtrekken derzelve te teekenen. Zoo werd een cirkel het beeld der zon, een halve cirkel dat der maan. Deze schrijfwijze werd eengermate tot eenen middelweg tusschen het beeld- en letterschrift.

Eene zoo nuttige uitvinding konde voor het algemeen niet verborgen worden. Evenwel moesten de Priesters hunne kennis voor de oningewijden bedekken. Zij vonden alzoo voor zich zelve andere schriftteekens uit, die wel is waar geleken naar de schrijfwijze des volks, maar daaraan niet volkomen gelijk waren.

Herodotus noemt de eerste de *Epistolische* en de andere de *Hierogrammatische* schrijfwijze. Om de laatste nog onverstaanbaarder te maken, gaven zij aan ieder teeken, behalve den gewonen, nog eenen mystieken zin, welken de ingewijde alleen wist te verklaren. De oningewijde zag, bij voorbeeld, in het beeld, of in het teeken der zon en maan, de *Osiris* en *Isis*; in mystieke beteekenis was de zon de opperste eenige Godheid, de oorzaak van al het goede, en de maan het beeld van de almacht des Scheppers; dikwijls nog beteekende de zon, den geest en de vuurdeelen, en de maan daarentegen de aard- en waterdeelen, aan welke als werkende oorzaken der schepping

de lucht haar aanzijn had te danken. De Priesters schiepen zich alzoo uit deze hieroglyphen eene eigen spraak, welke daarin bestond, dat zij verscheidene voorwerpen met de namen der hieroglyphen benoemden, welke zij voorstelden. In deze spraak en dit schrift aan den tempel en der Priesters eigen, schreven de Egyptische Priesters hunne heilige jaarboeken, en in deze hieroglyphen hulden zij hunne geheimenissen.

De hieroglyphen der Vrijmetselaren, welke in eenen wezenlijken samenhang staan, worden als het alphabeth hunner onderrigting beschouwd.

De gebruiken onder de Vrijmetselaren hadden altijd gelijkheid met die der Egyptenaren, welke wijsgeeren niet geneegen waren, hunne geheimen aan de nieuwsgierigheid van den gemeenen hoop prijs te geven, en daarom de grondregels hunner geleerdheid en philosophie achter hieroglyphische figuren en allegorische zinnebeelden verbergden. Ook drukten zij hunne begrippen over het regeren door teekens en zinnebeelden uit, die zij den Magiërs, of ook de navorschers der wijsheid mededeelden, onder de verpligting, van dezelve nimmer aan anderen te ontdekken. Zoo ontstonden de leerscholen van PYTHAGORAS, en ook in lateren tijd verscheidene Orden. De Vrijmetselarij daarentegen is — iets waarvan men zich gemakkelijk kan overtuigen — onder alle genootschappen die ooit bestonden, niet alleen het oudste, maar ook dat, wat het allermeeft op zedelijkheid gegrond was. In haar bestaat niet het geringste teeken, of trek, of figuur afgebeeld, die geene zedelijke beteekenis heeft, en niet strekt om allen die tot haar behooren, de echte grondstellingen der deugd in te scherpen. Iederen dag vorderingen in de wetenschap te maken, is de verpligting van elk Vrijmetselaar, zoo als het uitdrukkelijke voorschrift onzer algemeene wet luidt; immers welk oogmerk kan edeler zijn, dan ons ernstig streven naar deugd? welke beweeggronden aanlokkender, dan onze oefening in de gerechtigheid? en welke onderwijzingen heilzamer, dan eene naauwkeurige verklaring van deze symbolische mysteriën, welke dienen, om het verstand te verlichten en te versieren? Hoe meer deze zinnebeelden in de oogen vallen, des te meer

trekken zij de opmerkzaamheid tot zich, prenten zoodanige omstandigheden in het geheugen, uit welke altijd gewigtige en ernstige waarheden voortvloeijen. Van daar is dan ook door de Vrijmetselaars in het algemeen de methode aangenomen geworden, om de grondleeren hunner Orde door beelden en allegorische voorstellingen levendig te houden en in het geheugen te prenten, en om daardoor te verhoeden, dat hunne geheimen niet ontwaard wierden door onervaren en onvoldoend voorbereide nieuwelingen. Het is overigens onmogelijk, dat een oningewijde uit de Maçonnieke hieroglyphen, symbolen en allegoriën eenige wetenswaardige wetenschap zoude kunnen leeren, of uit dezelve zoude kunnen opmaken, wat daarin ligt, hoe rijk ook de beteekenis voor den ingewijde moge zijn.

De naam eindelijk is afgeleid van het Grieksche *ιερογλυφικη*, dat zamengesteld is uit de beide woorden *ιερος*, heilig en *γλυφειν*, stempelen of insnijden.

*Mystagog
Westphalen
Hanover
Mippel*

HIEROPHANT. Zie MYSTAGOG.

HILDESHEIM. (Vorst-Bisschop van) Zie WESTPHALEN.

HINÄBER. (VON) Zie HANOVER.

MIPPEL, (THEODORUS GOTTLIEB VON) vroeger Koninklijk Pruisisch Directeur der Crimineele zaken, doch sedert 1780 eerste regerende Burgemeester en Policie-Directeur te *Koningsbergen* (sedert 1786 tevens lid van den Krijgsraad), was den 51sten Januarij 1741 te *Gerdauen*, in *Oost-Pruissen*, geboren, en overleed den 25sten April 1796. Hij was als staatsman en als geestig schrijver algemeen geacht, en was een der onbekende oversten van *Canonici regulares* der Cleriken van de *Strikte Observantie*.

Hiram t.

HIRAM, Koning van *Tyrus*, een bondgenoot van Koning *SALOMO*, aan wien hij bouwstoffen en arbeiders tot de bouwing van den Tempel te *Jeruzalem* leverde. Dit woord wordt vooral gebezigd in verscheidene hooge graden. Aldus wordt ook de tweede of mede-Voorzitter in de Fransche graden, geheim-Secretaris, Engelsche Meester, *Royal Arch* en Groot-Schot van het heilige graf van *JACOBUS VI* genoemd. Zie het volgende Art.

Hiram a.

HIRAM, HIRAM ABBIF, ADON HIRAM, was de Bouwmeester,

dien HIRAM, Koning van *Tyrus*, aan den Koning SALOMO tot leiding van den Tempelbouw naar *Jeruzalem* zond, wiens gedachtenis en dood, volgens de mythe van den derden Johannesgraad, feestelijk door de Meesters herdacht wordt. Zie KAREL I., ADON HIRAM EN MEESTER.

De Phenicische volken muntten vooral uit in de kunst, om met kalk, steen en hout te bouwen; zij bouwden de steden *Tyrus* en *Sidon*, welke hunne koningen daarna door kunstenaars lieten verfraaijen. Onder deze muntte bijzonder Koning HIRAM uit, en werd daardoor zoo beroemd, dat de Israëlitische Koning SALOMO besloten hebbende, den arbeid door zijnen vader voorgenomen ten uitvoer te brengen, om ter eere van God eenen Tempel te bouwen, HIRAM verzocht, om hem kunstenaars en bouwlieden te leveren. Want ook in de gewijde bouwkunde blonken de Pheniciërs uit, en hadden voortreffelijke bouwmeesters, onder welke SANCHONIATHON den Tempel van *Dagon*, een kunstig, heerlijk, en groot gebouw, vervaardigde, hetwelk van binnen, wanneer men den valschen God offerde, drieduizend menschen kon bevatten. Zoo was het ook in andere landen.

Dan, alhoewel men reeds hier en daar prachtige gedenkstukken der bouwkunst vond, zoo moesten echter deze verre onderdoen bij den Heiligen Tempel, dien de wijze Koning SALOMO, ter eere van den waren God, te *Jeruzalem* deed bouwen, en waaraan, zoo als wij in de heilige boeken aangeteekend vinden, een ongemeen groot aantal arbeiders werkzaam waren, waartoe de Koning HIRAM van *Tyrus* ook een groot getal leverde. Onder deze afgezondene arbeiders was des konings bekwaamste bouwmeester, de zoon eener weduwe, en die den naam HIRAM ABBIF voerde; een man, die de voortreffelijkste inrigtingen verordende, en de kostbaarste werkstukken leverde, welke allen in de heilige boeken opgeteekend zijn. De arbeiders waren in zekere afdeelingen verdeeld, en zoo werd het eerste genootschap van bouwkundigen gegrond.

Bij eene zoo schoone schikking en zoo vele werklieden werd dit voortreffelijk gebouw van SALOMO, dat 50,000 menschen

bevatten kon, in zeven jaren en zes maanden uit- en inwendig voltooid, tot verwondering van alle naburige volken en van kunstenaars, die naar *Jeruzalem* kwamen, om hetzelfde in oogenschouw te nemen. Na dit welvolbrachte werk, vierde men een algemeen feest, en de vreugde over de gelukkige voleindiging konde alleen daardoor vergald worden, dat de voortreffelijke Meester HIRAM ABBIF spoedig daarna stierf. Men begroef hem nabij den Tempel, en hij werd door allen betreurd.

Om den Koning HIRAM en den bouwmeester van den Tempel, HIRAM ABBIF, niet met elkander te verwarren, is het nog noodig, het volgende berigt mede te deelen van NOORTHOUCK in zijne *Constitutiën*:

HIRAM, Koning van *Tyrus*, zond aan Koning SALOMO, op zijn verzoek, ten behoeve van den Tempelbouw, ceder-, den- en ander hout op vloten naar *Joppe*, en liet het daar aan SALOMO's gemagtigden afleveren, om verder naar *Jeruzalem* vervoerd te worden. Hij zond hem ook eenen man, die zijnen naam voerde, en die wel een Tyriër van geboorte, doch van Israëlitische afkomst was. Deze, een tweede BEZALLEL, werd door zijn koning met den titel eens vaders vereerd. In 2 *Chron.* II: 15 wordt hij genoemd HIRAM ABBIF, de volmaakste teekenaar en werkmeester der wereld, zoo als het schrijven van HIRAM aan SALOMO getuigt: »Ik heb eenen ervaren kunstenaar, HIRAM ABBI genoemd, afgezonden" (dat niet, zoo als in de Grieksche en Latijnsche Vulgata, door HIRAM, mijn vader, moet worden overgezet, want de beschrijving van hem, in het 14de vers, wederlegt dit), en de woorden beteekenen alleen mijns vaders HIRAM, of de opperste Metselmeester van mijnen vader ABIBALUS. Eenigen echter zijn van gedachten, dat de Koning HIRAM welligt den Bouwmeester HIRAM zijnen vader hebbe genoemd in den zin, zoo als in oude tijden, geleerde en wijze mannen door hunne koninklijke beschermheeren met dezen naam genoemd schenen te worden. Zoo werd JOZEF genoemd ABRECH, of des konings vader, en zoo werd deze Bouwmeester HIRAM, SALOMO's vader genoemd. Zie 2 *Chron.* IV: 16.

Gnasah Chiram Abbif la Melech Schelomoh, dat is: HIRAM ABBIF maakte, den Koning SALOMO, enz.

Doch de zwaarigheid is ten eenen male opgeheven, wanneer men toegeeft, dat het woord *Abbif* de toenaam van den kunstenaar HIRAM geweest zij, die boven HIRAM ABBI en hier HIRAM ABBIF heet, om hem van den Koning HIRAM te onderscheiden; deze stelling wordt nog duidelijker, wanneer men zegt, dat de Koning HIRAM van *Tyrus* aan den Koning SALOMO den ervaren werkmeester HIRAM ABBIF zond.

Op twee plaatsen in den Bijbel, namelijk 1 *Kon. VII: 15—13* en 2 *Chron. II: 13* en *14* (vergeleken met 2 *Chron. II: 11—16*), vindt men eene beschrijving van hem. In de eerste wordt hij genoemd de zoon eener weduwe uit den stam van NAPHTHALI, en in de andere de zoon van eene vrouw uit de dochteren van DAN; echter staat in beide, dat zijn vader een man uit *Tyrus* is geweest, dat is: zijne moeder behoorde tot de dochters uit de stad *Dan*, in den stam van NAPHTHALI, en werd eene weduwe van NAPHTHALI genoemd, dewijl haar man een Naphthaliet was. Hij was dus geen Tyriër, maar wordt volgens zijne woonplaats, een man van *Tyrus* genoemd, even als OBED EDOM de Leviet een *Gibiter* en de Apostel PAULUS een man van *Tharsis* genoemd wordt. Zijne bekwaamheden bepaalden zich niet alleen tot de bouwkunde, maar strekten zich ook tot allerlei arbeid uit, zoo wel in goud, zilver, erts en ijzer, als in linnen en tapijtwerk, en ook tot al het noodige in de beeldhouwkunde, het schilderen, gieten en teekenen. Naar zijne teekeningen en onder zijn opzigt werd de geheele rijke en schitterende versiering des Tempels begonnen, voortgezet en voleindigd. SALOMO benoemde hem tot Gedeputeerde Grootmeester in zijne afwezigheid, maar bij zijne tegenwoordigheid was hij Groot-Opziener over alle kunstenaars en bouwlieden.

De geschiedschrijver mo berigt dat de liefde voor wijsheid de hoofdaanleiding was geweest tot de innige vriendschap tusschen HIRAM en SALOMO, en dat zij elkander moeilijke en geheimzinnige vragen hadden gesteld, om die naar de ware wetten van het verstand en van de natuur op te lossen. Verder verhaalt ME-

NANDER van *Ephesus*, die de Tyrische geschiedboeken uit de taal der Philistijnen overbragt, dat, als een der opgeworpen stellingen te moeilijk was voor de wijze en geleerde vorsten, dat dan ABDEYMONUS of ABDOMENUS, de Tyrier, in de oude constitutiën AMON genaamd, of HIRAM ABBIF, de hnn voorgestelde spreuk oploste (2 *Chron.* II, 14), en zelfs ten opzichte der door hem opgeworpen vraagpunten in scherpzinnigheid niet achter stond bij Koning SALOMON, ofschoon deze de meest wijze vorst der wereld was.

De oude Constitutiën vermelden, dat, kort voor de inwijding van den Tempel, Koning HIRAM uit *Tyrus* naar *Jeruzalem* was gekomen, om dit hoogst aanzienlijk bouwwerk in oogenschouw te nemen, en deszelfs deelen naauwkeurig te onderzoeken, waarbij hij door Koning SALOMO en den gedeputeerden Grootmeester verzeld werd, en dat hij na dit onderzoek verklaard zou hebben, dat de kunst zich aan dezen Tempel in haren grootsten omvang had getoond.

Bij deze gelegenheid vernieuwde SALOMO ook het verbond met HIRAM, en vereerde hem eene overzetting der Heilige Schriften in de Syrische taal, welke nog bij de Maroniten en andere onmiddelijke afstammelingen der eerste Christenen, onder den naam der oude Syrische overzetting, voorhanden zou zijn.

Toen men met den laatsten arbeid bezig was en het feest vierde van het leggen des slotsteens, werd de blijdschap verstoord door den dood van den Bouwmeester HIRAM ABBIF, tot groote droefheid van SALOMO, die bevel gaf, om het lijk met de grootste plegtigheid ter aarde te bestellen. Hij liet hem in de Loge digt bij den Tempel, volgens de oude gebruiken der Metselaars, begraven. De aanhangers van Koning KANIEL I hebben deze overlevering van HIRAM willen toepassen op dien vorst, die den verslagen Meester moest voorstellen, en hebben alzoo getracht de V. M. met die gebeurtenis aaneen te schakelen. De drie Gezellen zijn de rebellen uit de drie koninkrijken *Engeland*, *Schotland* en *Ierland*; het hoogere loon, dat zij verlangden, is de grootere vrijheid, die men door de vermoording des Konings dacht te verkrijgen. De we-

NANDER van Ephesus, die de Tyrische geschiedboeken uit de taal der Philistijnen overbragt, dat, als een der opgeworpen stellingen te moeijelijk was voor de wijze en geleerde vorsten, dat dan ABDEYMONUS of ABDOMENUS, de Tyrier, in de oude constitutiën AMON genaamd, of HIRAM ABBIF, de hun voorgestelde spreuk oploste (2 Chron. II, 14), en zelfs ten opzichte der door hem opgeworpen vraaggpunten in scherpzinnigheid niet achter stond bij Koning SALOMON, ofschoon deze de meest wijze vorst der wereld was.

De oude Constitutiën vermelden, dat, kort voor de inwijding van den Tempel, Koning HIRAM uit Tyrus naar Jeruzalem was gekomen, om dit hoogst aanzienlijk bouwwerk in oogenschouw te nemen, en deszelfs deelen nauwkeurig te onderzoeken, waarbij hij door Koning SALOMO en den gedeputeerden Grootmeester verzeld werd, en dat hij na dit onderzoek verklaard zou hebben, dat de kunst zich aan dezen Tempel in haren grootsten omvang had getoond.

Bij deze gelegenheid vernieuwde SALOMO ook het verbond met HIRAM, en vereerde hem eene overzetting der Heilige Schriften in de Syrische taal, welke nog bij de Maroniten en andere onmiddelijke afstammelingen der eerste Christenen, onder den naam der oude Syrische overzetting, voorhanden zou zijn.

Toen men met den laatsten arbeid bezig was en het feest vierde van het leggen des slotsteens, werd de blijdschap verstoord door den dood van den Bouwmeester HIRAM ABBIF, tot groote droefheid van SALOMO, die bevel gaf, om het lijk met de grootste plegtigheid ter aarde te bestellen. Hij liet hem in de Loge digt bij den Tempel, volgens de oude gebruiken der Metselaars, begraven. De aanhangers van Koning KARTEL I hebben deze overlevering van HIRAM willen toepassen op dien vorst, die den verslagen Meester moest voorstellen, en hebben alzoo getracht de V. M. met die gebeurtenis aaneen te schakelen. De drie Gezellen zijn de rebellen uit de drie koninkrijken Engeland, Schotland en Ierland; het hoogere loon, dat zij verlangden, is de grootere vrijheid, die men door de vermoording des Konings dacht te verkrijgen. De we-

H. G.

Nr.	Pièces.
3068. Gmelin.	Aussicht im untern Stocke der Villa des Maecenas zu Tivoli, und Gegenstück: Halle im obern Stocke der Villa Maecenas 2
3069. dtq.	Veduta di Baja; d'après Phil. Hackert 1
3070. dtq.	Veduta di Pozzuoli. Pendant de la précédente; d'après le même 1
071. dt o.	Die Grotte des Neptuns 1
3072. Godefroy, John.	Ossian; d'après Gérard 1
3073. Green, Val.	Peter and John going to the sepulchre, et le pendant: The three Marys going to the sepulchre; d'après West 2
3074. John, F.	St. Jean Baptiste; d'après Raphaël 1
3075. Klauber.	The battle at la Hogue; d'après West 1
3076. Landseer.	Manchester; d'après Craig. La lettre ouverte 1
3077. Lapi, E.	L'enfant Jésus dormant. Dormivi conturbatus; d'après Albalá 1
3078. Langier.	Anne Louise Germaine Neckar; Baronne de Staël-Holstein; d'après Gérard 1
3079. Legat, Francis.	Marie Stuart, d'après Hamilton 1
3080. Lerpiniere, Dan.	St. George and the dragon; d'après Gelée 1
3081. Lignon, Fréd.	La Vierge au poisson; d'après Raphaël 1
3082. dtq.	Talma; d'après Picot 1
3083. dtq.	Mademoiselle Mars; d'après Gérard 1
3084. dtq.	Louis Philippe d'Orléans; d'après le même 1
3085. Longhi, Jos.	Le génie de la Musique; d'après le Guide 1
3086. Lorichon, C.	Ecce-Homo. d'après le Titien 1
3087. dtq.	Mariage mystique de Ste. Catherine 1
3088. Luison.	I figli di Niobe saettati da Apollo; d'après Wilson 1
3089. dtq.	Vent orageux. Avant toute lettre 1
3090. dtq.	Naufrage. Avant toute lettre 1
3091. Maçon, Ant.	Les disciples d'Emaüs, dite la Nappe; d'après le Titien 1
3092. dtq.	Le Comte d'Harcourt, pièce connue sous le nom de Cadet à la perle; d'après Mignard. Chef-d'oeuvre de gravure 1

3-4

Nr.	Pièces.
3040. Bromley. The death of Horatio Nelson; d'après Devis	
3041. Burnet, John. The rabbit on the wall; d'après Wilkie	1
3042. dto. La même Estampe	1
3043. dto. The jews harp; d'après Wilkie	1
3044. dto. La même Estampe	1
3045. dto. The young Bird	1
3046. Cantini. Buste de la Ste. Vierge. In me omnis gratia; d'après Batoni	1
3047. Caronni, Paul. Il Principe Eugenio Napoleone, Vice- Rè d'Italia; d'après J. Longhi	1
3048. Clarke, J. L'éducation d'Achille; d'après Cipriani. Avant la lettre	1
3049. Coigny, J. La création d'Eve; d'après Michel-Ange	1
3050. Collyer. Winter's tale; d'après Ham'ltan	1
3051. Desnoyers, A. B. La visitation; d'après Raphaël	1
3052. dto. La Vierge à la chaise; d'après le même	1
3053. dto. La Vierge avec l'enfant Jésus du palais Temp à Florence; d'après le même	1
3054. dto. La Vierge aux rochers; d'après Leonardo da Vinci	1
3055. dto. François I, montre à Marguerite, Reine de Navarre, sa soeur, le distique qu'il vient de tracer avec un diamant sur une fenêtre du château de Chambord; d'après Richard	1
3056. Dissard. Hyacinthe; d'après Broc. Avant la lettre	1
3057. Earlom. Nymphs and Satyrs; d'après Rubens	1
3058. Edelinck. La Madelaine pénitente; d'après Le Brun. Collée	1
3059. dto. Champagne, Philippe. Collée	1
3060. Fittler, James. Shakespeare. Winter's Tale; d'après Wheaty	1
3061. Foto. Joannes Evangelista. Avant toute lettre	1
3061.a dto. Maria Magdalena; d'après Poli	1
3062. dto. Le Temps sauve la Verité; d'après N. Poussin	1
3063. Gandolfi. Judith; d'après Allori	1
3064. Gandolfi. L'Amour dormant	1
3065. Garavaglia, Gio. vita. Hérodiane; d'après Luino	1
3066. Gmelin. Der See von Albano bei Rom	1
3067. dto. Das Mare morto bei Neapel	1

Nr.	Pièces.
3068. Gmelin. Aussicht im untern Stocke der Villa des Maecenas zu Tivoli, und Gegenstück: Halle im obern Stocke der Villa Maecenas	2
3069. dto. Veduta di Baja; d'après Phil. Hackert	1
3070. dto. Veduta di Pozzuoli. Pendant de la précédente; d'après le même	1
071. dt o. Die Grotte des Neptuns	1
3072. Godefroy, John. Ossian; d'après Gérard	1
3073. Green, Val. Peter and John going to the sepulchre, et le pendant: The three Marys going to the sepulchre; d'après West	2
3074. John, F. St. Jean Baptiste; d'après Raphaël	1
3075. Klauber. The battle at la Hogue; d'après West	1
3076. Landseer. Manchester; d'après Craig. La lettre ouverte	1
3077. Lapi, E. L'enfant Jésus dormant. Dormivi conturbatus; d'après Albano	1
3078. Laugier. Anne Louise Germaine Necker, Baronne de Staël-Holstein; d'après Gérard	1
3079. Legat, Francis. Marie Stuart, d'après Hamilton	1
3080. Lerpiniere, Dan. St. George and the dragon; d'après Gelée	1
3081. Lignon, Fréd. La Vierge au poisson; d'après Raphaël	1
3082. dto. Talma; d'après Picot	1
3083. dto. Mademoiselle Mars; d'après Gérard	1
3084. dto. Louis Philippe d'Orléans; d'après le même	1
3085. Longhi, Jos. Le génie de la Musique; d'après le Guide	1
3086. Lorichon, C. Ecce-Homo. d'après le Titien	1
3087. dto. Mariage mystique de Ste. Catherine	1
3088. Luison. I figli di Niobe saettati da Apollo; d'après Wilson	1
3089. dto. Vent orageux. Avant toute lettre	1
3090. dto. Naufrage. Avant toute lettre	1
3091. Maçon, Ant. Les disciples d'Emaüs, dite la Nappe; d'après le Titien	1
3092. dto. Le Comte d'Harcourt, pièce connue sous le nom de Cadet à la perle; d'après Mignard. Chef-d'oeuvre de gravure	1

duwe is de gemalin des Konings, en het wedergevonden woord, zijn zoon KAREL II. Deze allegorische voorstelling is aldus in de Vrijmetselarij eerst sedert 1682 opgenomen, doch is wat de beteekenis betreft, nimmer bij eenig ander systema der Vrijmetselaren aangenomen geworden.

Volgens een Engelsch Rituaal luidt de legende aldus:

Er waren bij den aanvang vijftien Medgezellen, die daar zij zagen, dat de Tempelbouw spoedig geëindigd zoude zijn, en zij het Meesterwoord nog niet bekomen hadden, uit ongeduld het besluit namen, om dit hunnen Meester, bij de eerste gelegenheid, dat zij hem alleen zouden aantreffen, af te persen, waarmede zij in andere landen het loon, of het inkomen van eenen Meester, konden verdienen. Eer zij hunnen aanslag ten uitvoer konden brengen, waren er reeds twaalf, die er niets mede te doen wilden hebben; de drie overigen bleven volhouden, en besloten, geweldige middelen te gebruiken, wanneer zij het op eene zachtere wijze niet gedaan konden krijgen.

11. 68

Daar HIRAM van ouds gewoon was, omtrent den middag, zoodra men de arbeiders tot rust geroepen had, zich in het *Sanctum Sanctorum*, of het Heilige der Heiligen te begeven, om zijn gebed voor den waren en levenden God te doen, zoo plaatsten zich de drie opגעnemde sluipmoordenaars aan de drie deuren des Tempels, namelijk, in het oosten, westen en zuiden. Aan de noordzijde bevond zich geene deur of ingang, dewijl de zon van uit deze hemelstreek geene stralen op de aarde werpt. Toen HIRAM zijn gebed tot den Heere geëindigd had, en aan de oosterpoort kwam, vond hij dezelve door JEBELA bezet, die hem met onstuimigheid den Meestergreep afperste, en van HIRAM tot antwoord bekwam: »Het is niet gebruikelijk, denzelven op zulk eenen toon te begeeren; ook heb ik denzelven niet op die wijze bekomen.» HIRAM zeide vervolgens: »Gij moet wachten; tijd en geduld zullen u denzelven wel doen bekomen.» Verder zeide hij tot hem: »Ook is het niet in mijne magt, den Meestergreep aan u te ontdekken; dit moet in tegenwoordigheid van Koning SALOMO, Koning van Israël, en HIRAM, Koning van Tyrus, geschieden.»

Nro.		fl. kr.
Nathe.		
304	4 Bl. Geistreich radirte Landschaftchen, und erste vortr. Drücke	1 45
Neefs.		
305.	Van Dyck Büste auf einem Postamente. Die Büste ist von v. Dyck selbst radirt. Herrlich. aber beschädigter Druck	15
Ostade, Adrian.		
306.	Der Bauer, welcher das Horn bläst. B. 7. Vorz. Druck	48
307.	Der Mann, welcher sich auf die Hausthüre stützt. B. 9. Sehr schöner Druck	48
308.	Der Bettler mit gebogenen Rücken. B. 20. Ebenso	24
309.	Der stehende Bettler mit den Händen auf dem Rücken. B. 21. Ebenso	24
310.	Die drei grotesken Figuren. B. 28. Schöner Druck	24
311.	Der Brillenhändler. B. 29. Ebenso	30
312.	Der Bauer, welcher seine Zehe zählt. B. 42. Sehr schöner Druck	48
313.	Der Geiger und der kleine Leyermann. B. 45. Copie	24
Panneels, W.		
314.	Die Himmelfahrt Mariens; nach Rubens. Sehr schöner Druck	30
Passe, Crispin de.		
315.	Henricus prince-comes Nassau; nach Hersfeld. Kl. oval. Sehr schöner Druck	24
Pavon, Ignazio		
316.	Mater amabilis. Maria mit aufgehobenen Händen betend; nach Sassoferato. Roy. Fol. Vortr. Druck vor der Unterschrift	3 30
Penes, Georg.		
317.	Salomons Urtheil. B. 23. Schöner Druck	20
Picot.		
318.	Virgin and Child; nach Alex. Veronese. Kl. 8. Schöner Druck	18

Nro.	fl. kr.
Nathe.	
304 4 Bl. Geistreich radirte Landschaftchen, und erste vortr. Drücke	1 45
Neefs.	
305. Van Dyck Büste auf einem Postamente. Die Büste ist von v. Dyck selbst radirt. Herrlich, aber beschädigter Druck	— 15
Ostade, Adrian.	
306. Der Bauer, welcher das Horn bläst. B. 7. Vorz. Druck	— 48
307. Der Mann, welcher sich auf die Haushüre stützt. B. 9. Sehr schöner Druck	— 48
308. Der Bettler mit gebogenen Rücken. B. 20. Ebenso	— 24
309. Der stehende Bettler mit den Händen auf dem Rücken. B. 21. Ebenso	— 24
310. Die drei grotesken Figuren. B. 28. Schöner Druck	— 24
311. Der Brillenhändler. B. 29. Ebenso	— 30
312. Der Bauer, welcher seine Zehe zahlt. B. 42. Sehr schöner Druck	— 48
313. Der Geiger und der kleine Leyer mann. B. 45. Copie	— 24
Panneels, W.	
314. Die Himmelfahrt Mariens; nach Rubens. Sehr schöner Druck	— 30
Passe, Crispin de.	
315. Henricus prince-comes Nassau; nach Hersfeld. Kl. oval. Sehr schöner Druck	— 24
Pavon, Ignazio	
316. Mater amabilis. Maria mit aufgehobenen Händen betend; nach Sassoferato. Roy. Fol. Vortr. Druck vor der Unterschrift	3 30
Pencs, Georg.	
317. Salomons Urtheil. B. 23. Schöner Druck	— 20
Picot.	
318. Virgin and Child; nach Alex. Veronese. Kl. 8. Schöner Druck	— 18

Nro.	fl. kr.
Piale, Stephanus.	
319. L'adorazione de Pastori; nach Raphael. Gr. qu.	100
Fol. Sehr schöner Druck	1 45
Pittau, Nic.	
320. Carl Gustav Wrangel. Herrlicher Druck vor	2
der Schrift und dem Wappen	1 —
321. Caspar Fieubet; nach Lefeubure. Votr. Druck	— 48
322. Camillo de Lilli, Antiquaire du Cardinal Mazarin;	
nach Drevet. Ebenso	1 —
323. Nicolas Colbert; nach Lefebre. Ebenso	1 —
324. Unbekanntes Porträt; nach François. Ebenso.	— 30
325. Jacques Savier de Boulay; nach Ph. de Cham-	
pagne. Votr. Druck aber scharf beschnitten.	— 30
326. Die heil. Familie mit der heil. Elisabeth; nach	
Raphael. Gr. Fol. (Selten) Das Bild, früher	
im Pallast Farnese in Rom, soll sich jetzt in	
Petersburg befinden. Bartsch sagt über die-	
sen Stich: „Dieses Blatt vereinigt Schönheit	
des Grabstichels mit Richtigkeit in der Zeich-	
nung und Kraft und Wahrheit in der Wirk-	
ung. Ganz votr. Druck, aber mit Stock-	
flecken	3 30
Pitteri, Marcus.	
327. Christus am Kreuze; nach Piazzetta. Schöner	
Druck	36
Poilly, François de	
328. Die Flucht nach Egypten, ein Engel bietet eine	
Rose. Fuge dilecti mi. cant. 8; nach G. Reni.	
Gr. Fol. Votr. Druck	1 —
Poilly, Nicolas de.	
329. Mr. de Bullion Bonelle; nach Ph. de Cham-	
pagne. Votr. Druck	— 48
330. François de Coetlogon, Evêque de Rennes.	
Ebenso	1 —
Pond, Arthar.	
331. Ruhe auf der Flucht nach Egypten; Landschaft;	
nach Cl. Lorrain. In Zeichnungsmänier	— 12

JUBELA, over dit antwoord verstoord geworden zijnde, gaf hem met eenen maatstok van 24 duim, eenen slag dwars over den hals. Na deze mishandeling vlood HIRAM naar de zuidelijke poort des Tempels, alwaar hij den tweeden aantrof, die, op dezelfde wijze als JUBELA, hem Meesterwoord en handgreep afvroeg; maar dewijl hij van zijnen Meester een gelijk antwoord bekwaam, gaf hij dezen met eenen winkelhaak zulk eenen geweldigen slag op de linkerborst, dat hij op den grond tuimelde. Nadat HIRAM zijne krachten weder bijeenverzameld had, liep hij naar de westerpoort, de eenige, die hem ter vlugt was overgebleven. Hier rigtte de derde, die dezen uitgang bezet hield, eene vraag in eenen gelijken zin tot hem; toen hij dezen, hetzelfde antwoord als aan de beide anderen, gegeven had, bekwaam hij eenen schrikkelijken slag op zijn hoofd met eenen puntigen hamer, welke zijnen dood veroorzaakte. Hierop sleepten zij het lijk de westelijke poort uit, en verborgen het zelve onder eenen puinhoop, tot dat de klok middernacht had geslagen, toen zij het lijk aan de zijde van eenen heuvel in een graf verborgen, dat zes voet diep was, en naauwkeurig van het oosten naar het westen lag. Daar nu HIRAM niet, zoo als gewoonlijk, verscheen, om naar de arbeiders te zien, zoo liet SALOMO naauwkeurige navorschingen in het werk stellen; toen die echter zonder gevolg bleven, hield men hem voor dood. De twaalf gezellen, die van den aanslag wisten, gingen, door wroeginggedreven, naar SALOMO, met witte schootsvellen en witte handschoenen gekleed, ten teeken hunner onschuld, en gaven hem van alles berigt, wat daarop betrekking had, in zoo verre zij daarvan kennis hadden, en boden zich aan, om de drie andere medgezellen, die zich verscholen hadden, te gaan opzoeken. Zij scheidden, en verdeelden zich in vier partijen, welke naar het oosten, westen, zuiden en noorden gingen, om de moordenaars op te sporen.

Een van de twaalf, die zijnen weg, naar de zee, bij *Joppe* genomen had, zette zich uit vermoeidheid neder, om te verademen, maar werd spoedig verschrikt door de volgende af-

grijselijke uitroepingen, die zich uit een hol lieten vernemen:
 »O! dat mij de hals afgesneden, mijne tong bij den wortel uit de keel gerukt en begraven ware in het zand der zee, bij eenen lagen waterstand, eene kabellengte van de kust, waar de ebbe en vloed tweemaal in de 24 uren overheen gaat, alvorens ik inwilligde in den dood van onzen Grootmeester HIRAM!»

»O!» zeide een tweede, »ware mijn hart uit mijne linkerborst gescheurd, en tot eenen buit der roofdieren geworden, voor ik deel nam aan den dood van eenen zoo goeden Meester!»

»Maar ik,» zeide een derde, »sloeg hem veel harder, dan gij beiden; ik was het, die hem den doodslag gaf. Och! dat men mijn ligchaam liever in twee deelen gedeeld, en het eene in het noorden en het andere naar het zuiden verstrooid had; dat men mijne ingewanden in het zuiden tot asch verbrand, en tusschen de vier winden verstrooid had, alvorens ik de oorzaak was geworden van den dood van onzen goeden Meester HIRAM!»

Toen de Gezel dit hoorde, zocht hij zijne beide Medgezellen op; zij drongen in de grot, grepen de moordenaars, bonden hen, en bragten hen bij Koning SALOMO, voor wien zij hunne schuld bekenden, en hem om hunne ter doodbrenging baden. Hunne weeklagten in de grot werden over hen bevestigd. Des eersten hals werd afgesneden. Den tweeden werd het hart uit het lijf gerukt, en des derden ligchaam in twee deelen gedeeld, en naar het noorden en zuiden verstrooid.

Na de ter doodbrenging riep SALOMO de twaalf Medgezellen tot zich, en gelastte hun, om HIRAMS lijk op te zoeken, dewijl hij hetzelfde met eere wilde begraven hebben. Ook gaf hij hun te kennen, dat, wanneer zij niet een sleutelwoord bij hem konden vinden, zulks dan verloren was, dewijl er slechts drie personen in de wereld waren, die het kenden, en wanneer deze niet bij elkander waren, kon hetzelfde niet afgegeven worden. HIRAM nu dood zijnde, was het woord ook verloren. De Medgezellen deden, zoo als SALOMO bevolen had, ruimden de puinhoopen weg, en vonden hunnen

Meester in eenen staat van geheele ontbinding, aangezien hij reeds vijftien dagen begraven was geweest. Bij het aanschouwen hiervan sloegen zij van ontzetting hunne handen op hunne hoofden te zamen, en riepen: »O Heer! mijn God!» (*Adonai! Elohai!*)

H. 71.

In het nieuw Eng. Rituaal naar BROWN, vindt men daaromtrent het volgende:

Vr. Wat beval Koning SALOMO hierop?

Antw. Hij beval aan de getrouwe Broeders van onzen Grootmeester HIRAM, om dezen plegtig te begraven, wel wetende, dat hij zulks waardig was. Tegelijkertijd onderrigte hij hen, dat door zijnen ontijdigen dood de leuze van eenen Meester Vrijmetselaar onvermijdelijk verloren was; doch zoude, tot belooning hunner trouw, het eerste toevallige teeken of woord, dat bij de opening des grafes mogt voorkomen, in de plaats treden, tot dat men in volgende tijden de echte zoude ontdekt hebben.

En worden de vragen aldus gesloten:

Vr. Wat ondersteunt onze Loge?

Antw. Drie kolommen.

Vr. Welke benamingen geeft men daaraan?

Antw. Wijsheid, kracht en schoonheid.

Vr. Wat beteekenen zij?

Antw. Drie Grootmeesters: SALOMO, Koning van *Israël*; HIRAM, Koning van *Tyrus*, en HIRAM ABBIF, die door de drie Medgezellen verslagen werd.

Vr. Wat hadden zij te doen?

Antw. SALOMO zorgde voor de levensmiddelen en de betaling der arbeiders; Koning HIRAM verschaftte de bouwstoffen, en HIRAM ABBIF had het oppertoezicht over het bouwen en verder over alles.

Volgens de Fransche hooge graden heeten de drie moordenaars ABIRAM, OTERFUT en STERKIN, en de namen der negen uitgezondenen, om de moordenaars op te zoeken, waren: JOHABEN, ALREBAR, BERTEMER, DORSON, KEREM, MORPHY, STOLKIN, TERCY en ZERRAL.

H. 74.

In de Fransche graden van *Élu* (uitverkoren) komt ook de mythe van HIRAM voor, waarin de negen Meesters, die de drie moordenaars gevonden hadden, den naam van uitverkoren dra-

gen. SALOMO zou er nog zes bijgevoegd hebben, zoodat het getal vijftien werd. Zij zouden in het vervolg eene groote zwarte sjerp hebben gedragen, die hun over den linker schouder tot op de regter heup hing, en waaraan een ponjaard met een gouden gevest.

De onbekende, die hen geleid en den weg gewezen had, was, volgens diezelfde legende, een herder, en werd bijzonder beloond. Hij werd tot de Broederschap der Metselaars toegelaten, en in vervolg van tijd, toen hij genoeg onderwezen was, eenen der uitverkorenen. Zijn naam was PERINGMAN.

In de Schotsche graden heeft men de legende van HIRAM toepasselijk gemaakt op de geschiedenis van CHRISTUS, en stelt HIRAM den persoon van dezen voor, terwijl men zich onder ABIRAM, OTTERFUT en STERKIN, de personen van JUDAS, CAJAPHAS en FILATUS voorstelt, zijnde dit eveneens het geval met de Hooge graden van het Fransche stelsel.

De vermelding van HIRAM door JOSEPHUS (zie *Antiqq. Judd.* ^{o'gna / s'ruelij?} L. VII. c. 5. p. 424. ed. *Haverc.*) luidt als volgt:

SALOMO deed zich uit *Tyrus* door den Koning HIRAM (ἱραμ ἑισαμου) een kunstenaar zenden, CHIRAM (Χειραμου) genaamd, wiens moeder eene Naphtalietin, doch wiens vader een Tyrriër was, schoon Israëliet van geboorte. Hij was wel ervaren in allen kunstarbeid, voornamelijk arbeide hij kunstig in goud, zilver en erts. Door dezen kunstenaar nu, werd alles, wat bij den tempelbouw voorkwam, naar den wil des konings uitgevoerd. Deze CHIRAM vervaardigde ook de beide holle koperen zuilen aan den ingang. Deze waren 4 vingers dik, hare hoogte was 18 ellen en haar omvang 12 ellen. Hare kapiteelen versierde hij met gegoten leliewerk, 3 ellen hoog; om hetzelfde was een netwerk uit gedreven metaal gevlochten, en van dit netwerk hingen twee honderd granaatappels in twee rijen neder. Eene dezer zuilen plaatste hij ter rechterzijde van den voorhof, en noemde haar *Jachin*; de andere ter linkerzijde, en noemde haar *Boaz*.

KRAUSE vergist zich overigens zeer, als hij in zijne *Kunst-Urkunden* (D. I der 1e. uitg. bl. 426, en D. I, 2e. Afd. bl. 447 der 2e. uitg., en ook D. II. Afd. 2. bl 485 volg.),

zegt: dat in den Talmud en de verdere Israëlitische schrijvers verder niets over HIRAM gesproken wordt. Behalve in de bovenaangehaalde plaatsen uit 2 Chron. is dit ook het geval in *Medrash Raba* en *Medrash Jalkoeth*, enz. in een van welke zelfs eenigermate uitvoerig over hem wordt gesproken.

Hirar HISAR. Het verminkte Hebr. woord *Gnezer*, (עזר) hulp; een woord, in de hooge graden (Sch. R. 11e. gr.) voorkomende.

hobed HOBED, eigenlijk het verminkte Hebrecuwsche woord *Gnobed* (עבד), dienaar, en volgens den Schotschen R. (5e. gr.) een der negen Meesters door SALOMO uitgezonden.

HOBED HAMON. De verbasterde Hebr. woorden *Gnobed Hamon* (עבד המון), dienaar der menigte; de naam des Redenaars in den 14den gr. (Sch. R.); de Franschen hebben er *Abdamon* van gemaakt.

hochmuth HOCHMUTH (J. E.) was medelid der hoogere graden van de *Strikte Observantie*, en een der onbekende oversten van dit systema.

hoedek HODEK, of Phodek. Het verbasterde Hebr. woord (פודק), verlosser, een der namen van het Opperwezen, volgens den Schotschen Ritus.

hoed HOED. (De) Reeds bij de Romeinen was de hoed het teeken der vrijheid. Zoo werd bij de ouden de vrijheid afgebeeld met eene muts in de hand, en ontvingen de Romeinsche slaven bij hunne vrijlating, eene muts, *Pileus* genaamd, die het teeken hunner vrijlating werd; en zoo beteekent het afnemen van den hoed hetzelfde, als het *uw dienaar*, uit dit beginsel en ook omdat daar waar vrijheid is, ook zedelijke gelijkheid heerscht, is de hoed aangenomen als te behooren tot de Mac. kleeding, en hebben in *Duitschland* de MM. VV. MM. de gewoonte, zich het hoofd te dekken.

huzzah HOEZEE. (*Huzzah*) Een uitroep, waarvan men zich, na de gewone toejuicing, in Loges van sommige landen, bedient.

Hofmeesters HOFMEESTERS zijn degenen, die aan de hoven, op de schepen en landgoederen voor de spijs enz. zorgen. In de Loges zorgen zoodanige Broeders voor de banketten. *J. de Witt, F. van der*

de witten HOGERHEIDE. (VAN) Zie AERSSEN.

HOL. (Het) Een woord in de hoogere graden (Ned. en Fr. B. 4e. gr.); ook de naam van de kamer, waarin de beproevingen van den Kandidaat in zekere graden worden bewerkstelligd. In de Fransche graden van *Élu* (uitverkoren), is de tweede der drie gevorderde kamers voor de Loge, de donkere kamer of het Hol. Deze kamer stelt voor eene barre en zandige woestijn. In een' der hoeken is eene afgezonderde plaats, die een hol voorstelt, gehouwen in eene rots, waarin men afdaalt door negen trappen. In het hol brandt een lampje op eenen steen geplaatst. Ter rechterzijde van het hol is eene bron, die langs de rotsen vloeit. Bij het hol ziet men eenen hond. Van verre ziet men twee vlugtende menschen, die vervolgd worden; zij zijn op het punt van door twee gewapende mannen te worden bereikt, en storten zich in eenen afgrond neder.

höhle

HOLSTEIN-BECK, (FREDERIK WILLEM, Hertog van) Gouverneur van *Berlijn*, werd den 29sten Junij 1740 door FREDERIK II, Koning van *Pruissen* zelf, in de Broederschap aangenomen, en in 1747 tot Ged. Grootm. der Moederloge *de drie Wereldbollen*, te *Berlijn*, benoemd, welke waardigheid hij tot 1754 bekleedde. Hij verbeterde toenmaals de wetten en statuten dezer Gr. Loge, welke in 1748 in de Fransche taal in druk verschenen.

holstein

HOLTROP, (WILLEM) geboren te *Dordrecht*, den 23sten October 1731, uit ouders, welke tot den deftigen burgerstand behoorden, genoot in zijne jeugd, behalve het onderwijs in onderscheidene levende talen, in *Dordrecht's* Gymnasium, grondig onderrigt in het Latijn, en verrijkte zijnen geest met de edelste schatten, welke de onsterfelijke geschriften uit *Rome's* gouden eeuw aanbieden. Bovendien oefende hij zich in al die wetenschappen, wier bezit bij eene beschaafde opvoeding onmisbaar is, en hem vooral te stade kwamen in het vak waartoe hij zou worden opgeleid, namelijk den boekhandel. Ten jare 1772 begaf hij zich naar *Amsterdam*, en huwde in 1776 met de dochter van den Heer STEVEN VAN EVELD, dien hij in zijn vak opvolgde. Uit zijn huwelijk werden hem vier kinderen geboren, waarvan twee in jeugdigen leeftijd

holtrop

gestorven zijn. Behalve in zijne moedertaal was *HOLTROP* hij uitnemendheid ervaren in de Engelsche, Fransche, Hoogduit- sche en Latijnsche talen, terwijl de spraken van sommige an- dere volken hem niet geheel en al vreemd waren. Uitgebreid was zijne kennis der geschiedenis, en voornamelijk van die onzes vaderlands, der welsprekendheid en der poëzij, welke kennis hij ten nutte van zich zelve en van anderen aanwendde, gelijk hij zich als mensch en burger steeds op de vereerendste wijze deed kennen. Zijn tegenwoordig bestaan slechts als de kindsch- heid van een hooger leven beschouwende, was hij onvermoeid, om zich voor eene betere wereld te vormen, en die kennis te verwerven, welke hem, als zedelijk en onsterfelijk wezen, tot de hoogste volkomenheid moest opleiden. Zijne godsdienstige gevoelens waren het uitvloeisel eener redelijke overtuiging, uit eigen onderzoek geboren, en door geen sektengeest of stelsel- zucht verontreinigd. Vandaar, dat hij verdraagzaam was in het godsdienstige, zonder echter onverschillig te zijn. De uitoefening zijner godsdienst was nogtans niet binnen den en- gen kring van eenig kerkgebouw beperkt; hij betrachtte hare voorschriften in de maatschappij, door eene stipte vervul- ling zijner pligten als mensch en burger.

Met zulk een geoefend verstand en lust tot wetenschappen begaafd, en met zulk eenen edelen godsdienstzin beziel- d, kon het niet wel anders, of ook *HOLTROP* moest op de Orde der Vrijmetselaren zijne oplettende aandacht vestigen, en het verlangen koesteren, in hare geheimen te worden ingewijd. Geene ijdele nieuwsgierigheid, uit jeugdige onberadenheid gebo- ren, geleidde zijne schreden daartoe. Het was in zijnen man- nelijken leeftijd, op het tijdstip, waarop zijn naam reeds met onderscheiding in de maatschappij genoemd werd, dat hij be- geerde het licht der Orde te zien, hetwelk hem op den 15den September 1784, verleend werd in de Loge *la Charité*, in het O. van *Amsterdam*. Tot Leerling en Medgezel aan- genomen zijnde, werd hij op den 19den April van het vol- gende jaar tot den M. Gr. bevorderd. In 1786 werd hem den post van Redenaar opgedragen, en hij drie jaren daarna tot

2en Opz.: verkozen, welke betrekking hij een jaar daarna met die van 1en Opz.: verwisselde, terwijl hem, na het overlijden van den Reg.: Mr.: HENRI JEAN ROULLAUD, in 1790, het jaar daaraanvolgende die waardigheid werd opgedragen, welke hij tot aan zijnen dood bekleed heeft, als ook de betrekking van Groot-Redenaar. HOLTROP's wetenschap der Vrijmetselarij bestond niet blootelijk in de kennis harer uitwendige vormen; hij was tot haren veelomvattenden geest doorgedrongen. Hij beschouwde de Orde als eene der leerrijkste oeffenscholen van het menschelijk leven, als eene kweekschool van kennis, waarheid en verlichting, als eene instelling, die door haren wereldburgerlijken zin krachtadig tot de algemeene verbreeding der volken moest medewerken. Vandaar, dat hij steeds aan deszelfs uitbreiding met een rusteloozen ijver heeft gearbeid.

Hij kwam het eerst op het denkbeeld, om in *Amsterdam*, op kosten der toen bestaande Loges, een Instituut voor blinden op te rigten, en bragt dit in 1808, in verband met andere BB.: gelukkig ten uitvoer (Zie INSTITUUT VOOR BLINDEN). Van de hooge belangrijkheid der Orde overtuigd, wijdde HOLTROP zijn geheele leven aan de behartiging harer voorschriften, en eindigde, met die overtuiging in het hart, zijn aardsche loopbaan den 7den September 1855, om in beter leven van d.: O.: B.: d.: H.: het loon voor zijnen arbeid te ontvangen.

HONDERD. (ORDE DER) *Ordre de la Centaine*. Eene mystieke secte, welke in 1755 in *Bordeaux* ontstond en ook vrouwen tot medeleden aannam. Later hebben eenige aanhangers dezer Orde getracht, haar op de V.: M.: Orde te enten, doch zonder gevolg.

HOOFDDOEL. (Het) Van alle beschaving en onderrigt der jeugd behoort het hoofddoel te zijn, *den mensch*, dat is, de edeler natuur der menschen met al hare krachten en vermogens te vormen. Heden ten dage is echter dikwerf het eenigste en hoogste doel der menigte, volkomene vorming tot burgerlijke en gezellige zamenleving. Een aantal lieden bedenkt eerst laat, of slechts zelden,

wat eischen *hunne waarde* als mensch op hen heeft, en gaat de wereld op die wijze voort, dan zouden wij wel eene schare van voortreffelijke geleerden, kunstenaars en werklieden krijgen, doch slechts zeer weinig *waarlijk groote en voortreffelijke menschen* kunnen tellen. Voor dit laatste te zorgen, is en blijft echter de groote taak der Vrijmetselarij; daaraan strekt het doel van hare instelling, het verkrijgen harer verschillende graden, gelijk de zooveel mogelijk volkomene toepassing derzelve bij hare jongere leden, de kroon harer werkzaamheid in het inwendige uitmaakt. Daar, waar alle andere instellingen de vorming en opvoeding der menschen voor gesloten en voltooid verklaren, begint de hoogere opkweeking der Vrijmetselarij.

HOOFDPUNTEN. Men geeft dezen naam aan de parallelogramszijden van den Tempel, om aan te wijzen, dat een Maçonnicke Tempel het zinnebeeld van het Heelal is.

Hooge Graden
HOOGES GRADEN. Zie OPPERGRADEN, SCHOTSCHES GRADEN, RIDDERGRADEN EN ROODE VRIJMETSELARIJ. Deze graden, in 1728 door HANSAY ingevoerd, werden hier te lande eerst later bearbeid.

Wat de geschiedenis van de hooge graden in *Nederland* betreft, sedert de herkrijging van deszelfs onafhankelijkheid, hieromtrent kunnen wij eenigzins uitvoeriger zijn. In de eerste vergadering van het Hoofdkapittel, na de omwenteling (50 Mei 1814), na eene levendige discussie en het afwijzen van voorstellen tot het invoeren van nieuwe Riten, verklaarde dat ligchaam, dat het slechts het *oude hervormde stelsel* wilde bearbeiten, gelijkstaande met den *Rite Français*, en tellende vier oppergraden, te weten: die van *Élu*, *Schotsch Meester*, *Ridder van het Oosten* en *Rozenkruis*. In de bijeenkomst van 5 Junij 1816, werd de H. E. Br. Prins FREDERIK der *Nederlanden* benoemd tot levenslangen Grootmeester Nationaal voor de hooge graden in *Nederland*, waardoor hij dus aan het hoofd stond van de geheele V. M. in *Nederland*. Intusschen had die H. E. B., bij zijne Circulaire van den 25sten April 1819, (zie het Art. WILLEM, FREDERIK

Holtrop² = Hooge Graden⁵³

*Abschaffing van de Meester Elu en
Ridder van het Oosten, en
Prins van het Oosten Meester, Meester Opper Meester.*

KARIZ. EN MEESTERGRAAD [AFDEELINGEN VAN DEN]) plegtig verklaard, dat hij voortaan niet anders zoude arbeiden, dan in de drie eerste graden, doch dat, vermits Z.: H.: E.: aan het hoofd stond van de hooge graden in *Nederland*, hij nog eens het Voorzitterschap van het Hoofdkapittel zoude bekleeden, dat ook werkelijk plaats had (op 31 Mei 3819). In deze vergadering herhaalde Z.: H.: E.: plegtig de verklaring van opgemelde Circulaire, en verzocht der vergadering, eene commissie van vijf BB.: te benoemen, en aan deze de twee volgende vragen te onderwerpen.

1°. *Moeten de instellingen der Orde zoodanig zijn, dat elk mensch daarvan lid kan worden? of behooren die zich te bepalen alleen tot de zoodanigen, welke tot een bijzonder leerstelsel behooren?*

2°. *Zijn de graden, beschreven in Art. 5 uwer wet, van dien aard, dat elk godsdienstig leerstelsel gedooft, dat allen die met een oprecht hart kunnen belijden?*

Z.: H.: E.: voegde er den wensch bij, dat aan die commissie een tijd van vijf maanden zouden worden gelaten, om die beide vraagpunten rijpelijk te overwegen, en de slotsom harer werkzaamheden aan al de Kapittels van het rijk te doen toekomen, waarna Z.: H.: E.: het Hoofdkapittel verliet. Het Hoofdkapittel benoemde inderdaad eene zoodanige commissie, bestaande uit de BB.: H. H. VAN BEES, A. L. HEYSTER, J. NUBOUT VAN DER VEEN, W. HOLTROP en M. W. BEEFMAKER, met last, om tegen de eerstvolgende maand October over die vraagpunten een rapport in te dienen, vergezeld van een project tot een gemotiveerd besluit.

Ten gevolge hiervan leverde de benoemde commissie haar rapport in, waarvan de hoofdinhoud is als volgt:

Het onderzoek en de beantwoording van deze twee punten, wierd bij de voordragt zelfs, niet anders verlangd en bedoeld, dan in verband met de teekenplank des Grootmeesters, houdende introductie van een nieuw leerstelsel der Orde.

Is nu het oogmerk des Nationalen Grootmeesters, een vergelijkend onderzoek daar te stellen, tusschen de bestaande hooge graden, en de bij de twee toegezondene Ritualen nieuw uitgedachte graden, dan zeker moet bij het onderzoek en de beantwoording van de twee vragen, deze bedoeling steeds in het oog gehouden worden, en de eersten niet anders dan in vergelijking met hetgeen men in de plaats wenscht te stellen, worden onderzocht en getoetst.

De eerste vraag splitst zich als van zelve in twee gedeelten; waarvan het eerste bevat een meer algemeen voorstel, terwijl het tweede gedeelte zich meer regtstreeks tot een afzonderlijk onderwerp schijnt te willen bepalen.

»Moeten de instellingen der Orde zoodanig zijn, dat elk mensch daarvan lid kan worden?» is het eerste onderdeel der eerste vraag.

En ons antwoord is volmondig ja, ontwijfelbaar ja.

Ja zij (de instellingen der Orde) moeten zoodanig zijn, en de instellingen, zoo als die in de eerste graden aangewezen, en in de hooge graden in doel en werking worden, en tot hiertoe zijn geleeraard, zijn het wezenlijk.

Ja, die instellingen behooren zoodanig te zijn uit den aard der zake, daar de Orde eene cosmopolitische strekking heeft; ook maakt de leer van den grooten Nazarener, in hare oorspronkelijke zuiverheid en eenvoudigheid, en ontdaan van alle bijvoegsels, zoodanige instelling voor alle menschen uit. De belijdenis van deze leer, moet het groot oogmerk zijn der instellingen der Orde, en het middel de aanneming in de Orde, van menschen, die andere godsdienstige leerstelsels belijden, als Joden, Turken en Heidenen, zelfs tot in den hoogsten graad van S. P.: van het R.: †.

Het resultaat van ons onderzoek omtrent het eerste onderdeel is dan: »De instellingen der Orde, gegrond op de zuivere leer van maistrus, (niet als een bijzonder godsdienstig secten-leerstelsel, maar als de kern in zich bevattende van alle maatschappelijk geluk,) zijn zoodanig, dat ieder mensch daarvan lid kan worden.»

Het verdere gedeelte luidt: of behooren die (de instellingen der Orde namenlijk) zich te bepalen alleen tot de zoodanigen welke tot een bijzonder leerstelsel behooren?

Ons antwoord is neen, volstrekt neen; de instellingen der Orde behooren zich niet te bepalen tot eenig afzonderlijk godsdienstig leerstelsel, en bepalen zich ook daartoe niet, gebiedende die ons, God, boven alles, en onze naasten als ons zelve te heminnen; aan anderen niet te doen hetgeen wij niet verlangen dat aan ons geschiede; waarheid en deugd aan te kleven, niet in bespiegeling maar in uitoefening; zich zelve, zoo veel doenlijk, te volmaken, in afwachting eener algeheele eeuwige volmaking; den keizer te geven dat des keizers is, of met andere woorden: getrouwheid aan vaderland, wet en koning.

Hiermede vergelijkte men de §§. H. O. I. K. van het Charter.

Deze leer van maistrus, bepaalt zich dus niet tot een bijzonder godsdienstig leerstelsel; het is een wijsgeurig en zedelijk leerstelsel, hetwelk is, moet en kan zijn, het leerstelsel van alle menschen, die hun waar, hun eeuwig geluk zoeken.

De instellingen der Orde moeten dan niet zijn ingerigt voor eenig afzonderlijk godsdienstig leerstelsel, maar wel berusten op een algemeen leerstelsel dat niemand kan schokken, welke godsdienst hij ook belijde, zoo min den Christenen in hunne bijzondere secteleer als den Jood, of de aanklevers van eenig ander godsdienstig stelsel, waar ook op den aardbodem bestaande.

En men toetse nu aan deze echte beginselen der Orde, met een onpartijdig oordeel, den inhoud der nieuw ontworpen Ritualen van Uitverkoren en Opper-Uitverkoren Meester, en men zal moeten erkennen, dat dezelve van dit eens aangenomen algemeen leerstelsel afwijken. Het moet voorkomen gegrond te zijn op de zoo genaamde godsdienst der rede. Het eerbiedigt en huldigt ja een heilig wezen, »dat de menschen God noemen,» maar in plaats van geloof in, hope op, en liefde van zoodanig heilig wezen te hebben, te vestigen en te verwachten, eischt,

vordert men belooning en stelt als principe vast, dat elk, naar evenredigheid zijner deugd, gelukkig moet zijn. »Dat, toegerust met zedelijke vrijheid, en zedelijke wetgeving de mensch niets meer noodig heeft, om zijne bestemming te bereiken; men stelt in twijfel of er goed en kwaad bestaat. Het verwerpt alle ander gezag, dan de leerstellingen in deze Ritualen voorkomende.

Zonder nu nog bepaaldelijk de aandacht te vestigen dat aan elk aan te nemen Uitverkoren Meester wordt aangeboden, de mededeeling van alle andere Oppergraden, om deze hare nietigheid aan te toonen; vraagt de kommissie: behelzen deze nieuw ontworpen Ritualen alsnu, zoodanig een algemeen leerstelsel, dat ieder mensch (welk godsdienststelsel dan ook toegedaan) hetzelfde kan aannemen? Zal het verwerpen van alle gezag, van alle heilige oorkonden, en dus voor den Joden, van de Boeken van mozes en der Propheten, voor den Christenen van die des Ouden en Nieuwen Testaments, geene schokken bij hen, bij den eerlijken en gemoedlijken aankleever zijner godsdienst doen geboren worden?

De kommissie vermeent, dat, wat dan ook de gevolgen mogen zijn, het verre af is, dat deze ontworpen graden, of liever dit nieuwe leerstelsel der Orde in beginselen of toepassing, zoude overeenstemmen of zijn overeen te brengen met een algemeen leerstelsel, en waaraan elk Vrijmetselaar gereedelijk zijn zegel zoude kunnen of mogen hechten, gelijk het gelukkig geval is met het thans bij de Orde in Nederland algemeen aangenomen leerstelsel.

Het resultaat der beantwoording der eerste vraag komt dan hierop neder:

»Uit den aard der Orde zelve, die wereldburgerlijk is, en welker instellingen daarom daarmede behooren in te stemmen, moet elk redelijk wezen, dien naam waardig, daartoe kunnen behooren, dat is lid daarvan zijn of kunnen worden.» Verschil in godsdienstige gevoelens komt dus in geene de minste aanmerking, maar zoo veel te meer een algemeen leerstelsel, inhoudende de volkomene overtuiging, dat, zonder geloof aan God, betrachtting van waarheid en deugd, en zucht tot zedelijke volmaakbaarheid, geen maatschappelijk geluk bestaan kan. Deze overtuiging nu wordt gevonden in de leer van christus, afgescheiden van alle bijvoegselen, zuiver en rein, zoo als haar verheven Stichter haar leerde, en instelde, en waarom dan alle VV. MM. in Nederland, deze leer tot hiertoe, als den hoeksteen van hunne instellingen na de leerwijze der onderscheidene graden hebben beschouwd.

Er blijft als nu te beantwoorden overig, de tweede vraag, aan de kommissie als zoodanig opgegeven, namelijk:

2°. Zijn de graden, beschreven in artikel 5 uwer wet, van dien aard, dat elk godsdienstig leerstelsel gedooft, dat allen die met een opregt hart kunnen belijden?

Het antwoord der kommissie is:

Ja zeker! want wat anders is de zedeleer en de beteekenis onzer vier Oppergraden, bij Art. 5 der wet omschreven en opgenoemd, en waarop reeds in de bijzonderheden, bij de beantwoording der eerste vraag is bedoeld; want het spreekt van zelfs, en zal geene redelijke tegenspraak onderhevig zijn, dat de omzetting in deze

vraag voorkomende, te weten, of elk godsdienstig leerstelsel ge-
doegt, eigenlijk en in de daad, (overeenkomstig de eerste vrage)
niet anders kan zijn dan, *dat elk mensch, welk godsdienstig leerstel-
sel ook toegedaan, die met een oprecht hart kan belijden,* want het
is hier geen kerk die oordeelt of gedooogen kan, en moet, maar elk
bijzonder lid van dezelve, in zijne betrekking van mensch en we-
reldburger.

De vrage is of kan *niet* zijn, of elk godsdienstig stelsel de
in artikel 5 omschrevene graden kan billijken, want *elke kerk* heeft
zijne formulieren van menschelijke uitvinding en uitlegging, daar
zij zich aan verbonden rekent; maar de vrage is: zijn de vier
Oppergreden van dien aard, dat *elk mensch* (hoedanige kerk hij
dan zij toegedaan) de grondbeginselen daarbij voorkomende *gerust*
kan belijden.

En dan antwoord de commissie *ja zeker*, want, wat anders is
de *zedeleer* en de *beteekenis* onzer vier *Oppergreden*?

Immers, de beteekenis en zedeleer van den graad van uitverkoren
Meester bepaalt zich tot de straf, die de hoosheid moet ondergaan,
wegens de schennis der menschheid toegebracht. Hier nu vindt men het
beeld der *lijdende*, der *treurende*, der *beledigde menschheid*; maar dat
door getrouwheid en de zuiverheid van zijne oogmerken op het rechte
spoor eindelijk wordt terug gebracht. Oneindig is de tegenstand
dier vooroordeelen, van het bijgeloof en ongelooft, tegen opklaring
en verlichting; maar de mensch komt die te boven door stand-
vastigheid en overtuiging, dat het verkieslijker is te bezwijken,
zoo men niet kan zegenpralen tot heil der menschheid. *Aut vin-
cere aut mori* is daarom de spreuk en leuze van dezen graad.

En nu de Schotsche graden.

De uitverkoren Meester heeft nu zijne onveranderlijke keus
gedaan; hij zal medewerken tot handhaving van de leer van
zijn Meester. Hij moet echter eerst bekend zijn met het-
geen hem nog ontbreekt, met hetgeen, waarin hij nog in de
betrachting van waarheid en deugd te kort schiet; en om in dit
onderzoek zich nu niet andermaal te vergissen, of van het ware
spoor af te dwalen, is menschkundig niets beter, dan een geheel
omzigt te doen van al zijne handelingen en gedragingen. Niets
is dan eigenaardiger, dan zinnebeeldig terug te keeren tot de
eerste beginselen, en steeds voor oogen te houden de klippen,
waarop eigenliefde en waanwijsheid den mensch deden schipbreuk
lijden, en die dus in de verkrijging van verdere volmaakbaarheid
andermaal zouden kunnen in den weg staan. Zelf onderzoek is
dus in dezen graad eene hoofdleer.

De Schotsche graden, uit dit oogpunt beschouwd, staven, zoo
in middel als doel, het leerstelsel der Orde, en kunnen in dit
verband door geenen sterveling, welk eene godsdienst ook toege-
daan, met grond worden gewraakt.

Wat nu betreft de zedelijke bedoeling van den graad van Rid-
der van den Degen en van het Oosten, ook deze wijkt niet af
van het algemeen leerstelsel der Orde.

Immers, de reeds tot meerdere volmaakbaarheid gekomen Vrij-
metselaar vangt nu met verdubbelden ijver den arbeid aan, tot
verspreiding zijner verkregene kennis onder zijne natuurgenoeten,

daar het heldere licht, eener op rede, menschenkennis en voorzigtigheid gegronde wijsbegeerte, hem de ware vrijheid, om zedelijk te werken, geschonken heeft. Hoe sterk echter alsnu de overtuiging bij hem moge heerschen, dat een zedelijk denkend wezen niet anders handelen mag, wil hij aan zijne bestemming beantwoorden, zal hij echter alras ondervinden, dat zonder werken en strijden geene volkomene overtuiging is daar te stellen; integendeel, dat, om geheel in dit grootsch oogmerk te kunnen slagen, niets minder vereischt wordt, dan eene vereeniging van alle edele menschevrienden, gelijk in werking en bedoeling, die met behulp der ware verlichting, door de leer van hunnen voortreffelijken Meester aangebragt, zich in den staat van opgeklaard te denken en vrij te handelen zien gesteld. En zoo komen wij tot den vierden der Oppergraden, die van S. P. van het R. †, waarin het woord Souverein (want men kan dit niet stilzwijgend voorbijgaan) niet eene *superioriteit* van den eenen Broeder boven den anderen aanduidt; maar alleen de meerdere uitgebreide, dus meer algemeene kennis en inzage aantoon, die de leden van dezen graad in de geheimen der Orde en hunne bedoeling hebben.

In dezen graad doet alles in beteekenis en bedoeling den grooten Meester kennen in het verheven werk, door Hem volbragt. Hier lossen zich alle zinnebeelden, alle allegorien op. Hier prijkt Hij als Verlosser van het menschedom, als slaker hunner banden, door de invoering zijner leer, die den mensch zich zelve doet kennen, vrij moest maken, en tot zedelijke volmaking zoude brengen. Hier leert men den oudsten der Broederen kennen, die zich niet bepaalde bij de openbaarmaking van zijne leer, maar die tot meerdere overtuiging, zijner zwakkere Broederen, deze leer met zijnen dood bevestigde, en alzoo met zijn bloed bezegelde. In dezen graad wordt men bepaald, om te gedenken aan zijne groote liefde voor het menschedom, en hier vindt de edel denkende man alzoo voor hoofd en hart overvloedige gronden van stille bewondering, van bemoediging in alle vertwijfeling, van sterking in de aankleving aan waarheid en deugd.

Deze zedeleer en beteekenis nu der Oppergraden is dan ook de eenigste, die in de Kapittelen dier graden behoort geleerd en beleden te worden, die ook aldaar tot heden is geleerd en beleden, zoo niet menschelijke zwakheid en misverstand daarin somwijlen zijn te kort geschoten; eene zedeleer en beteekenis dus, die dan ook (wij kunnen het niet genoeg herhalen) door iederen mensch, welk godsdienstig stelsel hij ook is toegedaan, gerust kan worden aangenomen en beleden, en ook tot hiertoe, zonder eenige kennelijke bezwaren, door zoo vele menschen van onderscheidene godsdienst-secten is beleden geworden; alles echter onverminderd eenige noodzakelijke veranderingen in teekenen en woorden, welke zich evenwel tot zeer geringe in den graad van S. P. van het R. † bepalen, en tot den geest dier graden niets af doen, en alleen in der tijd zijn gebezigd, als het beste middel ter bereiking van het groote oogmerk, maar die thans, tot gemoetkoming en geruststelling van hen, die zich daarmee alsnu bezwaard zouden achten, ligtelijk kunnen worden gealtereerd of achtergelaten.

Eene zoodanige algemeene aanneembare zedeleer wordt nu toch

in die Ritualen aangewezen, en al geschied dit nu niet in zoo een' verhevenen wijsgeerigen stijl, als de wijzen dezer eeuw dit zouden verlangen, genoeg is het, dat deze zedeleer daaruit kan worden geput, geleerd en getrokken, om dezelve graden, niet zoo voetstoots te verwerpen en te doen vervangen door anderen, waarvan de uitnemendheid geheel niet is bewezen, waarvan de toepassing, die deze *Ritualen* zeggen, dat in de uitoefening zal worden gemaakt, van de uit onze zedeleer geputte *gulde les*: „Doe aan een ander wat gij wilt dat u geschiede,” zoo veel verwondering als verbazing tevens heeft verwekt: men bedoelt namelijk de *openbaarmaking van graden, die anderen toebehooren*, want, al is dit nu, ten opzichte van onze vier Oppergraden nader gewijzigd, het blijft even hetzelfde voor alle overige Oppergraden, die buiten de algemeene aanneming in zoo vele rijken, geadmitteerd en in openlijke werking zijn en wettig zijn erkend en gewaarborgd. Maar daar en boven, al wilde men dit dan eens, zoude het dan even zoo mogelijk zijn in de uitvoering, als het gemakkelijk schijnt dit voor te dragen; zoude men zoo maar voetstoots deze Oppergraden, en hunne Ritualen kunnen vernietigen en verwerpen, even als de nieuwe Ritualen der nieuwe graden zijn uitgedacht en ontworpen? De Oppergraden worden niet alleen *hier te lande*, maar in alle rijken en landen in *Europa*, en ook in andere werelddeelen erkend en gevestigd, en nu weet men immers, dat de oorspronkelijke constitutie daarvan door de Moeder-Loge in Schotland is verleend, en het Hoofd-Kapittel alhier zoo en niet anders is ingesteld geworden. En, hoe zoude men zich nu, aan de Moeder-Loge en aan alle andere Hoofd-Kapittels en Hoofden der Orde, die met ons één ligchaam uitmaken, kunnen verantwoorden, indien men zich zoo maar voetstoots, ons en hun eigendom had laten ontvreemden?

Het Hoofdkap., dat, alvorens uit een te gaan, den G. M. N. had doen verzoeken, in afwachting van het rapport, de Ritualen aan de Uitverk. en O. U. MM. niet te doen mededeelen (dat de H. E. G. M. N. ook toezegde), kwam niet voor zijn' gewonen vergaderdag bijeen, om over het rapport te beslissen. Van dit rapport werd een uittreksel in groote getallen onder de BB. verspreid.

Op dit rapport nogtans gaf de G. M. N. eene repliek in 100 bladzijden, welk stuk echter veel min algemeen ter kennis kwam, waarvan de korte inhoud volgt.

In dit stuk herhaalde de G. M. zijne uitnoodiging, om de zaken naar de inspraak van het gemoed te beoordeelen. Het bewijst, dat het rapport buiten de grenzen was gegaan, door eene vergelijking, die niet in de twee vragen lag. Het verklaart, dat geheele stukken uit het rapport getrokken zijn uit bestaande, slecht aangevoegde stukken en werken, dat twee woorden in de gedane vragen enz. waren veranderd, dat ook het geval was, met hetgeen door

den G. M. Nat. uitgesproken was. Dat het der commissie niet was opgedragen geweest, eene vergelijking te maken tusschen de bestaande hooge graden, in dit land en andere rijken bestaande; dat zelfs deze vergelijking niet onpartijdig, of naar behooren was geschied, dat is, om den lezer eene volmaakte kennis van beiden onderwerpen bij te brengen, en er dan het verschil van aan te toonen. Het stuk maakt de aanmerking, dat men de legende had moeten aanvoeren, en die verklaren niet naar goeddunken, maar aantoonen, dat er niets anders uit kon afgeleid worden, terwijl de komm. bijna niet van de legende spreekt, en vervolgens eenige waarheden erkent, die uitmuntend en onwederspreekbaar zijn, maar nimmer en door niemand uit de legende kunnen afgeleid worden. En kan het wel overeenkomstig de verheven zedeleer zijn, een wanhopigen natuurgenoot te slagten, en hem den weg des berouws te sluiten. Op den graad van Rozenkruis nederkomende, vraagt het stuk, hoe het mogelijk is, niet verontwaardigd te worden, om er plegtigheden te vinden, die in strijd zijn met de leer, het karakter en de voorschriften van christus, zoo als, dat de Kandidaat zijne gelofte moet afleggen op het oogenblik, dat de bijl boven zijn hoofd is opgeheven; een dwang, die elken Christen, en ieder, die het Nieuwe Testament heeft gelezen, moet hinderen.

Wat de algemeenheid der HH. GG. betreft, of de mogelijkheid, om die door alle BB. te zien aannemen, zegt de G. M. N.: vraagt den Israëliet, of hij R. † kan worden, en hij zal u antwoorden: »Hoe is dit mogelijk, onze overleveringen beschouwen christus uit een geheel ander oog, dan gij het doet, terwijl zelfs den titel, dien gij zelf in uwe Ritualen Hem geeft van (INRI) *Jesus Nazarenus rex Judaeorum* (Jezus de Nazarener, Koning der Joden), Hem egoïstische en eierzuchtige oogmerken toeschrijft." De verlichte Israëliet zal er bijvoegen: »Ik ontken niet dat Hij u uitmuntende zedelessen hebbe gegeven, maar die voorschriften staan in het hart van ieder eerlijk man gegrift, en hebben voor mij geen ander gezag, dan die der daarin gelegen waarheid. Kondt gij mij aantoonen, dat zijne lessen en voorschriften moeten worden erkend, omdat zij overeenkomen met onzen plicht, dan zou ik ze aannemen en tot u komen, maar daar gij in den te doenen eed vordert te beloven, in tegenwoordigheid van Hem, die ons met zijn bloed heeft vrijgehocht, ware ik als Israëliet een huichelaar, zoo ik dien deed." De Muzelman, die al zijn heil van zijnen Profeet wacht, en hem niet wil afzweren, zal u hetzelfde als de Israëliet zeggen. Maar zelfs de ware Christen zal u zeggen: »Waartoe de belofte, om de leer van mijnen goddelijken Meester aan mijne natuurgenootten te verbergen, die gelast heeft, alle volken te onderwijzen, en waartoe al den omslag van den R. † gr.? Zijn leven, leer en dood van Jezus niet allerklaarst in het N. T. beschreven, zoodat zij uwe uitlegging kunnen ontberen? Waarom Hem niet openlijk te eeren en te dienen? Waarom van zijne leer een geheim te maken, tegen zijn uitdrukkelijk bevel? Zelfs den titel van INRI strijdt tegen zijn gezegde: *dat zijn rijk niet van deze wereld was*. Het N. T., dat alles bevat, wat gij mij leeren kunt, is ons gemeenschappelijke eigendom, die niet verbergen, maar openlijk beleden kan en moet worden." Na hun

toegezegd te hebben, dat de beloofde mededeeling der graden voor 's hands geschorst zoude worden, en het ongepaste aangetoond te hebben, dat een zich noemend Souverein Hoofdkapittel eerst de beslissing der Schotsche \square zou moeten afwachten, alvorens zich te verklaren, komt het stuk neder op de uitdrukking van godsdienst der rede, en vraagt, hoe vele soorten van godsdienst er kunnen bestaan, of op welke wijze de mensch komt tot de belijdenis eener bepaalde eerdienst, en dit beantwoordt, dat dit op twee wijzen kan geschieden, en wel door *ingeschapen aandrift, inwendig voortgekomen door het gebruik zijner eigendommelijke vermogens, of van buiten*; de eerste, *inwendig ontwikkelde*, en de tweede *ontvangene* kunnende genoemd worden. En dat men op de vraag: *welke der eigendommelijke vermogens in staat is, ons de godsdienst te leeren kennen?* alleen die der rede als onloochenbaar antwoord zal kunnen dienen. Dat hieruit blijkt, dat de godsdienst der rede die is, tot welker kennis men is geraakt door de rede, en dus *de inwendig ontwikkelde godsdienst*, terwijl de van buiten af ontvangen godsdienst de *geopenbaarde* genoemd wordt, zoodat er geene derde soort van godsdienst mogelijk is. Dat op de vraag: *wat geopenbaarde godsdienst zij?* het antwoord algemeen zal wezen: *die, welke God geleerd heeft*; doch dat, wanneer men verder vraagt: *hoe God die onderwezen hebbe?* dat dan het antwoord zal verschillen, naar mate van de godsdienstige secte, waartoe de gevraagde behoort, en zouden nu graden, op eene bepaalde geopenbaarde godsdienst gegrond, aangenomen kunnen worden door hen, die over het beginsel zelf verschillen, waartoe alleen mogelijkheid bestaat, als zij gegrond zijn op het algemeen aangenomen gedeelte, d. i. de *inwendig ontwikkelde godsdienst*. Dat de door allen aanneembare afdeelingen van den M. G. de stelregels ontwikkelen, *dat de mensch zedelijk beter moet worden, en dat hij jegens zijne natuurgenooten moet handelen, gelijk hij billijker wijze mag vorderen, dat zij hem behandelen.*

Dat de Afd. van den M. G., waarvan de eerste den mensch in zijne betrekkingen tot zijne natuurgenooten, en de tweede hem als individu beschouwt, en tevens het geloof aan een heilig en verheven Wezen leert en ontwikkelt, aldus door alle personen, tot welke der vele godsdienstige secten behorende, aldus kan aangemen worden. (Zie een uitgebreider uittreksel, *Annales Maçonniques*, T. IV. Brux. 5826. p. 60-144.)

In de eerstvolgende vergadering van het Hoofdkap. (22 Mei 5820) zond de G. M. N. zijne bedanking in voor het Groot-Meesterschap der H. G., waarop het Hoofdkap. die bedanking aannam, de Dignitarissen voor 's hands schorste, en eene kommissie benoemde, bestaande uit de BB. G. W. VERWEY MEJAN, T. A. VAN RAPPARD, A. L. HEYSTEK, C. L. VAN SEYPESTEIN en H. H. VAN HEES, om het bestuur op zich te nemen, de voorgeslagen hervormingen te onderzoeken, en binnen drie maanden te onderzoeken naar de middelen tot eene

hereeniging, welke kommissie dienzelfden dag aan den G. M. N. berigt gaf van hare benoeming en van den stand van zaken, met verzoek van zijnen kant, eene dergelijke komm. te benoemen, om te onderhandelen. Deze komm. deed in de eerstvolgende bijeenkomst van het Kap. (16 Sept. 1820) den voorslag, om de Ritualen der vier oppergr., zoo veel noodig, te herzien en te verbeteren, welke voorslag werd aangenomen, wordende de komm. tevens tot den 14den Junij 1821 in haar ambt bevestigd, met last, om zich op welwillende wijze te verleenen tot alle openingen, tot hereeniging en verzoening. Bij deze gelegenheid werden weder de eerste woorden van broederlijke gezindheid, van eendragt, vrede en verzoening gehoord, waartoe men den weg vroeger bijna had afgesloten door hartstogtelijke woorden en handelwijze, voor en in de G. L. van 1820, toen men met bliinde drift en hevige woorden begeerde, dat de G. L. op eene onwettige wijze buiten hare magt zou gaan, en zich bemoeijen met de Afd. van den M. G., harer welke er in arbeidden onwettig en clandestin zou verklaren, en hare aanhangers uit de Orde zou verbannen, welke poging door de edele, grootsche en bedaarde houding van den G. M. N., en door het gevoel voor regt der G. werd verijdeld en op behoorlijke wijze beantwoord. Eene middelerwijl (7 Januarij 1821) aangewende poging, om te geraken tot eene vereeniging met het bestuur der H. G. in de zuidelijke provinciën des rijks, ten einde op deze wijze de uitbreiding der Afd. te kunnen tegengaan, bleef zonder gevolg, terwijl het rapport der komm., nopens de wijzigingen van de Ritualen der H. G. (ingediend in het Hoofdkap. van 11 Junij 1821) ruim 8 jaren later aangenomen werd. In datzelfde Hoofdkap. werd besloten, geen R. † als lid of bezoeker toe te laten, dan na voorafgegane geteekende verklaring, dat hij de Afd. niet, of slechts voorwaardelijk had aangenomen. Het Hoofdkap. als nog zonder G. M. zijnde, besloot (19 Mei 1825), deze waardigheid op te dragen aan den toenmaligen Prins van Oranje (Z. M. WILLEM II), die in de oude oppergraden was blijven arbeiden, welke benoeming ech-

ter door Z. K. H. niet werd aangenomen, ten gevolge waarvan het Hoofdkap. van 11 Julij 1824 den B. NUNOUT VAN DER VEEN tot die waardigheid benoemde. In diezelfde vergadering werd een voorstel verworpen van het Kap. der *le profond silence*, te Kampen, in 1825 gedaan, om eene komm. te benoemen uit de oude H. G., de Afdeelingen en de gr. L., ten einde de verschillen tusschen de beide eerstgenoemden te vereffenen, en eene vereeniging tot stand te brengen; en waarin tevens het door de centrale kommissie verrigte goed-gekeurd werd. Lang bestond de scheuring. Hartstogt en bekrompen inzichten hadden de zaken zoodanig verergerd, dat de breuk onheilbaar scheen. Nogtans werd eene vereeniging bewerkt, en wel door de edele, bedaarde hartstogtelooze en echt Br. houding van den Gr. M. Nat., die in de verg. der G. van Bestuur van 1855, eene kommissie had benoemd, bestaande uit de BB. G. W. VERWEY MEJAN, J. W. VAN VREDENBURCH, W. P. BARNAART, COPES VAN HASSELT, M. A. WYNAENDTS en F. A. VAN RAPPARD, om rapport uit te brengen over de vraag:

Of werkelijk in de Broederschap die eensgezindheid bestond, welke het eerste kenmerk der Orde moest wezen, met last, om, ingevalle van ontkennend antwoord, aan Z. H. E. de middelen voor te dragen, om die eensgezindheid daar te stellen.

De kommissie bragt daarop, in de vergadering van 1854, haar rapport uit, verzeld van een concept-concordaat. Hierna werd eene gemengde eindkommissie benoemd, bestaande uit de BB. F. A. VAN RAPPARD, COPES VAN HASSELT en A. L. VAN NETEREN GEVERS, voor de Gr. van Best., G. W. VERWEY MEJAN, A. L. HEYSTER en J. W. WILLEKES, voor het Hoofdkap. en J. W. VAN VREDENBURCH, M. A. WYNAENDTS en C. VAN DER VYVER, voor de Afd. van den M. G., welke gemengde eindkomm., (1854), een gewijzigd concordaat ter aanneming voorstelde (zie het Art. MEESTERGRAAD [Afd. van den] waar het in zijn geheel is opgenomen), dat dan ook werd aangenomen. Sedert dien tijd staat de H. E. Gr. M. N. weder aan het hoofd der geheele Orde, en arbeiden de verschillende onderdeelen naast elkander in eenen staat, welken men, wat de H. G. en de Afd. betreft, eendragt zou kunnen noemen.

HOOGEPRIESTER, Opperpriester, of levenslange Meester, (De) *hoogepriester*
 is de 19e. graad van het uit *Amerika* naar *Frankrijk*
 ingevoerde zoogenaamde oud-Engelsche systema, als ook van
 den Raad der Keizers van het Oosten en Westen te *Parijs*.

HOOGEPRIESTER DES TABERNAKELS (De) is de 25e. graad *hoogepriester*
 van het uit *Amerika* naar *Frankrijk* ingevoerde zoogenaam-
 de oud-Engelsche systema. De Voorzitter heet *Groot-Souve-*
rein-Offeraar. De Opziens *Opper-Priesters* en de andere
 Broeders heeten *Levietsen*. De Loge wordt met den naam
Hierarchie bestempeld.

HOOGE RAAD. Zie SUPRÊME CONSEIL. *Sancti Spiritus*

HOOGTE. De zinnebeeldige hoogte eener Loge gaat tot aan de *hoog*
 wolken, of bedraagt ontelbare vademen. (Volgens het nieu-
 Engelsche Rituaal van de aarde tot den hemel.) *v. gelaante*

HOOP. (De) is de naam van de derde kolom van het Kapittel van *Hoop*
 het Rozenkruis. Zie GELDOP.

HOSPITAAL. (De Ridder van het) Hospitaliters. Zie MALTHER *Malthusian*
 ZER RIDDERS.

HOSPITALIER. (DE) Zie AALMOEZENIER. *Almoesgaven*

HOSPITALITERINNEN. (De) Zie DAMES (DE SCHOTSCHÉ). *Damen*

HOUTHAKKERS. Zie FENDEURS (L'ORDRE DES). *L'ordre*

HOUWHEEL. Dus noemt men de vorken bij de Tafeloge. *v. fork*

HOWARD, (KAREL) Graaf van EFFINGHAM, was Grootmeester der *Effingham*
 Bouwlieden van 1579 tot 1588.

HOWARD. (THOMAS) Zie ARUNDEL en EFFINGHAM. *Arundel*

HOYER, Koninklijk Pruisisch Opper-Proviantmeester, was een *Hoyer*
 der onbekende oversten en *Canonicus regularis Thesaurarius*
 van het Clericaat der *Strikte Observantie*.

HUIZEN. (Maçonnieke) Huizen, die de Tempels der Vrijmetsela-
 ren bevatten, wanneer de Groot-Oostens, of de Loges, geene
 gebouwen hebben, die hun uitsluitend toebehooren. De Ma-
 çonnieke gebouwen, in welke verscheidene Loges op verschil-
 lende dagen hunne vergaderingen houden, zijn altijd zoo in-
 gerigt, dat zij beveiligd zijn voor de profanen.

HULPTEEKEN. Zie NOODTEEKEN. *Religieus*

HULTZ. (JOHAN) Een beroemd Architect te Keulen, die na *Hultz*
 II.

den dood van JOHANN VAN STEINBACH, bijna tot aan deszelfs voltooiing het opzigt had over den torenbouw van den Straatsburger Dom.

Hund HUND (KAREL GOTTHELF, Rijks-Vrijheer van) en *Altengrotkau*, Erfheer van *Lipse*, enz. Roomsche Keizerlijk Geheimraad, geboren den 11den September 1722, overleden te *Meinungen*, den 8sten November 1776. Onder al de merkwaardige medeleden der V. M. heeft niemand eene zoo veel beteekende rol gespeeld, als de Baron von HUND. Het door hem in *Duitschland* opgerigte Tempelheeren-systema vond niet alleen aanhangers onder de aanzienlijkste en verstandigste mannen van dien tijd, maar was ook tot aan zijnen dood door het grootste deel der toenmalige Duitsche Loges aangenomen. Reeds op zijn twintigste jaar werd hij, den 20sten Maart 1742, te *Frankfort à Main*, tot V. M. aangenomen, en in het daaropvolgende jaar ontving hij, gedurende zijn oponthoud te *Parijs*, de hoogere graden van het Clermontsche Opper-Kapittel. Zijn aanleg tot geestdrijverij en tot avonturen deden hem eenen bijzonderen smaak in deze graden vinden, welke, door de overal daarin heerschende Roomsche-Katholijke en ridderlijke pronk, voor hem onwederstaanbaar aantrekkelijk waren, gelijk dit ook het geval is met alle karakters die na het zijne gelijken. Na de terugkomst van zijne reize verbond hij zich met den Heer von MARSCHALL (zie dit Art.), die reeds vroeger deze graden kende en medegedeeld had, om dezelve meer te verbreiden. Dit was echter voor zijn ijver nog niet genoeg; maar hij wilde ook de te niet gegane Tempelheeren-Orde weder herstellen, onder den invloed en de bescherming van eenen magtigen regent, hetwelk hem ook gelukte. Om deze Orde door het Logewezen voort te planten, rigtte hij een systema op, onder den naam van *Strikte Observantie*. Hij slaagde ook ten volle in deze onderneming; doch zag hij zich daarbij genoodzaakt menige valsche verzekering te geven, deels om zijn systema het aanzien der authenticiteit te schenken, deels om de geschiedkundige gapingen aan te vullen, welke zich in het Clermontsche stelsel bevonden. Zijn Ordesnaam als Tempelier was *Carolus Eques ab Ensa*, en hij

Hund² = Jerland! 67

HUT. 67

meester van de 7e. Provincie, d. i.
ok *Observantia Stricta*). Eene
em vindt men in den *Anti-Saint-*

CONVENT VAN JENA), riep een Con-

vent te *Altenburg* bijeen. Hij had mededeelingen van het
hoogste belang beloofd; doch toen het op het ontsluiteren van
zijn groot belang aankwam, herhaalde hij slechts, wat hij hon-
derdmalen had gezegd, dat ieder waar Vrijmetselaar een Tem-
pelridder is. De Broeders, die verwacht hadden, dat hij hun
ten minste de wetenschap der tooverkunst, of den steen der
wijzen zou openbaren, waren zeer te leur gesteld, bij het hoo-
ren van deze zoogenaamde openbaring. Huune ontevredenheid
gaf zich in zeer driftige bewoordingen lucht, en weinig scheelde
het, of zij zouden dadelijk uiteen zijn gegaan; doch men bedaarde
ten laatste, en nu werden er, om de bijeenkomst ten nutte te
maken, velerlei voorstellen gedaan. Bepaaldelijk werd er be-
sloten, dat de Orde zich ernstig zou bezig houden met de mid-
delen, om tijdelijke goederen te verkrijgen, ten einde zich een
vast aanzijn te bezorgen. De Baron weidde vooral hierover met
nadruk uit, en verklaarde, dat hij, na zijnen dood, al zijne
goederen aan de Orde afstond. Niettemin, eenige onaangenaam-
heden, die men hem aandeed, en de invloed, die eene dame,
op welke hij verliefd was, op hem verkreeg, en om wier wil
hij het Katholicismus omhelsde, deden hem in het vervolg van
besluit veranderen.

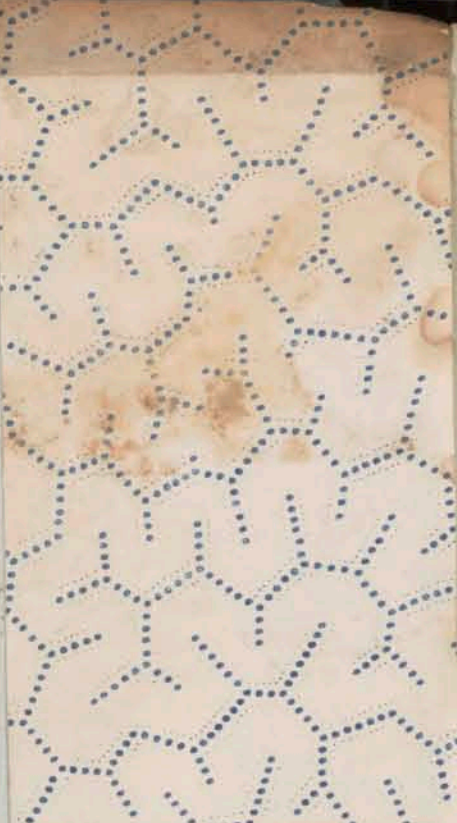
HUNTINGDON, (GEORGE HASTINGS, Graaf van) Grootm.^o *huntingdon*
der Bouwlieden in *Engeland*, van 1588—1605.

HUNTLY, (Markies van) Grootm.^o der Gr.^o Loge van de oude *huntly*
Vrijmetselaren van *Schotland*, in de jaren 1795 en 1794.

HURE. Een Engelsch Logementhouder te *Parijs*, in de straat *Hure*
des Boucheries, bij wien, in het jaar 1723, de eerste Loge *(Hure)*
in *Frankrijk* werd gehouden. (Zie DERVENT WATERS.) *(Hure)*

HUTTEN. De Straatsburger vereeniging was in *Duitschland* *loge*
vermaard geworden. Alle andere erkenden hare meerderheid, *Hutten*

Hund = Jerland! 67

bekleedde de plaats als Heermeester van de 7e. Provincie, d. i. aan de *Elbe* en *Oder* (zie ook *Observantia Stricta*). Eene korte levensbeschrijving van hem vindt men in den *Anti-Saint-Nicaise*, D. I. bl. 29—35.

De Baron von HUND (zie CONVENT VAN JENA), riep een Convent te *Altenburg* bijeen. Hij had mededeelingen van het hoogste belang beloofd; doch toen het op het ontsluitere van zijn groot belang aankwam, herhaalde hij slechts, wat hij honderd malen had gezegd, dat ieder waar Vrijmetselaar een Tempelridder is. De Broeders, die verwacht hadden, dat hij hun ten minste de wetenschap der tooverkunst, of den steen der wijzen zou openbaren, waren zeer te leur gesteld, bij het hooren van deze zoogenaamde openbaring. Huone ontevredenheid gaf zich in zeer driftige bewoordingen lucht, en weinig scheelde het, of zij zouden dadelijk uiteen zijn gegaan; doch men bedaarde ten laatste, en nu werden er, om de bijeenkomst ten nutte te maken, velerlei voorstellen gedaan. Bepaaldelijk werd er besloten, dat de Orde zich ernstig zou bezig houden met de middelen, om tijdelijke goederen te verkrijgen, ten einde zich een vast aanzijn te bezorgen. De Baron weidde vooral hierover met nadruk uit, en verklaarde, dat hij, na zijnen dood, al zijne goederen aan de Orde afstond. Niettemin, eenige onaangenaamheden, die men hem aandeed, en de invloed, die eene dame, op welke hij verliefd was, op hem verkreeg, en om wier wil hij het Katholicismus omhelsde, deden hem in het vervolg van besluit veranderen.

HUNTINGDON, (GEORGE HASTINGS, Graaf van) Grootm. der Bouwlieden in *Engeland*, van 1388—1605.

HUNTLY, (Markies van) Grootm. der Gr. Loge van de oude Vrijmetselaren van *Schotland*, in de jaren 1793 en 1794.

HURE. Een Engelsch Logementhouder te *Parijs*, in de straat *des Boucheries*, bij wien, in het jaar 1723, de eerste Loge in *Frankrijk* werd gehouden. (Zie DERVENT WATERS.)

HUTTEN. De Straatsburger vereeniging was in *Duitschland* vermaard geworden. Alle andere erkenden hare meerderheid,

Hund = Jerland! 67

en zij kreeg, dien ten gevolge, den naam van *Haupt-Hütte*, Hoofdhut, Grootte Loge.

De Hutten, die zich alzoo aan haar verbonden hadden, waren die van *Zwaben*, *Hessen*, *Beijeren*, *Frankenland*, *Saksen*, *Thuringen* en de landen langs den *Moezel*. De Meesters van deze Hutten waren in 1459, te *Regensburg* bijeen, en stelden er den 23sten April de Acte van Verbroedering op, waarbij de opperste der Hoofdkerk te *Straatsburg* tot eenig en levenslang Grootmeester van de algemeene Broederschap der Vrijmetselaren van *Duitschland* werd aangesteld. Keizer *MAXIMILIAAN* bevestigde dit genootschap door zijn diploma, dat hij in deze stad in 1498 uitreikte. *KAREL V*, *FERDINAND* en hunne opvolgers vernieuwden hetzelfde. Eene andere Grootte Loge, die te *Weenen* bestond, en van welke de Loges van *Hongarije* en *Stiermarken* afhingen, als ook de Grootte Loge van *Zurich*, waartoe al de Hutten in *Zwitserland* behoorden, wendden zich in alle ernstige en twijfelachtige gevallen, steeds tot de *Straatsburger Broederschap*. Zij had eene onafhankelijke en soevereine regtsmagt, en deed zonder beroep uitspraak in al de haar voorgelegde zaken, volgens de voorgeschrevene regels en de statuten van het genootschap. De statuten werden hernieuwd in de Conferentie der Grootte Loge van *Straatsburg*, op *St. MICHEL's dag*, en in 1565 uitgegeven, hebbende ten opschrift: *Statuten en Reglementen van de Broederschap der Steenhouwers*. Zie verder het Art. **STEENHOEWERS.**

(v. Hymnen)

I.

Ierland IERLAND. Hoe wel de V. M. hier dezelfde achting en openbare bescherming als in *Engeland* geniet, en sedert 1750 ook hare eigene Gr. L. te *Dublin* heeft, zoo ontbreken toch alle stellige berigten over den voortgang en toestand derzelve ge-

heel, en zelfs zwijgen alle Engelsche geschiedschrijvers daarvan. In den jare 1750 rigtte JACOB KING, Lord Burggraaf KINGSTON, die het jaar te voren Grootm. der Engelsche Gr. L. te Londen geweest was, er eene op, onafhankelijk van het Iersche Grootmeesterschap, naar de Constitutie en gebruiken der oude Metselaren. Op den 27sten December 1815 was, bij de vereeniging der beide GG. LL. van Engeland, ook de toenmalige Groot-Secretaris van Ierland, W. F. GRAHAM, tegenwoordig. Naar men wil zoude de Iersche Gr. L. 500 werkplaatsen onder haar beheer hebben. Volgens die berichten, behooren tot de Iersche Gr. L. een Gr. Kap. van Royal Arch, en een Gr. Kap. van Herodom van Kilwinning.

IERSCH. Zie KOLLEGIËN. *lijst de feiten?*

collegien

IERSCHE GRADEN. De uitgewekenen, tot het gevolg van JACOBUS behorende, en de aanhangers van zijnen zoon FRANS EDUARD STUART, hadden eene poging gedaan, om de Vrijmetselarij tot een staatkundig doel aan te wenden. Het eerste middel, dat zij daartoe bezigden, bestond daarin, dat zij aan de symbolen en allegoriën der drie graden eene beteekenis toekenden, die met hunne bedoelingen strookte. Zoo beweerden zij, dat de Maçonnicke Broederschap geene voortzetting was van de bouwende werklieden, maar dat zij een nieuw genootschap daarstelde, eene wezenlijke zamenzwering, die ten doel had, om den weg te banen tot de herstelling van het huis van STUART op den troon van Engeland. Volgens die leer moest de dood van ADON-HIRAM zinspelen op het treurig einde van KAREL I, en de booze gezellen verbeelden CROMWELL en de andere Parlements-mannen. Die uitlegging werd in Engeland voortgeplant door de geheime aanhangers van de partij der STUARTS; zij werd er het onderwerp van eene tweede inwijding, tot welke die Metselaars werden toegelaten, die men geschikt oordeelde, om in de zamenzwering deel te nemen. In Frankrijk gaf men ze aan eenige hooggeplaatste personen, die men voor de zaak had gewonnen, en wier invloed men wilde te nutte maken, om het bewind van LODEWIJK XIV te bewegen, gewapenderhand ten

voordeele van de gevallen dynastie tusschen beide te treden. Het avontuurlijk karakter van deze heeren maakte hun die zogenaaemde openbaringen regt welkom; hunne verbeelding maakte zich gemakkelijk diets, dat men nog andere geheimen achter hield, en zij drongen ernstig aan op de mededeeling van deze. Dit was een lichtstraal voor de uitgewekenen. Van toen af schiepen zij allerlei graden, zoo als de *Iersche Meester*, de *volmaakte Iersche Meester*, de *magtige Iersche Meester* en andere, welke zij aanwendden, om den ijver der nieuwelingen aan te prikkelen, en van de menigte af te zonderen, terwijl zij de inwijding tot die graden duur deden betalen. Vele emigranten waren van bestaansmiddelen verstoken; de opbrengst der receptiën voorzag in hunne dringende behoeften, en toen deze bron was opgedroogd, werd zij weder door andere nietwigheden gevoed. Het geheel werd toen eene geldzaak.

Illuminaten ILLUMINATEN. (ILLUMINÉS, de verlichten) In de eerste Christenkerk werden alle Christenen na den doop *Illuminati*, dat is: door de goddelijke genade verlicht, genoemd. Maar het woord *Illuminés* is ook synoniem aan geestdrijver, enz. en in dien zin moet men het genootschap beschouwen, dat zich door geheel *Duitschland* verspreidde, en niet alleen de strekking had, om over de vorsten te regeren, maar ook, om hen van den troon te stooten.

De eerste *Illuminés* verschenen in 1375 te *Sevilla*, onder den naam van *Alombrados*. In hunne geestverrukking, die zij onder elkander *Baptos* heetten, meenden zij God te zien in al zijne heerlijkheid, en dachten, dat men in dit leven reeds door de zuiverheid der ziel met Hem vereenigd konde zijn. Na hen was er in *Frankrijk* (1654) eene secte, *Guérinets* geheeten, naar *PIERRE GUÉRIN*, Priester van *St. Georges de Roze*, een hunner voornaamste Apostels.

De beide eerste secten zijn het model van alle dergelijke, welke later in *Europa* bestaan hebben.

De derde, van de jaren 1750—1788, in *België* bestaan hebbende, had ook eene politiek-mystieke bedoeling. (Zie KRUISBROEDERS.)

De vierde secte was eindelijk de door WEISHAAPT, in het jaar 1776 in *Beijeren* opgerigte Illuminaten-Orde.

Als voorgangers der *Illuminés* noemt men de jufvrouw LA MOTTE GUYON en haren vader LACOMBE, JAN SENIUS, ANTOINETTE BOURIGNON, CATHARINA DE BOER, MARTINEZ PASCHALIS, MARTIN, SWEDENBORG, de profetesse LABROASSE, den Abt PONTARD, enz.

JEAN WEISHAAPT, was Professor in de regten aan de Hoogeschool van *Ingolstadt*. Zijn systema was op Jezuitische gronden gebouwd, en zijne leerstellingen hadden, als gezegd, de omverwerping der troonen en herstelling van algemeene gelijkheid ten doel. Of-schoon velen meenen, eenige gelijkvormigheid in zijn systema met de vroegere Illuminaten te ontwaren, is dit echter van al-len schijn onthloot. Dit bewijst het werk, dat hij zelf over dat systema heeft geschreven, en waarin hij zijne gronden bloot legt. In de maand Mei van genoemd jaar (1776) hield hij te *Ingolstadt*, de eerste bijeenkomst van Illuminaten, van welke nog nimmer in *Duitschland* gesproken was.

Hunne graden worden op de volgende wijze verdeeld: 1e. Klasse. Kweekschool.

1. Na eene voorbereidingsoefening, *het Novitaat*.
2. De *Minervaalgraad*.
3. *Illuminatus minor*, waarop de inwijding als *Magistratus* volgde.
- 2e. Klasse. *Symbolische Vrijmetselarij*, welke in hare verschillende deelen, zonder eigenlijke aanneming, den bevorderde werd medegedeeld, waarop hij tot de Schotsche overging.
4. *Illuminatus major*, of Schotsche Novice.
- Illuminatus dirigens*, of Schotsche Ridder. Deze graad moest de ingang tot de zoogenaamde hoogere Vrijmetselarij, of de mysteriën zijn.

3e. Klasse.

- A. Kleine Mysteriën.
6. *Priester*, of *Epopt*. (Zie EPOPT.)
7. *Princeps*, of de *Regentengraad*.
- B. Grootte Mysteriën.
8. *Philosophische Magus*.

9. *Rex*, welke beide laatste graden niet geheel bearbeid zijn. De vergadering zelve heet *Areopagus*.

II. 92

Deze Orde bestond in den beginne zonder eenige verbinding met de V. M. Noch WEISHAUP, noch de eerste medeleden zijner Orde, waren Vrijmetselaren. In eenen brief van WEISHAUP van December 1778, geeft hij zijn voornemen aan CATO (ZWACK), die medlid eener Loge geworden was, te kennen, dat ook hij dit wenschte te doen. Inderdaad liet hij zich in de Orde der Vrijmetselaren inwijden, om zoo doende eenige personen tot zijn systema over te halen, hetgeen ook gebeurde, zoodat hij spoedig eene menigte menschen bijeen had, die hij het Heilige Legioen noemde. Weinig tijds daarna liet hij zich in de hoogere Maçonnieke graden inwijden, eeniglijk, om dezen te kennen en dezelve in zijne geheime leer in te lasschen. WEISHAUP wilde de kennis aan de hoogere graden der Vrijmetselarij voor zijne Orde bewaren, doch wilde tevens, dat alle Areopagiten (dit was de naam der Ordebroeders) zich in de drie eerste graden der V. M. lieten inwijden. Er werden dan te *Athene (Munchen)* en te *Erzerum (Eichstädt)* behoorlijke Loges opgerigt, die naar zwack's plannen de kweekscholen der Orde moesten zijn, zoo als dan ook WEISHAUP en zijne agenten vele Vrijmetselaren in hunne Orde hebben medegesleept. Vele Loges echter, die zij tot hunne belangen zochten over te halen, besloten, liever hunne werkzaamheden te willen eindigen, dan zijn voorbeeld te volgen. Welke pogingen WEISHAUP en zijne aanhangers ook in het werk stelden, al noemde hij zijne Orde ook de verhevene Orde der Vrijmetselarij, nimmer gelukte het hem, het meerendeel der Vrijmetselaars in zijne belangen over te halen, of hen tot zijne aanhangers te maken. Der Illuminaten doel werd voornamelijk, niet slechts om prosclieten te vormen, maar ook om de Vrijmetselarij in het hatelijkst daglicht te plaatsen, door zich zelve in haar gewaad te kleeden. Reeds in het jaar 1780 werd DIOMEDES (de Markies COSTANZO VON COSTANZA) afgezonden, om ook in de Protestant-sche-Duitsche Loges, Illuminatengezelschappen op te rigten. Te *Frankfort* leerde hij den Vrijheer VON KNIEGE kennen en won

dezen voor het verbond. KNIGGE werd daarop een ijverig voorstander en arbeider der vereeniging, doordien WEISHAUPt hem zijn vertrouwen had geschonken, en hem verzekerde, dat het genootschap reeds oud was, zonder te bedenken, dat het zijne bemoeijng nog noodig had, om van Constitutie en Ritualen voorzien te worden. KNIGGE door WEISHAUPt's brieven aangemoedigd, nam in de voornaamste steden van *Duitschland* vele voornamen geleerde en regtschapene mannen tot Minervalen aan, en deelde hun hetzelfde regt der aanneming mede. Binnen korten tijd zoude hij vele honderden menschen onderwijzen, bevorderen en hunne groote verwachtingen bevredigen. Toen echter begon de groote aandrang eenigzins te verminderen; want de veelvuldige bedreigingen, toen reeds door regtschapene mannen in de *Duitsche Loges* ondervonden, maakten velen wantrouwend. KNIGGE vorderde daarbij van WEISHAUPt de plannen van het gansche systema, maar bekwam tot antwoord, dat hij de regeling der Orde wel in zijn geheugen maar nog niet op het papier had; dat echter de kweekschool in sommige *Katholijke Provinciën* in werking was, en dat hij de heerlijkste bouwstoffen voor de hoogere graden verzameld had; dat hij hem als den eenigen medearbeider gebruiken kon, wien hij al zijne papieren zoude mededeelen; met wien hij alles zoude bewerken, en alles naar diens goedvinden zou inrigten, en daarom begeerde hij (WEISHAUPt), dat KNIGGE naar *Beijeren* kwam.

Bij deze zamenkomst van KNIGGE en de hoofden der Orde in *Beijeren*, werd besloten, dat KNIGGE al de bouwstoffen voor de hoogere graden zoude bearbeiden. Daarbij zoude elk *Areopagiet* zijne aanmerkingen maken; dan moesten, naar WEISHAUPt's oordeel, alle graden zuiver afgeschreven, aangenomen en in alle omstreken ingevoerd, en zoude tot op een volgend *Areopagieten-Convent* niets daarin veranderd mogen worden.

Op het daaropvolgende *Convent te Willemshad* had KNIGGE volmagt, om al die *BB.* in de Orde in te wijden, te onderrigten, en met de zaken bekend te maken, op welke toetreding hij kans zag. Spoedig kwamen al de *Gedeputeer-*

den van genoemd Convent bij KNIGGE, en verlangden van hem de aanneming in de Illuminaten-Orde.

Gedurende het Convent zelve nam KNIGGE echter niemand aan, maar liet hen eene acte onderteekenen, waardoor zij zich tot stilzwijgen verbonden. Onder anderen won hij hierdoor ook BODE, die, als afgevaardigde van den Hertog ERNST van *Saksen-Gotha*, het Convent bijwoonde, en die den bijzonderen last had, om de dwalingen in de Vrijmetselarij ontstaan, tegen te gaan, en haar zuiver zedelijk doel weder te herstellen. Na het einde van het Convent werd hij tot *Illuminatus minor* aangenomen, en nadat KNIGGE hem had overtuigd, dat het geen Jezuitismus was, dat zich achter deze Illuminaten-Orde verborg, en dat reeds vele achtbare mannen daaraan deel hadden genomen, deelde hij KNIGGE zijne plannen, inzigten en geschiedenis der Vrijmetselarij en van de Rozenkruizers mede. Hierop liet BODE zich tot *Illuminatus major* en tot *Illuminatus dirigens* aannemen, en beloofde trouw en ijverig voor de Orde te zullen werken, dezelve de overhand in de Vrijmetselarij te doen verwerven, en zijne kennis in de V. M. ten nutte van anderen uit te breiden en mede te deelen. BODE zoude zijne belofte wel vervuld hebben, indien de Orde niet vroeger ten onder had moeten gaan. Tot dezen ondergang werkten vooral de Boekhandelaar STROBL, de Kanonnik DANZER en de Hoogleeraar WESTENRIEDER mede, welke in 1785 hunne stemmen luide tegen de VV. MM. en de Illuminaten verhieven. In den jare 1784 werden door een Keurvorstelijk bevel alle geheime verbroederingen dadelijk verboden. De VV. MM. en Illuminaten gehoorzaamden, sloten hunne Loges en hielden geene vergaderingen meer. Wel wendden zij zich tot den Keurvorst, met verzoek, om alles bij hen te onderzoeken, doch dit baatte niets; een tweede verbod werd door den Pater FRANK en KREITMAYR uitgelokt tegen alle geheime verbroederingen. De Illuminaten waren de eenigen, die volstrekt gehoorzaam waren en bleven. Intusschen werden toch de regtschapenste hunner medeleden gestraft. WEISHAUPT werd in 1783, van zijn ambt als Hoogleeraar ontzet, tot eene open-

lijke bekentenis veroordeeld, uit *Ingolstadt* gebannen en tot alle verdediging onbevoegd verklaard. In het volgende jaar liet de Keurvorst de papieren der Illuminaten in beslag nemen; men vond daaronder, tegen sommige leden, bewijzen van kuiperij, misleiding en bedrog, alsmede van gevoelens en daden, strijdig met hunnen voorgewenden ijver voor de deugd. Deze feiten, welke den leden op zich zelven aangingen, werden beschouwd als van toepassing te zijn op de Orde in het algemeen. Er had eene geheime instructie plaats, ten gevolge van welke WEISHAUPT ter dood werd veroordeeld; doch deze kreeg tijdig van dit vonnis kennis en nam de vlugt. Er werd eenen prijs uitgelooft aan dengene, die hem zou verraden. Hij vond eene wijkplaats te *Regensburg*, waarop de Keurvorst zijne uitlevering vorderde, en daar de regering deze niet durfde weigeren, en toch niet besluiten kon, dezelve te bewilligen, maakte men hem de middelen, om weg te komen, gemakkelijk. Hij begaf zich naar het hof van ERNST, Hertog van *Saksen-Gotha*, die hem tot zijnen bijzonderen Raadsheer benoemde. Nu eischte WEISHAUPT, zich dus in veiligheid ziende, dat er tegen hem, als stichter van de Orde der Illuminaten, eene regelmatige beschuldiging opgemaakt, en aan het onderzoek der regtbanken onderworpen werd; doch deze billijke eisch bleef altijd onbeantwoord. WEISHAUPT is den 18den November 1850, in den ouderdom van 85 jaren, te *Gotha* overleden.

Kort na de vervolging van WEISHAUPT begon ook die tegen ZWACK, HERTEL, COSTANZO en SAVIOLI, van welke deze verbannen, gene afgezet werden, terwijl anderen bescherming vonden in of door hunnen rang, hunne geboorte, ereposten en familiebetrekkingen, of ook door de persoonlijke gunst van den Keurvorst, of van Pater FRANK. Men verbreidde overal, dat de Illuminaten zich met staatsaangelegenheden bemoeiden, dat zij de papieren van den Regeringsraad ZWACK, bij zijne afwezigheid, hadden mede genomen, en die onder den titel van: *Oorspronkelijke geschriften der Illuminaten-Orde*, hadden doen drukken. ZWACK redde zich door de vlugt.

De opheffing der Illuminaten-Orde was in zich zelve, vol- *II-45*

Illuminaten = Indië! 75.

wegens de bestaande staatswetten en wegens werkelijke misbruiken en wederregtelijke aanmatigingen, volkomen regtvaardig. Dit verbond was een wezenlijke staat in den Staat; het bemagtigde zich van de gehoorzaamheid van de leden des Staats, wilde alle staatsbeambten met hare medeleden vereenigen, en openbare gelden voor haar doel beschikbaar maken, en had voor *Beijeren* dit doel reeds werkelijk ten deele bereikt.

In 1788 hebben deze Illuminaten *Frankrijk* moeten verlaten; tegen dezelve, zoowel als tegen de Vrijmetselarij, worden in *Beijeren* nog heden de verbodsbevelen stipt gehandhaafd; van tijd tot tijd zijn de Illuminaten te niet gegaan en versmolten. Zie *BEIJEREN*.

ILLUMINATEN. (THEOSOPHISCHE) Zie *SWEDENBORG*.

ILLUMINATEN VAN AVIGNON. Zie *PERNETTI*.

Illum. 44 ILLUMINATUS DIRIGENS, of de Schotsche Meester, was de vijfde trap der Illuminaten in *Beijeren*.

Illum. 104 ILLUMINATUS MAJOR, of de Schotsche Novice, was de 4e. graad der Illuminaten in *Beijeren*.

Illum. 100 ILLUMINATUS MINOR was de derde trap der Illuminaten in *Beijeren*.

Indiqua ANCHQUIN, (WILHELM O'BRIEN Graaf van) Grootm. der Gr. L. van *Engeland* van de nieuwe VV. MM. in 1726.

Indien
vyl Pomfret INDIË. De Vrijmetselarij werd in *Indië* ingevoerd door *Sir GEORGE POMFRET*, die in dit zelfde jaar eene eerste Loge te *Calcutta* vestigde. Eene tweede werd in 1740 opgericht, onder den titel van *Star in het Oosten*. Van toen af maakte de Orde snelle voortgangen in dit gedeelte van de Engelsche bezittingen, en in 1799 was er naauwelijks éene stad in *Hindostan*, waar men geene Mac. werkplaatsen vond. Deze Loges bestonden niet enkel uit Europeanen; zij telden ook in hunne rijen de meesten der aanzienlijke inboorlingen. In dat zelfde jaar 1779 gaf de Loge van *Trichinapoli*, bij *Madras*, het Mac. licht aan *OMDUT UL OMBRAH BAHAUDER*, oudste zoon van den Nabob van *Carnatica*. Deze Prins woonde geregeld de werkzaamheden zijner Loge bij; hij voerde derzelve vele pro-sociëten zijner natie toe, bijzonder zijnen broeder *OMER UL OMBRAH*.

De Grootte Loge van *Engeland*, onderrigt van deze zaak, zond den Prins eenen brief van gelukwensching, begeleid van een rijk geborduurd schootsvel en een exemplaar van het boek der constitutiën, op de prachtigste wijze ingebonden. In het begin van 1780 ontving zij antwoord van den Prins. De brief was in het Perzisch geschreven, en besloten in een omslag van gouden stof. De Grootte Loge liet daarvan een afschrift maken op velijn, hetwelk in eene lijst werd geplaatst, welke men in de vergaderzaal, op feestdagen en algemeene bijeenkomsten ophangt.

INDIË. (OOST- en WEST-) In alle deelen der beide *Indiën* geniet de Vrijmetselarij een groot aanzien, en heeft de talrijkste en ijverigste aanhangers. Er is bijna geene stad, waar men niet eene of meer Loges aantreft, die de ver van hun vaderland verwijderde Europeanen eene schoone gelegenheid aanbieden, om zich onderling naauwer aaneen te sluiten. Zie POMFRET.

INGEWIJDE. Degene, die toegelaten is geworden tot de kennis der geheimen.

INGEWIJDE AZIATISCHE BROEDERS. Eene laatste scheuring der Duitsche Rozenkruizers (zie ROZENKRUIZERS) vestigde zich omstreeks 1780 in *Oostenrijk* en *Italië*, onder de benaming van *ingewijde Broeders van Azië*. Deze verbroedering had ten doel, de beoefening der natuurlijke wetenschappen en het uitvorschen van het elixir der onsterfelijkheid. Hare voornaamste oprigters waren de Baron ECKER VAN ECKHOFFEN, de Hoogleeraar SPANGENBERG en de Graaf WRBNA. Zij stond, even als de afdelingen van het Rozenkruis, in correspondentie met de hermetische Loges van *Frankrijk*, en had slechts een kort bestaan. In 1783 werd zij door de Policie verontrust, en later bragt een Hoogduitsch schrijver, ROLLIN geheeten, haar den doodslag toe, door hare mysteriën te openbaren in een geschrift, dat in 1787 het licht zag.

INGEWIJDE IN DE EGYPTISCHE GEHEIMEN. (De) De 2e. graad der Afrikaansche Bouwheeren.

INGEWIJDE RIDDER, of BROEDER UIT AZIË (De) is de 5e. graad der Afrikaansche Bouwheeren.

Indie? = Inspecteur 77

Jones INIGO JONES. (Zie JONES.)

Inquisiteur INQUISITEUR. (De) Zie INSPECTEUR.

Inquisition INQUISITIE. (De) Dat de menschheid ontteerend gerigt was steeds de bitterste vervolger der Vrijmetsclarij en van hare medeleden. Geene gelegenheid, geene middelen, geen invloed liet zij onbeproofd, om deze Broederschap te verdelgen, zoo ver hare magt reikte. De staatkundige gebeurtenissen van 1814 en 1815, die in sommige landen alle misbruiken van denouden tijd weder invoerden, hergaven ook in Spanje de naar *auto-da-fés* smachtende Inquisiteurs de oude magt weder, en hernieuwde den vervolgingsijver, doch is in Spanje, door de jongste staatsomwenteling, gelukkig in verval geraakt.

Inni INRI. Onder de menigvuldige beteekenissen, in welke deze vier letters in de hooge Fransche graden gebruikt worden, zijn de volgende de gebruikelijkste: *Jesus Nazarenus Rex Judeorum*. — *Judea, Nazareth, Raphaël, Juda*. — *Ignem Natura Regenerando Integrat*. — *Igne Natura Renovatur Integra*. — *Igne Nitrum Roris Invenitur*.

INRIGTINGEN VAN HET GROOT-OOSTEN. Statuten en algemeene wetten, waarnaar de Vrijmetsclarij, of eigenlijk de Loges, die tot een Groot-Oosten behooren, zich moeten gedragen.

Inschrijvingsboek INSCHRIJVINGSBOEK. Is het boek, waarin de Broederen Visiteuren hunne namen, woonplaatsen en graden opteekenen, alvorens zij in de Loge geleid worden, en dat zich tot dat einde altijd in de Visiteurskamer bevindt.

Inspecteur INSPECTEUR (De) is de titel des Opzieners in de meeste hoogere graden, ook voeren eenige hooge graden zelve dien naam.

Generaal inspecteur INSPECTEUR-GENERAAL. (Souverein Groot-) Zie GENERAAL-INSPECTEUR.

Inspecieur INSPECTEUR, INQUISITEUR en COMMANDEUR (De Groot) is de 10e. graad van het Schotsch philosophisch systema in Frankrijk, en de 51e. graad van het zoogenaamde oud-Engelsche Rituaal, waarin het gewoonlijk verkort de een en dertigste (*trente-unième*) wordt genoemd; tevens is het de 63e. graad van het Mitraïmitisch systema.

INSPECTIE. Elke Loge, die zich vormt en die regelmatig is, vraagt eene Constitutie. Alvorens dezelve toe te staan, benoemt het Groot-Oosten drie van deszelfs Groot-Officieren, om de inrigting der Loge te onderzoeken, en of zij wezenlijk voor den arbeid geschikt is.

INSTALLATIE (De) is de cermonie, waardoor eene nieuwe Loge, of een nieuw Kapittel van eene Moeder-Loge, of van een Groot-Oosten, ingewijd en erkend wordt, en bij welke gelegenheid aan hetzelfde de Constitutiebrief feestelijk wordt overgegeven. De installatie der Officieren heeft jaarlijks plaats, bij welke de nieuwe achtbare Meester door den afgaande geïnstalleerd, en de overige Officieren door den nieuwen achtbaren Meester bevestigd worden. Zie OPENING.

INSTITUUT TOT ONDERWIJS VOOR BLINDEN. Eene inrigting, die der V. M. en geheel *Nederland* tot eer en sie-raad verstrekt. Eeuwen lang dacht men, dat het onmogelijk was, blinde kinderen te onderwijzen. Het was VALENTIN HAUY, gewezen tolk bij de Admiraliteit in *Frankrijk*, die door de uitmuntende proeven van de blinde virtuose THERESE VAN PARADIES, op de piano en het orgel, aangespoord werd, om eene school in zijn eigen huis te stichten, ten einde te onderzoeken, of de blinde werkelijk onvatbaar was, om onderrigt te ontvangen. Deze school kwam in het jaar 1784 tot stand, en de waardige man, met geestdrift voor het geluk der blinden bezield, liet het werk, dat hij begonnen had, niet varen, ofschoon de hinderpalen zich onophoudelijk vermenigvuldigden; zijne weldadige stem drong tot alle troonen van *Europa* door. Hij werd weldra door den Keizer van *Rusland* naar *Petersburg* geroepen, om daar een Instituut voor Blinden op te rigten. Zijne doorreize gaf ook in *Pruissen* aanleiding tot oprigten van het Blinden-Instituut te *Berlijn*, dat in 1806 in werking kwam. Maar reeds waren in *Engeland*, naar het voorschrift van HAUY, te *Liverpool* in 1790, te *Edimburg* in 1791, en te *Londen* in 1800 dergelijke instellingen ontstaan. In 1808 rigte men soortgelijke leerscholen op te *Amsterdam*, *Weenen* en *Praag*, en deze zijn door eene menigte anderen gevolgd. Terwijl de

meeste dezer instellingen door den Staat zijn gesticht, vindt men ook dezulke, die hunne oprigting aan de liefdadigheid van bijzondere personen te danken hebben, en onder deze laatste behoort ook het *Instituut tot onderwijs van Blinden te Amsterdam*.

Het dagteekent zijn bestaan van het jaar 1808, toen het door *Vrijmetselaren* werd gesticht, wier oproeping aan de Nederlandsche liefdadigheid niet vruchteloos was; maar weerklank vond in veler harten. Hoewel dus klein in beginsel, is het Instituut van langzamerhand uitgebreider geworden. De namen der Broederen w. HOLTROP (zie dit Art.), G. VROLIK, Hoogleeraar, en P. DIEPVEST, stichters en eerste Bestuurders dezer inrigting, zullen intusschen altijd met zegening genoemd worden door de talrijke beweldadigde ongelukkigen, die aan deze stichting hunne geheele of gedeeltelijke vorming te danken hadden.

De eerste proeven werden in de school van den met roem bekenden J. VAN WIJK, rz. genomen, waar men eenige blinde kinderen aan het onderwijs liet deelnemen, dat evenwel in vele opzigten naar hunnen toestand moest gewijzigd worden. Spoedig zag men echter in, dat, om eenigzins te slagen in hetgeen men zich had voorgenomen, eene *bijzondere school* voor Blinden moest worden daargesteld. Men vond een gebouw in de Koestraat, en stelde een' afzonderlijken onderwijzer aan, terwijl een leermeester voor de handwerken bij de jongens, en eene leermeesteres voor vrouwelijke handwerken hem behulpzaam waren.

Nog werden al deze leerlingen in het Instituut slechts opgenomen als in eene leerschool; zij woonden bij hunne ouders, en kwamen slechts op gezette tijden, om onderwijs te ontvangen. Te regt begrepen Bestuurders in der tijd, dat enkel onderwijs den Blinde niet konde vormen tot hetgeen hij zijn moest; zij verbonden er dus de opvoeding mede, en zoodra de vermeerderde deelneming er hen toe in staat stelde, kochten zij eene woning aan op de Prinsengracht, waar de kweekelingen, van wier verdere vorming men zich iets goeds

konde beloven, werden aangenomen en verpleegd, waardoor de inrigting meer den vorm van eene kostschool verkreeg, dien het ook heeft behouden.

Bij toenemende aanvragen werd ook dit gebouw te klein bevonden, en daarop is het Instituut verplaatst in een ruim en fraai gebouw op de Heerengracht, waar het zich thans nog bevindt, en van tijd tot tijd door vermeerderde deelneming ook meer kinderen heeft kunnen opnemen.

Het tegenwoordige Bestuur der inrigting is zamengesteld uit de Heeren: D. D. BÜCHLER, als *President*; G. J. BOISSEVAIN, als *Secretaris*; N. J. POOK VAN BAGGEN, als *Thesaurier*. De drie overige leden zijn: Mr. J. J. HOLTZMAN, Dr. J. VAN GEUNS en Dr. H. VAN BEEK VOLLENHOVEN. Elk der Bestuurderen heeft zich, behalve met de werkzaamheden, die de betrekking van bestuurder noodzakelijk medebrengt, belast met het oppertoezicht over een of ander bijzonder vak van opvoeding, onderwijs, kunsten of handwerken, terwijl onder hun bestuur een Directeur de werkzaamheden regelt. Overeenkomstig Art. 15 van het Reglement zijn drie der Bestuurderen Vrijmet-selaren, namelijk de Heeren D. D. BÜCHLER, Dr. J. VAN GEUNS en Dr. H. VAN BEEK VOLLENHOVEN.

Met het jaar 1841 gaf het bedanken van den onderwijzer, die van de oprigting af werkzaam was geweest, Bestuurderen van dat gesticht aanleiding, het onderwijs uit te breiden, door het benoemen van Br. J. J. ALBERDA tot Directeur en Hoofdonderwijzer onder Bestuurderen. De uitbreiding is ook gevolgd. Van 56 kweekelingen klom het getal in 1845 tot 57, en de deelneming der menschenliefde verminderde niet. Om zoo vele kweekelingen wel te verzorgen, waren veranderingen en verbeteringen noodzakelijk, die dan ook door Bestuurderen ruimschoots zijn aangebragt, en nog voortdurend een bijzonder voorwerp hunner zorg uitmaken. Zoo is er veel door hen in het werk gesteld, dat regtstreeks de bevordering der gezondheid bedoelt, en dragen daarvan slaapzalen, bad- en ziekenkamers enz. overtuigende bewijzen. De *gymnastiek* is door hunne zorg, als dagelijksche

werkzaamheid der kinderen, onder de leervakken opgenomen; er zijn ten behoeve der blinden *verschillende spellen* naar hunne behoeften gewijzigd, door hen bewerkt en aangeschaft; er is door Bestuurderen gezorgd voor eene meer passende gelijkvormige kleeding, en behalve dit alles nog zeer veel, wat niet wel in bijzonderheden kan worden opgegeven; maar boven dit alles heeft ook het *onderwijs in wetenschappen, kunsten en handwerken*, door hunne zorg, eene hoogst belangrijke uitbreiding erlangd. Dit onderwijs omvat thans *de kennis hunner moedertaal*, gegrond op het redkundig ontleden, terwijl daaraan zoo veel mogelijk de kennis van de juiste beteekenis der woorden wordt verbonden, en zij, ter toepassing van de aangeleerde regelen, hunne gedachten, door middel van *schrift*, op onderscheidene wijzen kunnen mededeelen, waartoe evenwel het puntschrift van BRAILLE bij voorkeur wordt gebezigd, omdat de kweekelingen, hetgeen zij hebben geschreven, dan ook kunnen lezen. Met eenige kweekelingen is de proef genomen en aanvankelijk vrij wel geslaagd, om hen ook eenige kennis aan vreemde talen bij te brengen.

De *geschiedenis* bepaalt zich tot *algemeene, vaderlandsche en bijbelsche* geschiedenis, en wordt altijd met de *aardrijkskunde* verbonden, waardoor de twee wetenschappen wel ieder op zich zelve onderwezen, maar te zamen als een geheel beschouwd en behandeld worden. Hierdoor werd het volstrekt noodzakelijk, om niet alleen de hedendaagsche geographie te kennen, maar ook iets van de oude en middelbare aardrijkskunde te weten.

Bovendien heeft men in de *wis- en natuurkundige aardrijkskunde* het middel weten te vinden, om de leerlingen te brengen tot denken en oordeelen, waarom deze deelen der wetenschap dan ook naauwkeurig en uitvoerig behandeld worden. Ook de algemeene en vaderlandsche geschiedenis zijn vruchtbaar in beschouwingen, ten aanzien van oorzaak en uitwerksel, het verband der voorvallen, enz. en leveren menigmaal genoegzame stof op tot scherping van verstand en oordeel, vernuft en scherpzinnigheid.

Meer regtstreeks, ter opwekking en verlevendiging van het godsdienstig gevoel, wordt *de bijbelsche geschiedenis* voor de meer gevorderden behandeld; ook tracht men dat gevoel te verheffen, door het uitkiezen van zoodanige gedachten, die tot het gemoed spreken, en waarvan zij eene groote menigte getrouwelijk in het geheugen bewaren. Men laat het verder aan de godsdienstleeraars over, om het gebouw der godsdienstige vorming elk op zijne wijze te voltooijen. Ieder kweekeling, die den noodigen graad van vatbaarheid daartoe bezit, ontvangt *leerstellig godsdienstig onderrigt* door den Leeraar der gemeente, waartoe hij behoort.

Rekenkunde, algebra en meetkunde worden aan het Instituut met de uiterste zorg onderwezen. Vooral in deze vakken onderscheidt zich het onderwijs door eenen geheel bijzonderen gang, waardoor het mogelijk is, door middel van rekenen uit het hoofd, bijna alles te verrigten, wat de ziende met behulp zijner lei kan volvoeren.

Natuurkunde en natuurlijke historie volgen zeer gepast, nadat de voorbereidende oefeningen daartoe behandeld zijn, en worden, door middel van opzettelijk daartoe vervaardigde meetkundige figuren, of door modellen en verzamelingen, hun ten hoogste duidelijk gemaakt, zoodat hunne antwoorden daarin de getuigenis geven van hun juist begrip.

Behalve dit, worden zij meer regtstreeks tot het inkeeren in zich zelven opgeleid, door de lessen, die hun gegeven worden in de *zielkunde*, waarmede de *zedekunde* verbonden wordt.

Zoo vaak mogelijk worden zij bekend gemaakt met hetgeen de zamenleving van hen eischt, vooral door het voorlezen van werken, die betrekking hebben op *menschenkennis* en het kennen van het bijzondere en eigenaardige van hunnen toestand, waardoor zij geene vreemdelingen in de burgerlijke zamenleving behoeven te zijn, wanneer die hen, na volbragten leertijd, weder opneemt.

Overigens onderscheidt zich het onderwijs misschien enigzins daardoor, dat het, na verscheidene moeilijke bereidingen van

hulpmiddelen, mogelijk geworden is, klassikaal werkzaam te zijn.

Om de kweekelingen, na het verlaten des gestichts, door gepaste ontwikkeling van het bezoeken van zulke plaatsen af te houden, waar gesprek en handeling hun als onedel en laag moesten voorkomen, om hunnen omgang gezocht en nuttig te maken, en hunne familiën het bezit van zulk een lid derzelve meer tot nut, dan tot last te doen zijn, droegen Bestuurders ook zorg, dat de kweekelingen iets leerden, waardoor zij in hun levensonderhoud konden voorzien, waartoe *handwerken* en *muziek* het meest geschikt gevonden werden.

Onder de *handwerken*, die thans aan het Instituut tot onderwijs van blinden worden aangeleerd, bekleedt het *mandemaken* de eerste plaats. Het onderwijs in dit handwerk wordt dan ook zoo volledig als mogelijk gegeven. Gewoonlijk vangt het aan met het dertiende jaar van den kweekeling; in de laatste jaren (van zestien tot achttien) is de toekomstige handwerker dagelijks acht en een half uur werkzaam, waarvan vier onder het opzicht van zijnen leermeester en de overige alleen. Van het grofste tot het fijnste werk wordt hun geleerd, en niets is boven hun begrip; zoodat zij somtijds, niet zonder wel te slagen, met ziende arbeiders kunnen wedijveren.

Het *stoelenmatten*, eene gemakkelijker, maar niet zoo winstgevende werkzaamheid, is de tweede.

Als eene andere nuttige werkzaamheid leeren zij ook het *bevechten van stoelzittingen met spaansch riet*; eene werkzaamheid, die in de Instituten van het naburige *Duitschland* het beste middel van bestaan oplevert, en bij genoegzame aanvraag, of bestellingen op tijd, een zeer goed middel konde worden, om in hun levensonderhoud te voorzien. Verder leeren zij allerlei *draadwerk* vervaardigen; *knoopwerken*, van het eenvoudigste net tot de meest zamengestelde figuren op *weitasschen*; het *bekleeden van flesschen met spaansch riet*, enz. Er zijn proeven genomen, om hun het *timmeren* te leeren, en in alles zijn de blinden uitstekend geslaagd. Ook in dit opzicht zoekt men hen den zierenden zoo nabij moge-

lijk te brengen, om zoodoende, zoo veel zulks kan geschieden, hen tot nuttige leden der samenleving te vormen.

De *vrouwelijke handwerken*, waarin de kweekelingen onderwezen worden, zijn: het *breijen* van onderscheidene kleedingstukken, uit *wol* en *katoen*, dat zelfs wordt voortgezet tot het breijen van fijn werk. Vooral echter wordt het *vlechten van beurzen uit zijde*, op daartoe bijzonder vervaardigde machines, aangeleerd. Buitendien krijgen zij onderrigt in het maken van fijne vrouwelijke handwerkjes: Ook leeren zij eenigzins *naaijen*. Het is echter moeilijker, de meisjes in staat te stellen, met die handwerken haar onderhoud te verdienen, dan zulks het geval is bij den knaap, en slaagt bij haar niet altijd even goed, als bij dezen.

Ook *de muziek*, het andere middel van bestaan, wordt aan het Instituut met zorg aangekweekt. Voor bijna allen dient zij, door den zang, tot veraangenaming des levens, tot eene goede stemming des gemoeds, en, met gepaste woorden verbonden ter verheffing en veredeling des gevoels, waardoor zij een gedeelte der opvoeding uitmaakt.

Als kunst heeft men voornamelijk het *orgelspel* op het oog, en de kweekeling, die gewoonlijk van zijn achtste jaar af reeds de voorbereidende oefeningen studeert, wijdt zich met het twaalfde of dertiende jaar aan de muziek, komt met het veertiende of vijftiende jaar bepaaldelijk aan het orgel, dat het Instituut in bezit heeft, en heeft dus drie jaren lang gelegenheid, om zich gedurende acht en een half uur per dag op hetzelfde te oefenen, waarvan drie of vier uren les-uren zijn. Opzettelijk heeft men verkozen, onderwijs in het orgelspel te laten geven, en weinig op andere instrumenten te doen aanleeren, opdat het zoo veel te meer voor den kweekeling onmogelijk zoude worden, door het land rondtrekkende als reizend muzikant, bedorven te worden en anderen te bederven.

Het blijkt dus, dat Bestuurderen de wetenschappelijke rigting bij het onderwijs aan blinde kinderen voorstaan, maar dat de middelen, om in hun levensonderhoud te voorzien, door eigena werkzaamheid, een voorwerp van hunne aanhoudende

zorg uitmaakt, en niet minder de aandacht tot zich heeft getrokken. Men ziet hieruit, dat de rigting van die vorming niet uitsluitend verstandelijk, noch uitsluitend technisch is, maar dat beiden vereenigd worden, en men zoo doende op de beste wijze het doel bereiken kan. Geheel verstandelijk ingerigt, zoude hun zulk eene vorming, in lateren leeftijd, tot eene kwelling zijn; geheel technisch zoude er eene zonde begaan worden aan hunnen redelijken geest, die zoo duidelijk zijne begeerte naar denken, zijne behoefte aan stof tot denken te kennen geeft.

Voor het laatste huisselijk examen (Mei 1844) waren in het gesticht 54 leerlingen, die (met enkele uitzonderingen, wanneer het kinderen van ouders uit den meer deftigen burgerstand waren) op zoodanige wijze werden geleid.

Wat de kweekelingen aangaat, die voor de muziek werden opgeleid, zij zijn, over het algemeen, vrij wel geslaagd in hunne pogingen, om eene broodwinning te verkrijgen. Zoo volkomen kan men dit niet zeggen van hen, die voor handwerken werden gevormd. Het gebeurde menigmaal, dat zij in het huis hunner ouders geene gelegenheid hadden om werk te bekomen, waardoor dus datgene, wat hun aan de inrigting met zorg en moeite was bijgebracht, voor hen zonder nut bleek te zijn, en spoedig vergeten werd.

Bestuurderen begrepen daarom reeds jaren lang, dat een *gesticht voor volwassene blinden* behoefte was voor zoo menigeen, die, bij zijne terugkomst in de ouderlijke woning, weinig vooruitzichten had.

In de redevoering van den Br. Voorzitter, D. D. BÜCHLER, ter gelegenheid van het openbaar examen der kinderen uitgesproken (Mei 1845), werd deze bedenking, op eene indrukmakende wijze, door de volgende woorden aangeduid: »Ziedaar de treurige toekomst van velen, die, na volbragten leertijd, het Instituut verlaten. Is het derhalve zonder grond, wanneer wij dat oogenblik met bezorgdheid te gemoet zien? Mogen wij ons niet met reden bekommeren, dat de vruchten van zoo veel inspanning, zorg en opoffering zullen verloren gaan; maar meer

INS.

87

nog, dat zij, wier krachten men geoefend heeft, om in eigene zedelijke en stoffelijke behoeften te voorzien, door den toestand, waarin zij verplaatst worden, beroofd zijn van de gelegenheid, hunne krachten in toepassing te brengen, en thans nog armer worden, dan zij vroeger waren? Inderdaad, geen uwer zal hier in het antwoord met ons verschillen. Maar te regt vraagt gij: is er dan geen middel, om dit kwaad te keer te gaan? Kan er niet voorzien worden in die bedroevende omstandigheid, die, buiten het Instituut gelegen, deszelfs heilzame pogingen voor een groot deel verijdelt? Ik zeide het reeds, het was het onderwerp der meest ernstige overwegingen onzer voorgangers, dit middel te vinden. In andere landen was ook de weg bereids aangewezen; want daar vond men, wat tot dus verre hier ontbrak, en waarlijk niet langer ontbreken mogt. Ik bedoel de daarstelling van een, gelijk de Franschen het heeten, *asyle*, dat is: van een gesticht, waarin mingevoede, wel onderwezen blinden, bij het verlaten van het Instituut, eene toevlugt vinden; waar zij het geleerde kunnen uitbreiden; waar zij al de hulpmiddelen aantreffen, die, in overeenstemming met hunnen toestand, hen in staat stellen, ten minste gedeeltelijk in eigene behoeften te voorzien, een gesticht eindelijk, dat, in verband met het tegenwoordig Instituut, de vruchten van het gegeven onderwijs en van de opvoeding moest vergaderen, bewaren en verder doen gedijen, en zulks bepaaldelijk ten behoeve van die blinden, van welke het te voorzien was, dat deze vruchten in hunnen maatschappelijken toestand zouden verloren gaan. Dezen nu sedert lang gekoesterden wensch in vervulling te brengen, was aan belangrijke zwaarigheden en vele wisselvalligheden onderworpen. Aan het tegenwoordige bestuur heeft het echter mogen gelukken, thans dezen wensch te verwezenlijken; er zijn ten minste maatregelen genomen, dit te beproeven."

Korten tijd daarna is die proeve genomen en aanvankelijk wel geslaagd. De oprigting van *het Gesticht voor volwassene Blinden* heeft plaats gehad in Augustus 1845. Thans telt hetzelfde reeds tien blinden, waarvan zes tot het mannelijke en vier tot het vrouwelijke geslacht behooren, en is in een afzon-

derlijk fraai en ruim gebouw gevestigd op de Heerengracht. Daar worden blinden opgenomen, die door handwerken een zeker kostgeld verdienen, dat voor hun onderhoud bepaald is, terwijl hunne overwinst door hen zelven wordt genoten, of voor hen bewaard. Tot dus verre is er vooral voor de mannelijke blinden overvloedig werk voorhanden.

In dit tweede gesticht worden, in de eerste plaats, blinden aangenomen, die op het Instituut hunnen leertijd volbragt hebben, en dus werken hebben geleerd; maar ook vervolgens de zulken, die niet aan het Instituut geweest zijnde, genoegzame bevattings toonen, om bij eenig onderrigt het ontbrekende te kunnen aanvullen. Misschien wordt in vervolg van tijd die gunst ook nog tot andere blinden uitgestrekt, waardoor de kroon gezet wordt op de menschlievende pogingen, ten voordeele der blinden.

Door al het hierboven medegedeelde heeft men eenigermate den omvang van het onderwijs kunnen opmaken. Wij zeiden opzettelijk eenigermate, dewijl men zich de bewonderenswaardige hoogte, den omvang en de grondigheid van het gegeven onderwijs, of de talloze zegenrijke vruchten, die het voortbrengen moet, onmogelijk zou kunnen voorstellen, zonder dat onderwijs te hebben bijgewoond, waartoe elken woensdag, van tien tot twaalf ure gelegenheid bestaat, aan het gebouw des gestichts. In welk geval de opmerkzame bezoeker ook in staat gesteld wordt, behalve het uitstekende van het onderwijs, ook de zindelijkheid en doelmatige inrigting des gebouws, gelijk ook het zielroerende van de liefdevolle en vaderlijke behandeling der kweekelingen, te bewonderen. Dat, wat echter den meesten bezoekers ontgaat, en wat nogtans zoo zeer onderscheiding en hulde verdient, is de ijver, de hartelijkheid en de onvermoeibare belangstelling, waarmede het gesticht wordt bestuurd, zoowel wat het algemeen betreft, als wat de bijzonderheden aangaat, en hoezeer Bestuurderen, zoowel als de Directeur, er steeds op bedacht zijn, de vindingen van het menschelijk vernuft dienstbaar te maken aan de voortgaande verheffing en verbetering der inrigting, en waarvoor zij de belooning in huane

harten vinden. Menige gevoelvolle bezoeker, zendt dan ook onder het opwellen van eene dankbare traan, in stilte, heilbeden voor hen op aan den O. v. h. H., terwijl ook zij, die dergelijke inrigtingen in vreemde landen bezochten, en ook vreemde bezoekers, het Nederlandsche Instituut den hoogsten lof toezwaaijen.

Wij moeten hier tevens vermelden, dat het gesticht, onder de tegenwoordige Bestuurders, niet slechts die bewonderenswaardige verbetering en uitbreiding van opvoeding en onderwijs heeft verkregen, maar ook op zulke ruime grondslagen is gevestigd, als overeenkomstig zijn met den stand der beschaving, en met de beginselen der Broederschap die het stichtte.

De kweekelingen worden er hetzij geheel op kosten van het Instituut, hetzij met eene toelage van de zijde der ouders en door deze zelve te bepalen, verzorgd, en blijven er tot den ouderdom van 18—20 jaren.

INSTRUCTIE. Zie CATECHISMUS.

INSTRUCTIE-LOGES zijn die vereenigingen, waarin geene aannemingen plaats hebben, maar alleen onderrigt in, of voorlezingen over de leer en gebruiken der Vrijmetselarij gegeven wordt. In Londen alleen bestaan er 9 Instructie-Loges. Vaak echter loopt het onderrigt over andere nuttige wetenschappen. Zoo heeft men reeds voor verscheidene jaren in België, een begin gemaakt met de aanwezigen geregeld te onderwijzen in sterre- en natuurkunde; zoo heeft de *la Clemente Amitié*, een leercursus geopend voor maatschappelijke huishoudkunde (*économie sociale*). Op dezelfde wijze heeft de *Eendragt maakt Magt*, in het O. v. van 's Hage, hier te lande, het voorbeeld gegeven van wetenschappelijke vergaderingen, in welke onderwerpen werden behandeld, die min of meer met de V. M. in verband stonden. Te wenschen ware het, dat deze uit- en inlandsche voorbeelden algemeen werden nagevolgd. Aan de personen die tot het ontwerpen en volvoeren van zulke plannen geschikt zijn, ontbreekt het in den boezem ook der minst talrijke niet. Daardoor zouden de op meer dan eene wijze der maatschappij nuttig kunnen worden, en zouden zij zich steeds meer en meer nuttig betoonen aan het

Catechismus
Instructie
D. Loge 1878

menschdom; zij zouden een middel te meer hebben ter onder-
 rigting, ter verbetering en veredeling des menschen, terwijl
 menige werkpl., thans aan het kwijnen, door het toestroom-
 men van arbeiders, daarenboven verlevendigd zouden worden,
 en behalve een meer verwijderde, ook eene dadelijke vergelding
 zouden smaken voor haar edel pogen.

Steward
Intendant

INTENDANT. Zie STEWARD.

INTENDANT, of Opziener der Gebouwen, (De) de 8e. graad
 van het uit *Amerika* naar *Frankrijk* ingevoerde oud-Engel-
 sche systema, en de 7e. graad van het Groot-Kapittel der Raad
 van Keizers van Oosten en Westen te *Parijs*.

Installation
inwijding

INWIJDING. Zie INSTALLATIE.

INWIJDING VAN EENEN BROEDER. Zie AANNEMING.

INWIJDING VAN EENEN NIEUWEN TEMPEL. De plegtighe-
 den, bij die gelegenheid te vieren, worden natuurlijk nu eens
 minder, dan eens meer gewijzigd door de omstandigheden, of
 de plaatselijke gesteltenis. Het hierondervolgend Rituaal kan in
 zoodanige gevallen zeer goed tot handleiding verstrekken, in
 welke men, naar gelang der omstandigheden, eenige wijzigingen
 kan brengen.

De tempel zij met smaak, en zoo dit doenlijk zij, ook met
 bloemkransen, slingers en festoenen van bloemen en loof ver-
 sierd. De fakkels van den Achtb., van de Opz., des Re-
 den., van den Secret., gelijk al de overige lichten, behoo-
 ren geheel nieuw te wezen. Wanneer er enig vlamvend licht
 aanwezig is, behoort ook dit onaangestoken te zijn. Voor het
 altaar bevinde zich, op smaakvolle wijze, eene wierookvaas geplaatst.

Een der Ceremoniemeesters, de Onderzoeker en de Dekker, die
 alle drie behoorlijk gewapend moeten zijn, moeten zich binnen
 in den Tempel en *zonder licht* bevinden. De poorten moeten
 behoorlijk gesloten zijn, en zal de Dekker den sleutel in bewa-
 ring hebben. De deputatiën der naburige en bevriende Loges,
 welke uitgenoodigd zijn geworden ter bijwoning der plegtigheid,
 zoowel als de kommissie uit het Gr. O., bevinden zich in
 een afzonderlijk vertrek. De Loge opent hare werkzaamheden
 in den eersten graad, hetzij in de banketzaal, hetzij in eenig

ander vertrek. Na het openen der vergadering noodigt de Achtb. den Secretaris uit tot het voorlezen van het besluit van het Gr. O., waarbij de werkplaats wordt geconstitueerd. Onmiddellijk na deze lezing stelt de Redenaar voor, dadelijk over te gaan tot de inwijding, dat, na het daarop gevallen besluit der leden van de Loge, te werk wordt gesteld. De trein is op de volgende wijze zamengesteld: de Standaarddrager en de Zwaarddrager; 2. de Reg. M. tusschen de beide Opz.; 3. de drie Hoofdwaardigheidbekleeders van elke der Loges, die ten gevolge der uitnoodiging zijn opgekomen, gaande naar rang van ouderdom der Loges; 4. de Redenaar en Secretaris der Loge, die ingewijd wordt; 5. de Visiteurs; 6. de leden der Loge, volgens de graden. De stoet begeeft zich naar de buitenste poort des nieuwen Tempels, terwijl de kapel zich onder den marsch en bij de tusschenpoozen doet hooren. De stoet aan de poort gekomen zijnde, geeft de Reg. M. drie L. slagen met den M. De Onderzoeker, die zich in den Tempel bevindt, zegt thans luid: »BB.! weest op uwe hoede, er bevindt zich iemand voor de poorten des Tempels.» De reg. M. zegt: »Ik hoor binnen in den Tempel spreken.» Hij klopt en zegt: »Wie heeft het durven wagen, in den Tempel door te dringen?»

O. Het zijn de werklieden, die den Tempel hebben helpen daarstellen, en aan wie men de bewaking van denzelfden heeft opgedragen.

R. M. »Opent de poorten; ik verlang dit in naam der mij verzellende BB.»

De Dekker ontsluit de poort, en opent die ten halve, daarbij tevens vragende:

»Wat wilt gij in dezen Tempel doen?»

R. M. Het werk voltoojen, door dien ter eere van den O. B. v. h. H. toe te wijden aan Hem, aan de deugd en aan de waarheid.

D. (na het openen) Aangezien de Tempel tot een zoo edel doel moet strekken, stel ik u den sleutel ter hand, en

zullen wij ons bij u voegen tot het volbrengen van een zoo prijselijk werk. Thans spreekt de R. M. de Broeders aan over duisterheid en licht, en over de inwijding, en besluit met een gebed, om eene vonk van het natuurlijk licht, dat door den O. B. v. h. H. in de geheele natuur is daargesteld, en niet minder van dat zedelijk licht, waardoor de V. M. aan zijne hooge en edele roeping beantwoordt, en dat door Zijne hulp het ook hier licht moege worden. Hierna ontsteekt hij eene nog niet gebruikte fakkel, en zegt: »B. ! laat ons den Tempel binnentreden, en het werk voleinden, dat wij hebben begonnen.» Bevindt zich een vlam-mend symbool in de □, dan wordt dit het eerste ontstoken, onder het uitspreken van gepaste woorden, met betrekking tot het gewigtige van het hoogere licht, als onmisbaar tot het veredelen der werklieden, in het pogen naar hun verheven doel, tot het verdrijven van de duisternis der vooroordeelen, ten einde het pad der waarheid steeds en zonder afwijking te kunnen bewandelen. In enkele plaatsen worden eensklaps en te gelijk hiermede ook de overige fakkels ontstoken.

Vervolgens ontsteekt de A. de fakkels, die den T. verlichten, daarna uitwijdende over wijsheid, regtvaardigheid en goedheid van den O. B.

Hierna wordt de R. M. door twee Ceremoniemeesters afgehaald, en verzeld naar de plaats der Opz., waar hij mede de fakkels ontsteekt, daarbij tot onderwerp van zijne woorden nemende, den gloed der deugd, der menschelijkheid en der weldadigheid.

De fakkels des Rednaars en van den Secretaris ontstekende, neemt hij als thema het zedelijk licht, dat de inwijding verschaft, en de leering der teekenpl. Na het ontsteken van al de fakkels is het hier en daar het gebruik, den wierook te plengen, onder het uitspreken der toewijding aan den O. B. aan de waarheid en de deugd.

De A. naar zijne plaats teruggekeerd, beveelt, onder gepaste uitweiding en leering, het aanvoeren der noodige werktuigen,

terwijl hij, bij het aanvoeren van elk werktuig, over gebruik en beteekenis spreekt. Daarna wordt de keten gevormd en gaat het w. rond.

Wanneer dit alles is geschied, dan verklaart de A., en doet dit aan de kol. verkondigen, dat de nieuwe Tempel ter ere van den O. B. van de deugd en van de waarheid is ingewijd, onder den naam van, waarop de BB. hunne goedkeuring door toejuiching te kennen geven.

Zoodra dit afgelopen is, roept hij den Dekker, en zegt hem bij het ter hand stellen van den sleutel des Tempels, dat hij dien aan zijne getrouwe hoede aanbeveelt, en hem het weren van ongewijden opdraagt. Vervolgens verklaart de A. de inwijding volbragt. Is het slechts een nieuw lokaal, dan gaat men onmiddellijk over tot den gewonen arbeid. Is het nogtans eene nieuw opgerigte Loge, of eene werkplaats, die lang heeft gerust, dan volgt de installatie, of reinstallatie, door eene afgevaardigde van het G. O., te beginnen met het voorlezen van het hierboven vermeldde besluit.

Wanneer dit alles is verrigt, dan wordt de tegenwoordigheid aangekondigd van de deputatie uit het G. O., die, zoodra de geloofsbrieven nagezien en goedgekeurd zijn, door eene deputatie van negen MM., gewapend en van fakkels voorzien, wordt binnengeleid, terwijl de A. en de Opz. de deputatie aan de poort ontvangen, en de drie MM. aanbieden. De inhaling geschiedt onder geleide der kapel, onder het stalen gewelf door, en terwijl de MM. aanhoudend slaan.

De Voorzitter der deputatie gezeten zijnde, leest hij het besluit van het G. O. en de Constitutie voor, en installeert de □, namens het G. O., na alvorens de poort te hebben doen sluiten tot na de installatie.

Hierna stelt de Voorzitter der deputatie, de Constitutie in handen van den R. M., ter plaatsing in de Archieven, en noodigt den R. M. en de Opz. uit, zich voor het altaar te plaatsen, waarop hij hen de gelofte hunner betrekkingen afneemt, en ze namens het G. O. installeert, en hun magt verleent, om hunne betrekkingen te vervullen. Hij verklaart de

□ geïnstalleerd, laat die verklaring aan de beide kolommen herhalen, en stelt den M.: ter hand aan den reg.: M.:, die de deputatie bedankt, en na het afloopen der werkzaamheden op de zelfde wijze buiten den Tempel doet leiden.

--- INZAMELING VAN LIEFDEGIFTEN. Dit is een bekend gebruik in alle Loges, en in elke bijeenkomst, en geschiedt door den Aalmoezenier- of Schatbewaarder, die de ingezamelde gelden bewaart voor ongelukkige Broeders, of tot andere weldadige doeleinden.

Isis IRIS. (De Ridder der) De 4e. graad tweede klasse van de Akademie der ware VV.: MML.: te Montpellier, daargesteld door zekeren PERNETTI te Valence, in Dauphiné.

Isis ISIS. (De Ceres der Grieken) De voornaamste Egyptische Godin, het zinnebeeld der wereld en der geheimvolle natuur, wordt gewoonlijk voorgesteld met zeven of meer borsten, of met eenen stierenkop en groote horens, in welker midden zich eene groote schijf bevindt, vaker met de lotusbloem, haar zinnebeeld in de gedaante van eene halve maan, en eenen kogel in het midden. Overigens herkent men haar bijzonder aan de citer, die zij in de hand houdt. Osiris, (zie dat Art.) haar gemaal, de Bacchus of Dionysius der Grieken, was het zinnebeeld der zon, en van de bevruchtende kracht der natuur, en werd met eenen havikskop met ossenhorens, of met den aardbol op het hoofd, in een vlammend gewaad afgebeeld. Hun kind was Horus.

De Isis der Egyptenaren willen sommigen afgeleid zien van het Hebr. אִשָּׁה, als de vrouw en moeder en voedster bij uitnemendheid, terwijl zij CERES in verband brengen met קִרְיָה *kerets*, (verderf, slagting, JEZ. XLVI: 20) en PERSEPHONE of PROSERPINA van פֵּרִי (*peri*), vrucht of koren, en סָפָן (*saphan*), verbergen of bedekken, en aldus van פֶּרֶסֶפֶנָה (*persephone*), het bedekte koorn. De bekende mythe der Grieken, die de godin CERES door de Egyptenaren leerden kennen, is, dat zij de godin der akkerbouw was, en dat hare dochter PROSERPINA door PLUTO geschaakt zijnde, JUPITER op hare klagten besliste, dat zij de helft van het jaar bij haren echtgenoot, en de andere helft bij hare moeder zoude wonen. De allegorische zin van deze fabel kan op twee wijzen

worden uitgelegd, en wel, ingeval men PROSERPINA als de maan beschouwt, als beduidende den tijd, gedurende welken zij al of niet op de aarde zichtbaar is, en ingeval PROSERPINA de oogst is, dan verbeeldt het de moeilijkheden des akkerbouws, het onder de aarde bedelven en weder uitkomen van het graan, enz.

ISISTAFEL. (De) Dit zoo voor de Vrijmetselaren gedenkwaardig overblijfsel der oude Egyptische hooge geheimen, is eene koperen plaat, op welker grond zich een zwart geëmailleerd werk bevindt, met ingelegde zilveren platen kunstig door elkander vermengd. Daarop staan *Isis* en *Osiris*, de hoofdfiguren, en overigens verscheidene hieroglyphen gegraveerd, welke godsdienstige handelingen moeten voorstellen. In den jare 1527, na de verovering der stad *Rome*, kwam deze tafel aan den Kardinaal BEMBO; vervolgens aan den laatsten Hertog van *Mantua*, en eindelijk in het museum van oudheden te *Turyn*.

ISRAËLIET. (De zeer wijze) De 70e. graad van het Mitzraïmitisch systema te *Parijs*.

ISRAËLIETEN. Zie TOELATING.

ITALIË. Ongeveer acht jaren later, dan naar *Frankrijk*, haande zich de Vrijmetselarij eenen weg naar *Italië*, onder den naam van *la Cucchiara* (de Metselaarstreffel). In het jaar 1733 werd door Lord KABEL SAGEVILLE, Hertog van *Middlesex*, oudste zoon van den Hertog en Graaf van *Donlet*, de eerste Loge te *Florence* opgerigt, weshalve de aanwezige BB. hem ter ere eenen gedenkpenning lieten slaan. De Vrijmetselarij bestond echter niet lang onaangevochten in een land, waarin hare bitterste vijanden in de Pausen en de geestelijkheid gevonden werden. Reeds in het jaar 1757 vaardigde JOHAN GASTON, de laatste Groot-Hertog van *Toskane* uit het Duitsche huis, een zeer streng Edict uit tegen de Vrijmetselaren, dat evenwel, na den spoedig daaropvolgenden dood van denzelfden, nog in hetzelfde jaar werd opgeheven door STEPHANUS FRANS I, Roomsche Duitsch Keizer en gemaal van MARIA THERESIA van *Oostenrijk*, die in het jaar 1754, toen hij nog Hertog van *Lotharingen* was, in *den Haag*, onder het voorzitter-

Yristafel;

Yraet

Judee

Italien

schap van den Graaf van *Chesterfield* (zie *DORMER STANHOPE*), werd aangenomen. Dit tijdpunt was allezins van gewigt; want terwijl de Vrijmetselaren (1758) ook in *Frankrijk* vervolgd werden, deed hij de vervolgingen in *Toscane* ophouden, en nam de Broederschap tegen de geestelijkheid in bescherming. Deze laatste wilde daar om allen voortgang der Vrijmetselaren belemmeren, vervolgde de medeleden met hardheid en gruwzaamheid, maar kon dezelve echter niet uitroeijen, zoodat in het jaar 1742 de in *Rome* levende Vrijmetselaren, ter eere van den toenmaligen President van het Koninklijk Gezelschap der wetenschappen te *Londen*, de Gedeputeerde Grootmeesters der Grooten Loge (onder den Hertog *KAREL* van *Richmond*) eene medaille met zijne beeltenis deden slaan.

In het midden der achttiende eeuw stichtte een Griek, die zich te *Napels* had nedergezet, eene Loge, waartoe spoedig de voornaamste staatsleden en burgers behoorden. Toen nu de regerende Koning van *Napels*, *KAREL III* van *Spanje*, hiervan kennis kreeg, vaardigde hij, den 10den Julij 1731, een Edict uit tegen de Vrijmetselaren, hen beschouwende als gevaarlijke menschen, en bedreigde allen, die zijn verbod niet wilden opvolgen, met de straf, welke naar de wet allen te beurt viel, die openlijke rustverstoorders waren. Later moet *KAREL III* zich met de Broederschap verzoend hebben, en zelfs de opvoeding zijns zoons *FERDINAND* hebben opgedragen aan een lid derzelve, wien hij tot diens Diechtvader had verkozen. Hierdoor bekwamen de Vrijmetselaren den moed, om van de nieuw-Engelsche Grooten Loge eene constitutie te verzoeken, tot het oprigten eener Provinciale Loge, waarop zij zich later van haar verwijderd, en (1736) eene Nationale Loge gevormd hebben, die met de Duitsche Loges in verband stond. Deze Nationale Loge werd den 27sten Februarij 1764, zoo als het berigt uit de Loge *del la Vittoria*, in het O. v. van *Napels*, van den 28sten Maart, mededeelt, door den Schotschen Grootmeester, Ridder *DIEGO NASSELLI*, geïnstalleerd, en bestond destijds uit 51 medeleden. Dezelfde *FERDINAND IV*, wiens opvoeder een Vrijmetselaar geweest was, liet zich, na zijne troonsbeklimming, door zijnen

eersten staatsdienaar, den Staats-Secretaris, Markies BERNARDO TANUCCI, bewegen, door een Edict van den 12den September 1773, het vroegere verbod zijns vaders tegen de Vrijmetselaren te hernieuwen. Deze Staatsdienaar wist de Staats-Junta over te halen, de overtreders des Edicts eigenmagtig, naar krijgsgebruik, als majesteitsschenders te straffen, ja zelfs eene gruwelijke vervolging tegen de Vrijmetselaren in te stellen, ofschoon zij, volgens het vorig bevelschrift, regt hebbende op duldung en bescherming, zich nogtans dadelijk onderworpen en hunne bijeenkomsten gestaakt hadden. Ondertusschen werd de gemalin van FERDINAND IV, KAROLINA, dochter van den Duitschen Keizer FRANS I, de beschermgeest der Vrijmetselarij; want zij redde, door hare voorspraak en hare bescherming, in 1773, niet alleen de vervolgte medeleden der opgehevene Loge, maar wist het zelfs daarheen te brengen, dat alle tegen de Vrijmetselaren uitgevaardigde verordeningen herroepen werden, ja, dat TANUCCI-zelf, in een bevelschrift van den 28sten Januarij 1785, aan den Prezident der Junta, den Markies CRO, bekend moest maken, dat de Koning de ingestelde beschuldigingen vernietigd had, en de overtredingen, zoo zij bestonden, ongestraft wilde laten, waarbij hij echter der Junta bevel gaf, om zorgvuldig op het gedrag der Vrijmetselaren acht te geven, indien de secte der VV. MM. ten aanzien der godsdienst en des Staats verdenkingen op zich zoude laden.

Een berigt van de Grootte Nationale Loge in het Koninkrijk der beide Siciliën, die zich *del zelo* noemde, van den 7den December 1773, door den Prins DI CARAMANICA als Grootmeester onderteekend, deelt mede, dat er toenmaals in *Napels* vier wettige en drie geheime Loges bestonden; de wettige waren: *Della Vittoria*, *Dell' Uguaglianza*, *Della Pace* en *Dell' Amicizia*.

Een jaar later was er reeds eene van de geheime Loges erkend, en vier nieuwe Loges in het koninkrijk hadden constitutiën bekomen. Desniettemin werden de Vrijmetselaren voortdurend door de wereldlijke magt en ook door de geestelijkheid in Italië vervolgd, en ook in Sicilië moesten zij later weder vervolgingen ondergaan.

In de maand November des jaars 1772 was er eene Loge te *Venetië* en eene tweede in *Verona* opgericht, doch ook deze mogten zich niet over eenen langen duur verheugen. In het jaar 1783 gaf de Senaat een verbod tegen de Vrijmetsla- ren, van welke vele met hunne familiën uit het land werden gedreven, doch dit wordt door anderen weder tegengesproken.

Toen *Italië* onder den Franschen invloed, en voornamelijk onder de Prinsen JOZEF NAPOLEON en MURAT stond, bloei- den de Loges weder; de arbeid werd weder voortgezet. MURAT gaf toestemming tot de oprigting van een Groot-Oosten, hetwelk op den 24sten Junij 1809 werd geïnstalleerd, en hij zelf nam de Grootmeesterlijke waardigheid op zich. Na NAPO- LEON'S val begonnen ook weder de vervolgingen van den Staat en der geestelijkheid tegen de Vrijmetselarij; ja, in de wet van den 8sten Augustus 1816, in de bekendmaking van den 28sten Maart 1821, en in het koninklijke decreet van den 17den Mei deszelfden jaars, werd de deelneming aan de Orde bij galeïstraf verboden. Sedert heeft de Vrijmetselarij in *Italië* haar graf gevonden; al de Loges werden gedekt, en niemand waagt het, van het verbod te spreken. Wel wordt in den Franschen Vrijmetselaars-Almanak, voor het jaar 1820, van drie Loges en één Kapittel der hoogere graden in *Messina* gesproken, doch het is niet bewezen, dat zij werkelijk op dien tijd bestaan hebben. Ongetwijfeld is het, dat ook deze zijn te niet gegaan; want nergens wordt er meer van gerept.

Onder de stukken, door het G. O. van het koninkrijk *Napels* uitgevaardigd, zijn er vooral twee merkwaardig, als: een van 7 December 1773, en onderteekend Prins DI CARA- MANICA, Grootmeester Nationaal, Prins DI CANNETO, Gedep. G. M. N., DIEGO NASELLI en EUGENIO DE SORIA, N. G. Opz.; en FELICE LIQY (zie dat Art.), N. G. Sec., en waarin gezegd wordt: De KK. heeft hier snelle vorderingen gemaakt. In het jaar 1734 vereenigden zich onder- scheidene BB., en arbeidden aanvankelijk onder het gezag van de Loge te *Marseille*. In het jaar 1760 verkregen zij van de Gr. Loge van *Holland* eene nieuwe Constitutie.

JAA.

99

niet voldoende was, besloten (moeten wezen), hunne Loge stitueeren, enz. In het tweede onderteekend door *Cavaliere* . . ., benevens de verdere G. . .

ANTONIO TSCHUDY, FELICE LIOT

EN FRANCISCO VALIGNANI, zeggen zij, dat de Koning ingezien had, dat de beschuldiging, opgeworpen door de kwaadwilligheid van eenige zijner Ministers, valsch was, en dat zelfs de Markies DELLA SAMBUCA, die TANUCCI opgevolgd was, een zeer goed denkbeeld van de V. . . M. . . had opgevat, en het publiek te *Napels* van deszelfs vooroordeel teruggekomen was.

IVAH. Zie JEROVA.

IVORAN. Vermoedelijk het Hebr. . . woord יורם *Ioram*, verheven, (in den Schotschen Ritus 5en graad) den naam van een der drie personen, door SALOMO afgezonden, om hout te doen vellen.

Jacob
voeren

J.

JAAR. (Het) Het Maçonnieke jaar begint in de meeste systema's (ook hier te lande) op den 1sten Maart, in andere op den 24sten Junij, en weder in andere op den 30sten November, al naar elk systema eene geschiedkundige vooronderstelling aangenomen heeft.

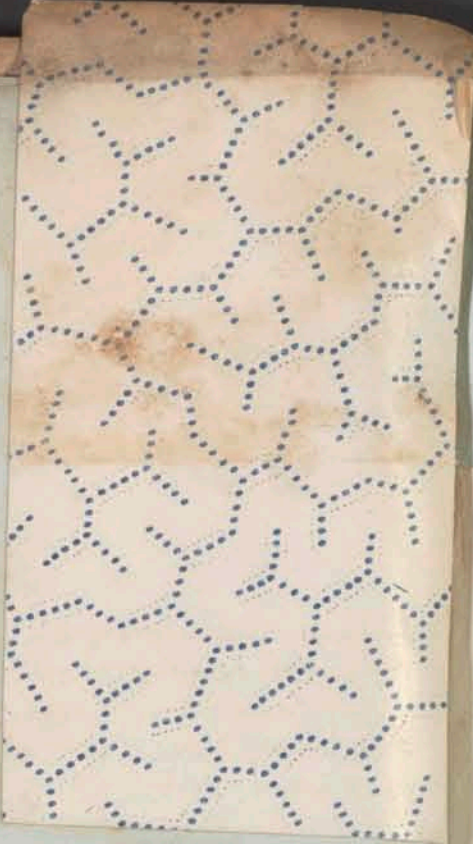
JAAR (De Ridder van het 3e., 5e. en 7e.) is de 1e., 2e. en 3e. graad van den vijfden trap van het klerikaal systema.

JAARTELLING. (Maçonnieke) Zij gaat verder, dan het begin der schepping, volgens de Hebreuwsche tijdrekenkunde, die de Vrijmetselaren hebben nagevolgd. Het Maçonnieke jaar is het burgerlijk jaar der Hebreën; het begint met de maand *Nissan*, die overeenkomt met de maand Maart der Christelijke jaartelling; het tijdstip, waarop de Israëlieten, volgens *Exod. XII*, uit *Egypte* gingen. Het kerkelijk jaar der

(J.)
Jahre

Jahre

Jahre

IVA. JAA. 99

Aangezien echter ook deze hun niet voldoende was, besloten zij in 1767 (welligt zal dit 1762 moeten wezen), hunne Loge door Engelsche BB. te doen constitueeren, enz. In het tweede stuk, van 6 December 1776, ondertekend door *Cavaliere* DIEGO NASELLI, als G. M. N., benevens de verdere G. Olf. KILIANO CARACCIOLI, JOSEPH ANTONIO TSCHUDY, FELICE LIOR en FRANCISCO VALIGNANI, zeggen zij, dat de Koning ingezien had, dat de beschuldiging, opgeworpen door de kwaadwilligheid van eenige zijner Ministers, valsch was, en dat zelfs de Markies DELLA SAMBUCA, die TANUCCI opgevolgd was, een zeer goed denkbeeld van de V. M. had opgevat, en het publiek te *Napels* van deszelfs vooroordeel teruggekomen was.

IVAH. Zie JEROVA.

IWORAN. Vermoedelijk het Hebr. woord יוראן *Ioram*, verheven, (in den Schotschen Ritus 5en graad) den naam van een der drie personen, door SALOMO afgezonden, om hout te doen vellen.

Joab = Jacob

J.

JAAR. (Het) Het Maçonnieke jaar begint in de meeste systema's (ook hier te lande) op den 1sten Maart, in andere op den 24sten Junij, en weder in andere op den 30sten November, al naar elk systema eene geschiedkundige vooronderstelling aangenomen heeft.

JAAR (De Ridder van het 5e., 5e. en 7e.) is de 1e., 2e. en 5e. graad van den vijfden trap van het klerikaal systema.

JAARTELLING. (Maçonnieke) Zij gaat verder, dan het begin der schepping, volgens de Hebreuwsche tijdrekenkunde, die de Vrijmetselaren hebben nagevolgd. Het Maçonnieke jaar is het burgerlijk jaar der Hebreën; het begint met de maand *Nissan*, die overeenkomt met de maand Maart der Christelijke jaartelling; het tijdstip, waarop de Israëlieten, volgens *Exod. XII*, uit *Egypte* gingen. Het kerkelijk jaar der

(Ja.)

Jahre

Jaar

Jaartelling

Israëlieten begon met *Tishri*. komende overeen met September; de maanden zijn maanmaanden, die om de negentien jaren overeenkomen met de zonnejaren. Van die negentien jaren zijn er zeven schrikkeljaren (van 15 maanden) en 12 gewone jaren (van 12 maanden), de namen laten wij hier volgen. 1e. Maand *Nissan* (Maart), 2e. *iar* (April), 3e. *Sivan* (Mei), 4e. *Thamoez* (Junij), 5e. *Ab* (Julij), 6e. *Eloel* (Augustus), 7e. *Tischri* (September), 8e. *Marchevan* (October), 9e. *Kislev* (November), 10e. *Tebeth* (December), 11e. *Schebat* (Januarij), 12e. *Adar* (Februarij) en *Adar Sheni*. Zie verder het Art. ALMANAK. De maanden en de dagen geene bijzondere namen hebbende, zegt men, b. v. de 12de dag der 4e. maand 5841, voor 12 Julij 1841, enz.

Jabania
Jabulum
Jachin

JABANIA of *Jabamia*. Eigenlijk *Habamah*, de Hooge of Verhevene (Sch. R. 50e. gr.).

JABULUM. Zie *JIBULUM*.

JACHIN. (יָכִין) *Jakin*, sterk. De naam der kolom aan den oostelijken ingang, ter rechterzijde des voorhofs van den Tempel van *Salomo*, aan welke de Leerlingen, zoo als aan de tweede, *Boüz*, de Gezellen, die aan den Tempel arbeidden, hun loon ontvingen. Overigens behoort dit Hebreuwsche woord, dat oprigten, of ook bevestigen, beteekent, onder de gedenkwaardigheden van verschillende graden der Vrijmetselarij.

Jachin uit Boez
Jachin

Ook heeft het met veranderden uitgang, afstammende van het woord *Jakinai* (יָכִינַי), in de hooge graden (Sch. R. 7e., 8e. en 27e. gr.) zijne beteekenis, waar het zoowel door *de wijsheid is in God*, als door *vastheid* wordt overgezet.

Jachinai
Jackson
Jah

JACHINAI. Zie het vorig Artikel.

JACKSON (יָכִסּוֹן). Het leuswoord in eenige hooge gr. (Sch. R. 5e. gr.).

JAH. Een Hebreuwsch, naar Cabbalistische wijze uit Jehoval gevormd woord (יָה), dat in eenige hooge graden (Sch. R. 4e., 8e. en 15e. gr.) tot herkenningwoord verstrekt.

Jakob I

JAKOB I, Koning van *Engeland*. Zie *JAKOB VI*, Koning van *Schotland*.

Jakob I

JAKOB I, Koning van *Schotland*, had zijne opvoeding in *Engeland* ontvangen; hij vertoonde zich als de beste Koning van *Schotland*, was een beschermer der geleerden, en vermeerderde

den luister der Loges door zijne tegenwoordigheid als Koninklijk Grootmeester.

JAKOB II, Koning van *Groot-Brittanje*, geboren den 16den October 1665, kwam aan de regering in 1683, werd in de maand December 1683, wegens zijne blinde gehoorzaamheid aan de Pauselijke leer, en de daardoor geschonden staatsgrondwetten, de regten en vrijheden zijns volks, onttroond, waarop zijn schoonzoon, Prins WILLEM van *Oranje* en Stadhouder der Vereenigde *Nederlanden*, als WILLEM III, tot Koning verklaard werd. JAKOB vlugtte in 1689 naar *Frankrijk* (zijne moeder was de zuster van LODEWIJK XIV), waar hij op het Koninklijk Slot te *St. Germain en Laye*, op den 16den September 1701, overleed. Dewijl hij geen Vrijmetselaar was, zoo werd de K. K. onder zijn bestuur veronachtzaamd.

JAKOB II, Koning van *Schotland*, geboren in 1450, overleden in 1460, benoemde WILLEM SINCLAIR, Baron van *Roslin*, Graaf van *Orkney* en *Caitness*, tot belooning van zijne aan de Broederschap en aan de Koninklijke familie bewezene diensten, tot erfelijk Grootmeester der Vrijmetselaren in *Schotland*. Zie ROSLIN.

JAKOB III. Dikwijls de Pretendent, of de Ridder van *St. George* genoemd, zoon van den onttroonden en gevlugten Koning van *Groot-Brittanje*, JAKOB II, geboren den 10den Junij 1688, gestorven 4 Januarij 1766, erfde de aanspraak zijns vaders op den Engelschen troon. Ook hij zocht de hooge graden der Vrijmetselarij aan zijne belangen dienstbaar te maken, echter met even weinig gevolg als zijn vader.

JAKOB VI, Koning van *Schotland*, geboren 1566, gestorven 8 April 1625, besteeg, in 1605, den Engelschen troon, onder den naam van JAKOB I, en vereenigde de beide koninkrijken onder den naam van *Groot-Brittanje*. Hij bezat veel kennis, rigtte in 1589 de Universiteit te *Edimburg* op, en beschermde, zoo als alle andere kunsten en wetenschappen, bijzonder de Bouwvereenigingen en hare kunst, waarin hij-zelf onderrigt was. Hij verklaarde zich, bij zijne troonsbeklimming, tot Protectör der Broederschap van de Bouwlieden in *Enge-*

Jacob II = Jekovab ¹⁰¹

land, en de Engelsche Maçonnicke geschiedschrijvers noemen hem als Grootmeester van 1605—1607 op, op welk tijdstip hij INIGO JONES daartoe benoemde, die veel tot verbetering van de organisatie der Orde bijdroeg. Onder JAKOB's regering ving het genootschap aan, eene vereeniging van symbolische Vrijmetselaren te worden.

Jacobi JAKOBI, (KAREL HENDRIK LODEWIJK) Raad van den Hertog van Saksen-Coburg-Meiningen en Geheim-Secretaris, was Secretaris van den Vrijheer von HUND en medelid der hooge graden der *Strikte Observantie*.

Jakobs ladder JAKOBSLADDER (De) is eene der zinnebeelden, die in Engeland op het tableau van den Leerlingsgraad zijn voorgesteld. Gewoonlijk heeft zij drie sporten, welke geloof, hoop en liefde beteekenen; heeft zij nogtans meer trappen, dan beteekenen zij de deugden, die de mensch zich eigen moet maken, om zijne hoogere zedelijke waarde te doen stijgen. Op het vaste-land vindt men deze ladder op geen enkel tableau. Dit zinnebeeld is ontleend aan den droom van JAKOB, toen hij naar Paddan Aram, tot zijnen oom LABAN, trok. *J. Lelievre*

Janus JANUS. Zie JUPITER STATOR.

Japhet JAPHET. (יָפֶֿתֿ) Schoon, overtuigend.) (De naam van den derden zoon van NOACH.) Een Hebr. woord in de hoogere graden (Sch. R. 21e. en 22e. gr.) voorkomende.

Jehovah JEHOVAH. Is het Hebr. woord יהוה, dat beteekende: *die zijn zal, die is, en die geweest is*, en welken naam het Hoogste Wezen aan zich zelf gaf (*Exod. 3: 14.*)

Het is opmerkenswaardig, dat het beroemde opschrift op de piramide van Isis (zie dit Art.) *Ik ben alles, wat was, wat is en zijn zal, en mijn sluijer is nog door geen sterveling opgeheven*, met het Hebreeuwsche *Jehovah* geheel overeenstemt. In verscheidene graden (Sch. R. 4e., 6e. gr. enz.) is dit woord deels een herkennings-, deels een paswoord. In de tot den grad van den volmaakten Bouwmeester behoorende instructie wordt gevraagd:

Vr. Wat beteekent *Jehovah*?

Antw. Den voor de Joden onnoembaren en onmededeelbaren naam, welke de onwankelbaarheid Gods uitdrukt. *Je* beteekent

het tegenwoordige, *ho* het verledene en *vah* het toekomstige. Het woord *Jehovah* is het Meesterwoord, dat verloren geraakt is.

Jena

JEO. Eigenlijk *Jah* (יה), een woord in de hoogere graden (Sch. R. 8e. gr.) voorkomende.

Jeo

JERUZALEM, (Prins van, ook Koning van) *Chef van alle regelmatigige Loges*, de 16e. graad van het uit *Amerika* naar *Frankrijk* ingevoerde zoogenaamde oud-Engelsche systema; insgelijks van den *Raad der Keizers van Oosten en Westen*; de 43e. graad van het *Mittraïmitisch* systema te *Parijs*, en de 8ste der *Martinisten*.

Jeruzalem

JESUAH, *Jeshoagn* (ישוע), *Verlossing, Redding*. Een woord in de hooge graden (Sch. R. 52e. gr.) voorkomende.

Jesua

JEVAH. Een woord in hooge Fransche graden gebruikt. Eigenlijk *Jehovah*.

Jevah

JEZUYTEN. (De) Of deze gevaarlijke aanhangers van *IGNATIUS VAN LOYOLA* werkelijk het opzet hadden, om zich met de *Vrijmetselaren* te vereenigen, daarover zijn de meeningen verdeeld geweest; het is intusschen bewezen, niet alleen, dat vele personen, *Jezuïtische* beginselen in de leer der *Vrijmetselarij* zochten in te vlechten, maar ook, dat bijna alle hooge graden den stempel van hunnen *katechismus* dragen. Een in zijne soort merkwaardig boek, dat de pogingen der *Jezuïten* wil bewijzen, om de *Orde* als masker of werktuig hunner bedoelingen te maken, is: *Mémoré, ou les quatre voeux, Lond. 1788*. Opmerkenwaardig is het, dat de *Jezuïten*, sedert hunne herstelling door *Paus pius VII*, in den jare 1814, de hevigste vervolgers der *Vrijmetselarij* zijn geworden.

Jezuïten

De inrigting der *Jezuïten* was in eenen schijnbaar eerwaardigen geest gevormd. Het geloof te verdedigen en te beschermen, de jeugd op te voeden en te onderwijzen, elkander wederzijds te helpen, van kerkelijke voordeelen en waardigheden afstand te doen, dit waren de grondregels, waarop, voor het oog der wereld, eene vereeniging was gegrond, die echter van haren oorsprong af in een geheel anderen geest arbeide. Even als de *Egyptische Priesters*, deden zij degenen, die wenschten in hunne vereeniging te treden, *beproevingen* ondergaan; zij hadden

J. 117

Jeo = Jezuïten = Orde 1/2 103

zich grootendeels meester gemaakt van het hooger en lager onderwijs; zij deden een gedeelte hunner leden reizen; eindelijk waren de Jezuïten, even als de Egyptenaren, de raadgevers der Koningen, hoewel met veel minder zuivere bedoelingen.

Maar deze vereeniging moest het lot ondergaan, dat aan alle inrigtingen algemeen is, wier geest afwijkt van het eeuwig ware en goede. De Jezuïten wilden zich steeds uitbreiden, wilden alles beheerschen, en vertoonden zich openlijk op het tooneel, waarop zij zoo veel bekwame spelers deden werken. Het toeval bragt, jaren lang geheim gehouden grondstellingen, die strijdig waren met de godsdienst, de zedeleer en de gezonde staatkunde, aan den dag. De Staat, gedurig geschokt, kon zijne rust niet weder herkrijgen, dan na de oorzaak der bewegingen verwoest te hebben. De geest van deze inrigting werkt thans sterker dan ooit. In den tegenwoordigen tijd woenen de Jezuïten, meer dan immer, hoewel meer geheim. Zij zijn de hevigste vijanden der Vrijmetselaars-Broederschap. (Zie het volgende Art.)

JEZUITEN-ORDE. IGNATIUS (INIGO) JAGNES, stichter der Jezuïten-Orde, werd in het jaar 1491 in dat gedeelte van *Biscaya*, hetwelk men *Guiposcoa* noemt, geboren, op het Slot *Loyola*, hetwelk zijn vader, *Don BERTRAM*, een der aanzienlijkste edellieden dier Provincie, toebehoorde, en naar hetwelk hij later IGNATIUS DE LOYOLA werd genoemd. Reeds vroeg werd hij page aan het hof van den Spaanschen Koning FERDINAND den *Katholijken*, leerde daar het weelderigst levensgenot kennen en smaken, en trad later in de krijgsmacht, in welke betrekking hem in *Pampelona*, hetwelk de Franschen belegerden, door een kanonskogel, de linkervoet gewond, en de regter bijna werd vermorseld, zoodat hij hinkende bleef.

Lang en smartvol was zijne genezing. Zijne levendige verbeeldingskracht verlangde naar voedsel, en verkreeg dit, door het lezen van de legenden der Heiligen, onder welke vooral de *Bloemlezing der Heiligen* (een roman in een geestelijk kleed, wiens helden, als martelaars en heiligen, de ongehoordste dingen ondernamen en ten uitvoer bragten) uitnuntte. Zijne ver-

beelding werd hierdoor niet weinig opgewonden, en schier tot waanzinnigheid toe ontvlamd. Daarbij kwam, dat hij, van nature zeer ijdel en ingenomen met de vleijerijen van het schoone geslacht, om zijn vroeger zoo bevallig uiterlijk, er vol wrevel aan dacht, dat die onherroepelijk voor hem verloren waren. Nu wilde ook hij stichter eener Orde, wonderdoener, worden. Eene bedevaart naar *Jeruzalem* maakte den aanvang uit van het groote werk. Daar geraakte hij, wegens zijn overspannen denkbeelden en gedrag, met den Provinciaal der Franciskanen, wien het oppertoezicht over de bedevaartgangers was toevertrouwd, in twist, en werd door dezen naar zijn land terug gezonden, zonder dat LOYOLA's naaste oogmerk, — de navolgers van het Islamismus te bekeeren, — bereikt was geworden.

In het jaar 1524 keerde hij, in zijn drie en dertigste jaar, over *Venetie* naar *Spanje* terug, en begon in de school te *Barcelona* de knapen in de Latijnsche taal te onderwijzen. Vervolgens bezocht hij de Akademiën van *Alcala* en *Salamanca*, joeg, door zijn overdreven ijver, de bestuurders tegen zich in het harnas, werd een en andermaal in de kerkers der Inquisitie opgesloten, wanhoopte eindelijk aan het wél slagen zijner onderneming, en, om in *Spanje*, met hem overeenstemmende gemoederen te vinden, en begaf zich naar *Parijs*. Daar gelukte het hem, na vele wederwaardigheden, hem door zijne onbestuurbaarheid van de zijde der geestelijke en wereldlijke magt berokkend, zes jonge lieden te vinden, wie zijne denkbeelden bekoorden, en die er zich door lieten wegslepen, om zich, nevens hem, op den 16den Augustus 1534, in de kerk van het Nonnenklooster te *Montmartre*, door eene onverbreekbare gelofte te verbinden. Nu bepaalde men een' nieuwen togt naar *Palestina*, welke echter, door den oorlog tusschen *Venetie* en de Turken, onuitgevoerd bleef. Allengskens wies het genootschap aan, en besloot ten laatste, zich, nopens zijne bepaalde vestiging (*constitutie*), tot den Paus te wenden. Op den weg naar *Rome* had IGNATIUS, naar zijn zeggen, een visioen. In eene eenzame kapel namelijk, zou God de Vader, in gezelschap van zijnen Zoon JEZUS CHRISTUS, hem verschenen zijn. De

eerste beval den laatste het nieuwe genootschap en zijn stichter aan, en zou ten antwoord ontvangen hebben: „In Rome wil ik het mijne genade bewijzen!”

Na een aantal zwarigheden, en het inleveren van verschillende uitgestrekte plannen der Orde (door IGNATIUS, *Genootschap van JEZUS* genoemd), waarbij den slimmen Romeinen, vooral ook om de dagelijks toenemende hervorming, haar hoofddoel — uitroeiing der ketterij — inzonderheid in het oog viel en behaagde, keurde PAULUS III, bij eene eigenhandige Bulle van September 1540, de Orde des Genootschaps van JEZUS goed, en kondigde haar bestaan plegtig af. IGNATIUS werd tot eersten Generaal der Orde verkozen, en zag, door haar allengskens toenemende bloei en luister, zijne hoogste wenschen vervuld, ja zelfs overtroffen. Hij overleed te Rome, op den 15den Julij 1556. Zijn opvolger, als Generaal der Orde, was JACOB LAYNEZ, een sluw, en in zijne berekeningen en ondernemingen onverzettelijk mensch. Toen deze zich aan het hoofd plaatste, telde het genootschap 1000 leden, in 100 hoofdplaatsen verdeeld, welke 12 provinciën uitmaakten, waarvan er 9 in Europa waren, namelijk: Italië, Sicilië, noordelijk en zuidelijk Duitschland, Frankrijk, Arragon, Kastilië, Andalusie en Portugal, en drie buiten Europa, als: Brazilië, Ethiopië en Indië. Portugal en de drie Spaansche provinciën, alsmede Azië, Afrika en Amerika, hadden, behalve hun bijzonderen Provinciaal, nog daarenboven een Kommissaris-Generaal van Spanje en Indië. In Rome had men teregt ingezien, hoe juist geschikt naar den tijd de instelling en strekking der Jezuiten voor de kerkelijke belangen ware. Vandaar die ontzagelijke toeloop tot, en die allerwege bevorderde uitbreiding der Orde. *Digitus Dei hic est!* (hier is de vinger Gods!) riep de, door de snelle vorderingen der Hervorming in verlegenheid gebragte Paus (PAULUS III) uit, toen hij het ontwerp der instelling had gelezen.

LAYNEZ en zijne medestanders (inzonderheid ALFONSE SALMERON) trokken het gebouw met allesovertreffende sluwheid, en met de grootste omzigtigheid verder op, en voltooiden het eindelijk,

daarbij steeds zorg dragende, in hunne woorden den meesten eerbied voor het Pauselijk gezag te betuigen. Hoe het hiermede inderdaad gesteld was, zullen wij later zien. De regelen of statuten, in den beginne voor gewijden en ongewijden geheim gehouden, werden eerst in 1584 ter dienste der leden-alleen gedrukt. Buitendien bestonden er bijzondere regels en voorschriften voor de opperhoofden, die nooit bekend zijn geworden, terwijl enkele stukken slechts, ondanks de Jezuïten, bekend zijn geworden, toen zij, bij gelegenheid van een proces (1759) over bedrog met wissels, in *Frankrijk*, door zekeren LAVALETTE geteekend, daaruit zochten te bewijzen, dat de wissels niet geldig waren, en men uit het overgelegde werk meer ontwaarde, dan den Jezuïten lief was; uit welk werk het Parijsche Parlement dan ook, in 1762, extracten van de stellingen der Jezuïten in het licht heeft gegeven.

Het Genootschap, dat aanvankelijk had bestaan uit twee klassen van leden, de leerlingen (*scholares*) en Professen (*professi*), werd in 1546 door IGNATIUS vermeerderd met eene derde, die der *coadjutores*, ten einde personen van allen ouderdom en stand, zoowel geestelijken als wereldlijken, in de Orde te kunnen opnemen en aan haar verbinden. De Professen heetten ook leden van den grooten regel; de overigen, die zich slechts tot gehoorzaamheid aan de oversten verbonden, behoorden tot den kleinen regel. Onder de *coadjutores* behoorden ook de geaffilieerden, of, zoo als men het in *Frankrijk* noemt, *Jesuites à robes courtes*, welke onder de regering van KAREL X eene zoo groote rol hebben gespeeld. Zelfs wereldlijken van alle standen en geloofsbelijdenissen kunnen daardoor Jezuïten zijn, en zoo heeft men zelfs gezien, dat iemand, die jaren achtereen zich als Protestantsch geestelijke voordeed, eigenlijk een geheime zendeling en werktuig der Jezuïten was. Het is alzoo duidelijk, dat het genoegzaam was, blinde gehoorzaamheid aan den Generaal te beloven, om Jezuït te worden. Buitendien bestonden er congregatiën of broederschappen, waar personen van beide geslachten en van alle rangen werden toegelaten. Deze congregatiën waren de lagere leer- en oefenscho-

len, waar de personen door oefeningen voorbereid en door de biecht gepeild werden, en in welke men dan de noodige beangstelling en ijver voor de Orde wist op te wekken.

Het genootschap wordt bestuurd door een' Generaal, die door de Professoren van vier geloften (de eigenlijk ingewijden), en uit hun midden, met volstreekte meerderheid van stemmen, voor zijn leven wordt verkozen. Den Generaal is ook nog een *Ad-monitor* toegevoegd, die zoo veel was als een spion, hem door het Genootschap ter zijde gesteld, welke hem altijd verzelt, en hem vermaningen geeft, als hij van den juisten weg afwijkt, die naar de bevordering der Orde leidt. De onbeperkte gehoorzaamheid aan dezen Generaal is zoo onbeperkt, dat hun voorgeschreven is, zich te overreden, dat al de bevelen des Generaals stellige bevelen van God zijn, en dat zij in hem Christus moeten eerbiedigen en erkennen. De Jezuït moet zich overtuigd houden, dat al het bevelen regtvaardig is, en behoort eigen denkwijze daarbij te verloochenen. Onder den Generaal staan vijf *Asistenten* of raden, en verder de *provincialen*, zijnde dezulke, die aan het hoofd van de Jezuïten, in een of meer andere rijken te zamen genomen, staan, en door den Generaal telkens voor drie jaren benoemd worden, met magt, om ze te schorsen en te herkiezen, of in hunne magt te beperken. Zij hebben het toezigt op de Professoren en profeshuizen, seminariën, collegiën, enz. Volgens de statuten des Genootschaps heeft de Generaal, gelijk reeds met een woord is gezegd, onbeperkte magt, en in zaken der Orde en over elk lid der Orde, waar en wie hij zij. De Generaal heeft de magt, om de leden der Orde, of die onder gehoorzaamheid van, of in verband met de Orde staan, *alle* zonden, vóór of na de inwijding in het Genootschap gepleegd, te vergeven, van den kleinen kerkban (*Excommunicatie*), van kerkelijke en wereldlijke straffen te ontslaan en vrij te spreken, met uitzondering van eenige weinige. Geen Bisschop heeft de magt, een Jezuït in den ban te doen of in zijn ambt te schorsen, en is zulks krachteloos, als het geschiedt. Elke kerkvoogd moet de leden des Genootschaps, hem door den Generaal voorgesteld, tot priesters wijden, zonder eenige gelofte te vorderen, of

voorwaarde op te leggen. Zonder aan zijne parochie of pastoor gebonden te zijn, of verlof te behoeven, kan elke Katholijk de godsdienst bij de Jezuïten bijwonen, en bij hen ter biecht en ten avondmaal gaan. Daarentegen *mag geen lid der Orde* bij niemand, wie ook, biechten, dan bij den Generaal, of bij den persoon door hem aangewezen. Zonder verlof des Generaals mag niemand de Orde verlaten, en tot geene andere Orde overgaan, dan tot die der Karthuizers, wie het door hunnen Orderegel slechts is vergund, de woorden: *gedenk te sterven*, uit te spreken, en die dus de geheimen der Orde niet konden verraden. De Generaal heeft de magt, om de afvalligen te doen dooden en kerkeren, en zelf, of door zijne gemagtigden, personen, bezwaard met misdad, behalve dubbel huwelijk, of voorbedachten moord, in te wijden, in dienst te nemen, en zelfs tot priesters te wijden. Hij mag zijne onderhebbenden, zonder iemands toestemming, overal heen zenden, om er de godgeleerdheid en andere wetenschappen te doen onderwijzen. Hij kan zijne zendelingen de magt geven tot afaat, zelfs van die zonden, door den Paus aan zich zelyen voorbehouden in zijne Bul: *In coena domini*, en, in de landen der ketters en ongelooovigen, ook voor deze. Het Genootschap en zijne leden zijn van toezigt bevrijd; zijne bezittingen betalen zelfs aan den Paus geene schatting. Volgens diezelfde instellingen des Genootschaps moet elke nieuweling, bij zijne inwijding, niet slechts de gewone geloften van kuisheid en armoede doen, maar moet er ook nog die van blinde gehoorzaamheid aan het algemeen Opperhoofd (den Generaal) bijvoegen. Ten einde des Pausen belangstelling op te wekken, liet men hun ook bijzondere gehoorzaamheid aan het Opperhoofd der Kerk beloven. In weerwil hiervan is het erkend, dat zij wel het beginsel van het Pauschap, maar niet den Paus huldigden, en zodoende kan men het verklaren, dat een hunner Generaals, AQUAVIVA, eens zcide: "Wij ontkennen het gezag van den Paus niet, maar zijt gij wel de regte Paus?" Na langdurige, vele en herhaalde proeven, die een levendig verlangen, in de Orde te worden opgenomen,

moest te weeg brengen, en het karakter, de neigingen, de bruikbaarheid en gedweheid, en de te verwachten blinde onderwerping van den Kandidaat moesten doen peilen, wordt hem eene algemeene biecht opgelegd, waarin hij zijne geheimste gedachten moet openbaren. Daarna doet hij zijne gelofte, zwerende geheel naar den zin der constitutiën van het genootschap te leven, en is dan van zijne zijde levenslang verbonden aan de Orde, die altijd de magt houdt, hem te verstooten, in welk geval hij van zijne gelofte ontslagen is. De inwijding dus volbragt zijnde, staat het geheel in de magt der opperhoofden, te bepalen, of de ingewijde tot den kleinen regel behooren, dan wel verder toegelaten zal worden, en tevens is het dezen geheel overgelaten, vast te stellen, waartoe hij zal gebruikt worden, en moet de nieuweling zich daaraan volstrekt onderwerpen, of hem zijne plaats onder de minste der dienaren, dan wel onder de leeraren of waardigheidsbekleeders wordt aangewezen. Door dit alles geheel te laten afhangen van de willekeur der opperhoofden, heeft men den sterksten prikkel, om de nieuwelingen aan te sporen, zich, door rustelooze ijver en werkzaamheid en lijdelijke blinde onderwerping, aangenaam te maken in de oogen van hem, die door zijnen invloed zelfs voordeelige maatschappelijke betrekkingen kan verschaffen, terwijl een enkel woord van het opperhoofd, bij de minste verflauwing van ijver, dit alles in een oogenblik kan doen ophouden, en den waardigheidsbekleeder tot den geringsten knecht kan hervormen. De aangenomene kan ook niet voor zich zelven, maar alleen voor de Orde erven, en dus is hij een voorwerp, dat wel kan dienen om de Orde te verrijken en uit te breiden, maar dat tevens in een oogenblik onschadelijk voor haar kan worden gemaakt. Ook is er eene bepaling, die zegt, dat degene, die uitgestooten is, weder kan opgenomen worden, zoodat de zoodanige, door hoop, van de Orde afhankelijk blijft, ofschoon die hoop zich ook nimmer verwezenlijkte. Ook kunnen de leden in het geheim, en zonder het vermelden van redenen, uit het genootschap verbanen worden, dat meestal geschiedt, wanneer men op het oog

heeft, door zoodanig schijnbaar uitgebannen lid een groot geldelijk of staatkundig voordeel te behalen.

Het gelofteformulier voor de Professen van vier geloften, hield aanvankelijk in, de belofte van gehoorzaamheid aan den Paus; later is er echter ingevoegd: met betrekking tot de zendingen; door welke invoeging de onbepaalde in eene bepaalde gehoorzaamheid veranderd, doch eigenlijk geheel krachteloos is gemaakt; want terwijl de Paus, Professen van vier geloften als zendingen kan gebruiken, heeft de Generaal het onbeperkte regt, om die zelfde personen naar willekeur terug te kunnen roepen, zonder daar zelfs den Paus rekenschap van te geven. Bovendien mag geen Jezuït, zonder toestemming van den Generaal, eene geestelijke waardigheid aannemen, om daardoor te voorkomen, dat hij zich aan de magt der Orde onttreke. Het geheel systeem van het onderwijs, het spaarzaam behandelen der geschiedenis, het verminken der leer- en leesboeken, alles is er op berekend, niet om den leerling te beschaven, maar om hem eene zekere ziellooze vorming te geven, hem af te rigten; daar de leerlingen, in de onderwezen wetenschappen, geene eigene meening mogen hebben, maar diegene moeten aannemen, welke vooraf en bepaald worden voorgeschreven. De vreemde scholieren, welke deze scholen bezoeken, moeten zich aan de schooltucht onderwerpen, en onder anderen ook geene openlijke doodstraffen bijwonen, tenzij die aan ketters uitgeoefend worden. De vaste leerlingen mogen met geene andere, dan de hun daartoe aangewezen personen omgang hebben. Men tracht de aanzienlijken te bewegen, hunne zonen op de Jezuïtenscholen te zenden, en hen zoo al niet *in*, dan toch tot de Orde te doen *toetreden*, om zich eenmaal, met behoud hunner burgerlijke stand en betrekking, den graad van *Profes van drie Geloften* waardig te zien maken, en zich den invloed des Genootschaps in de burgermaatschappij ten nutte te doen strekken, terwijl hun, ingeval van nood, onderstand wordt beloofd. Bovendien heeft elk overste, even als de Generaal, een *Admonitor* bij zich, zijnde een Profes van vier Geloften, en ook een Geheimschrijver, voorts een Generaal-Procurator, die

de geldelijke belangen waarneemt, terwijl elk onderdeel zijn eigen Procurator heeft. De *Revisoren* herzien het werk der Censoren, die de boeken in de afdeelingen, of andere rijken, onderzoeken, alvorens die in het licht kunnen worden gegeven. De *algemeene vergadering*, welke slechts in vier bijzondere gevallen bijeengeroepen moet worden, is slechts een schijn van magtsbeperking, want de Generaal kan dit bijeenroepen naar willekeur verhinderen. In deze *Congregatio generalis* hebben alleen de Professoren van vier Geloften zitting. — De beginsels zijn: wie in de Orde treedt, doet afstand van de wereld, en leeft alleen voor Christus en de uitbreiding van den luister der Orde. Maar aangezien nu, volgens het voorschrift, Christus in den Generaal vereerd moet worden, leven zij eigenlijk voor den Generaal, wiens geboden moeten aangezien en gehoorzaamd worden, als door Christus gegeven. Alle privilegiën van de Orde gegeven, moeten worden aangezien, als aan den Generaal verleend, die datgene kan en moet bevelen, wat hij oorbaar acht voor het doel, hem door God en het Genootschap gesteld. Eindelijk gelasten de constitutiën, dat de Jezuit het bevel van den overste zonder onderzoek moet ten uitvoer brengen, al ware het een misdrijf, ja zelfs eene doodzonde (*Inst. soc. Jes. vol I, p. 414.*). Elk Jezuit moet zich innig overtuigd houden, dat hij onophoudelijk wordt nagegaan. De Jezuit moet alle acht dagen bij zijn meerdere biechten, en alle zes maanden, of alle jaren, eene generale biecht afleggen. De Professoren en Coadjutoren moeten die biecht herhalen, zoo vaak hun overste dit vordert. Ook de oversten der gestichten moeten alle jaren een uitvoerig berigt en elk kwartaal een bijzonder verslag aan het opperhoofd inzenden van al het merkwaardige en bijzondere, dat er voorgevallen is. Uit deze verschillende verslagen wordt het algemeen jaarlijksch berigt der Orde zamengesteld, en aan de gestichten gezonden, waar het binnen veertien dagen aan alle geaffilieerden moet worden voorgelezen, waarbij de loffelijke vermelding van de zoodanigen, die zich ten nutte der Orde hebben onderscheiden, den ijver der leden moet aansporen, ook als middel ter bevoor-

dering. Ook wordt om het andere jaar door elk' gesticht eene lijst aan den Generaal gezonden, bevattende eene naauwkeurige beschrijving van de krachten en vermogens, enz. van elk lid. Eindelijk is voorgeschreven, dat de leden wederkerig toezigt op elkander moeten houden, en dat elke verstoorder der eenheid als eene aanstekende pest van het Genootschap zal worden afgescheiden.

De meeste schrijvers geven als hoofdregel der Jezuïten op: *Alles is geoorloofd wat tot het doel leidt, hetzij dit middellijk of onmiddellijk daartoe strekke; of eigenlijk: alles is geboden pligt, hetgeen middellijk of onmiddellijk het doel der Orde bevordert; dit alles wordt geëischt door Gods eer.* Daardoor wordt het tot gebod geheiligd. Hunne schrijvers leeren dan ook — dat het Genootschap zelfs kan uitgaan van iets, door de menigte als kwaad beschouwd, doch dat, withoofde der *bedoeling*, tot eere Gods strekt, en daarom eigenlijk goed is, terwijl bovendien ook het *kwaad*, daar het van God uitgaat, tot heil van het mensdom strekt. Hierin ligt duidelijk, dat het doel de middelen heiligt, en dat alles geoorloofd is, zoodra het strekt ten oorbaar des Genootschaps, dat toch, volgens de statuten, hoofdzakelijk de eer van God beoogt, terwijl de wijze hoe het opperhoofd dit doel tracht te bereiken, door de ondergeschikten niet beoordeeld, veel min tegengegaan, maar hetgeen hun wordt opgedragen om den nitslag te verkrijgen, met alle kracht bevorderd moet worden. Bij zoodanigen stand van zaken is het wel niet moeilijk, voor elk bevel van het opperhoofd, eene dusgenaamde goede bedoeling te vinden. Bij dit alles staat het Genootschap, buiten de schijnbare afhankelijkheid in zake der zendingen, geheel op zich zelf, is geheel vrijmagtig en niet onderworpen aan het algemeene hoofd der kerk. Dat de Biechtvaders uit de Orde der Jezuïten, de biecht der vorsten aan hunne opperhoofden melden, daarvoor bestaat, in hunne eigene schrijvers, menig bewijs, en was zoodanige schending der biecht door den Jezuit PRAHAMMER, oorzaak van het verbannen der Orde uit *Oostenrijk*, door MARIA THERESIA.

Wat nu hunne zedeleer betreft, zoo wete men, om te kun-

nen beoordeelen, hoe gemakkelijk het hun viel, elke zaak in de beoordeeling van aard te doen veranderen, dat hunne kunst bestaat in het zuiveren van het doel; en hiertoe dient wonder wel de verdeeling, die hunne schrijvers opgeven, in: 1. *het probabilisme*; 2. *de leiding van het doel*; 3. *de invendige voorhouding*, en 4. *de dubbelzinnigheid*. *Probabilisme* (1), is, voor zijne handeling de meening eens schrijvers, die ze billijkt, opzoeken, en op diens gezag de daad doen. Waarschijnlijk is elke meening, die op gronden van eenige beteekenis rust, al is die het minst waarschijnlijk, en het tegendeel veel waarschijnlijker. *Directio intentionis* (2), is de rigting van het doel op iets geoorloofs, door zich iets geoorloofs, in plaats van het zondige doel voor te stellen; b. v. door woekerrente te beschouwen als eene gift voor bewezene vriendschap, omkoopung eens regters, als erkentelijkheid voor het gedane regt, enz. *Reservatio mentalis* (3), of beperking van het doel (*restrictio intentionis*), is bij eene te doene uitdrukking, iets anders denken, dan de uitdrukking aanduidt, of dat haar beperkt, waardoor ze voor het geweten iets geheel anders wordt, dan wat zij schijnt; b. v. iets te ontkennen, ook met eede, en er een' anderen tijd bij te denken, enz. *Amphibologie* (4) is het gebruik van eene uitdrukking van meer beteekenissen, door den spreker in een' anderen zin, dan door den hoorder opgevat: b. v. gevraagd wordende, ten aanzien van een' persoon, die voer genaamd is, bij het antwoorden te denken aan het homonieme lichaamsdeel. Om een der minstbeteekenende stalen hunner *casuïstiek* te geven, vermelden wij, dat een hunner meest geachte schrijvers (escoban) uitdrukkelijk zegt: "De bediende, wien de uitbetaling van zijn loon wordt geweigerd, maar die zich langs den weg van regten in het bezit daarvan kunnende stellen, nogtans, na de weigering hem gedaan, het bedrag daarvan zijnen meester onsteelt, zondigt tegen de wet der liefde, omdat hij het zich langs den weg van regten kan verschaffen, maar zondigt niet tegen de regtvaardigheid en is geen dief." Zoo mag een biechtvader, volgens hunne schrijvers, van zijn

biechtkind niet vorderen, zijne bijzit uit zijn huis te verwijderen, wanneer zij hem in zijn' handel, of als keukenmeid nuttig is. Na dit alles vragen wij: Moet een genootschap inderdaad niet gevaarlijk genoemd worden, waarin 20,000 menschen, die geleerd hebben, den eigen wil te dooden, en slechts te willen, onverzettelijk te willen, en met alle krachten en vermogens, zonder voorafgaand onderzoek, te willen, wat hun opperhoofd wil; wanneer die 20,000 menschen geleerd hebben, daarbij zelfs voor geene misdaad terug te deinzen; wanneer die 40,000 armen gereed staan, toe te slaan, wanneer hun opperhoofd beveelt; wanneer de enkele begeerte van dat opperhoofd in staat is, alle banden en zegels te verbreken, die eed en plicht als heilig en onschendbaar moesten doen zijn. Moet niet een zoodanig genootschap hoogst gevaarlijk geacht worden, al ware het alleen, omdat, wanneer het ongeluk wil, dat een zeer slecht mensch de plaats van vrijmagtig opperhoofd inneemt — en de geschiedenis is daar om te bewijzen, dat dit geen ijdel schrikbeeld is — zijn woord onmiddellijk 20,000 blind onderworpen volgelingen, in even zoo vele fanaticke en onverzettelijke handlangers van den misdadige herschept, die zelfs niet onderworpen is aan dat geestelijke hoofd, waarvoor alle andere Ordesgeestelijken bukken. Een aantal handlangers, die de bevelen steeds met ijver opvolgen, maar dit met verdubbelde woede zullen doen, zoodra het opperhoofd zoo slim is — en deze kunstgreep is zoo gemakkelijk te vinden, als zij vaak, en altijd met goed gevolg, is aangewend — van het bevel in eenig verband te brengen met het belang des Genootschaps, of, zoo als de Jezuït het noemt, met de uitbreiding van Gods eer. Moet een genootschap niet hoogst gevaarlijk geacht worden, dat zijne leden van kindsbeen af ontwent, zelf te denken, hen leert de meest rekkelijke zedeleer te belijden, en eene gekunstelde *logica* te volgen, waardoor zwart tot wit gemaakt, en de afschuwelijkste misdaad tot eene prijselijke handeling gestempeld kan worden. Een genootschap, dat onderscheiden geleerden heeft opgeleverd, maar dat juist daarom des te gevaarlijker is, niet alleen, omdat een geleerde slechtaard, afschuwelijker is dan

een demme, maar ook, omdat dit gepolijste uiterlijk, den een, met zijne verderfelijke grondbeginselen. in- en doorgang verschaft, terwijl de domheid van den ander, reeds het tegengif is, van wat hij in zijne slechte bedoelingen verkondigt. Hoe weinig nut de ascetische oefeningen der andere kloosterorden ook voor de maatschappij mogen hebben, zoo verschillen zij nogtans geheel van der Jezuïten daden, en gewis is het verzorgen der zieken, dat weder andere Orden zich tot pligt hebben gesteld, veel te edel, om een oogenblik met de handelingen der Jezuïten vergeleken te kunnen worden. Deze laatste worden zelfs door geene kloosterpligten verhinderd, zich geheel en al aan de zedelijke en stoffelijke belangen des Genootschaps te wijden, waartoe zij overigens worden voorbereid door eene langdurige strenge opvoeding, die hen tot lijdelijkheid en gehoorzaamheid afrigt, gelijk men een jagthond afrigt, of gelijk de Spanjaarden hunne bloedhonden afrigten, die zij op de weerlooze Indianen aanhitsten. En de weg, om de magt en den invloed des Genootschaps zoo ver mogelijk uit te breiden, staat hun open, omdat zij de gelegenheid hebben, door middel van hunne sluwheid, van den rijkdom der Orde, van het onderwijs der jeugd en van meer in jaren gevorderden, en eindelijk van de biecht, tot alles in te dringen. Door de biecht toch hebben zij invloed op het bestaande, door de opvoeding op het toekomstige geslacht; door de leerstoelen kan op de aankomende geleerden worden gewerkt, en al die middelen moeten, volgens hunne instellingen, aan den bloei des Genootschaps worden dienstbaar gemaakt. Die instellingen nu, een meesterstuk van sluwheid, hebben de grootste partij getrokken van de menschelijke driften, die men niet (als bij de Trappisten), tracht te onderdrukken, maar ze op andere onderwerpen leidt, eene andere rigting geeft, en ze in alle teugelloosheid tot nut des Genootschaps doet werken.

Is een Genootschap anders dan gevaarlijk te noemen, bij welks leden de rede niet geheel onderdrukt, maar door valsche redeneering en casuïstiek op dwaalwegen wordt geleid, waardoor zij, met behulp van de gemakkelijke en rekkelijke zedeleer der Je-

zuïten, aan de zaken elken behagelijken vorm kunnen geven, en tot elk verlangd resultaat komen. Een Genootschap, hetwelk al dadelijk bij het opgeven, dat de grootere eere Gods een gedeelte van het doel zij, er onmiddellijk bijvoegt, dat het Genootschap, dit volgens *zijne regelen* moest trachten te bereiken. Een Genootschap, waar alle deugd in gehoorzaamheid bestaat, waar geleerd wordt, dat het doel de middelen heiligt en waar de *restrictio* en *reservatio mentalis*, de leiding van het doel, het verfoeijlijkste kwaad tot onverschillige dingen, ja tot deugd kunnen doen vervormen, en wel tot deugd, die hare dadelijke belooning moet vinden in de goedkeuring en bevordering door den Generaal. Een Genootschap, dat, terwijl het aan de eene zijde, door zijne eigenaardige zedeleer, in niets wordt belemmerd, aan de andere zijde, ook door ruim tijdelijk vermogen, een' veelvermogenden steun heeft, om de middelen kracht bij te zetten, en het doel op de kortste wijze te doen bereiken; want de bezittingen des Genootschaps waren ontzettend, en worden nog aanhoudend vermeerderd door geschenken, erfmakingen en aalmoezen, welke laatste te Rome alleen jaarlijks 40,000 scudi (f 100,000.) bedroegen.

Den opmerkzamen en onpartijdigen onderzoeker, die naar gronden vorsch, volgens welke hij de zedelijke waarde of onwaarde des Genootschaps kunne afmeten, moet het al aanstonds, als eene hoogst belangrijke omstandigheid, in het oog loopen, dat zij achtervolgens bijna uit alle landen zijn verbannen, waar zij gevestigd waren. Zoo werden zij (om van het hernieuwen en herhalen der uitbannings-edicten niet te gewagen) door de regeringen uit de volgende rijken verdreven. Frankrijk (1595, doch in 1605 onder voorwaarden weder toegelaten), Engeland (1602), Hongarye (1603 en nog eens 1619), Venetië (1606), Polen (1607), Bohemen (1619) en de Nederlanden (1631; op verzoek der Katholijke geestelijken werden de plakaten in 1687 hernieuwd). In Portugal werd hun in 1738 en 1739, met goedkeuring der geestelijken, eerst verboden de biecht af te nemen, en vervolgens het geven

van onderwijs en het preken, welk verbod kort daarop gevolgd werd door eene algeheele verbanning, krachtens welke men eenige duizenden op zeven schepen naar *Italië* voerde. De hernieuwde en algeheele verbanning uit *Frankrijk* volgde in 1761. In 1767 werden zij uit *Spanje* gebannen en naar *Italië* overgebracht. In hetzelfde jaar werden zij evenzeer uit *Napels*, *Sicilië* en *Malta* verdreven, en naar den kerkelijken staat gevoerd, terwijl ook *Parma* ze in 1768 verjaagde. Hoogst opmerkelijk toch is het, dat zij, zelfs hier en daar bij herhaling, verdreven werden, niet slechts uit Protestantsche landen, maar ook uit Katholieke, streng Katholieke landen, zoo als uit *Portugal*, *Napels* en *Sicilië*, ja zelfs uit het vaderland der Orde, uit *Spanje*; het land, waar zelfs de Inquisitie nog tot in onze dagen, huisde, en waar de weinige ingedrongen lichtstralen best kunnen doen bemerken, hoe veelzijdig duister het er thans nog uitziet. Uit deze landen heeft men de Jezuiten zeker niet door ongodsdienstigheid verbannen, of zou ze, zonder zeer gewigtige redenen, hebben verdreven. Deze gevoelens bepaalden zich ook niet alleen bij de regeringen van de opgenoemde landen, maar — en deze omstandigheid is in het oog van elkeen dubbel gewigtig — ook de algemeene hoofden der kerk legden meermalen dezelfde denkwijze aan den dag; zoo als b. v. om slechts enkele gevallen op te noemen, de Kardinaal BORROMEO ze (1604) uit *Breda* verdreef, terwijl Paus PIUS IV (1565) ze allen uit de kerkelijke Staten wilde verdrijven, en de Pausen INNOCENTIUS X, CLEMENS X, INNOCENTIUS XII en CLEMENS XIII ze veroordeelden, tot dat CLEMENS XIV de Orde vernietigde. Hiertegenover zal men nu, wel is waar, willen plaatsen, hun herstel door Paus PIUS VII, in 1814, maar dit herstellen, pleit (zoo niet nog sterker) even sterk tegen de Orde, als de afschaffing. De Korsikaansche reus, die eene wereldheerschappij dreigde te veroveren, was, slechts met algemeene en uiterste inspanning, van den schitterenden troon gejaagd geworden naar de naakte rots, die zijn thans ledigen grafkuil bevat. Langzamerhand hadden de volken verlichting leeren kennen en minnen, en een afkeer

opgevat van dwingelandij; de slaven waren menschen geworden. Men begon in te zien, wat men door zulke hefboomen kon uitrigten, nam vrijheid en verlichting tot leus, wekte aldus hunne vaderlands liefde op, en het doel werd bereikt. Maar nu moest ook diezelfde hefboom worden gebroken, door dezelfde personen, wie ze het meest had gebaat; maar hoe de volken een werktuig te ontnemen, dat hunne heerschers kon dwarsboomen en belemmeren, en daarom aangezien werd als een scheermes in eene kinderhand. Hoe die vaart te beteugelen, die kracht te verlammen, te breken, te onderdrukken. Om dien kolossus te verpletteren, was een nog grooter kolossus noodig; een middel, dat op alle tijden en onder alle omstandigheden kon werken. Om zoo groot eene werking voort te brengen, werd er een ligchaam gevorderd, dat voor niets terug deinsde, en dat middel zag men in de Orde der Jezuiten. Zij werd hersteld, op een oogenblik, toen men alleen van haar hoopte, dat de strijd tusschen licht en duisternis door haar ten voordeele der laatste zou worden beslist. Eene Orde nu, die als redmiddel in zoodanige omstandigheden wordt gebezigd; eene Orde, waarop men, in weerwil der vooruitgegane beschaving en der vermogende drukpers, in zulk geval, zijne hoop vestigt, moet wel magtig, wel verschrikkelijk wezen.

Vraagt men naar het goede, dat de Orde heeft gesticht, dan valt het enige lichtpunt in de geschiedenis der Orde, al dadelijk in de oogen, en wel, het door haar gegeven onderwijs; maar aangezien dit slechts de strekking heeft, om, even als dit het geval was in hare geheele instelling, de menschen tot bloote werktuigen te verlagen, en daardoor het verstand wordt afgestompt, of op valsche wegen geleid, zoo moet dit veel eer tegen hen getuigen, en aangezien worden, als een goed middel, gebezigd ter bereiking van een slecht doel. Immers maakt het geen verschil, of het kanon, waarmede iemand doodgeschooten wordt, met een ijzeren of een gouden kogel, of met eene prop, uit pasteideeg gebakken, geladen is geweest. Vraagt men daarentegen naar de schaduwzijde, naar het kwaad dat ze ver-

rigt hebben, dan staat men verlegen, om eene keuze te doen uit de rijke stoffe.

Der Waldenzen vervolging, aangehitst door den Jezuït POSSEVIN. Hunne vervolgingen der Protestanten in de Oostenrijksche eilanden, in de zestiende en zeventiende eeuwen. Hunne pogingen in *Nederland*, waar zij, om meer ingang te vinden, hunne proselieten vergunden, in schijn Protestant te blijven. Het bloedbad, in 1724 te *Thorn* aangerigt, begonnen door den Jezuït LYSIECKI, en over welk moordtooneel zelfs de Paus zijn ongenoegen te kennen gaf. De vervolgingen der Hugenoten en de Dragnades in *Frankrijk*. Het (1683) door den Jezuït LA CHAISE (s konings biechtvader) bewerkte herroepen van het edict van *Nantes*. Hunne wandaden in *Krakau* (1586). De moordaanslag op Prins WILLEM I, van JEAN JAUREGUI, die door de Jezuïten aangehitst was, en ook de moord aan dien vorst, twee jaren later (1584) bedreven door hunnen kweekeling, BALTHASAR GERARDS, de overgrootvader van den Jezuït J. B. GIRARD, die door zijne schandelijke verleiding van MARIA, CATH., CADIÈRE in 1751 aanleiding gaf tot het beruchte proces (WOLF, *Gesch.* B. III. bl. 276). De herhaalde aanslagen op MAURITS. Het daarstellen der *Ligue*, door den Jezuït CLAUDE MATTHIEU. De moord aan HENDRIK III (1589), door JACQUES CLEMENT, dien zij heilig verklaarden. De aanslag (1595) op HENDRIK IV, onder hunne goedkeuring gedaan, door P. BARRIÈRY; een dergelijken (1594) door hunnen kweekeling JEAN CHÂTEL; terwijl zij zich nooit hebben kunnen zuiveren van de verdenking, van den moord, door RAVALLAC (1610) aan HENDRIK IV gepleegd, en ook hunne schrijvers BECAN en SUAREZ in *Frankrijk* openlijk den koningsmoord leerden. Voorzeker waren er hoogst gewigtige gronden, waarom het Parijsche Parlement in 1761 verklaarde, dat de Orde schadelijk was, dat hare grondstellingen stredden met de zedeleer, en dat hare schriften door beulshanden zouden worden verbrand; welk vonnis in 1764 ten uitvoer werd gelegd, toen de andere Fransche Parlementen het door gelijklopende verklaringen hadden bekrachtigd.

Onder deze rubrick, en wel als staal van echt Jezuïtische handelwijze, moeten wij ook stellen het gebeurde met den Jezuït LORENZ NICOLAI, die naar *Zweden* kwam, zich daar als Protestant voordeed, eindelijk Hoogleeraar in de Godgeleerdheid werd, en in die hoedanigheid aandrang op het invoeren eener nieuwe Lithurgie, wier samenstel hij natuurlijk op zich nam, om die tot grondslag te doen dienen van verdere pogingen, doch welk plan echter mislukte, door dat de geestelijkheid, onraad merkende, op hare hoede gebragt, en de voorgestelde Lithurgie verworpen werd. Vooral mogen hier niet worden voorbijgegaan, hunne woelingen en schanddaden in *Engeland*; hunne pogingen, om in hunne scholen te *Douvray* en *Rheims*, opzettelijk voor jonge Engelschen opgerigt, dezen door alle middelen aan te zetten tot het omverwerpen van ELIZABETHS regering; hunne herhaalde zamenzweringen tegen die Vorstin en hunne aanslagen op haar leven. In het bijzonder nogtans mag niet verzwegen worden, dat de Jezuïten in 1602 uit *Engeland* verbannen, onder JAKOB I (1604) heimelijk daarheen terugkeerden, en na gepoogd te hebben, *Londen* in brand te steken, het afschuwelijk buskruidkomplot smeeden, Men zou die reeks aanmerkelijk kunnen vermeerderen: wij zullen nogtans slechts nog een paar daadzaken aanhalen. Zij waren het, die den Kardinaal FOURNON vergiftigden, toen deze door Paus CLEMENS XI, op herhaalde aanklagt van Katholijke geestelijken, naar *China* werd gezonden, om hunner handelwijze perk te stellen, terwijl zware verdenking op hen rust, dat zij CLEMENS VIII (1603) door vergif hebben omgebragt. Toen den Jezuïten (1758) in *Portugal* het afnemen van de biecht en het prediken was verboden, smeedden zij een aanslag — van welken vooral de biechtvaders der Koninklijke familie de raddraaijers waren — tegen JOZEF I. Dat Paus CLEMENS XIII, die tegen den 5den Februarij 1769 een Consistorie had belegd, waarin de Orde, ten gevolge van allewege ingekomen klagten, opgeheven, of althans beperkt zou worden, in den nacht van den 2den op den 5den, aan eene beroerte, en niet aan vergif zou zijn gestorven (door

welken dood ook het Consistorie achterwege bleef), is mogelijk, maar zeker is het, dat Paus CLEMENS XIV (GANGANELLI), op den 22sten September 1774, door hun vergif is gestorven. Deze Paus had namelijk door zijne bul: *Dominus ac redemptor noster* (van 21 Julij 1770), de Orde vernietigd, met bijvoeging der woorden: voor eeuwig, en werd daarna door verschillende berigten gewaarschuwd, dat hij door vergif zou omgebracht worden. Door een langzaam werkend vergif wegwijnend, stierf hij op den vermelden dag, en zeide: »Ik ga de eeuwigheid in en weet waarom.»

Tegenover dit alles staat slechts een — maar een hoogst gewigtige grond, die ook niet vergeten is door den geleerden Br., die schrijver is van het stuk, getiteld: *De Jezuïten en ELLENDORF* (de *Gids* 1845, en zijnde slechts de voorlooper van een uitgebreider, en later door hem uit te geven werk over de Jezuïten). Die schrijver vraagt namelijk, wanneer er in eene stad van 20,000 inwoners (in de zeventiende eeuw telde de Orde iets meer, dan dit getal leden) gedurende drie eeuwen, 200 slechtaards — er waren namelijk minder dan dat aantal schrijvers onder de Jezuïten, die zich met zedekunde, godgeleerdheid en casuïstiek bezig hielden — bevonden, of men dan daaruit het gevolg zou mogen trekken, dat de inwoners zedeloos en slecht van aard waren. Men behoort, op deze vraag geen toestemmend antwoord te geven, zoodat men deze gevolgtrekking zou moeten ontkennen, zelfs voor het geval, dat men dat cijfer vervijfvoudigde; een getal, dat zeker veel te klein is, wanneer men al de personen er bijvoegt, die, hetzij als hoofddaders, hetzij als handlangers, betrokken zijn geweest in de gebeurtenissen, waarvan wij hier boven eenige hebben opgenoemd. Maar op deze wijze geraakt men niet tot eene juiste, op gronden steunende beantwoording. Men behoort namelijk te onderzoeken, of al die daadzaken als individualiteiten, als afgezonderde *facta*, daarstaan; of het toevalligheden zijn, dan wel, of zij noodwendige — al waren het dan verwijderd — onmisbare gevolgen zijn, van strekking en geest van de instellingen der Jezuïten-

Orde. Wij hebben hierboven een breed uittreksel uit de statuten gegeven, zoowel wat de grondstellingen betreft, als wat de opvoeding, de inwijding, het beheer, enz. aangaat. Na dit alles vragen wij, of dit alles geschikt zij, de menschen te veredelen en te verbeteren, dan of de mensch daardoor niet verlaagd wordt tot een blind werktuig, en in eene gesteldheid gebracht wordt, die des te gevaarlijker is, dewijl de Orde in hare kweekelingen de rede vervalscht en bederft, door het verstand op dwaal- en kronkelwegen te brengen. Zij toch is het, die eene zedeleer ingiet, welke naar willekeur rekbaar is, en hare kweekelingen bovendien met verdere kennis voorziet, ten einde de leer- en grondstellingen, bij de pogingen ter verbreiding, des te beter ingang te doen vinden. Zij vormt hen tot voorwerpen, die ook daarom gevaarlijk zijn, omdat men hunne ecrzucht en verdere hartsogten niet tracht te onderdrukken, maar die veeleer aanprikelt, en ze bezigt, als hefboom ter bevordering van de belangen eener Orde, die hen elk oogenblik kan vernederen, straffen of verstooten, maar van welke zij zich nooit kunnen losnaken. Eene Orde, die onafhankelijk, zelfs van het hoofd der kerk, als staat in den staat leeft, en waarin 20,000 slaven gereed staan, zonder omzien, zonder aarzeling, elk bevel ten uitvoer te leggen, zoodra dat uitgaat van één oppermagtig mensch. Eene Orde, waarin het woord van één mensch volstaat, oogenblikkelijk 20,000 misdadigers te vormen. Het is waar, die persoon zelf moet dan niet goed, moet slecht zijn, maar wij wijzen hier op de instellingen, waaruit voortvloeit, dat goed en slecht, in een' Jezuïtischen zin, geheel verschillen met het goed en slecht der zedeleer. In een' Jezuïtischen zin is een goed of slecht Generaal, hij, die de uitbreiding der Orde uitsluitend al of niet ten doel heeft. Het Jezuïtische onafgebroken bespiedingsstelsel is borg, dat men zich niet ligt in de keuze van den regeerder zal vergissen. Men bedenke, dat het oorspronkelijke doel der Orde, het bekeeren der ongelooovigen, en vooral der Mohammedanen, later geheel veranderd is, en nu voor het oog der wereld bestaat in het bekeeren der ongelooovigen, de verdediging des geloofs, en het ver-

breiden van de eere Gods, doch dat er uitdrukkelijk bij is gevoegd, dat het Genootschap dit doel *volgens zijne regelen* moet trachten te bereiken.

De afkeuring van de Jezuïten, van hunne daden en stellingen, is dan ook geene zaak van kerkverschil. Immers, er bestaan zeer vele ijverige, aan hun geloof zeer gehechte en godsdienstige Katholijken, en daaronder regtzinnige geestelijken (om van vroegere voorbeelden, zelfs onder de Pausen, niet te gewagen); die de Jezuïten, hunne leer en daden, op het hoogste afkeuren en veroordeelen, ja zelfs zijn er vele geleerde Katholijken geweest, die vroeger leerlingen der Jezuïten waren, en die, zoodra zij hunne leer geheel en van nabij leerden kennen, van hen afvielen, en de Orde, in het belang der zedelijkheid, bestreden. Hij, die meer volledige berigten omtrent die Orde verlangt, zie:

WOLF, *Allgem. Geschichte der Jesuiten*, Leipz. 1789.
 PASCAL, *Lettres Provinciales. Miroir des Jesuites*, par SANTO DOMINGO. *Corpus institut. societ. Jesu*, Anv. 2 vol.
 K. LANG, *Gesch. der Jes. in Baiern*, Nurnb. 1819.
 GREGOIRE, *Hist. des Confesseurs, des Emperours, etc.* Paris 1814. SCHEFFER, *Précis de l'hist. gener. de la Comp. de Jesus*, Paris 1824. DE PRADT, *du Jesuitisme ancien et moderne*. JORDAN, *de Jezuïten-Orde*, Amst. 1840.
 KIST EN ROOYAARDS, *Archief voor Kerkel. Gesch. D. III. De Jezuïten en ELLENDORF, de Gids*, 1845.

IN ALVENSLEVEN, *de ontmaskerde Jezuït*, vindt men 188 hunner stellingen, uit hunne schrijvers getrokken. Eene meer uitvoerige literatuur vindt men bij WOLF.

Jabulum JIBULUM. *Jabulum*, eigenlijk *Zeboelon*. Een woord van beteekenis in vele hooge graden (Sch. R. 5e. en 15e. gr.); ook de naam van den Groot-Schatmeester in den Franschen graad van de *Royal-Arche* (koninklijke Boog).

Joden JODEN. Zie UITSLUITING.

Johaben JOHABEN. (eigenlijk *Jhaoben*, de Zoon Gods.) De naam van éénen der negen, door SALOMO ter opzoeking van den vermisten Meester HIRAM, uitverkoren Meesters, die den moordenaar ABIBA-

LAK in het hol vond en hem het hoofd afsneed. Ook is het de naam van den Kandidaat; in den graad van *Secrétaire-intime*; ook van den Secretaris, in den Franschen graad *Royal Arche* en verder Sch. R. 6e., 8e., 9e., 11e., 13e., 14e. en 52e. graad. Fr. en Ned. R. 4e. en 5e. graad. *(Johannes den Land)*

JOHANNES DE DOOPER. Deze, hoogst waarschijnlijk in *Johannes 9.* de school der Esseën opgevoed, was van oudsher de beschermheilige der Bouwlieden in *Engeland*, waartegen de H. ANDREAS (zie dit Art.) daartoe in 1756 door de Schotsche Bouwlieden bestemd werd. Vandaar vieren ook, uitgenomen in *Schotland*, alle Loges op den 24sten Junij het feest van St. JOHANNES, schoon eenige ook den 27sten December in aandenken houden, ter gedachtenis van JOHANNES den *Evangelist*, die reeds door oude V. M. vereenigingen, vooral wegens het eerste Hoofdstuk van zijn Evangelie, vereerd is geworden. JOHANNES de Dooper kon reeds door de rondreizende Bouwlieden tot Patroon gekozen worden, dewijl hij als zij rondreisde, als zij een hard, arbeidzaam, moeijelijk, maar vroom en zegenrijk leven leidde. Op den gestrengen, ernstigen, geheimzinnigen JOHANNES volgde de milde, liefdevolle, openhartige JESUS.

Hierop zijn ook de volgende vragen en antwoorden van een zeker Rituaal gegrond.

- Fr. Aan wien wijden wij in het algemeen onze Loge?
- Antw. Aan Koning SALOMO.
- Fr. Waarom aan Koning SALOMO?
- Antw. Dewijl hij de eerste Grootmeester was, die de Vrijmetselarij in behoorlijken vorm bragt, en onder zijne koninklijke bescherming vele onzer geheimen openlijk gehuldigd werden.
- Fr. Daar Koning SALOMO een Hebreër was, die lang voor de Christelijke tijdrekening leefde, aan wien wijden wij dan tegenwoordig onze Loges?
- Antw. Aan den Heiligen JOHANNES den Dooper.
- Fr. Heeft hij ook iemand, die hem gelijk is?
- Antw. JOHANNES de Evangelist.
- Fr. Waarin was deze hem gelijk?
- Antw. Hij, die na den eersten kwam, volmaakte door zijne

geleerdheid, wat de eerste door zijnen ijver begonnen had, en trok eene evenwijdige of parallele lijn. Aangezien de Loge eene parallelogram regthoekige vierhoek is, zoo wordt zij ook door tegenoverelkander staande evenwijdige lijnen bepaald.

II. 132

Wij vinden, dat de Loges aan SALOMO gewijd waren, van de bouwing des Tempels te *Jeruzalem* af tot aan de Babylonische ballingschap. Later waren zij aan ZERUBBABEL, en vervolgens tot aan de verwoesting van stad en Tempel, door TITUS VESPASIANUS, aan JOHANNES den Dooper gewijd. Naderhand, ten gevolge van de moordadigheden en wanorde, waarmede deze merkwaardige gebeurtenis vergezeld ging, geraakte de Vrijmetselarij in verval. Vele Loges werden onthonden, en weinige konden zich een toereikend aantal medeleden verschaffen, om eene wettige Loge uit te maken. Bij eene algemeene vergadering, in de stad *Benjamin*, maakte men de opmerking, dat de hoofdoorzaak van het zinken der Vrijmetselarij grootendeels in het gebrek aan eenen Grootmeester gelegen was. Zij kozen daartoe zeven der voornaamste medeleden uit, en zonden deze naar den Evangelist JOHANNES, die toen Bisschop van *Ephese* was, met verzoek, de betrekking van Grootmeester op zich te nemen. Hij gaf tot antwoord, dat hij, hoewel zeer bejaard zijnde (want hij was toen 90 jaren oud), deze betrekking wilde vervullen, dewijl hij vroeger in de Orde der Vrijmetselarij was ingewijd geweest. Van dien tijd af zijn de Vrijmetselaars-Loges zoowel aan JOHANNES den Dooper, als aan den Evangelist gewijd geweest, en vandaar kan men ook zeer gevoegelijk verklaren, waarom het nieuw-Engelsche systema JOHANNES den Evangelist voor zijnen Patroon aanmerkte. Ook wordt in sommige Loges een toast gedronken bij de Tafel-Loges, ter eere van het liefdevol en dankbaar aandenken aan de beide JOHANNESSEN. De beide groote in de Vrijmetselarij gewigtige personen. Tot zooverre de woorden van den Engelschen schrijver BROWNE.

Er zijn schrijvers, die gelooven, dat noch JOHANNES de Dooper, noch JOHANNES de Evangelist, de beschermheilige der

Johannes de Evangelist = 127.
Johannes Vintroute

Vrijmetselaren is; maar meenen, dat men met de wijsgeerigste en meest verlichtste Broeders moet denken aan JOHANNES den Aalmoezenier, zoon van den Koning van *Cyprus*, die ten tijde der kruistogten zijn vaderland verliet, naar *Jeruzalem* ging, om aldaar hulp te verschaffen aan de pelgrims en Ridders. JOHANNES stichtte daar een hospitaal, en onderrigtte de Broeders, om voor de zieken te zorgen, de gewonde Christenen te genezen, en geldelijke hulp te verleenen aan de reizigers, die het Heilige Graf gingen bezoeken. JOHANNES, door zijne deugden waardig, om de Patroon van een genootschap te zijn, waarvan weldadigheid het hoofddoel is, stelde duizendmalen zijn leven bloot, om wel te doen. De pest, de oorlog, de woede der ongeloovigen, niets konde hem terughouden. De dood trof hem, te midden zijner werkzaamheden, maar zijn voorbeeld bleef bij zijne Broeders bewaard, die het zich tot eenen pligt maakten, hem na te volgen. *Rome* plaatste hem onder het getal der heiligen, onder den naam van JOHANNES de Aalmoezenier, of JOHANNES van *Jeruzalem*, en de Vrijmetselaren, wier omvergeworpene Tempels hij weder had opgericht, verkozen hem in het algemeen tot hunnen beschermer. Deze JOHANNES de Aalmoezenier is bij de Engelsche en Duitsche Vrijmetselaren niet als Beschermeilige bekend.

JOHANNES DE EVANGELIST. (Zie JOHANNES DE DOOPER.) Hij, de held des Nazareners, de onverbiddelijk gestreng vast man, die zoo koen, als krachtig, zijne stem verhief, die de snoode wandaden van zijnen tijd wist te verdelen, en de gezonkene menschheid van de keten der dwaling zocht te bevrijden. Hij, die het pad voor het licht baande; die onverschrokken, zelfs voor troonen, zelfs in ketenen groot en vrij bleef, en standvastig zijnen hals aan de moordbijn hood, om de waarheid zijner zending te bezegelen. Hij is het, die eerbiedig door den Vrijmetselaar genoemd wordt; door hen, die hun leven aan deugd, waarheid en regt wijden. Zoo als hij, ons ernstige en gestreng pligtsvervulling leert, om met vastheid het booze te wederstaan, zoo leert ons ook de grijsaard van *Ephese*, menschlievendheid.

Johannes de Evangelist

Johannesfeest **JOHANNESFEEST** (Het) is het grootste feest der Vrijmetselaren, en wordt op den 24sten Junij, als het geboortefeest van hunnen Patroon, *JOHANNES den Dooper*, gevierd, als wanneer iedere Loge alles aanwendt, om het door processïen, redevoeringen, Tafel-Loges, enz. schitterend te maken. Gewoonlijk wordt de *Johannes-dag* als den aanvang van het huishoudelijke jaar beschouwd, op welken de Loges hare jaarlijksche huishoudelijke rekeningen sluiten, en hunne nieuw verkozen Officieren installeeren. Vele systema's noemen dit feest het *Zomer-Johannesfeest*, en viëren nog een *Winter-Johannesfeest* op den 27sten December, ter eere van den Evangelist *JOHANNES*. De vereenigde Grootte Loge der Orde Vrijmetselaren van *Engeland*, welke op den dag van den Evangelist *JOHANNES*, in 1815, zich met de andere VV. M. innig vereende, voegde in de akte van vereeniging, dat het feest der Orde op dien dag zou worden gehouden. Desniettemin viëren zij ook den dag van *JOHANNES den Dooper*. Immers in de *General regulations* wordt gezegd, dat elke Loge, dat elke provinciale Loge, hetzij op den dag van *JOHANNES den Dooper*, of op een' anderen, door den provincialen G. M., of zijn Gedeputeerde, vast te stellen dag, een feest zoude viëren. De vereenigde Grootte Loge heeft echter bepaald, dat in *Engeland* jaarlijks een groot feest zoude gehouden worden, gewijd aan broedermin en uitspanning, en dat dit plaats zoude hebben op Woensdag, volgende op het groote volksfeest van den dag van *St. GEORGE*.

Johannesloge **JOHANNES-LOGE** (Eene) is eene Loge der drie eerste graden.
Johannesoffen **JOHANNES-OFFER**. (Het) Zie **GOUDGULDEN**. De nog heden in de Vrijmetselarij gewone *Johannes-penning*, stamt klaarblijkelijk af uit de overoude gebruiken der middeleeuwen, in de *Johannagasthuizen*, die nog later onder *ATHELSTAN*, en zelfs nog eenige eeuwen later, onder de *Kuldeers* waren in stand gebleven.

Maltheser **JOHANNES-RIDDER**. Zie **MALTHESER RIDDER**.

Johannesvertoude **JOHANNES-VERTROUWDE**. (St.) De zevende graad van het systema van *ZINNENDORF* (zie ook **VERTROUWDE**). Dit systema is uit *Zweedden* afkomstig; de graad heet daar *Favori de Saint Jean* (gunsteling van *St. JOHANNES*), om door de aanvangletters *F. S. J.*

Johannes de Evangelist 127.
Johannes Vertroude

den eigenlijken zin, (*Fratres societatis Jesu*), Broeders van het genootschap van JEZUS, aan te wijzen.

JOHNSON, of JOHNSON A FUNEN, was de naam van iemand, die vroeger Sekretaris was geweest, in dienst van den Hertog van Anhalt-Bernburg, en welken naam hij in 1765 of 1764 had aangenomen, om, door middel der Clermontsche graden, eene rol in de V. M. te spelen. Te dien einde gaf hij zich uit als afgezant en gevolmagtigde van de oppersten in Schotland, die gezonden was, om de Orde der Tempelheeren weder op te rigten. Aldus baande hij, als het ware, den weg, voor het toen ter wereld gebragte stelsel der *Strikte Observantie*. Op het Convent van *Altenberge*, in 1764, waar hij zijne regten wilde doen gelden, werd hij nogtans ontmaskerd, en, uithoofde van vroegere bedriegerijen, gevangen genomen. Hij overleed in 1773. Hij was waarschijnlijk de handlanger, of het werktuig van Baron von HUND (zie dat Art.), die hem, om de aangenomenen een te hoogerer dunk te geven, in tegenwoordigheid van velen, op de plegtigste wijze huldigde. Von HUND en JOHNSON gezien hebbende, met hoe veel graagte en lichtgeloovigheid, zelfs geleerde BB. in *Duitschland* de Fransche graden, naar die, welke ROSA had daargesteld, hadden aangenomen, hadden eene overeenkomst gesloten, om het stelsel der *Strikte Observantie* (zie dat Art.) in te voeren, in welke de Baron von HUND den titel zoude voeren van erfelijk Heir-meester van geheel *Duitschland*.

Johnson
Bieken
D. Convent Jesu
Hund.

JOJADAH. (De erkenenis Gods.) Een woord in de hooge graden voorkomende. *Jojadah.*

JONES (INIGO) was Grootmeester, ten tijde van HENDRIK VIII, der Engelsche Vrijmetselarij, wanneer deze, zoowel als onder het Grootmeesterschap van CHRISTOPHORUS WREN, bloeide. *Jones (Joden)*

JOSAPHATS. (Het dal.) De naam *Josaphat*, die Gods gerigt beteekent, stamt af van de Hebreuwsche woorden *Jah* (God) en *Schephat* (oordeelen), en is een verbloemde naam. *Josaphat*

De waarschijnlijke grond der verkiezing van het dal *Josaphats*, tot zinnebeeldige plaats der Loge, ligt in 2 *Kron. XVII—XX*, vergeleken met de staatkundige aangelegenheden der zeventiende

Johnson = Josephus 129

eeuw, in Engeland. In Joël III: 14 komt het symbolische verworgdal voor. In de geschiedenis van het Hoofd-Kapittel van Clermont beteekent het eene zekere onderaardsche plaats.

Joseph II JOZEF II. Deze verlichte vorst, geboren 15 Maart 1741, overleden 20 Februarij 1795, beval, waarschijnlijk uithoofde van de woelingen en geheime staatkundige kuiperijen van de inwoners der Oostenrijksche Nederlanden, bij eene eigenhandig geschrevene kabinetsorder, van 1 December 1783 (zie BELGIË), dat zich in de hoofdsteden van zijn rijk, niet meer dan drie Loges mogten bevinden, en dat er in die steden waar geen provinciaal bestuur zetelde, ook geene Loges mogten bestaan; dat de lijsten der leden aan het bestuur moesten ingeleverd, en tevens medegedeeld worden, op welke dagen de Loges vergaderden, en welke BB. telken jare tot reg. MM. benoemd waren. Keizer JOZEF dien men beschuldigd heeft van Illuminaat te zijn geweest, was geen Vrijmetselaar. Getrouw aan het systema, dat hij zich gevormd had, om den titel van Reformatör (hervormer) te willen verdienen, dien hij als eene soort van eerbewijs aannam, en niet als eene belediging beschouwde, wilde hij het goede; maar door kortzigtige staatsdienaren misleid, voerde hij nutteloos, onvoorzigtig en onstaatkundig de bijl. Schoon hij zijn doel door de gestrengste middelen zocht te bereiken, om de Vrijmetselarij uit de Oostenrijksche Nederlanden te verbannen, slaagde hij er niet in; want daardoor werden de Vrijmetselaren in de hand gewerkt, waardoor zij ongehinderd konden voortwerken. Zie OOSTENRYK EN BELGIË.

Napoleon JOZEF NAPOLEON. Zie FRANKRYK EN NAPOLEON.
JOSEPHUS. Een Israëlitisch geschiedschrijver, wiens werken in hooge achting staan. »De evenredigheden en afmetingen van den tabernakel,» zegt deze schrijver, »bewijzen, dat het eene navolging was van het stelsel der wereld.» Uit de ontwikkeling van deze stelling ziet men, b. v. dat de twaalf toonbrooden in den tabernakel zinspeelden op de twaalf maanden des jaars; de zeventig stukken van den kandelaar op de kanten, of op de zeventig verdeelingen der sterrebeelden; de zeven lampen van den kandelaar op de zeven planeten, enz.

En dit was geenszins een gevoelen, door JOSEPHUS geuit, om zijn hof te maken bij de Romeinen, wier tempels dezelfde symbolische beteekenis aan de hand gaven; want men leest in de Spreuken van SALOMO deze kenschetsende zinsnede: *De opperste wijsheid heeft haar huis gebouwd; zij heeft hare zeven pilaren gehouwen.*

JUB. Een woord in eenige hoogere graden (Sch. R. 15e. gr.), naar de verminkte uitspraak van het Hebr. woord *Jobel* (יובל).

JUBIL, *Jobel*. (De vreugde.) Een woord in de hoogere graden. (Zie het vorig Art.)

JUDA. De naam van eenen stam van het Israëlitische volk; insgelijks het noordelijk deel van *Palestina*; een woord van vele hoogere graden (Sch. R. 8e. en 15e. gr. Ned. en Fr. R. 6e. gr.).

JUDEA was dat deel van *Palestina*, waarin *Jeruzalem*, *Bethlehem* en *Jericho*, als ook de haven van *Cesarea* en *Joppe*, tegenwoordig *Jaffa*, aan de Syrische kusten der *Middellandsche Zee*, lagen, en dat in vele opzichten meer, dan andere gedeelten van het H. land, in de geschiedenis merkwaardig is. Deze naam dient in vele hoogere graden tot herkenningwoord.

JUNIOR. De eerste graad der Gouden- en Rozenkruisen.

JUPITER STATOR. Ter eere van *Jupiter Stator*, als ook aan *Janus*, die met twee aangezichten wordt afgebeeld, werden bij de Heidenen hooge feesten gevierd. Deze beelden, die in tempels stonden, hadden twaalf altaren rondom zich; de tempels hadden vier deuren, welke in oorlogstijd geopend, doch in tijd van vrede gesloten waren. De feesten van *Janus*, die tweemaal in het jaar plaats hadden, werden bij de Christenen vervangen door de feesten van JOHANNES. De naam *Janus* schijnt oorspronkelijk te zijn van *Janua* (poort), en zinspeelt op de zon, die de jaargetijden aanwijst, door haren stand tot de aarde; hij was de bewaarder der symbolische sleutels, zoo als men deze naderhand aan PETRUS heeft toegekend.

Zoowel als men bij onze vereenigingen en genootschappen broedermalen heeft, had men die ook bij de oude volken, ter eere van *Jupiter Stator* en van *Janus*; zij werden Agapen geheeten.

Jub = Raap de goede Hoop! 131.

R.

B.

Jub = Kaap de goede Hoop 131.

De eerste conditie werd aan de zon, de koning des Heelals, toegebracht. Wij brengen die aan den Koning; in vroegere tijden werd die gewijd aan den O. B. d. H.

De tweede was gerigt aan de maan, bij ons aan den Grootm. Nat., of eene andere hoog Mag. overheid.

De derde was toegewijd aan den God Mars; wij wijden d' aan den Meester eener Loge.

De vierde is bij ons die der Opziens; de oude volken deden dit ten voordeele van Mercurius.

Jupiter, de god der herbergzaamheid, ontving de vijfde. Bij ons is die gewijd aan de BB. Bezoekers.

De zesde was die aan Venus; wij brengen dien den Broederen Officieren toe.

De zevende was aan Saturnus, den god des tijds, toegewijd; wij brengen dien toe aan al de Vrijmetselaren, over den ganschen aardbodem verspreid.

kleinod. JUWEELEN DER GRADEN. Zij wijzen de verschillende graden der Vrijmetselarij aan. De Meesters dragen eenen passer en winkelhaak. De hoogere graden hebben hunne onderscheidene juweelen (Zie ONDSCHIEDINGSTEEKENEN).

--- JUWEELEN DER LOGE. Het bijzonder juweel, door de Loge aangenomen, wordt aan de linkerzijde gedragen.

--- JUWEELEN DER ORDE. Deze zijn de winkelhaak aan den band van den achtbaren Meester, het paslood aan dien van den eersten, en het schietlood aan dat van den tweeden Opziener, (Zie verder ELEINODIËN.)

K.

--- KAAP DE GOEDE HOOP. Even als Indië, zoo had ook Afrika reeds vroeg Maçonnieke instellingen. In Gambia werd in 1753 eene Loge opgerigt door de Groote Loge van Engeland; eene andere verrees in 1756 te Kaap Coast-Castle. Later werden er door dezelfde Autoriteit nog vele gevormd aan de

Kaap de Goede Hoop en te Sierra-Leona. Na de verovering van Algiers werd de Vrijmetselarij in dat gedeelte van het Afrikaansche vaste land ingevoerd door het Groot-Oosten van Frankrijk. Algiers, Oran, Bugia, Bone, Setif, Gigelli en andere steden hebben Mag. werkplaatsen, die er bijzonder haar werk van maken, om inboorlingen op te nemen.

KABBIR. (Magtig.) Een Hebreeuwsch woord in de hooge graden voorkomende. *Rabbir*

KABELTOUW. (Een) Volgens den oud-Engelschen Maçonnieken eed, moet ieder medelid in den Medgezellengraad, zich bij den arbeid zijner Loge bevinden, wanneer hij ter lengte van een kabeltouw van haar verwijderd woont. *Kabeltouw*

KADOSCH of Kadoëz. (De Ridder) Ridder Kadosch van den witten en zwarten Adelaar. Ridder K-h, K-d-h of K-s. Eene der uitgebreidste hoogere graden van Franschen oorsprong, die door de meeste systema's erkend is. Hij werd het eerst in 1745 te Lyon gevestigd. Later werden bij deze graden nog andere gevoegd, als: de Kleine Uitverkorene, de Opper-Uitverkorene van negen of Perignan, de Uitverkorene van vijftien, de Ridder van het Morgenrood of van de Hoop, de Groot-Inspecteur, de Groot-Uitverkorene, de Comtuur van den Tempel, enz. Hij is de 50ste graad van het in Frankrijk uit Amerika ingevoerde zoogenaamde oud-Engelsche systema; de 10de der Martinisten; de 24ste van den Raad van Keizers van Oosten en Westen; de 29e. van het Mitzraïmitisch systema, en de 9e. van het Schotsch philosophische systema. Het woord Kadosch of Kodesch is een Hebreeuwsch woord (קדוש) en beteekent heilige. In het derde inwijdingsvertrek (de beide eersten dienen slechts tot voorbereidingen) wordt de Loge l'Arcopage, en in het vierde le Senat genoemd, en in dit laatste heelt de voorzittende Grand-Maitre den titel *trois fois puissant*, en stelt koning FREDERIK II van Pruisen voor. Het teeken van dien graad is een dubbele arend, met een zwaard in de klauwen (Zie FREDERIK II).

KAIN. Een verbasterd Hebreeuwsch woord van veel beteekenis in de hooge graden. *Kain*

Kamael KAMAËL. Het verbasterde Hebr. woord *Kamalaël* (de genade Gods), een woord in de hoogere graden.

Kammer KAMER (De donkere of zwarte) is de kamer, waarin de Kandidaat voor zijne aanneming gebragt, en aan zijn nadenken overgelaten wordt, vanwaar deze de kamer van overdenking genoemd wordt. Hij is gewoonlijk zwart behangen of gevervd, de meubelen zijn veelal zwart, behangen met zedekundige spreuken en flauw verlicht.

Kammer m KAMER (De Middel-) van SALOMO's Tempel. Zoo heet de kamer der Meesters, waar de arbeiders hun loon ontvingen. De zesde afdeeling, in het vraagstuk van den eersten graad der Orde van HERODOM VAN KILWINNING, bevat den volgende Catechismus:

Vr. Hadden de Metselaars in den Tempel van SALOMO ook eene plaats, voor hen bestemd?

Antw. Zij hadden er eene.

Vr. Hoe noemt gij die?

Antw. De middelkamer.

Vr. Welke waren de vereischte hoedanigheden, om toegelaten te worden?

Antw. Getrouwheid, herbergzaamheid en stilzwijgendheid.

Vr. Zeg mij, of men er ook iets merkwaardigs zag?

Antw. Ja, men zag er den Mozaïcken vloer, de vlamme ster en den getanden rand.

Vr. Wat stelde de Mozaïcke vloer voor?

Antw. De wet, door God aan MOZES, op den berg *Sinai*, gegeven.

Vr. Wat stelt de vlamme ster voor?

Antw. Den roem van God, zich vertoonende op den berg *Sinai*, toen de wet op deze gegeven werd.

Vr. Wat verbeeldt de getande rand?

Antw. De versierselen van een deugdzaam, en met die wet overeenkomend leven.

Vr. Is er ook een andere Tempel, die met dien van SALOMO kan vergeleken worden?

Antw. Ja, dit is de geheimzinnige Tempel van het ligchaam van JESUS CHRISTUS.

Vr. Hopen de Vrijmetselaren ook daaraan deel te erlangen?

Antw. Ja.

Vr. Hoe noemt gij dien?

Antw. Ook de middelkamer.

Vr. Welke zijn de vereischte hoedanigheden voor deze kamer?

Antw. Geloof, hoop en liefde, zonder welke men God niet kan zien.

Vr. Wat hoopt gij daar te zien?

Antw. De teekenplank op den Mozaïcken vloer, den hoeksteen op de vlammeende ster, en den ruwen steen op den getanden rand.

Vr. Wat stelt de ruwe steen voor?

Antw. De goddelijke gunst, die onze versteende harten doordringt.

Vr. Wat beteekent de hoeksteen?

Antw. De Groot-Bouwheer der Kerk, die zich zelven de Roos van Jericho en de lelie uit de vallei noemt.

Vr. En de teekenplank?

Antw. Ons heilig leven, dat in het boek des levens is opgeteekend (Zie het Art. LICHTEN).

KANDIDAAT heet iemand, wanneer hij zich heeft laten voorstellen tot Vrijmetselaar, en de stemming gunstig over hem is uitgevallen. *Handicraft*

KANON. (Het) Een kunstwoord, waarvan men zich bij de Tafel-loges bedient, om daarmede de glazen aan te duiden, waaruit men drinkt (Zie WAPEN). *Kanone;*

KANON AFSCHIETEN (Het) wil zeggen, de glazen ledigen, waarvan men gebruik maakt bij de Tafel-Loges. De vorige en deze uitdrukking bevinden zich niet in het nieuw-Eng. Rituaal. *fusion*

KANSELIER. Zie SEKRETARIS. *Secretaris*

KAPELAAN. De Kapelaan der Engelsche Loges spreekt de aanroepingen en gebeden uit bij gewigtige gelegenheden. Gemeenlijk is het een geestelijke, behoorende onverschillig tot de eene of andere bestaande kerk (Zie BEGRAVING).

KAPELMEESTER (De) is die Broeder, welke het bestuur heeft over het gezang, bij de werkzaamheden in den Tempel en bij de Tafel-Loges. Veelal is de Kapelmester, Broeder van verdiensten. *Kapelmester*

KAPITTEL is de benaming der geestelijke Orde-vereeningingen, van welke reeds vroeger ook eenige Genootschappen, bij *Capittel*

zonder die der oude Bouwlieden, hunnen naam ontleend hebben. Tegenwoordig dient deze benaming in de Vrijmetselarij, tot aanwijzing der vereenigingen van bezitters van hoogere graden, en zijn die kapittels gelijkvormig met de Loges in de drie Johannes-graden.

KAPITTEL VAN ARRAS. Het eerste middelpunt van beheer der hoogere graden, werd gevestigd te *Arras*, in 1747, door KAREL EDUARD STUART zelven, die aan de Advokaten LAGNEAU, ROBESPIERRE en andere Broeders, de Instellings-Bulle van een Jacobitisch Schotsch Kapittel gaf, uit erkenning voor de weldaden, die hij van hen had ontvangen.

Capitular **KAPITULARIS** (Een) is iemand, die zitting en stem in het Kapittel heeft.

Carl I **KAREL I**, Koning van *Engeland*, geboren 19 November 1600, besteeg in 1625 den Troon, en werd den 9den Februarij 1649 onthoofd. Hij beschermde de Bouwcorporatiën zeer. Door de Engelsche Maç. geschiedschrijvers wordt hij vermeld als G. M. der V. M. van 1625—1650.

Carl II **KAREL II**, de zoon van KAREL I, geboren 1650, overleden 1685. Na den dood zijns vaders door CROMWELL uit *Engeland* verdreven, hield hij zijn verblijf op het vasteland, tot hij in 1660 den troon besteeg. Gedurende zijne ballingschap ingewijd, beschermde hij, zoo lang hij regeerde, de Orde, die sedert den dood van KAREL I, ten gevolge van CROMWELLS wantrouwen en de burgeroorlogen, zeer vervallen was, doch van toen af weder begon te bloeijen. De Engelsche M. schrijvers vermelden dien Vorst als G. M. der Orde van 1660—1665.

KAREL V. Zie **HUTTEN**.

Carl VI **KAREL VI**, Duitsch Keizer, verbood (1758) in de Oostenrijksche *Nederlanden* de M. bijeenkomsten ten strengste, en bande elken Vrijmetselaar uit het land, die dit verbod slechts een' enkelen keer overtrad.

Carl XIII **KAREL XIII.** Na den afstand der Kroon, door zijn neef GUSTAAF IV (dezelfde, die na deze gebeurtenis zich, onder den naam van Kolonel GUSTAAFSON, vaak hier te lande ophield), Koning van *Zweden*. Hij werd geboren 1748 en stierf 1818.

Hij was een ijverig en werkzaam lid der Orde, in welke hij op jeugdigen leeftijd werd aangenomen. Als lid van de hooge graden der *Strikte Observantie*, droeg hij den Ordesnaam *Eques a Sole vivificante*. In 1780 werd hij tot Gr.: M.: der Zweedsche Broederschap verkozen, en bekleedde die waardigheid tot in 1811, in welk jaar hij die overgaf aan den Kroonprins KAREL JAN, en voor de VV.: MM.: van zijn rijk eene ridderorde instelde (Zie het volgende Art.).

KAREL XIII. (Orde van) Eene ridderorde in *Zweden*, door KAREL XIII op den 27sten Mei 1811 gesticht, ten einde (zoo zegt de akte van instelling) die deugden te huldigen, welke door geene wet zijn voorgeschreven, en zelden aan de achting van het algemeen worden aangeduid. Ten gevolge van de statuten der Orde (onder anderen te vinden in *Thory acta Latomorum*, T. II. p. 61—67), kan zij slechts aan Vrijmetselaren worden gegeven, en is uit dien hoofde aan te zien als de hoogste graad der Zweedsche Vrijmetselarij. De regerende Vorst is het hoofd dezer Orde, en buiten de Prinsen van den bloede, kan de Orde slechts uit 20 wereldlijke en 5 geestelijke leden bestaan.

KAREL JAN, Koning van *Zweden*, geboren in 1765, te *Pau*, in *Frankrijk*, de zoon van den Advokaat BERNADOTTE. Door zijne wapenfeiten verkreeg hij, die in dienst was getreden van NAPOLEON, den rang van Maarschalk en Prins van *Ponte Corvo*, en werd in 1810 door de Rijks-stenden tot Kroonprins gekozen. Koning KAREL XIII nam hem tot zoon aan, en benoemde hem (1814) tot G.: M.: der Zweedsche Broederschap, welke waardigheid hij (1818) aan zijnen zoon OSCAR, tegenwoordige Koning van *Zweden*, opdroeg.

KAROLINA, dochter van Keizer FRANS I, geboren in 1752, overleden te *Wenen* in 1814, was gemalin van FERDINAND IV, Koning van *Napels* en *Sicilië*. Door hare voorspraak en tusschenkomst redde zij niet slechts (1773) de bitter vervolgte leden eener opgehevene Loge, maar droeg er ook toe bij, dat (1783) al de decreten, tegen de Orde genomen, werden herroepen (Zie ITALIË).

laftellan **KASTELEIN.** Dus noemt men dengene, bij wien de Loge gehouden wordt, indien de Broederschap, of liever eene Loge geen eigen gebouw heeft; en aan wiens zorg de bewaking van het gebouw met al zijne meubelen is toevertrouwd, wanneer eene Loge een eigen huis heeft.

Wintone **KEITH.** (JOHN Lord) Zie KINTORE. *137. 138.*

Wintone **KEIZERS VAN HET OOSTEN EN WESTEN.** Dit systema schijnt te zijn opgericht in 1738, door de Groote Loge van het oud- en aangenomen systema, te *Londen*. Ook deze Raad heeft een levendig deel genomen in de Maçonnicke bewegingen, die sedert 1771 in *Frankrijk* plaats hadden. Zie CLERMONTSCHE KAPITTEL.

Wintone **KELLERMAN, (F. C.)** geboren te *Straatsburg*, den 28sten Mei 1753, uit eene oude eerbiedwaardige familie, was niet minder in zijne profane betrekking als krijgsheld, dan als Vrijmetselaar een geacht mensch. Hij overleed den 15den September 1820, aan een langzaam uitteerende ziekte, en is, zoowel bij de prof. wereld als bij de Broederen Metselaren, in Br. aandenken gebleven.

Kellie **KELLIE, (THOMAS Graaf van)** was Gr. M. der oud Eng. Gr. L. in *Londen*, (*ancient Masons*) van 1761 tot 1771.

Kellie **KELLIE, (JOHN Graaf van)** was Gr. M. van de Gr. L. van *Schotland*, (*ancient Masons*) van 1764—1763.

Wintone **KENT.** (Hertog van) Zie CONCORDAAT.

Kerem **KEREM.** De naam van eenen der negen Meesters, die van SALOMO tot opzoeking van den vermisten Meester HIRAM werden uitgezonden.

Clertken **KERKELIJK SYSTEMA (klerikaal systema).** Een onder de Vrijmetselaren, door den overleden opper-Hofprediker VON STARCK in *Darmstadt*, opgericht systema, van welks bestaan men in 1767 de eerste sporen aantreft, en hetwelk in het tijdvak ontstond, toen de *Strikte Observantie* tot haren hoogsten bloei geraakten.

Toenmaals gaven hare verbreiders voor: »Er bestaat een geheim Hoog-Kapittel van kerkelijken (geestelijken), met welke alleen hij (VON STARCK) en nog eenige weinigen, in betrekking stonden. Deze opperhoofden hadden de hoofdleiding der

Vrijmetselarij, en waren in het bezit der hoogste wetenschappen van dezelve. Ook is de Orde der Vrijmetselaren uit de Tempeliers voortgekomen; de geestelijken waren de bewaarders en onderhouders der geheimen." Dit systeem was in zeven graden verdeeld, namelijk: 1.) Leerling; 2.) Medgezel; 3.) Meester; (deze drie waren de gewone St. Johannes-graden, evenwel met veranderingen en bijvoegsels, die den stempel van het Jezuitisme droegen.) 4.) Jong-Schot; 5.) de Schotsche oud-Meester, of St. Andreas-Ridder; 6.) de Provinciaal Kapittelhouder van het roode Kruis, en 7.) de Magus, of de Ridder der Holderheid en des Lichts, welke graad weder in 3 afdeelingen verdeeld werd, namelijk: a.) de Novice van het 5e. jaar; b.) de Ridder Novice van het 5e. jaar; c.) de Ridder Novice van het 7e. jaar; d.) de Leviet en e.) de Priester.

KETEN VAN EENDRAGT, (De) heet ook Broederband. Laat ons den Broederband vormen (het Broederlijk snoer). Zij is in vele landen, bij het begin en einde der werkzaamheden, als ook bij de Tafellogen, in gebruik. Alle aanwezenden, zelfs de dienende Broeders, geven elkander kruiselings de handen, zoodat ieder met zijne rechterhand de linkerhand van dengene vat, die naast hem staat of zit. Dus vormen zij een' ketting zonder einde, waarvan elk Vrijmetselaar eene schakel uitmaakt, als zinspeling op de eendragt, welke de Broederschap tot eenen ketting verbinden moet.

Deze keten wordt in enkele landen alleen bij het sluiten der Tafelloge gemaakt, wanneer de achtbare Meester den toast instelt op het welzijn van al de Broeders over den ganschen aardbol verspreid, en waarbij den nieuw aangenomene de volgende verklaring gegeven werd.

Alles in de natuur is in beweging; alles hangt als eene keten aan elkander, en het is niet mogelijk, iets uit te zonderen, zonder tegelijk in het geheel wanorde te veroorzaken. Dat wij dus eene keten maken, is, om den band van eenigheid, of eendragt bij de Broeders, op hun gemoed te drukken.

De Maçonnieke keten verbindt, wat de buitenwereld scheidt,

Ketten

De Maçonnieke keten verbindt, wat de buitenwereld scheidt.

(gelykvaldige
Neten)

en is een schoon sprekend zinnebeeld der eendragt en broeder-
liefde, en verdient in elke Loge onderhouden te worden.

Uitbreiding

KEULEN. Zie CHARTER VAN KEULEN.

KEUZE (De Ridder van de) is de 55ste, en de Groot-Ridder
van de Keuze de 54e graad van het Mitzraimitisch systema.

Verzamelingen

KIESENWETTER (ERNST GOTLIEB van) was eene der Priors
van de Orde der *Strikte Observantie*, onder den naam van
Eques ab Adamante; een man van een achtingswaardig ka-
rakter, die, misleid door hetgeen hem van dat stelsel voorge-
spiegeld was, zich ter dienste daarvan vele geldelijke offerin-
gen getrooste.

Wilmanshoek

KILWINNING. Eene kleine stad in *Schotland*, 60 Engelsche
mijlen ten westen van *Edimburg*. Deze plaats werd door
sommigen als de wieg der Schotsche Vrijmetselarij beschouwd,
dewijl men leest, dat vreemde Bouwlieden in 1150, die geen
Engelsch spraken, aldaar eene Abdij en eene Loge opgericht hadden.

Wilmanshoek

Kinkor

KINKER, (JOHANNES) werd te *Amsterdam* op den 1sten
Januarij 1764 geboren. Reeds vroegtijdig een bijzonderen
aanleg voor het beoefenen der letteren getoond hebbende, kreeg
hij, die bestemd was, om eene andere loopbaan te volgen,
de ouderlijke toestemming, aan zijne begeerte te voldoen. Na
de gewone voorbereiding vertrok hij naar de *Utrechtsche Hooge-
school*, waar hij na een welbesteden studietijd, en na het verdedigen
zijner dissertatie, in 1787 tot Doctor in de regten werd gepromo-
veerd, en zich als praktiseerend Advokaat te *Amsterdam* met
der woon vestigde. In den jare 1806 door de Loge *la Cha-
rité* ingewijd, bekleedde hij in die werkplaats onderscheidene
betrekkingen, van welke wij slechts die van Redenaar en ge-
deputeerd Meester opnoemen. Ook in het Kapittel der hooge
graden, in den schoot dier Loge gevestigd, vervulde hij ach-
tervolgens onderscheidene posten, en bragt er veel toe bij, om
de hooge graden zoo verre te hervormen, dat zij meer
met den geest des tijds overeenkwamen, en minder in strijd
bleven met de ware strekking der V. M. Begaafd
met eene zeldzame welsprekendheid, scherpen blik en met
wijsgeerige denkbeelden, werd hij dan ook spoedig gekozen

C. H. Kinkor, C. xxi, 1840, 9. 7. 17. octobr 1840. Jiff. 207
"In den Bijzaken der V. M. Meest. en V. M. van de Loge de Harmonie te Rotterdam, heeft hij de
Wetenschappen in den Winklerland der Winklerland der Winklerland der Winklerland der Winklerland."

tot Grootredenaar, welke post hij eenige jaren vervulde. Aangetrokken door KINKERS geest, doorstralende in een door hem als Student uitgegeven gedicht, getiteld: *Akademie-zangen*, en ook door overeenkomst van gevoelens, ten opzichte van het Huis van *Oranje*, gevoelde zich BILDERDIJK tot hem getrokken, en zocht zijne bekendschap, die weldra, tot nauwe vriendschapsbetrekking aangewassen, oorzaak werd, dat KINKER en BILDERDIJK elkander dikwerf bezochten en zelfs te zamen arbeidden, en KINKER daarbij BILDERDIJK zoozeer en zoo van nabij leerde kennen, als dit geen' onder der Nederlandsche geleerden ooit is te beurt gevallen. Later werd nogtans deze vriendschapsbetrekking, van BILDERDIJKS zijde, verbroken. In 1817 benoemd tot Hoogleeraar in de Nederlandsche taal- en letterkunde aan de Luiksche Hoogeschool, vertrok hij eenigen tijd later daarheen (aan welk vertrek men het geestige dichtstuk, getiteld: *Afscheid aan IJ en Amstel*, is verschuldigd), en leefde er geacht en geerd door allen, die hem kenden. Door den Koning (WILLEM I) werd hij, als blijk van hulde aan zijne groote en veelzijdige talenten, benoemd tot Ridder der Orde van den Nederlandschen Leeuw. Door de staatkundige gebeurtenissen moest zijne betrekking als Hoogleeraar natuurlijk vervallen. Hem stond daarbij een voorval te wachten, dat ongehoord was in de geschiedenis der beschaafde volken. 's Konings bestuur, ten gevolge van vele gegronde redenen, zekeren JACQUES BEHR, te *Luik* woonachtig, hebbende doen arresteeren, werd Br. KINKER, die als ambteloos en weerloos burger in die stad woonde, eensklaps door hen die zich toen te *Luik* op het kussen hadden geplaatst, in verzekerde bewaring gebragt, ten einde te dienen als gijzelaar voor dienzelfden Luikenaar BEHR, tegen wien hij dan ook, te *Tongeren* werd uitgewisseld, waarna hij echter met een' hoogst zeldzamen, en vooral op zijne jaren dubbel bewonderenswaardigen moed, naar *Luik* terugkeerde, om orde op zijne zaken te stellen, ten einde naar *Amsterdam* te vertrekken, welke terugkeer in der tijd al de Luikenaars met onbegrensde bewondering voor dien Broeder vervulde. De onderscheidene door hem uitgegevene schriften kenschetsen hem als een der

meest helderdenkende en wijsgeerige geleerden, die *Nederland* bezit. Hij heeft het talent de meest afgetrokkene wijsgeerige denkbeelden op eene gemakkelijk te bevatten wijze, in keurige verzen, te kunnen ontwikkelen, waarvan onderscheidene zijner heerlijke gedichten menigvuldige blijken geven. Behalve een Treurspel, getiteld: *Almanzor en Zehra*, heeft KINKER zijne uitmuntende gedichten in drie deelen uitgegeven, terwijl er eene menigte losse gedichten in verschillende tijdschriften en werken zijn verspreid. Even uitstekend taalkundige en wijsgeer, als dichter, heeft hij onze letterkunde verrijkt met zijne *Prosodie der Nederduitsche Taal* (door de Bataafsche Maatschappij van fraaije letteren met goud bekroond), met de *Brieven over het Natuurregt aan BILDERDIJK* gerigt, en zijne *Beoordeeling van BILDERDIJKS Spraakleer*. In de werken van het Koninklijk Nederlandsch Instituut, waarvan hij lid is, bevinden zich, behalve zijn stuk: *over de hoorbare voordragt van den Redenaar*, twee Verhandelingen, waarvan de eene handelt, *over eene wijsgeerige Theorie van algemeene Taalkennis*, en de andere over de vraag: *welk nut de Empyrische taalkennis aan de wijsbegeerte kan toebrengen*. Al deze geschriften zijn meesterstukken van studie, stijl en wijsbegeerte. In deze laatste wetenschap heeft KINKER de verdienste, dat hij de eerste en voornaamste is geweest, die niet slechts KANTS wijsbegeerte voor onzen landaard heeft toegankelijk gemaakt, maar die zelfs het stelsel van den Koningsberger van vele misslagen heeft gezuiverd, in het behandelen van welk stelsel hij vooral op eene degelijke wijze is bijgestaan geworden door Br. PAULUS VAN HEMERT. Zelfs heeft de beroemde VICTOR COUSIN openlijk verklaard, dat hij zijne kennis van KANT verdankt aan onzen uitstekenden landgenoot, en zijne (K.) schets van diens wijsbegeerte (in het *Magazijn van kritische Wijsbegeerte*), en door LE FÈVRE in het Fransch vertaald. Dat KINKER even geestig als helderdenkend is, bewijzen zijne *Brieven van Julia aan Mr. R. FEITH*, zijne Parodiën op verschillende Treurspelen en zijne Allegorisch-dramatische gewrochten. Op de aanminnigste wijze voorko-

mend, is hij steeds gereed, zijne onbegrijpelijke schat van kundigheden ten nutte van anderen te doen strekken, en heeft daarbij de gaaf, de afgetrokkenste zaken klaar, bevattelijk en kernachtig voor te stellen. Bij dit alles staat men verwonderd, in den eenentachtigjarigen man het vuur en de helderheid van een dertigjarige te vinden. Thans is die geleerde Br. bezig met een in het Fransch geschreven werk over de wijsbegeerte.

KISLEV. Zie ALMANAK.

KLEEDING (De Maçonnieke) bestaat uit een schootsvel, handschoenen, degen en hoed, zonder welke een Vrijmetselaar eertijds niet in eene geopende Loge mogt verschijnen. Bovendien dragen de Officiëren het teeken hunner waardigheid.

KLEINOOD. (Eereteeken). Zulke kleinodiën heeft men er in elke Loge zes, namelijk, drie bewegelijke en drie onbewegelijke. De bewegelijke zijn: *de winkelhaak, het waterpas en het schietlood.* Het eerste is het kenmerk van den achtbaren Meester, het tweede dat van den eersten en het derde dat van den tweeden opzie-ner. De winkelhaak dient, om de bouwstoffen effen te maken, en hunne oppervlakten in regte hoeken tot elkander te brengen. Het waterpas dient, om de steenen alle even hoog te plaatsen, dat is: waterpas naast elkander te leggen, en het schietlood, om de gebouwen behoorlijk op hunne fondamenteu op te trekken. De zedelijke zin hiervan is deze: de winkelhaak brengt ons te binnen, dat al onze daden naar de regels van regt en gerechtigheid moeten gerigt zijn. Het waterpas leert ons, dat er eene volkomene gelijkheid tusschen alle Broederen Vrijmetselaren moet plaats hebben, en het schietlood leert ons regtschapen en opregt te zijn. De onbewegelijke kleinodiën zijn: *de teekenplank, de kubieksteen en de ruwe steen.* De eerste is voor de Meesters, om er hunne plans en teekeningen op af te schetsen; de tweede voor de Medgezellen, om er der MM. gereedschappen op te slijpen en de kleinodiën te beproeven; de ruwe steen dient voor de leerlingen, om er op te leeren werken. De zedelijke zin is deze: *de teekenplank* is het zinnebeeld van het goede voorbeeld, dat wij verpligt zijn aan onze Broeders en aan alle menschen te geven. *De Kubiek-*

steen is het zinnebeeld der zorgen, welke de dengdzame mensch aanwendt, om de sporen, door de ondeugd in het hart nagelaten, uit te wischen, en de driften te beteugelen, voor welker woede wij alle bloot staan. De *ruwe steen* is het zinnebeeld van den onbeschaafden natuurmensch, die door zijne eigene weldoordachte kundigheden en vlijt-alleen beschaafd kan worden, en tot de volmaaktheid geraken.

kleur **KLEUR.** (De) De hoofdkleur der Vrijmetselarij is van oudsher *de blaauwe*. De Orde geest der hoogere graden vond noodig, dezelve naar de verschillende systema's en graden met andere te verwisselen, zoodat men in de op den Meestergraad volgende graden decoratiën en banden aantreft, van de kleuren van den regenboog.

kleur **KLOVERS.** De Ridder BEAUCHAINE, de ijverigste en vermaardste onder de aanblijvende Achtbare Meesters te *Parijs*, stelde in 1747 de Orde der *Klovers* in, welke ceremoniën, geënt waren op die van den klub der kolenbranders, en der menigvuldige takken van de Pligt-gezellen. De Loge droeg den naam van *Wurf*, zij moest een bosch voorstellen. De Voorzitter werd Opperbaas genoemd; de Broeders en Zusters noemden elkander Neef en Nicht, en de Kandidaat werd *Vuurslag* geheeten. Deze vereeniging had een buitengewonen toelooop, even als die der Felicitarissen. Zij had plaats in een grooten tuin, buiten *Parijs*.

De fatsoenlijke lieden, zoo mannen als vrouwen, gingen er in menigte heen, vertrouwelijk gearmd met kielen en grof wollen jurken gekleed, zware klompen aan de voeten, en gaven er zich aan al het luidruchtige en ongedwongene der volksvreugde over.

knie **KNIE.** (De) De Kandidaat behoort, hoe zeer zulks heden weinig meer gebruikelijk is, gedurende zijne aanneming, de linker knie ontbloot te hebben. Op grond van dit gebruik, werd oudsher in de instructie geantwoord: » Dewijl de linker knie het zwakste deel mijns lichaams is, en de Leerling het zwakste deel der Vrijmetselarij." Het ontbloten der knie wil dan eigenlijk aanduiden, dat de aanneming zijne zwakheid gevoelt,

*vgl. Tenders, gelyk verpochten
aankomst by Lerning*

en hulp zoekt bij de Broederschap, terwijl deze belooft, hem ter hulp te zullen komen.

KNIGGE entte de Broederschap der Illuminaten op die der Vrijmetselarij. Hij verdeelde ze in 15 graden, in twee klassen begrepen. De eerste klasse, of het benedengebouw, was slechts eene voorbereiding tot de tweede, of het bovengebouw; de eigenlijk gezegde mysteriën bevattende. De Kandidaat ontving eerst de Illuminaatgraden ten getale van vier, die men noemde: *Nieuweling, Minervaal, minderjarig Illuminaat, meerderjarig Illuminaat*. Dan ging hij over tot de middengraden, die aan de Vrijmetselarij ontleend waren, en werd achtereenvolgend *Leerling, Gezel, Meester, Schotsch Nieuweling* en *Schotsch Ridder* of *Illuminaat-Directeur*. Na het doorloopen van deze klasse, kwam hij in de tweede, die weder verdeeld was in *kleine mysteriën*, bevattende den graad van *Epoet* of *Priester Illuminaat*, en dien van *Regent* of *Prins-Illuminaat*; en in *grootte mysteriën*, in welke hij den graad van *Wijsgeer-Magus* en dien van *Koning-mensch* kreeg, waarmede het stelsel voltooid was (Zie ILLUMINATEN). *(Zie hierboven)*

KOCK, (H. M. Baron DE) voorheen Gedeputeerd Grootmeester der Nederlandsche Vrijmetselarij in de *Oost-Indiën*.

KODESCH. (Heilig, קודש). Een Hebr. woord in de hooge graden voorkomende. *Kadosjeto (Kadosjeto) (Kadosjeto)*

KOKARDE. (Eene) Eenige weinige Loges hebben het gebruik aangenomen, om hare medeleden eene blaauwe kokarde op den hoed te laten dragen, en geven aan deze de beteekenis van vrijheid en gelijkheid. Zoo weinig overeenkomst als er tusschen dit teeken en deze beide zaken plaats vindt, even zoo vreemd is het, bij de kleeding van eenen Vrijmetselaar, zulk een versiersel te voegen.

KOLOMMEN. Zij zijn ten getale van twee, aan de binnenste oostpoort van den Tempel. Op de zuider kolom staat de letter *J*, en op die van het noorden de letter *B* gehouwen. Zij bepalen de plaatsen naar de rangen, die die Broeders bekleeden. Zij waren van metaal gegoten, en dienden den tempelbezoekers, bij het binnentreden in deze heilige plaats, tot een gedenkteeken, dat hunne

Vrijgge = 2 Kolommen 1. 145

harten geloof en vertrouwen moest inboezemen, door de belofte, die de Heer aan DAVID in eenen droom had medegedeeld. De Bijbelplaatsen, 1 *Kon.* VII: 13—22 en 2 *Kron.* III: 13, zijn ten nutte gemaakt in den Medgezellen-katechismus, die op de volgende wijze over de kolommen handelt:

Vr. Hoe komt men in de middelkamer?

Antw. Door de voorzaal.

Vr. Zaagt gij daarin iets merkwaardigs?

Antw. Ja, zeer Eerwaardige!

Vr. Wat zaagt gij?

Antw. Twee schoone koperen kolommen.

Vr. Hoe werden zij genoemd?

Antw. *J.* en *B.*

Vr. Hoe hoog waren deze kolommen?

Antw. 35 ellen, met een kapiteel van 5 Ellen, dat te zamen 40 ellen bedroeg. Zie 2 *Kron.* II: 15. (Men moet in aanmerking nemen, dat er drierlei ellen waren, namelijk, de Konings el, de heilige el en de gemeene el, en hier worden van heilige ellen gesproken van 0,457198 N. El.)

Vr. Waarmede waren zij versierd?

Antw. Met leliën, netwerk en granaatappelen.

Vr. Waren zij hol, Broeder?

Antw. Ja, zeer Eerwaardige!

Vr. Hoe dik was de omkleeding?

Antw. Vier duim.

Vr. Waar waren zij gegoten?

Antw. In de vlakte der *Jordaan*, tusschen *Succoth* en *Zartha*, op eenen kleigrond, alwaar al de overige heilige werktuigen van *SALOMO's* Tempel gegoten werden.

Vr. Wie goot ze Broeder?

Antw. *HIRAM* *ABBIF*, de zoon der weduwe.

III. 271

Reeds in de vroegste tijden dienden twee kolommen tot het zinnebeeld van de krachten der natuur, van het dualismus. De kinderen van *SETH* bouwden, volgens het verhaal der oude schrijvers, twee pilaren of kolommen, eene van gebakken en de andere van gehouwen steen, waarop zij de leer der sterrekunde graveerden. Twee dergelijke kolommen stonden ook in den Tempel van *HERKULES*, te *Gades* (het tegenwoordige *Cadix*), in *Spanje*, eene kolonie der *Pheniciërs*.

De Tempel te *Carli*, in *Oostindië* in de rotsen gebouwd, had, aan den ingang des voorhofs, aan elke zijde eene kolom, ieder van 24 voeten hoog, en van welke de eene nog staat.

Zoo verhieven zich voor den Egyptischen Tempel twee groote obeliskken, als hieroglyphen van de krachten der natuur.

Deze kolommen, zoo gewichtig voor degenen, die de Bouwkunde willen leeren, vorderen ook de opmerkzaamheid der Vrijmetselaren, en ten gevolge van deze kolommen van *Salomo's* Tempel, worden ook in de Loges de rijen van Broeders, zoo als deze elke aan eene zijde van den Opziener zitten, de kolommen genoemd (Zie verder zulen).

Säulen-Ordnung
KOLOMMEN-ORDE. (De) De vijf Bouw-Orden, welke van tijd tot tijd ontstonden, heeten de Toskaansche, Dorische, Jonische, Korintische en zamengestelde Bouw-Orde.

De Dorische stelt, volgens eenige hooge graden, *Salomo*, koning van *Israël*, voor, uithoofde van de groote wijsheid, die hij bij den bouw en de inwijding van den Tempel, aan God gewijd, aan den dag legde. De Jonische, *Hiram*, koning van *Tyrus*, uithoofde van de krachtige ondersteuning in Bouwlieden en bouwstoffen, ter dienste van *Salomo*, en de Korintische, *Hiram-Abif*, dewijl hij, bij de verfraaijing en versiering van den Tempel, een ervaren kunstenaar toonde te zijn (Zie orde).

Corporation
KORPORATIE, GILD, KOLLEGIE, KUNST-VERBROEDERING, MYSTERIE.

Het denkbeeld, dat de oorsprong der V. M., zoo als zij heden ten dage bestaat, in de bouwkorporatiën te zoeken zij, is in den laatsten tijd, door de meest scherpzinnige schrijvers der Broederschap, op zulke klare wijze aangetoond geworden, dat dit gevoelen bij vele onbevooroordeelde VV. MM. tot overtuiging is geworden, terwijl het meer algemeene grond-denkbild in veel hooger oudheid moet gezocht worden, waarvan dan ook een aantal ontegensprekelijke bewijzen bij de volken der oudheid bestaan. Reeds bij de Romeinen hadden de bouwlieden vereenigingen, onder den naam van *Corporationes* en *Collegia*, gevormd, en onder de medeleden, personen gekozen, die zij als Bestuurders aan het hoofd daarvan plaatsten. Zij hadden ook hunne bijzondere wetten, door al hetwelk een

zekeren eigenaardigen gildegeest onder hen werd voortgebracht. Met den ondergang van den Romeinschen Staat en het Byzantijnsche keizerrijk, worden echter ook de berigten omtrent die korporatiën zeldzamer, en bepaalde historische berigten, ten aanzien van zoodanige bouwkorporatiën in *Engeland*, bestaan er eerst weder uit het begin der tiende eeuw, op welk tijdstip Prins EDWIN tot Grootmeester der Bouwlieden in *Engeland* werd gekozen. Deze Prins verschafte hun groote voorregten van zijnen broeder, Koning ATHELSTAN, en gaf hun in 926 te *York*, in eene groote vergadering der afgevaardigden van alle Loges des Rijks, statuten en reglementen, welke zich thans nog in de Archieven der groote Loge van *York* bevinden.

Naar mate nu de gothische bouwkunde tot een' hooger grad van volkomenheid steeg, in diezelfde mate vermeerderden ook de gesloten vereenigingen der bouwkunstenaren, steenhouwers, enz. aan wie door de vorsten vele voorregten en vrijheden werden geschonken. Deze vereenigingen hielden hare kundigheden in haren boezem opgesloten, en deelden ze slechts mede aan hen, die er in opgenomen werden; zij voerden geheimzinnige gebruiken bij hare zamenkomsten in, gaven zich bijzondere wetten, en onderscheidden zich daardoor niet alleen van de gewone metselaars, maar vormden ook eigene regtbanken, die van elke andere vierschaar onafhankelijk waren. Met betrekking tot het vaste-land, en vooral van *Duitschland*, vindt men van zoodanige bouwkorporatiën eerst bepaalde berigten, in het tijdvak, waarin de Straatsburgsche Hoofd- of Domkerk gebouwd werd, zijnde van 1075 tot 1459, ten behoeve van welke daarstelling eene menigte der voortreffelijkste bouwkundigen vereenigd waren, die daar eene *Hut* of *Loge* oprigten. Deze verkreeg binnen korten tijd een zoodanig overwigt over al de Bouwhutten in *Duitschland*, *Boheme*, *Hongarije*, *Frankrijk*. enz. dat deze laatst genoemde haar beschouwden als meerdere of Hoofd-Hut, aan welke zij in gewichtige gevallen als hoogste magt appelleerden, en aan welker beslissingen, wetten en bevelen, als door de bevoegde magt gegeven, zij gehoorzaam waren. Deze uitgestrekte regtsmagt van

de Straatsburgsche Hoofd-Hut of Loge, verminderde reeds in de zestiende eeuw, door het opheffen der Fransche bouwhutten, en eindigde in *Duitschland*, in 1707, geheel en al. Dit was het gevolg van het besluit van den Rijksdag in *Regensburg*, van den 16den Maart. Dit besluit schafte de afhankelijkheid der later ontstane afzonderlijke Hutten van deze Hoofd-Hut af, zoowel als hare afhankelijkheid van de later ontstane Hoofd-Hutten te *Weenen*, *Zurich* en *Maagdenburg*, en verordende, dat de verschillen tusschen de Bouwlieden voortaan voor de plaatselijke burgerlijke regthbanken ter beslissing moesten worden gebracht. (Zie ook LOGE, MUNSTER EN OUD-ENGELSCHE STELSEL.)

De historische zamenhang en de gelijkvormigheid van de instellingen en gebruiken van de Broederschap, zoo als zij thans bestaat, en de eigenlijke bouwkorporatiën bij de Grieken en Romeinen, waren vroeger geheel onbekend aan de Maç.-geschiedschrijvers. Het is den geleerden Br. KRAUSE nogtans, door zijne navorsching der bronnen, gelukt, dat gedeelte van de oude geschiedenis der Broederschap, op bondige wijze daar te stellen en te bewijzen, in zijne verhandeling: *Over het bestaan, de instellingen en de betrekkingen der kollegiën en korporatiën in het algemeen, en ook vooral meer bijzonder bij de Romeinen, en bij de Britten onder de Romeinsche heerschappij* (in het tweede deel zijner *Kunsturkunden*).

Uit dit bestaan der kollegiën en korporatiën bij de oude volken, is dan ook met grond aan te wijzen, waardoor de leerstellingen en gebruiken der Heidensche wijsgeerige scholen, der Mysteriën van verschillende volken, en vooral de gebruiken der Israëlitische godsdienst en des Esseërs-verbonds, zich reeds vroegtijdig hebben vereenigd met de leerstellingen en gebruiken der kollegiën en korporatiën van de ambachtslieden en kunstenaars van het Romeinsche rijk; en dat dit vooral het geval geweest zij met de korporatiën der bouwlieden, en van al de ambachten, die daarmede in verband stonden, omdat deze de magtigste waren, en men ze bij de beroemdste Tempels had geplaatst.

Het zamenstel en de inrigting der gilden en der kunstenaars-

gezelschappen bij de oude volken, vloeide op eigenaardige wijze uit den geest der oudheid voort, zij spiegelden de maatschappelijke hoofdenbeelden af, die toenmaals, zoowel in de politieke, als godsdienstige vereenigingen, heerschten, en volgden in hare wijzigingen de lotgevallen der Staten. Die vereenigingen waren toen zoo vele kleine Staten in den Staat, die aan den algemeenen Staat ondergeschikt, en met dezen innig verbonden waren. De Romeinen gaven elke maatschappelijke vereeniging den betekenisvollen naam van ligchaam (*corpus*), omdat zij, gelijk al de beschaafde volken der oudheid en de grootste wijsgeeren, b. v. PLATO, elke vereeniging als een zelfstandig wezen, onder het beeld van een menschelijk ligchaam, beschouwden. Deze wijze van beschouwing werkte zeer weldadig op de eenheid en vastheid van al hunne maatschappelijke instellingen.

De naam *corpus* (korporatie) was bij hen geheel algemeen, en omvat de vereenigingen van allen aard, zoo als *kollegiën* en *genootschappen* (*hetairias*). Ofschoon eenige vereenigingen, naar haren aard en instelling, een *ligchaam* (*corpus*), andere *collegium*, en weder andere *universitas* heetten, zoo werden nogtans de drie laatste namen vaak onverschillig gebezigd. *Corpus* geeft echter de meest ruime beteekenis te kennen, terwijl de beide andere woorden, het algemeene begrip in een' meer bepaalden zin aanduiden.

De naam *collegium* doelt op den oorsprong der Vrijmetselarij; deze duidt eene vereeniging aan, welker leden door eene vrije keuze worden aangenomen, of die door gelijke wetten (*leges*) verbonden zijn. Die naam was bij de Romeinen zeer oud en eervol. Het is daarbij stellig, dat de stichting, instelling en de wetten der Romeinsche kollegiën van de Grieksche priestervereenigingen afstamden.

De gewoonte van de bouwkorporatiën der middeleeuwen, om, behalve de eigenlijke gildegezellen (*Masons*), ook nog personen, die geene metselaars waren, tot medeleden aan te nemen (*accepted Masons*), was reeds bij de Romeinsche gilden in zwang. Aangezien echter dit vermogen vaak misbruikt werd

tot dekmantel van politieke vereenigingen, of verboden godsdienstige bijeenkomsten, zoo trachtten de keizers het, zoo veel mogelijk, te verhinderen en te bemoeijelijken, dat men personen in een kollegie aannam, welke eigenlijk het ambacht van zijne leden niet uitoefenden. Ook bepaalden de rijkswetten, ten minste wat eenige kollegiën betreft, het aantal leden van elk afzonderlijk kollegie. En hoe meer men het oogenblik van den ondergang des westerschen keizerrijks nadert, des te meer privilegiën en vrijheden verkregen de onontbeerlijke kollegiën.

De kollegiën hielden hunne vereenigingen in afzonderlijke zalen, of ook in eigene gebouwen, maar er waren ook kollegiën, die in gewone huizen en op andere plaatsen bijeenkwamen. De meeste kollegiën hadden hunne eigene scholen (*scholas*), in welke zij de leerlingen en de ondergeschikte arbeiders onderwezen, en ook waarschijnlijk beraadslaagden over den uit te voeren arbeid en diens verdeling. Deze scholen komen, wat het hoofdzakelijke betreft, overeen met de Loges (*lodges, logia, collegia*) der bouwkorporatiën, in de Yorksche Constitutie vermeld. Ware zelfs de Yorksche Constitutie niet aanwezig, dan nog zoude uit KRAUSE'S navorschingen en andere bronnen, duidelijk blijken, dat de Vrijmetselaars, sedert de Romeinsche overheersching af, eerst onder den naam van *Collegia Fabrum* en *Caementariorum*, en later onder dien van *Masons* en *Free-Masons*, voortdurend op de Britsche eilanden hebben bestaan. Het voornamen der overeenkomst, van de instellingen der Romeinsche bouwkorporatiën, met de christelijk middeleeuwsche, en de gebruiken der zuivere Vrijmetselarij, is het volgende: Drie leden vormden een *collegium*, even als drie VV. MM. een Loge vormen. De kollegiën hadden hunne beschermgoden, zoo als de Vrijmetselarij de beide JOHANNESSEN als beschermheiligen heeft aangenomen. De Romeinsche korporatiën vereerden een *gildegenuis*, en offerden aan dezen in witte kleederen, met wijnplengingen, en zwoeren knielend. Over het algemeen hadden zij eigendommelijke godsdienstgebruiken en eigene priesters; gelijk de Gr. LL. van Engeland en Schotland nog heden een *Groot-Kapellaan* hebben (zie

KAPELLAAN). De Romeinsche korporatiën hadden aangenomene eereleden, eereambtenaren (*adlectos*, *honoratos*), die gelijk staan met de aangenomene Metselaars uit de middeleeuwen, en tot aan 1717, sedert welken tijd al de Vrijmetselaars *accepted Masons* zijn. Zij hadden ook maandelijksche bijdragen, eene eigene gildekas en gildekist (*arcam*); voorts Archieven en eigene zegels, een gildebeker, eigene regtsmagt en gilderegters, en moesten elkander hulp verleenen. Verder konden zij gildefeesten, openlijke optogten en feestmaaltijden verordenen. Zij hadden lijsten der leden, gaven diploma's, hadden Meesters (*Magistros*), Opzieners (*Decuriones*), Gezellen en Leerlingen, en eindelijk oudsten (*Seniores*), Censoren, Schatbewaarders, Archievarissen (*Tabularios*), Sekretarissen (*Scribas*), eigene Artsen en dienende Broeders (*Viatores*), en zelfs de Broedernaam ontsproot uit die vereenigingen. Ook zij bezigden hare werktuigen op symbolieke wijze, en waren ten aanzien der godsdienst zeer verdraagzaam. Het is dienvolgens thans bewezen, dat het eigenlijke der echte overgeleverde Vrijmetselarij, in de oud-Engelsche Loges, met betrekking tot grondwetten, instellingen en Bestuur, gelijk ook tot het Rituaal, reeds over het algemeen in de Romeinsche korporatiën, en meer bijzonder in de bouwkorporatiën bestond, en onmiddelijk uit *Griekenland* stamt, al hetwelk uitvoerig behandeld en bondig bewezen wordt in het gemelde werk van KRAUSE. Dat dit alles bewaard werd in de Duitsche bouwkorporatiën, bewijst de Hoofd-Hut van *Straatsburg*, en vooral de *Verordeningen voor de Steenhouwers te Straatsburg* van 1464, en de laatst gedrukte verzameling daarvan (*Weenen 1565*).

Kosah KOSAH. (Sterk.) Een verbasterd Hebreuwsch woord, in de hoogere graden voorkomende, eigenlijk *Chosek*.

Krause KRAUSE, (KAREL CHRISTIAAN FREDERIK) Dokter in de wijsbegeerte te *Dresden*, werd te *Eisenberg*, eene kleine stad in het *Altenbergsche*, waar zijn vader, godgeleerde te *Nobitz*, bij *Altenberg*, was, den 6den Mei 1781 geboren. Hij is de schrijver van vele doordachte en zeer geachte filosofische werken. Als Vrijmetselaar verdient hij de meeste

KRE. KRU. 155

achting onder de Broeders, zoo door het uitgeven van verscheidene Maçonnieke werken, vooral door zijne *Kunsturkunden*, waardoor hij de overdreven geheimzinnigheid, welke te voren in de Loges heerschte, verbannen heeft, als ook door het ontwerpen van het plan tot een menschlievend verbond, hetwelk echter niet tot stand is gekomen, maar nog onder de vrome wenschen behoort.

(Broeders)
KRETZSCHMAR, (P. J.) reg. M. van de Loge *Sokrates*, in *Frankfort a. d. M.*, schrijver van een belangrijk werkje, tegen de wederregtelijke weigering, ten opzichte van de Israëlieten, getiteld: *Religionssysteme und Freimaurerei*, *Frankf. a. M.* 5858. (Zie verder het Art. UITSLUITING.)

KROON. (De) is een zinnebeeld in sommige hooge graden, vooral in die van den Ridder *KADOSCH*. Volgens *ZINNENDORF*'s stelsel beteekent de kroon, *SALOMO*'s tegenwoordigheid bij *ADON-HIRAM*'s begrafenis.

Dit stelsel zegt er nog het volgende van:

Fr. Wat hebt gij nog buitendien in de Loge gezien?

Antw. Ik heb de kroon van *SALOMO*'s Tempel gezien en deze slechts aangeraakt.

Fr. Hoe was deze kroon vervaardigt?

Antw. Van fijn goud; zij had een opschrift, naar het model, hetwelk in den Tabernakel bewaard wordt. (*Exod.* XXXIX: 30.)

Dit opschrift heette: *de heiligheid des Eeuwigen*.

Fr. Wat beteekent deze kroon?

Antw. Dat wij moeten zegévierén, en de kroon des levens moeten verdedigen, welke in de eeuwigheid ons allen, als eene belooning van onzen geestelijken tempelbouw, zal geopenbaard worden.

KRUID (Het) is een figuurlijke naam, bij de Fransche Tafel-Loges in gebruik.

KRUIDVAT (Het) is de benaming van de flesschen, bij de Fransche Tafel-Loges.

KRUIS. (Het) Het beeld des kruises beteekent de Christelijke kerk, en als zoodanig verschijnt het ook in de hoogere graden.

KRUIS. (Broeders van het roode) De hoogste graad der Vrijmetselarij in Zweden.

*De naam d'uyfack
Kruis
H. 228-237*

KRUIS. (Ridder van het Drievuldig) Ten tijde, toen de vereenigde Broeder node in de Duitsche Vrijmetselarij werkzaam was, bestond de bovengenoemde graad in de Fransche Broederschap.

Beschrijving der Loge.

De Loge moet de gedaante van eene statige raadkamer hebben. In het oosten bevind zich de zetel van den Groot-Kommandeur, boven dezen, de troonhemel van eene helderblauwe kleur, in welks midden drie, in eenen driehoek geplaatste kruisen staan. Voor den zetel staat eene tafel, met een kruis en twee lichten. Alle Ridders namen in de zaal plaats. De zittingen waren met een rood tapijt bekleed. De zaal moest sterk verlicht zijn. In den graad van het Rozenkruis was reeds eenig licht, maar in dezen hoogen Raad moest het zeer helder, het licht des waren geloofs zijn. Op elke der tafels, die den vorm van een kruis moeten hebben, moeten vier lichten staan, en wel zoodanig, dat die in het oosten en westen rood, in het zuiden wit en in het noorden groen zijn. Het Tableau moet een vlakke voorstellen, waarop men menschen ziet, die bouwen of arbeiden, en gewapenden, die hen beschermen; boven dezen moeten de letters staan: D. L. V., dat wil zeggen: *Dieu le veut!* (God wil het!) de leus der Kruisvaarders.

Opening der Raadsvergadering.

De Groot-Kommandeur doet drie, kort op elkander volgende slagen, en nadat hij de zekerheid bekomen heeft, dat alle aanwezende Broeders, Ridders zijn, zegt hij tot den Opziener:

Fr. Wat is uw eerste pligt?

Antw. De ongeloovigen te bestrijden; die het heilige land bewonen, hen te overwinnen, of zelf om te komen.

Fr. Wat zal het loon van uwen arbeid zijn?

Antw. Een deel des lands, hetwelk mij aangewezen zal worden, om daarop den Heer eenen tempel te bouwen.

Fr. Wat heeft u bewogen, om Ridder van het drievuldig Kruis te worden?

Antw. Het voorbeeld van onze beroemde Kruisvaarders, waarvan wij afstammen.

KRU.

155

Vr. Welke omstandigheid heeft de zamenroeping van de tegenwoordige Raadsvergadering noodzakelijk gemaakt?

Antw. Een Ridder van het Rozenkruis heeft den wensch geopperd, onze verplichtingen op zich te nemen, het Kruis te bekomen, en ons te volgen, waarheen wij hem zullen voeren.

Gebruiken der Aanneming.

De Kandidaat moet zich, wegens zijne aanneming, tot den Groot-Kommandeur en de beide Opzieners wenden. De Groot-Kommandeur stelt hem eerst aan de Ridders voor. Hebben deze niets tegen den Kandidaat, dan staan zij allen op, en nemen hunne hoeden af, doch wanneer er slechts een is, die iets tegen den Kandidaat heeft, dan houdt die zijnen hoed op het hoofd, en wanneer drievierde der Ridders tegen stemmen, wordt hij niet aangenomen. Wanneer echter de Kandidaat meent, dat men hem moet aannemen, dan is hij verplicht, zich openlijk te verdedigen. Alle Ridders moeten eene sjerp van eene zeer heldere hemelsblauwe kleur dragen. Op deze moet, op den schouder, een rood, op het midden des lichaams een wit, naar de zijde een groen kruis zijn, en onder aan de sjerp eene zwarte roos, waaraan het kleinood, een drievoudig kruis, in eenen driehoek hangt. De Groot-Kommandeur en de Opzieners dragen op den regter schouder een rood kruis, de Ridders van het zuiden een wit, en van het noorden een groen kruis. Wanneer alles in orde is, zendt de Groot-Kommandeur den Wapendrager naar den Kandidaat. Deze kleedt hem in den graad van Ridder van het Rozenkruis, en vraagt hem, of hij zich sterk genoeg acht, om de ongeloovigen uit de door hen bewoonde plaats te verjagen. Hierop wordt hij op de gewone wijze en met de gewone gebruiken binnen gelaten. Daarna zegt de Groot-Kommandeur tot hem:

»Leg uwen degen af, en buig uwe knieën voor JEZUS CHRISTUS neder, dien gij hier voor u ziet, om aan den voet van het kruis, te bezweren wat gij zoo even beloofd hebt.»

Eed.

Groote God! Redder en Verlosser der wereld! ik zweer, mijne Broeders overal te volgen, waarheen zij trekken, om tot

uwe eer te arbeiden. Ik wil liever met hen te gronde gaan, dan dat ik niet het mijne, tot uitvoering hunner ontwerpen, zoude bijdragen. Ik wil mijnen arm bij de hunne voegen, om U te wreken aan de ongeloovigen, die U sedert zulk eenen langen tijd lasteren, enz.

Gedurende den eed hebben alle Ridders de degens in de handen, en staan met ontbloote hoofden, waarna allen uitroepen: *God wil het!*

Daarna neemt de Groot-Kommandeur den degen van den Kandidaat, en geeft hem daarmede drie slagen op de schouders; den eersten op den regter, den tweeden op den linker, en den derden weder op den regter schouder, waarop hij hem dien met deze woorden terug geeft:

»Bedien u daarvan, mijn Broeder! tot verdediging der geboden van uwen God.»

En terwijl hij hem het groene kruis op den regter schouder plaatst, zegt hij:

»Uit kracht van mijne magt benoem ik u tot Ridder van het drievoudig Kruis. Daaraan zal men uwen arbeid herkennen. Deze sjerp wijst uwe verhevenheid aan. Welaan, nu zal ik u de verklaring van den oorsprong van dezen graad geven.»

Geschiedverhaal.

In den jare 1080 sloeg SOLIMAN, der Turken vorst, in *Nicea*, eene stad van *Byzantium*, in *Klein-Azië*, den zetel van zijn rijk, of van zijne tyrannie, op, onder welke *Azië*, *Syrië*, *Palestina*, maar bijzonder *Jeruzalem*, zuchteden. Onder een groot aantal pelgrims, die toenmaals de heilige plaats van *Palestina* bezochten, deed een Franschman, uit de stad *Amiens*, in *Picardië*, met name PIETER de Kluisenaar, in 1093, de reis naar *Jeruzalem*. Daar kwam hij met den Patriarch SIMON overeen, om aan den Paus en aan alle westersche vorsten brieven te schrijven, ten einde hen aan te manen, om dit barbaarsche en ongeloovige volk uit het heilige land te verjagen. De goede Patriarch nam zijn aanbod aan, en gaf aan PETER al de brieven, welke hij begeerde. De ijverige Christen schiepte zich spoedig in, en begaf zich naar den Paus, aan wien hij den brief van den Patriarch van *Jeruzalem* overhandigde. De toenmalige Paus

URBANUS II zond hem in al de provinciën, aan deze en gene zijde der *Alpen*, om met de vorsten te onderhandelen, en openlijk den kruistogt te prediken. Allen, die het voornemen van den Paus vernamen, bewezen grooten ijver voor zulk eene onderneming.

URBANUS vond het echter raadzaam, vooraf een Concilie zamen te roepen, waarin hij zelf het voorzitterschap op zich nam. Gedurende dit Concilie, hetwelk in November 1095 gehouden werd, hield hij op de groote markt der stad eene redevoering, en bragt daardoor alle vergaderden in zulk eene verrukking, dat allen te zamen, als ware het afgesproken, uitriepen: *God wil het!*

De Paus beval, dat deze uitroep, welke een zoo gelukkig voorteken in zich bevattede, de zinspreuk van het gansche leger zou zijn, dat men die op de vaandels en standaarden zou plaatsen, en dat die de leus der soldaten en van hunne aanvoorders in den slag zou zijn, om elkander aan te moedigen. Verder beval hij, dat zij, welke onder deze ligting dienen zouden, een rood kruis op den regter schouder moesten dragen, om te kennen te geven, dat de strijders diegenen waren, die door het kruis gezegevierd hadden. Om nu de verschillende volken van elkander te onderscheiden, droegen de Franschen roode, de Engelschen witte en de Vlamingers groene kruisen. Het besluit van deze onderscheiding maakte men op in de vlakke van *Gisors*, waar, tot aandenken van eene zoo groote handeling, een kruis opgericht en eene kerk gebouwd werd, welke plaats men sedert dien tijd *het heilige Slagveld* noemde. Vele vorsten versierden zich met het kruis, en namen deel aan eene zoo heilige onderneming, zonder dat een eenige aanspraak maakte op het regt, om over den anderen te heerschen.

Na het eindigen van dit geschiedverhaal geeft de Groot-Kommandeur aan den nieuw aangenomen Ridder *het woord, tekenen en aanraking*. Het woord is: *God wil het!* het teken is: de regterhand achter zich uit te strekken, en de aanraking is: elkanders handen vatten, en deze de eene over de andere te kruisen. Het paswoord is: *reize Gods*.

Instructie.

Fr. Zijt gij Ridder van het drievoudig Kruis?

Antw. Ja, mijn hart heeft mij daartoe geleid.

Kruys³ = Krypto 157

Fr. Wat is uw plicht?

Antw. De ongelovigen te bestrijden, die het heilige land bewonen, hen te overwinnen, of om te komen.

Fr. Wat zal uw loon zijn?

Antw. Een deel van dat land, hetwelk mij verleend zal worden, om daarop den Heere eenen Tempel te bouwen.

Fr. Waarom hebt gij u laten aannemen?

Antw. Om de getrouwe kruisvaarders in alles na te volgen.

Fr. Waarom hebben de kruisen drie kleuren?

Antw. Om de Europesche natiën te onderscheiden, uit welke zich de kruisvaarders gevormd hadden.

Fr. Hoe zijn wij verdeeld?

Antw. De Hoogwaardige Groot-Kommandeur, de Opzieners en de Ceremoniemeester dragen het roode kruis, en stellen de Franschen voor. De Ridder van het zuiden, de Engelschen, dragen het witte, en die van het noorden, welke de Vlamingers verbeelden, het groene kruis.

Fr. Welke is de voornaamste zorg van eenen Ridder van het drievoudig kruis?

Antw. Dat hij elk oogenblik gewapend en bereid zij, de reis naar het heilige land te ondernemen, zoo als de eerste Vrijmetselaren van de nieuwe wetten gedaan hebben.

Ten slotte zegt de Groot-Kommandeur:

» Verheven Ridder! behoudt altijd dien gloeienden ijver. Gedenkt immer de eerste Vrijmetselaren, en streeft er naar, om, even als zij, het eeuwige leven te verdienen! Dit wensch ik zoowel u, als mij zelve!»

Hierop doet hij drie slagen, welke men herhaalt, en zegt:

» Verheven Ridder! de raadsvergadering is gesloten.»

Kruisbroeders
KRUISBROEDERS, Kruisvromen. (De) De Kruisbroeders of Kruisvromen waren piëtistische Vrijmetselaren, die noch het systema van het Rozenkruis, noch dat van ZINNENDORF navoldden, maar die zich in 1777 vormden, doch spoedig weder te niet gingen. (Zie verder de Art. DUTSCHE HEEREN en MALTSEZER RIDDER.)

Krypto
KRYPTO. Beteekent in de samenstelling met een ander woord: geheim, heimelijk, verborgen, als: krypto-graphie, ge-

heime schrijfkunst; *kryptonisch*, geheimnamig; *krypto-katholiek*, geheim katholiek.

KRIJT. Het krijt gebruiken, geeft de werkzaamheid te kennen, die de Sekretaris ener Loge moet vervullen.

KUBIEKSTEEN. (De) is eene der verschillende zinnebeelden, welke op het Tableau der beide eerste *Johannes*-graden zijn afgebeeld, zoo als de ruwe steen, in hare ruwheid, den ongemaniëerden mensch en den nog niet onderrigten Leerling voorstelt, zoo duidt de kubieksteen den geoefenden; veredelde mensch en den Medgezel aan, die in de Vrijmetselarij ervaren is. Hij dient, zinnebeeldig, voor de Medgezellen, om daarop hunne werktuigen te scherpen; te zorgen dat die werktuigen, wanneer zij door het gebruik stomp worden, door het slijpen eene nieuwe snede verkrijgen. Zoo ook is het voor den mensch noodig, dat hij van tijd tot tijd aangemoedigd worde, om vorderingen te maken. Volgens het nieuw Engelsche systema is de gladde of toebereidde steen, zoo als hij daar genoemd wordt, een gladde steen van eene volkomen regthoekige dobbelsteengedaante, waarop de ervaren Vrijmetselaar zijne kunst heeft aangewend, en beschouwt het dien, zinnebeeldig toegepast op het verstand des menschen, in den toestand van zijnen wasdom, naardien hij de voordeelen, van eene vrijzinnige opvoeding, vaderlijke vermaningen en goede voorbeelden genoten heeft. *(hinnen)*

KULDEERS. Eene soort van geestelijken, die aanhangers waren van de oude, zuiver Christelijke leer. Zij weerstonden langen tijd der invoering van het katholicisme. Zij werden bij uitnemendheid *cultores dei* genoemd, en vandaar de naam van Kuldeërs. Voornamelijk leefden zij in *Schotland* en *Ierland*. Vele hunner godsdienstige en zedekundige grondstellingen trachten zij voort te planten in de Bouwkorporatiën. Zij deden overal, waar zij zich bevonden, of heenkwamen, volks- en hoogeschole stichten, deelden hunne kundigheden aan de Bouwkorporatiën mede, en werkten mede ter uitbreiding, innerlijke vorming en verbetering van alle gilden, die met de Bouwkunde in betrekking stonden. Zij mogen dus aangezien worden als de redders, bewaarders en voortplanters der wetenschap in de middeleeuwen. (Zie meer over hen *WRAUSE*, *Cultuur*)

die drei ältesten Kunsturkunden, Deel I. 2e. Afd.) Eene hunner voornaamste stellingen was: *ga het kwade niet door kwaad, maar door het goede te keer.* (Vergelijk verder het Art. KORPORATE.)

Kunst, KUNST (Koninklijke) is de naam, dien men aan de Vrijmetsclarij geeft, om daarmede hare verhevenheid aan te duiden. Men zegt, dat deze benaming van WILLEM III, koning van Engeland, afkomstig is, toen deze zich in 1695 tot Vrijmetselaar had laten aannemen. Echter gelooven eenigen, dat zij eene andere beteekenis heeft, ten minste wordt, in den Leerlings-katechismus van een zeker Duitsch systema, het volgende gezegd:

Fr. Wat bouwen de Vrijmetsclaren?

Antw. Eenen onzichtbaren Tempel, welks zinnebeeld de Tempel van SALOMO is.

Fr. Hoe noemen zij de aanwijzing, om dezen geheimzinnigen bouw te volvoeren?

Antw. De koninklijke kunst, daar zij leert, om heerschappij over zich zelve te voeren.

KURETEN. De Priesters van RHEA of CYBELE. Zij werden ook Galli genoemd, naar een Phrygischen stroom. Zij gaven voor, dat zij, zoodra zij water van dien vloed hadden gedronken, zoo verwoed werden, dat zij elkander met het zwaard wonden. Daarom heetten zij ook *Corybantes*, dat van het Phenisische woord *cherouch* (dapper) afstamt. Den naam Kureten voerden zij naar het eiland *Kreta*, waar zij *Jupiter* hadden opgevoed. Men noemde ze ook *Dactylen*, van een Grieksch woord, dat vingers beteekent, omdat zij tien in getal waren, even als de vingers. Zij vierden hunne feesten en plegtige maaltijden onder het geluid van allerlei instrumenten, en onder het maken van dat geraas dansten zij (Zie verder PHRYGIE).

Ky KY. Een woord in de hooge graden voorkomende (Sch. R. 8e. gr.); het is de verminkte schrijfwijze van het Hebreeuw-sche woord *Chai* (levend, levendig חַי).

Kyrios KYRIOS (Grieksch *κυριος*, Heer), een in de hooge graden (Sch. R. 50e. gr.) voorkomend woord. Het in sommige Ritualen gebruikelijk woord *Kiries* is eene fout.

